

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr

Sayı: 36 Nisan 2010 ISSN 1304-9836

Röportajlar:

GAMZE CİZRELİ - DEVRİM EROL - ERCAN MALKOÇ - AHMET MOLLAMAHMUTOĞLU
AKSUN SAYIN - ALAEDDİN TİLEYİOĞLU - ONUR YENİAY - GİZEM YILDIRIM

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ
VERİ TABANLARININ KULLANIMI

TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

<i>"Parayı Bulmak Kadar Kullanmasını Bilmekte Önemlidir"</i> 3 Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU	<i>Zaman Yönetimi</i> 81 Arzu ERYILMAZ
<i>"Yaratılanın Kopyasını Yapmak Girişimcilik Değildir"</i> 8 Gamze CİZRELİ	<i>Bir Karagöl Macerası</i> 83 Kadriye ERENTÖZ
<i>"Yüz Metreci Değil; Maratoncu Olmalıyız"</i> 13 Devrim EROL	<i>Üniversitemiz Veri Tabanının Kullanımı</i> 84 Fatih KUMSEL, Ceren ÖRS
<i>"Kadınların Cesaretleri Kırılmamalı"</i> 19 Aysun SAYIN	<i>"Hedefler Küçük Tutulmamalı"</i> 93 Onur YENİAY
<i>"Biz" Kadın Girişimciliğini Destekliyoruz!</i> 23 Zeliha ÜNALDI	<i>Mezunlar Derneği</i> 97 Gözde KUŞAK
<i>"İş Hayatında Kadın Eskisi Gibi Değil"</i> 26 İdil UÇAR	<i>Başarının Anahtarı Sürekliliktir</i> 99 Ahmet MOLLAMAHMUTOĞLU
<i>Kadın Girişimcilik ve KOSGEB İş Geliştirme Merkezleri</i> 28	<i>Üniversite İle Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi Sürecinde Girişimcilik Merkezi Ve Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi</i> 102 Meral SAYIN
<i>8 Mart Dünya Kadınlar Günü</i> 30 Öğr. Gör. Dilek TEMİZ	<i>"Az Olmadan Çok, Küçük Olmadan Büyük Olunmaz"</i> 105 Ercan MALKOÇ
<i>8 Mart</i> 34 Öykü AĞTAŞ	<i>Hocalarımız, Bizi Öğrenciden Çok Meslektaşları Olarak Görüyor</i> 111 Gizem YILDIRIM
<i>Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2008-2010</i> 35 Prof. Dr. Emin ÇARIKÇI	<i>Dış Ticaretçilik</i> 113 Ömer BERKİ, Murat EVİRGİN
<i>Kredi Değerliliği, Risk Prim Oranları ve Türkiye</i> 43 Prof. Dr. Üstün DİKEÇ	<i>Hukuk Eğitimi ve Sonrası</i> 118 Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU, Dr. Hakan KIZILARSLAN, Melik YİĞİT
<i>Küresel Kriz ve Türkiye'nin Dış Ticareti</i> 47 Doç. Dr. Mehmet YAZICI	<i>Öğrencilerimizden</i> 130
<i>İnsan Odaklı Yönetim, Hizmet Kalitesinde Biz Bilinci (Kurum Kültürü)</i> 52 Dr. A. Turan ÖZTÜRK	<i>Öğrenci Toplulukları</i> 134 A.T.A.K. (Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Topluluğu) Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Topluluğu Türk Sanat Müziği Korusu-Türk Halk Müziği Korusu
<i>Uluslararası Hukuk Açısından "Ermeni Soykırımı"</i> <i>Kararlarına İlişkin Bir Değerlendirme</i> 57 Arş. Gör. Uğur BAYILLIOĞLU	<i>Kanamalarda İlk Yardım</i> 139 Hikmet COŞKUN
<i>95. Yılında 18 Mart 1915 Çanakkale Savaşları</i> 61 Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI	<i>Gülşen Çulhaoğlu'nun Objektifinden</i> 140
<i>Sağlıklı Yaşam ve Egzersiz</i> 65 Öğr. Gör. Dr. Alparslan KARTAL	<i>Haberler</i> 142
<i>Matematik - Bilgisayar Öğrencilerine Kariyer Önerileri</i> 67 Öğr. Gör. Fatih NAR	<i>Topluluk Haberleri</i> 148
<i>"Uzaktaki Yakınlık": Farsça</i> 72 Kerem GÜN	<i>Basında Çankaya Üniversitesi</i> 155
	<i>Fotoğraflarla Yeni Kampus</i> 162

Çankaya Üniversitesi gündem

Çankaya Üniversitesi adına Sahibi:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli
genelsekreterlik@chankaya.edu.tr

Yayın Kurulu:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç
Prof. Dr. T. Nahit Töre
Yrd. Doç. Dr. S. Cem Karadeli
Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Koç
Dr. Gülşen Çulhaoğlu
Okutman Kerem Gün

F. Besim Kavukçu
Manolya Turabık
Öykü Ağtaş

Yazı İşleri:
Ayça Tatoğlu

Yayın Hazırlık:
Ebru Güler

Fotoğraflar:
Doğan Dereagzi,
Şerafettin Karaköy

Yönetim Yeri:
Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü
Öğretmenler Caddesi No: 14
Yüzüncüyıl 06530 Ankara
Tel: 0312 284 45 00 / 140

Tasarım:
Turuncu Digital Reklamcılık
Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Basım yeri ve tarihi:
Ajanstürk Gazetecilik ve Matbaacılık
İnş. San. A.Ş.
İstanbul Yolu 7.km Necdet Evliyagil
Sokak No:24 Batıkent - Ankara,

10 Şubat 2010

Çankaya Üniversitesi
Yayın Müdürlüğü tarafından
hazırlanmıştır.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak
gösterilerek kullanılabilir.

İmzalı yazılardaki görüşler
yazarlarına aittir.

Üç ayda bir yayımlanır.
Yerel süreli.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

Bilenler Şiiri©

Bilenle bilmeyen hiç bir olur mu?

Bilmeyenlerin bini, bir bilen olur mu?

Bir bilene mi sorarsınız? Yoksa bilmeyen binlere mi?

Bin bilmeyenin bilgisi mi çoktur, yoksa bir bilenin mi?

Bilgi çoğaldıkça sağlık, kaliteli yaşam, huzur gelir, sıkıntılar azalır

Bilmeyenler çoğaldıkça sorunlar katlanır, yaşam düzeni yıpranır

Koşulları zorlaşır, kötülükler tırmanır

Cahillerin bu cehaleti her zaman kötülüklere davetiye çıkarır

Kötülüklerin zeminini ve çekim merkezini yaratır

Tanrı kanunudur, elmayı bırakırsan dünya kendisine çeker,

Tanrı kanunudur, cehaletin merkezinden bütün kötülükler türer

Bunu, "Cehalet bütün kötülüklerin anasıdır" diyerek, açıklamış Peygamber

Bu kadar açık sözü de mi, görmezden gelirler

Hala, cahiller kurnazca kötülüğün faturasını Tanrı'ya keser

"Tanrı'dan geldi, elden ne gelir" derler

Sadece kendilerini kandırıyor bu zavallılar, farkında değiller

F. Besim KAVUKÇU

Bu sayımızın kapak konusunu “Türkiye’de Kadın Girişimciliği” olarak seçince editör yazısı olarak çok şey yazılabileceğini biliyordum. Girişimci olmak, kadın girişimci olmak hele hele Türkiye’de kadın girişimci olmak, bir başka deyişle “elinin hamuruyla erkek işine karışmak” oldukça zor olmalı diye düşündüm. Yapılan röportajlarda ve bizi kırmayıp görüşlerini paylaşan hanımefendilerin yazılarında da gördüm ki yanılmamışım. Zorluklara tek tek değinmek istemiyorum; çünkü içerikte yeterince doyurucu bilgilerle karşılaşacaksınız. Olaya, kadın açısından bir erkek gözüyle bakmaya çalışacağım.

Türkiye’de, özellikle son zamanlarda, her şeye şüpheyle yaklaşıyor. İnsanların birbirlerine ve kurumlara güveni sarsılıyor. Dünya değiştikçe hiçbir şey kolaylaşmıyor, aksine zorlaşıyor; ancak kadın olmak ezelden beri zor. Anne olmalısınız, eş olmalısınız, evlat olmalısınız, “bacı” olmalısınız, çalışan bir kadınsanız işçi ya da işveren olmalısınız ve ne entere-sandır ki hepsini aynı anda ve tek potada eritmek zorundasınız. Bunlar yetmiyormuş gibi, evlenmeden bekâretinizi korumak, töre cinayetinde kurban gitmemek için kafanız önde yürümek ve cinsel eğitimsizlik yüzünden güdüler bastırılmış bazı erkeklerin en azından gözle tacizlerine karşı dikkatli olmak zorundasınız. Belli saatlerde eve girmek, çevrenizdeki erkeklerin istediği şekilde giyinmek ve hatta onlara göre yaşamak, ev ekonomisini gözetmek zorundasınız. Tüm bunların ötesinde, saydıklarımın herhangi birini doğru yapmadığınızda başınıza gelebilecek olaylara ve toplum baskısına hırslı olmak zorundasınız.

Bu saydığım olayların sebeplerinden biri, rol modellerin değişmemesi. Burada sadece erkekleri suçlamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Kadınları

yetiştiren anneler, hatta anneleri yetiştiren anneanneler de baskı altında büyüdükleri halde, kendi evlatlarına da gördüklerini uyguluyor. Tüm bunlardan çıkan sonuç, rol modellerimizden gördüklerimizi, istemeden de olsa, hayatımıza sokuyoruz ve bu bir kısır döngü şeklinde sürüp gidiyor.

“Kadın” olmak sadece bizim toplumumuzda değil; hemen her toplumda zor. Eski Afrika kabilelerinde muayyen günü olan kadınların köyden uzaklaştırılmasıyla başlayıp kadını şeytan olarak görmekle devam eden uygulamalar, cadılıkla suçlanan kadınların hunharca katledilmesiyle ivme kazanmış ve kadını siyah peçenin altına mahkûm etmekle günümüze kadar gelmiştir. Savaşları bazen başlatan bazen de bitiren magazinsel kadın hikâyeleriyle karşılaştığımız tarih sahnesinin yaprakları arasında, maalesef bu tür uygulamalar da mevcuttur. Sorun, bunları ne kadar görmek istediğimizle alakalıdır. Erkeklerin kadınlara karşı biyolojik güçlerini kullanma, kendi eksikliklerini kadınların üzerinden giderme çabaları ve kadını sadece cinsel bir obje olarak görme hastalığı biraz da erkeğin kadına değil; kendisine güvenmemesindendir. Geçmişten bugüne kadar kendisine evi geçindirme, savaşları kazanma, ailesini koruma, iş hayatında bir yere gelip statüsünü yükseltme görevi verilen ve bu görevi başaramazsa hor görülen erkek, tüm bu zorunlulukların stresini kadın üzerinden atmaya başlamıştır. Görüldüğü gibi burada da bir kısır döngü mevcuttur. Yapılması gereken, biraz daha duygudaşlık kurarak yaşamın zorluklarını birlikte en aza indirmeye çalışmak ve birbirimize güvenmeyi öğrenmektir.

Herkese güvenli günler ve keyifli okumalar dilerim.

kavukcufb@cankaya.edu.tr

Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Rektör Yardımcısı

“PARAYI BULMAK KADAR KULLANMASINI BİLMEKTE ÖNEMLİDİR”

Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sayın Alaeddin Tileylioğlu ile Girişimcilik konusundaki çalışmalarını ve Kadın Girişimciliği üzerine bir röportaj gerçekleştirdik.

• Sayın Hocam, öncelikle “Girişimci” ve “Girişimcilik” kavramlarını bizlere açıklayabilir misiniz?

Girişimcilik kavramını anlatmak için girişimcinin kim olduğunu, ne yaptığını anlatmak gereklidir. Girişimci, hesaplı risk alan, aynı zamanda mevcut kaynaklarla yeni şeyler üretmeye çalışan kişidir. İnnovasyona önem verir. Yeni bir fikri, bir buluşu ticari bir meta haline getirebilen kişidir. İş kurmayı ve işinde başarılı olmayı hedefler. İddialıdır. Piyasada ihtiyaçlarını doğru saptayan ve karşılamaya çalışan biridir. Başka bir deyişle, piyasadaki boşlukları sezen ve bunlardan yararlanmaya çalışan ve uzağı gören kişidir.

Bu, daha çok ticari açıdan girişimciliğin tanımıdır. Girişimcilik, bundan öte bir kavramdır aslında. Girişimcilik, bir kişinin ticari, sınıai, sosyal ve toplumsal alanlarda değişim yapma veya değişimi yönlendirme kapasitesiyle de ilgilidir. Sadece kâr amaçlı iş kuran kişileri kapsamaz. Özetlemek gerekirse giri-

şimci, belirsizlik altında karar alabilen, sezgi sahibi, iyi gözlemci, hayal gücü yüksek, iyi bir ilişkiler ağına sahip, ikna gücü ve yönetim yeteneği olan bağımsız düşünebilen ve bağımsız iş yapmayı seven, esnek, yaratıcı özellikleri olan, fırsatları kollayıp takip eden ve değerlendirebilen, piyasayı değiştirebilen, bir ürüne pazar yaratabilen kişi olarak tanımlanabilir.

Kendi ayakları üzerinde durabilen, başkasına hizmet etmek yerine kendi işini kurup o konuda ilerleyebilen, kendi işini kurmaktan tatmin olan kişilerdir, girişimciler. Onun için toplumda öncü rol alan ve toplumu ticari ve sınıai açıdan şekillendirebilenlerdir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri veya Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde bu tipte insanları görmek mümkündür. İş yaratma potansiyelleri yüksektir, rekabetçi ruhu gelişmiştir, verimliliği arttırabilir. Bireysel olarak potansiyellerini kullanabilen kişilerdir. Topluma katkıları son derece yüksektir. Girişimciliği anlamak için bu tür özelliklere bakmak gerekir.

Daha çok genç yaşta girişimciliğe soyunanların ruhu, girişimcidir. Genç derken on beş yaşından itibaren girişimciliğe başlayanları niteleyebiliriz. Bakarsınız okulda simit satmaya çalışır. Bunu bir örnekle açıklamak isterim. Bir arkadaşımın –ki kendisi, profesördür- oğlu, ailesinin tüm karşı çıkmalarına rağmen dokuz yaşında plajlarda limonata satardı ve şu anda kendi çapında iyi bir girişim sahibi olarak hayatını sürdürüyor. Memur ailesinden gelen bireyler, genellikle garantidir, yetiştirilme şekilleri hayata bakış açılarını etkiler ve risk alma konusunda çekingendirler. Genellikle bu tür ailelerden girişimci bireyler çıkma olasılığı daha azdır. Babası serbest meslek sahibi olanların girişimcilik ruhlarının daha çok geliştiği bilinir.

Tüm dünyada erkek girişimcinin, kadın girişimciden daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar kadın girişimci sayısı son zamanlarda artış gösterse de erkek girişimci sayısına yakın zamanda erişmesi zor görülmektedir. Elbette bunun sebepleri de var. Erkek, öncelikle ticari hayatta daha fazla yer edinmiştir, tek başına iş kurabilme olasılığı geleneksel olarak fazladır, toplum bu durumu daha çok kabullenmiştir. Erkekler finansmanı daha kolay bulur, belki bu konuda kadından daha cesurdur diyebiliriz. Bankalardan finansman ya da kredi olanaklarını daha kolay sağlar. Kadınlar ise genelde, ailenin imkânlarını kullanır.

Girişimci bireylerin eğitim düzeyi konusuna gelirsek, eğitimin bu kişiler için çok önemli olmadığını görürüz. Her ne kadar eğitilmiş girişimciler olsa da gerek dünyada gerekse ülkemizde eğitimleri üst düzey olmayan çok başarılı girişimciler görmemiz mümkün. Bazı durumlarda çok eğitilmiş olmak, örneğin doktora yapmak, girişimcilik için bir engel gibi düşünülebilir. Ülkemizden örnekler vermek gerekirse, Sabancı veya Koç Holding'in kurucularını ilk girişimciler olarak niteleyebiliriz. Onların eğitim düzeylerinin pek üst düzey olduğunu söyleyemeyiz.

Girişimcilikte aileden gelen sermaye de çok önemlidir; ancak aileden gelen bir finansman mevcut değilse kişi kendi sermayesini inisiyatif kullanarak yaratma yolunu seçer. Her girişimci, her alanda ya da ilk denemesinde başarılı olur diye bir kural yok; ama girişimcilik denen olgu, kişinin ruhuna işlemlerse mutlaka yeni bir iş bulur ve denediği işlerde bir gün başarılı olur. Bunun birçok örneği mevcuttur. Girişimcilikte önemli olan şeylerden bir tanesi de sebatır, başarıya ve kendine inançtır. Bir diğeri ise

güçlü bir sosyal iletişim ağının olmasıdır. Özellikle çok genç yaşta değil de iş hayatında deneyim kazandıktan sonra girişimci olmaya karar verenler için iletişim ağı önem kazanır. Bir diğer özellik, bilgiye ulaşabilme olanağına sahip olabilmektir. Günümüzde internet vasıtasıyla bilgiye erişmek daha kolay olsa da ulaştığınız bilgiyi kullanmak ya da doğru yorumlamak da önemlidir. Ayrıca dünyada trendlerin nereye gittiğini, hangi sektörde iş kurulması gerektiğini, insanların gereksinimlerini öğrenmek zordur.

Girişimciliğin gelişmesi konusunda devletin de rolü var. Yasal düzenlemeler, bazen yardımcı bazense engel olabilir girişimciye. Özellikle birçok ülkede iş kurma konusundaki üst düzey bürokratik engeller girişimciyi kısıtlar. Maalesef ülkemiz, bu engellerin yoğun olduğu ülkelerin başında geliyor. Bazı ülkelerde devlet desteği girişimciyi teşvik eder. Finansal destekler, bürokratik engellerin azaltılması, vergilerde indirim, vergi muafiyetleri, banka kredilerinde uygun koşullar gibi konular, girişimciye maddi ve manevi teşvik sağlar. Bunları, "girişimcilik politikaları" adı altında toplayabiliriz. Bunların tümünün birarada olması, bir ülkede girişimciliğin gelişmesini her zaman sağlamaz elbette. Ülkenin genelinde bir girişimcilik kültürünün olması ya da zaman içerisinde oluşması gerekir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemlerinde ya da Cumhuriyet'ten önceki Osmanlı İmparatorluğu'na baktığımızda, gerek ticari faaliyetlerle gerekse finansal işlerle daha çok azınlıkların ilgilendiğini görürüz. Türklerin askerliği ya da memuriyeti tercih ettiği görülür. Bu nedenle köklü bir girişimci kültürünün varlığından bahsetmemiz biraz zor. Ülkemizde potansiyel girişimcilere esin kaynağı olabilecek rol modellerin sayısının az olması da buna eklenebilir. Gerçi son zamanlarda gazetelerde sık sık bu tür örneklerin (rol modellerin) yaşam öyküleri veriliyor, girişimcilik ödülleri dağıtılıyor, bunlar potansiyel girişimcileri motive edici son derece faydalı şeyler.

Devlet politikası olarak, hükümetlerin göz önünde bulundurması gereken bir konu da girişimcileri birbirleriyle buluşturacak olan bölgesel ve/veya sektörel iletişim ağlarının kurulmasının gerekliliğidir. Ulusal ve uluslararası fırsatların ortaya çıkartılıp paylaşılması, yaygınlaştırılması ve bu bilgilerin insanların kullanımına açılması gereklidir.

Son yıllarda Avrupa Birliği ülkelerinde, ilkokuldan başlayarak girişimcilik dersleri devreye girmeye başlamıştır. Üniversitelerin neredeyse tama-

mımda "Girişimcilik Merkezleri" vardır. Ayrıca, girişimcilik dersleri de verilmektedir. Üniversite-sana-yi işbirliğine daha çok önem verilmeye başlanmış-tır. Bu durum, ülkemiz için de söz konusudur. Örne-ğin Çankaya Üniversitesi'nde bir "Girişimcilik Mer-kezi" açılmıştır. Bu merkezin yanında "Girişimcilik ve İnovasyon Topluluğu" kurulmuştur. Öğrencilerimi-zi bu alana yönlendirmek için çaba harcanmakta-dır. KOSGEB ile 'duvarsız inkubator' kurma çabala-rı başlatılmıştır.

• **Özele indirgersek Kadın Girişimciliği konu-sundaki yoğun çalışmalarınızı biliyoruz, bu çalışmalar bağlamında Kadın Girişimciliği hakkında neler söylemek istersiniz?**

Şu anda çalışma yaşında olan kadınların, ülkemizde yirmi altı milyon kişi civarında olduğunu biliyoruz. Bunlarsa sadece %23'ü; yani yaklaşık altı milyon kadın iş hayatında. Bu rakamın da yalnızca sekiz yüz bininin kendi işini yapan girişimci kadınlar oldu-ğunu görüyoruz. Sekiz yüz binin yaklaşık iki yüz bini, yanında birilerini çalıştırarak istihdama katkıda bu-lunuyor. Bu rakamlar, maalesef çok yetersiz.

Genelde bakıldığında, bu kadınların önemli bölümü küçük işlerde çalışıyor. Bunların arasında en yaygın olan iş kolu, kuaförlüktür. Kuaförlüğün dışında, çi-çekçilik ya da turizm bürosu sahipliği yapan kadın-lar da çoğunlukta. Gelelim bunların neden bu ka-dar az olduğuna. Öncelikle bir sürü engel mevcut. Bunlardan bir tanesi, toplumun kadına bakış açısı. Maalesef kadını sadece evinde görüyoruz. Ev işle-rini yapan, çocuklara bakan bir birey olarak görü-yoruz kadını. Engellerden ikincisi, çalışan kadınının aile sorumluluklarını geleneksel olarak üstlenmesi-dir. Erkeklerin genellikle çalışan kadına ev işlerinde yardımcı olmadığını görüyoruz. Bu durum da kadı-nın iş hayatına girmesini engelliyor. Bir diğer sorun, eğitim eksikliği. Türkiye'de okuma-yazma yaşındaki nüfustan yaklaşık yedi milyon kişi okuma yazma bil-miyor ve bunların çok büyük bir bölümü kadın. Bu kadınların büyük bölümü ise ülkenin Doğu ve Gü-neydoğu illerinde; yani daha az gelişmiş yörelerin-de yaşıyor. Dördüncü engel, sermaye eksikliği. Ka-dının içinde girişimcilik ruhu olsa bile finansmanını sağlamak konusunda sıkıntılar çekiyor. Kendi parası yoksa ailesinden para bulmaya çalışıyor. O da yoksa, bankaya gidiyor; ancak çoğu zaman bankadan da finansman bulamıyor ve iş kurması zorlaşıyor. Son zamanlarda mikro finans sağlayan kurumlar ortaya çıkmıştır. Türkiye şartlarında çok küçük sermaye, iş kurmak konusunda yetersiz kalıyor.

Kadınlarımızın toplum içerisindeki rollerinden dola-yı kendilerine güvenleri de eksik.

Girişimcilik, kendine güveni gerektiren bir iştir. Giri-şimci olan kadınların, yanlarında çalıştıracakları kişi-lere karşı da güven problemleri yaşadığını öğreni-yoruz.. İstihdam ettiği elemanlar, "Bu kadındır kolay kandırılır" yanılgısı içindeler. Böylelikle iş hayatında kadın ne kendine ne de yanındakilere güvenebili-yor. Bu sebeplere, rol model azlığı da eklenince po-tansiyel kadın girişimcilerin sayısı bir hayli azalıyor.

Yukarıda saydığım engellerin üstüne bir de erkek ve genellikle "koca" engeli de eklenince iş, için-den çıkılmaz bir hâl alıyor. Koca girişimcilik konu-sunda büyük bir engel. Geçen sene bir Avrupa Birli-ği Projesi'nde Türkiye'nin yirmi beş ilini gezdik, po-tansiyel ve hâlen girişimci kadınlarla konuşma fırsatı bulduk. Çıkan sonuç: Kendileri işsiz olsa dahi karı-sının çalışmasına engel olan erkeklerle, inanılmaz de-recede fazla. Büyük şehirlere geldiğimizde ise bu döngünün kırıldığını, durumun tersine döndüğü-nü fark ediyoruz. Baba da koca da destek oluyor; ancak bunların sayıları da son derece yetersiz. Di-ğer bir engel de cehalet. Yalnız kadının değil; toplu-mun toptan cehaleti bahsettiğim. Sadece kadınla-rı eğitmekle giderilebilecek bir durumdan bahset-miyorum; erkeğin ve genel olarak toplumun ceha-letinin giderilmesi gerekli. Erkek dayak atıyor, ev iş-lerinde yardım etmiyor; aksine zorluk çıkartıyor. Bil-gisizlik de üzerine eklenince daha da karışıyor işler.

İş kurmak için sermaye bulmak önemlidir, demiştik; ancak paranın nasıl kullanılacağını bilmek daha da önemli. Yeni bir iş için finans kaynağı bulan kadın-ların birçoğu, bu paranın nasıl ve nerede kullanma-sı gerektiği konusunda bilgi eksikliği yaşıyor. Bu da ilk girişimcilik deneyimlerinin hüsrarla bitmesi so-nucunu doğuruyor. Bunun değişmesi için de çaba harcanmalıdır.

Girişimcilik, aynı zamanda liderlik becerisi gerek-tirir. Ne kadar küçük bir işletme olursanız olun ya-nınızda çalışan kişileri yönetmeniz, onlara liderlik yapmanız gerekir. Liderlik özelliğinin olabilme-si için de kadına doğduğu andan itibaren en az er-kek çocuk kadar önem verilmeli, güven aşılanma-lıdır. Erkek kadar özgürlük tanınmalıdır. Türkiye'de girişimci olan kadınların bir portresini çıkarmak gerekirse genellikle orta sınıftan çıkan kadınlar-dır, iyi eğitim almış, ailesinden ve kocasından des-tek alan, ailesinin limitli de olsa parasını kullanan kadınlar bunlar. Dikkat edersek son zamanlarda

girişimci olarak ortaya çıkan kadınların tamamının böyle olduğunu görürüz. Bu kadınla, öncelikle kendilerine güveniyorlar. İletişimde son derece güçlüler, sosyal yapıları kuvvetli, cesur ve kendine güvenen kadınlar. Bu tip kadınlar, anne ve eş rolünü üstlenmiyor mu? Elbette üstleniyor; ama hep-sini dengede tutabiliyor. Genellikle başarıları verilen destekle pekiştiriliyor.

• Türkiye’de girişimcilik kavramı şu an nerede ve ileride nerelerde olmalıdır?

Gelişmiş Avrupa ülkeleri veya Amerika Birleşik Devletleriyle karşılaştırdığımızda bir hayli geride denebilir. Daha önce sözünü ettiğim gibi Osmanlı toplumunda Türklerle, askerlik veya memuriyeti tercih ediyor. Yine de artizanlarımızın mevcut olduğunu hatırlamamızda yarar vardır. Tabii böyle bir gelenekten gelince, birdenbire “Girişimcilik” kültürüne adapte olamıyorsunuz; ancak son yıllarda yaşanan gelişmeler, hem kadınlarımızın hem de girişimci olmak isteyen gençlerimizin gözünü açmıştır. İleride bu nedenle ekonomik alanda çok ciddi faydalar sağlanacaktır.

• Türkiye’deki istihdam, özellikle kadın istihdamı sorunu ne aşamada ve “Girişimcilik” kavramı bu sorunun çözümüne ne derece katkıda bulunabilir?

Bu konudaki en büyük sorun, mesleksizlik, özellikle kadının mesleksizliği. Çocukluğundan beri birçok konuda karşı çıkılan kadına, meslek edinme konusunda da karşı çıkılıyor, önce aileden başlayan bu karşı çıkış daha sonra evlenince kocası tarafından da devam ettiriliyor ve kadınlar maalesef mesleksizliğe doğru itiliyor. Onun için de kadınlar, küçüklükten itibaren çirak olarak başladıkları kuaforluk gibi meslek dallarında ilerleyebiliyor. Resmi kaynaklara göre işsizlik ülkemizde, %14 civarında; ama Dünya Bankası verilerine göre ülkemizde işsizlik %20’ler civarında. Kadınların iş gücüne katılma payı ise %23. Bu oran, Avrupa Birliği ülkelerinde %49. Bu, son üç yılda %2 oranında azalmıştır. Ayrıca üniversiteyi yeni bitiren gençler arasında işsizlik oranı %38– 40 civarında ve bu oranında büyük çoğunluğu kadın. Yukarıda sözünü ettiğim okuma

yazma bilmeyen kadınlarımızı da bu rakamlara ekleyince kadın istihdamının ne düzeyde olduğuna siz karar verin.

Kadın girişimciliğinin istihdam sorununu belli oranlarda iyileştireceğini düşünüyorum; ancak bunun kadın işsizliğini ortadan kaldıracak boyutta bir politika olduğunu düşünmüyorum.

Kadın Girişimciliği, geliştirilmeli ve desteklenmelidir. Bunu için de çeşitli çalışmalar yapılmalıdır. Nedir bu çalışmalar? Öncelikle kadın girişimcileri birbirleriyle iletişimlerini sağlamak amacıyla bölgesel ve/veya sektörel iletişim ağları kurulmalıdır. İletişim açısından kastım, belli bölgelerdeki girişimcilerin birbirleriyle daha rahat ilişkiler kurmalarını sağlayacak birliktelikler oluşturmaktır. Daha da ileri gidersek belki de “kadın girişimcileri kümesi” de oluşturulabilir. Sadece bölgesel değil; sektörel

birliktelikler de oluşturulabilir. Bunun faydalarına gelince kadınlar, kendi aralarında sorunlarını ve bilgilerini daha rahat bir biçimde paylaşabilir, diye düşünüyorum. Yeni iş ortakları bulma olanakları artacaktır, belki de dünyadaki yenilikleri takip edenler sayesinde herkes bu yenilikleri öğrenme fırsatı yakalayacak, birbirlerinin moral-motivasyonlarını artıracaktır. Kadınlar, belki de haklarını savunmak için birer baskı grubu oluşturma imkânı bulacaktır. Yeni fikirler bu tür ortamlardan daha kolay doğabilir.

Sosyal ve toplumsal baskıları beraber karşılamak imkânı bulabilirler. Birlikte eğitim programlarına katılıp daha çok güçlenirler, ulusal ve uluslararası diğer kadın örgütleriyle iletişime geçme olanakları artabilir. Örneğin TOBB, TÜSİAD gibi dernekler ya da diğer sivil toplum örgütleriyle bu ağlar vasıtasıyla daha rahat iletişime geçebilirler diye düşünüyorum.

Yeri gelmişken “Mikro finans” kavramından da bahsetmek gerekli, diye düşünüyorum. Örneğin Hindistan’da birçok kadın için kurtarıcı olan ve çok sayıda kadın girişimcinin yetişmesine sebep olan bu model, maalesef Türkiye’de çok fazla işlerlik kazanmadı; çünkü verilen parayla ülkemizde iş kurmak nerdeyse imkânsız. Bu model, Hindistan’ı kur-

tarabilir; ama ekonomik gerçekler göz önünde tutulduğunda bizde yararının daha az olacağı düşünülmektedir.

Bunun dışında bizlere de görevler düştüğünü düşünüyorum. Hem akademik olarak hem de kadının gelişmesini gerçekten isteyen bireyler olarak, kadın konularını ve istihdam sorununu toplumun dikkatini çekecek şekilde işlememiz gerekiyor. Girişimciliği desteklemek için de Devletin, TOBB'un, TÜSİAD'ın, diğer büyük ölçekli kadın kuruluşlarının, Ticaret ve Sanayi odalarının, Esnaf birliklerinin ciddi destek paketleri sunmaları gerekmektedir.

Girişimciliğin ilerlemesi için yapılan çalışmaların, yeterli faydayı sağladığını düşünüyor musunuz?

Bu tür çalışmaların ciddi şekilde faydalı olacağını düşünüyorum. Özellikle son dönemlerde artan Avrupa Birliği projeleri, Türkiye'nin ücra köşelerine kadar yayılmıştır ve Türk kadınının gözünü açmaya başlamıştır. Kendi küçük ürünlerini üreten kadınların bunları ticari faydaya dönüştürmesini sağlamıştır ve çalışmalar devam ettikçe daha çok kadına ulaşarak daha çok kadının bilinçlenmesini ve ekonomiye katkısını sağlayacaktır.

• Avrupa Birliği ve OECD ülkelerindeki istatistiklere göre, sadece kadın istihdamında değil; kadınların sosyal hayata katılımında da ülke olarak maalesef son sıralardayız. Erkekten şiddet gören, parası elinden alınan ve hâlen toplum baskısıyla yaşamak zorunda kalan kadınlarımız için sizce neler yapılabilir?

Kadınlar için çok şey yapılması gerekiyor, gerçekten ciddi baskılar altında yaşıyor çoğu kadın. Bu baskılar bölgesel olarak daha da artıyor. Baskı sadece aile ya da koca baskısı değil; bunun yanında, töresel baskılar da kadınlarımızı geriletmektedir. Bu nedenle kadına destek çıkmamız gerekiyor. Sosyal ve ekonomik açıdan destek gerekli. Ekonomik olarak kadınlarımızı bağımsızlaştırmak gerekiyor. Kadına daha çok iş vermek, daha çok girişimci kadın yaratmak zorundayız. Bu konuda devlete de iş düştüğünü ifade etmeliyiz. Aksi taktirde önümüzdeki yıllarda, dünya büyük aşamalar kaydederken, kadınlarımız çok geride kalmaya devam edecek. Son zamanlarda birçok yerde kadın çalışmaları merkezleri kurulmaktadır. Üniversiteler olarak bu tür kuruluşları desteklememiz gerekmektedir.

• Son olarak eklemek istedikleriniz nelerdir?

Üniversitemizde bir Kadın Çalışmaları ve Uygulama Merkezimiz (KADUM) var. Sosyal ve toplumsal konularda üniversite öğrencilerimize destek oluyor. Onun dışında yeni kurulan Girişimcilik Merkezimiz mevcut. Bu merkezimiz, üniversiteli kızlarımızın girişimcilğe sıcak bakması için her türlü çabayı göstermeyi plânlıyor. Merkezin, konuşmacılarla, rol modellerle ve özellikle de Girişimcilik ve İnovasyon Topluluğu'nun faaliyetleriyle bu çabaları pekiştirmeye çalışacağını umuyoruz. Doğal olarak bu faaliyetlerin yalnızca üniversitemiz bünyesinde yapılması yetmez; bir görevimiz de bunları topluma yaymak olmalıdır.

Röportaj: F. Besim KAVUKÇU

Gamze CİZRELİ
Big Chefs Restaurant Kurucusu ve Sahibi

“YARATILANIN KOPYASINI YAPMAK GİRİŞİMCİLİK DEĞİLDİR”

Günümüzün en gözde mekânlarından biri olan Big Chefs'in kurucusu ve yöneticisi Sayın Gamze Cizreli'yle yarattığı markanın ilk kilometre taşında samimi bir sohbet gerçekleştirdik.

• Sayın Cizreli öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Şöyle başlayayım. 1968 doğumluyum, daha önce verdiğim röportajlarda da belirttiğim gibi, doktor bir baba ve ev hanımı bir annenin üç kız çocuğunun en küçüğüyüm. Babamın görevi dolayısıyla ilk orta ve lise öğrenimimi Konya'da tamamladım. Konya Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü'ne girdim ve 1991 yılında mezun oldum. Sonra, iki yıllık bir profesyonel çalışma hayatım oldu, bir Türk-Amerikan ortak firmasının, savunma sanayi projesinde dış kontaklardan sorumluydum. Sonra oradan ayrıldım ve 1993 yılının Aralık ayında “girişimcilik” öyküm başladı. Kendimi, marka kurucusu, marka yöneticisi ve girişimci olarak nitelendirebilirim.

• Ankara'nın şu an en gözde mekânlarının olduğu Arjantin Caddesi'ne anlam katan önem-

li kişilerden birisiniz. Cafemiz ve Kuki House ile başlayan maceranızı zaman içerisinde Quick China, DKNY ve elbette ki Big Chefs'i eklediniz. Açtığınız her mekânın bu kadar başarılı ve popüler olmasını nasıl sağladınız?

Öncelikle, bu saydığınız markaların hepsi, sektörlerinde ilk olan markalardı. Bu, başarılı olmalarında çok önemli bir etmen oldu. Cafemiz, o dönemde Ankara'da tüm güne hitap eden ilk kafeydi. O yıllarda restaurant, “fast-food” ve pastaneler ayrı ayrıydı; ancak biz üçünü birleştirdik. Karma bir menüyle, tüm güne yayılan bir anlayışla ve mantıklı fiyatlarla piyasaya girdik ve bu bir ilkti. Başarısının sırrı, biraz da buradan ileri gelir. Daha sonra, Kuki geldi. Kuki de pastacılıktaki önemli bir açığı kapattı. Ardından Quick China geldi, Uzakdoğu mutfağını hem çabuk hem de mantıklı fiyatla sunduğu için başarılı oldu. Bu mekânları, DKNY izledi. İlk defa bir Ame-

rikan moda markasını Ankara'ya getirdik ve özellikle o dönemde çok popüler oldu. Big Chefs'e gelince, ilk defa açık mutfaklarla şefleri de işin içine katarak çalışmaya başladık. Bambaşka bir ortam hazırladık, sıcak bir ev ortamı yaratmaya çalıştık. Dolayısıyla hepsi sektöründe ilkti. Benim titizliğim ve ayrıntılara verdiğim önem de işin içerisine girince, başarılı olmamak mümkün değildi, diye düşünüyorum. Tabii bunlara ilave olarak başarılı bir ekip ve ekip çalışmasını da unutmamak gerekir.

• Bu mekânların içinde 2007 yılında kurduğunuz Big Chefs'in sizin için daha önemli olduğunu düşünüyoruz. Markanın nasıl büyüdüğünü bizimle paylaşır mısınız?

Benim için önemi çok büyük ve çok başka. Big Chefs'den önceki tüm markaları eski eşimle birlikte kurmuştuk. Eşimden ayrılınca tüm bu mekânları bıraktım ve 2007 yılında yeniden var olma mücadelesini Big Chefs markasıyla başlattım, bu yüzden çok önemli. Tüm tecrübelerimi kullandığım ve tek başıma büyüttüğüm bir marka olduğu için gerçekten en anlamlısı. İlk defa bu kadar şeffaf ve açık mutfaklar yaptık, ilk defa açık havada reklam kampanyası yürüttük. Bu, şimdiye kadar hiç yapılmamıştı. Gazetelere "Şefler Çıldırdı!" başlıklarıyla yansıdık. Ardından yaptığımız sunumlarla fark yarattık. Bir çay istediğinizde dahi yanında gelen çiçekle, akide şekerleriyle, sektördeki farkımızı tescillemeye çalıştık. Çok lezzetli yemek yapma iddiasıyla çıktık ve hâlâ bu iddiamızı devam ettiriyoruz. Yöresel yemeklere önem verdik ve menülerimizi farklılaştırdık. Örneğin Antep'ten getirdiğimiz kavurmaları pizza içinde kullandık. Elbette bunun arkasında çok ciddi bir emek ve araştırma var, pizzayla kavurmayı birleştirmek öyle bir anda olmadı. Sürekli araştırmalı, yenilenmelisiniz. "Nasıl olsa marka oturdu, biraz da keyfini çıkartayım" dersiniz olmaz; zaten girişimciliğin ruhuna aykırı bir durum olur.

Büyüme sürecimize gelirsek, ilk şubemizi şu an bulunduğumuz Filistin Caddesi'nde açtık. Daha sonra Çukurambar, Çayyolu, Gaziantep ve İstanbul şubeleri geldi. İstanbul'daki başarımızdan sonra zaten bir Türkiye markası olduk diyebiliyoruz. Etiler'deki şubemize günde sekiz yüz kişi geliyor, Tünel'deki şubemiz, mekân olarak daha küçük olmasına rağmen oraya da günde dört yüz kişi geliyor. Sadece İstanbul'da günde ortalama bin iki yüz kişiyi ağırla-

yabiliyorsanız, bir Türkiye markası oldunuz demektir. 2007 Aralık'tan bugüne altı şube açtık ve ciddi bir başarı elde ettik

• Big Chefs Ankara sınırlarını da aşıp İstanbul'da iki şube açtı. Markayı İstanbul'a taşımadaki amacınız neydi ve bundan sonraki hedefleriniz neler olacak?

Yukarıda da dediğim gibi, Türkiye markası olmak amaç. Bundan sonraki hedeflerimize gelince, İstanbul'daki mekân sayımızı arttırıp beş veya altı şube açmayı hedefliyoruz. İzmir, Adana, Antalya, Eskişehir, Bursa gibi şehirlerde de var olacağız. Önümüzdeki iki senede hedeflerimiz bunlar. Daha sonra ise dünyaya açılmayı plânlıyoruz; çünkü çok emek verilmiş, sıfırdan kurulmuş bir marka. Deneyimlerimi kullanıyorum. 1993 yılının Aralık ayından beri, piyasada kimse yokken ben vardım, bu konuda tevazu gösteremeyeceğim. Big Chefs, yeni bir marka; ama kurucusu olarak benim ciddi tecrübelerim var. Dolayısıyla bu marka, yurt dışına taşınmalı. New York'da, Londra'da, Orta Doğu'da olmalıyız. New York, yeme-içme kültürünün merkezidir, yeni trendlerin belirlendiği bir noktadır. Çok uzun olmayan bir süreçte örneğin 2012 yılından itibaren orada olmalıyız.

• Mezun olduğunuz ODTÜ İşletme'de son sınıf öğrencilerine girişimcilik dersleri verdiğiniz biliyoruz. Mezun olduğunuz bölümde ders vermek nasıl bir duygu?

Mezun olduğum üniversiteye bu sıfatla dönmek, her şeyden önce büyük bir keyif. Özellikle girişimciliğin artması yönünde yaptığım bir çalışma bu. Bugün ODTÜ olur, yarın başka bir yer; çok önemli değil. Türkiye'deki ve dünyadaki en büyük sorun, bençe istihdam. Bunu çözebilmenin en iyi yolu da girişimcilik diye düşünmekteyim. Bugün Big Chefs'de yaklaşık üç yüz altmış kişilik bir istihdam yaratıyoruz. Bu sayı, dönem dönem artıyor. İki senede bu sayıya ulaştık, bundan sonraki iki senede hedefimiz ise bin kişi. Her bir kişinin üç kişilik bir aileye mensup olduğunu düşünürsek ciddi bir ekonomik akış yarattığımızı söyleyebiliriz. Dolayısıyla bizim, "girişimcilik" kavramını ilerilere taşımamız gerekiyor. Bu amaçla üniversitede dersler vermek, çeşitli konferanslara katılmak, etkin girişimci destekleme derneğinde (ENDEAVOR) görev almak gibi her alanda çalışıyorum.

• **Girişimcilik konusunda ciddi çalışmalarınız var, gençlerin girişimcilik kavramını nerelere taşıyacağını düşünüyorsunuz?**

Yeni neslin, girişimciliği ilerleteceğini düşünüyorum. Çeşitli başarı hikâyeleri zaten var, örneğin "facebook", bunların en önemlilerinden. Kendimi de önemli bir örnek olarak görüyorum, en tepeden sıfıra çok sert çakıldım diyebilirim. Yere çakıldıktan sonra, kalkıp üstünüzü başınızı silkeleyip yeniden hayata dönebilmek ve yeni bir marka yaratabilmek kolay değil; çünkü gerçekten Big Chefs markasını yarattığımda sıfırdım. Her şeyim eski eşimle ortaktı ve benim kişisel olarak herhangi bir birikimim yoktu. Şu an geriye dönüp baktığımda anlatabiliyorum bunları; ama o an ağır bir depresyonun içerisindeydim, yaklaşık altı ay ilaçlarla ayakta kaldım ve bu durumdan şu an olduğum noktaya geldim.

Gençler, doğru cesaretlendirilerek, doğru örneklerle ve elbette, doğru projelerle girişimcilik konusunda yönlendirilebilir. Yapılan bir şeyin kopyasını ya da çok benzerini yapmak, girişimcilik değildir, öncelikle bu konu aşılmalıdır.

• **2009 yılında Çankaya Üniversitesi'nde düzenlenen "Profesyonel Kariyer Platformu"**

etkinliğine katıldınız ve yoğun ilgi gördünüz, bu bağlamda Çankaya Üniversitesi hakkındaki görüşlerinizi bizimle paylaşmısınız?

Çankaya Üniversitesi'ni çok çok iyi tanıyorum. Tanımamdaki en önemli etmen, Emel Doğramacı'dır; ancak "Profesyonel Kariyer Platformu" için beni üniversitenize davet ettiğinizde, orada gördüğüm topluluk, ilgi, sorulan sorular ve yaklaşım beni çok mutlu etti. Farklı ve çağa uygun öğrencilerle karşılaştım. Birçok üniversiteye gidiyorum ancak Çankaya Üniversitesi'nin öğrencilerine aşıladığı bu düşünce sistemi, her yerde mevcut değil. Gösterilen bu yaklaşım, ileride üniversitenizden birçok girişimcinin çıkacağı fikrini oluşturdu kafamda ve en önemlisi, öğrencilerin hayata dair iyi hazırlandığını gördüm.

• **İş sektöründe özellikle son zamanlarda artan kadın girişimciler, ülke ekonomisinin bugün neresinde ve ileride neresinde olmalı?**

Kadın girişimciler bir yana ülkemizde kadın istihdamı maalesef çok az. Erkek nüfusunun %77'si iş hayatına katkı sağlarken, kadın nüfusun maalesef %20'si iş hayatının içerisinde rol oynuyor. Birakın giri-

şimciliği, kadının bir yerde çalışması bile önemli sayılabiliyor, bunu değiştirmeliyiz; ancak güzel şeyler de olmuyor değil. İki dönemdir TÜSİAD Başkanı bir kadın. Sakıp Sabancı'nın vefatından sonra Holding'in başında bir kadın yönetici var. Bu örnekler, kızlarımızı da cesaretlendirmeye başladı, "Biz de yapabiliriz" inancını aştı. Bana bir gün TÜSİAD Başkanı bir kadın olacak, deselerdi inanmazdım; ancak iki dönemdir bu gerçek oluyor. Bu da gösteriyor ki kadınların iş hayatındaki konumu on yıl sonra şu an olduğumuz yerden daha iyi durumda olacak. Şu an bankaların bazılarının başında "müdürler" değil; "müdireler" var. Her gün gazetelerin ekonomi sayfalarında kadın girişimcileri ya da kadın yöneticileri görebiliyorsunuz. Değişmeye başladığımızın göstergeleri bunlar.

Sivil toplum örgütleri, bu konuda çok iyi çalışıyor. "Kardelenler Projesi", "Baba Beni Okula Gonder Projesi" gibi, kız öğrencilerin okutulmasıyla ilgili çok ciddi çalışmalar yapıyor. Bu işlerin geri dönüşünü mutlaka alacağız. Fiziksel güç farklılığı dışında, kadın ve erkeğin yapacağı işler açısından çok da farklılıklar olduğunu düşünmüyorum.

Aksine kadın, erkekten daha detaycı, daha titiz, daha dikkatli ve en önemlisi daha çalışkandır iş hayatında. Bundan faydalanmak gerekiyor, diye düşünüyorum. Bir de kadının annelik içgüdüsünden kaynaklanan üretebilme yeteneği ve bakış açısı, iş hayatında da bir katma değerdir.

• Bu kadar iş yoğunluğunuza rağmen bir de Tempo dergisinde seyahat ve gurme yazıları yazıyorsunuz. Bu kadar işte başarılı olmayı nasıl başarıyorsunuz?

Öncelikle yazı yazmayı çok seviyorum, zaten yayımlanan bir yemek kitabım var; hatta ikinci baskısını bile yaptı. Kalemim iyidir dediğim gibi ve yazı yazmayı bir hobi gibi düşünürüm. Yazdığım birkaç yazıyı şans eseri Doğan Medya Grubu'ndan birkaç ahabım okudu ve yazılarımı bir yayın organında neden yayımlamadığımı sordu. Geçtiğimiz hafta,

Kapadokya'ya bir ziyarette bulundum sırf yemek- içmek amaçlı. Oradaki değişik yöresel tatları tatmak, şarapları denemek için gitmişim, bunun gibi seyahatlerimi yazıyorum. Zaten yaratıcı insanların bu tür şeylere kabiliyetleri olduğunu düşünüyorum. Ya yazı ya müzik bunun gibi sanatsal alanlarda bir yeteneğiniz oluyor yaratıcıysanız.

Bu kadar alanda nasıl başarılı olduğuma gelince... Başarılı olmayı da yaratıcılığuma bağlıyorum. Elbette disiplinli ve özenli çalışmakta çok etkili; ancak yaratıcı değilseniz, ne kadar disiplinli olursanız olun ancak size verilen işi yerine getirirsiniz. Girişimcilik konusunda yapılan araştırmalara göre de %70 girişimci doğarsınız. İki çocuğu yan yana koyun, bir tanesi, incecik bir duvarın üzerinde yürümeye çalışıyor, hem de kafasını yaracağını bile bile.

Bu, risk almaktır. Diğer çocuk daha emniyetçi olabilir. İşte o kafasını yaran çocuk, girişimci oluyor. İşte ben, o duvarda kafasını yaracağını bile bile yürüyen çocuğum. Girişimci risk alır, örneğin girişimci borçsuz olamaz. Gece yastığa başınızı koyduğunuzda ertesi günkü borçları, çekleri ya da ödemelerinizi düşünürsünüz. Bugün, bir Ali Sabancı örneği gibi. Ali Bey, Sabancı Holding bünyesinde kalsaydı, önüne gelen evrakları imzalar, kişisel

hiçbir borcu olmaz, daha rahat yaşayabilirdi; ancak o, girişimci ruhu sayesinde çok borçlu; çünkü sürekli uçak alıyor, filo oluşturuyor. Bu borçların kısa dönemde geri dönebilme ihtimali neredeyse sıfır, onun da gece yattığında ertesi günkü ödemeleri veya kredileri düşündüğünü biliyorum; ancak bu bir ruh! Girişimcilik ruhunuz varsa bunun önüne geçebilmeniz imkânsız. Kendi babamdan örnek vereyim. Kendisi, akademisyen bir hekim. Hayatta bir lira dahi borcu olmayan bir adam, iki taksit olan bir vergiyi bile peşin öder. Babamın girişimci bir ruhu yok; ancak ben, sürekli borçluyum. Şunu söylemek istiyorum: Kimse girişimcinin hayat standardını çok yüksek zannetmesin. Mesela ben standart bir otomobil kullanıyorum. Bu kadar istihdam yara-

tiyorum, çok ciddi borçlarım var; ama sürekli yeni borçlar ekleniyor haneme. Yatırım yapmayıp biriktirseydim çok rahat yaşabilirdim. Buradan girişimcilik ruhuna sahip gençlere seslenmek istiyorum: Hayat standardınızın çok yüksek olacağını, çok iyi otomobiller kullanıp, çok iyi evlerde yaşayacağınızı, sürekli seyahat edeceğinizi zannetmeyin, zaten seyahate vaktiniz olmuyor; ancak günü birlik seyahatler yapabiliyorsunuz ve çok yüksek ihtimalle onlar da iş ile ilgili oluyor. Ben bugüne kadar bir haftadan fazla tatil yaptığımı hatırlamıyorum.

• Peki bu kadar işin içerisinde annelik?

Olağanüstü bir duygu. İki erkek çocuğum var ve tüm boş vakitlerimi onlarla geçiriyorum. Bir kere iyi anne olmak ve onları iyi yetiştirmek, benim birinci ödevim. Allah'tan iki oğlum da son derece destek veriyor bana. Biz, bu dönemi birlikte yaşadık. Benim yanımda uyudular, restoranlarda benim yanımda ödevlerini yaptılar. Okula birlikte gittiler, okul çıkışı soluğu benim yanımda aldılar. O dönemde bana hep yardımcı oldular, çok birlikte olmasak da bol paylaşımlı ve dolu dolu zaman geçirdik. Benden aynı zamanda çekinirler de ama. Annelik, dünyanın en güzel şeyi. Arkadaşlarım, dost sohbetlerinde beni çok takdir ederler, bu kadar işe koşturup bir de çocuklara yetişiyorum diye. Okuldan dönüş saatlerinde evde olmaya çalışıyorum, sonra

tekrar işe gidiyorum. Zor bir süreç ama; kendilerine, ailelerine, insanlığa faydalı olmaları için uğraşıyorum. Bu kadar. İşim düzgün gitsin; ama evlatlarım önce kendilerine daha sonra insanlığa faydasız yetişsinler, bana göre değil.

• Son olarak bu röportajı okuyanlara neler söylemek istersiniz?

Genel olarak bir kere, hayatta her şeyin sıfırdan var edilebileceğini bilsinler, benim hikâyem pek çok insana örnek olabilir. 2007 yılında yeniden başladığımı düşünürsek, insan istediği takdirde kısa sürede neler yapılabileceğini gösteriyorum. Maddi olarak sıfırdım; ama birikimlerim ve çevrem vardı. Çok insan biriktirmiştım. Böyle olunmalı; çünkü insanın başına ileride ne geleceği belli olmuyor. Her şey bir deneyim, her şey bir birikim. Hangi işi yapıyorsanız yapın, o işi çok iyi yapın. Ben çok iyi bir restorancıyım, yemeğin kimyonunun ayarını tattığımda bile bilirim, servisin nasıl yapılacağını bilirim ve kontrol ederim. Böyle olsunlar. İnsan bir işi iyi bildiği sürece aç kalmaz, her zaman için başarıya ulaşır. Tek dizinizin üstüne düşerseniz, tek dizinizin üzerinde; iki dizinizin de üstüne düşerseniz amuda kalkarak doğrulabilirsiniz. Bir şekilde ayağa kalmayı bilmelisiniz. Önemli olan, kendinde bu gücü bulmak ve bilgi birikimine sahip olmaktır.

Röportaj: Mehmet Arıncı, Ersin Başyıldız, F. Besim Kavukçu

Devrim EROL

Ankara Girişimci İş Kadınları ve
Destekleme Derneği Başkanı

“YÜZ METRECİ DEĞİL; MARATONCU OLMALIYIZ.”

Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği Başkanı Sayın Devrim Erol ile “Ekonomi ve Kadın Girişimciliği” üzerine keyifli ve bilgilendirici bir sohbet gerçekleştirdik.

• Sayın Erol, öncelikle bize kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

1960 Erzincan doğumluyum. İlk ve ortaokulları babamın memuriyetinden dolayı Türkiye'nin farklı illerinde okudum. Ortaokulu Kars'ta bitirdim, daha sonra Çamlıca Kız Lisesi'nde yatılı okuyup Hacettepe Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi'nde Kimya Mühendisliği eğitimi aldım. Eğitimim devam ederken son sınıfta evlendim. Okulu bitirdikten sonra, Türkiye Elektrik Kurumunda (TEK) memuriyet hayatıma başladım. Dört buçuk sene sonra bana uygun olmadığına kanaat getirip ayrıldım. Bir müddet, yine Türkiye Elektrik Kurumu'nun bir iştirakinde çalıştım. Kurumda çalışırken şu anki Eximbank, o zamanki adıyla Devlet Yatırım Bankası'ndan “Proje Değerlendirme” kursları almıştım, dolayısıyla mühendisliğin yanına ekonomi gözlüğü takmış oldum. “Fizibilite nedir, nasıl yapılır, yatırım kararları nasıl alınır?” gibi konularda eğitim aldım. Bu, hayatımın geri kalanı için önemli bir değişiklik oldu. Daha sonra oradan da ayrıldım ve özel bir fuar organi-

zasyon şirketinde çalışmaya başladım. 5-6 senelik bir deneyimim oldu orada, genel müdür yardımcılığına kadar yükseldim. Bu sürenin sonunda oradan da ayrıldım ve eşimle kendi işimizi kurduk. İlk önce temsilcilikle başladık; ancak sonraları temsilciliğin yanına, fuarcılık, acente, ihracat gibi konuları ilave ettik. Dört sene önce fuar organizasyon şirketini satarak piyasadan çekildik. Hâlen danışmanlık ve özellikle kamu güvenliği konusunda temsilcilik ve mühendislik işlerimize devam ediyoruz. Son iki yılda Amerika Birleşik Devletleri'nde iki adet iş kurduk. Onlardan biri, Anadolu kültürünün ve sanatının Amerika pazarına tanıtılmasıyla ilgili. Bunun yanı sıra, sivil toplum örgütlerinde çok yoğun çalıştım, TOSYÖV Başkan Yardımcılığı, TÜGİAD'ın önce Ankara, sonra Türkiye Genel Merkez Başkan Yardımcılığı'nı yaptım. Dış Ekonomik İlişkiler kurulunda altı yıl, Türkiye-Kuzey Afrika, Türkiye-Fas İş Konseyi Başkanlıkları yaptım. Hâlen KAGİDER üyesiyim. Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği'ni kurduk ve Başkanlığını yürütmekteyim. 2000 yılında Dünya Gazetesi'nin düzenlediği, “Sek-

töründe Başarılı İş Kadınları” yarışmasında, “Sektörünün En Başarılı İş Kadını” ödülünü aldım.

• **Devlet Kurumundan ayrılışınızın sebebi, sizin deyiminizle ruhunuzun bağlandığını hissetmenizmiş. Devlet kurumlarıyla özel sektör arasındaki fark hakkında neler söylemek istersiniz?**

Devlet kuruluşlarında maalesef, terfiler, pozisyon almalar, liyakate göre değil. Ben ayrıldım; çünkü benim rapor verdiğim yöneticiyi kendimden daha yetenekli bulmuyordum. Burada kendimi abarttığım düşünülmesin lütfen; ancak insan yöneticisinden bir şeyler öğrenmek istiyor, bu da çok doğal; çünkü sizi yöneten kişi. Şu anki genç arkadaşlarım iş başvurusu mülakatlarında hep unvanlarının ne olacaklarını soruyorlar, ancak bu yanlış. Sizin kartvizitinizde, Genel Müdür ya da Yönetim Kurulu Başkanı yazsa ne fark eder, içini dolduramadıktan sonra unvanın bir önemi yoktur. Ben devlette çalışırken bu konuda şanslı değildim. Aslına bakarsanız belki de şanslıydım; çünkü yaşadığım bu durum, kapının dışındaki hayatı keşfetmemi sağladı. Kamudan ayrıldığımda henüz çok gençtim, sekiz ay kadar bir elektrik şirketinde çalıştım, şartlarım da çok iyiydi; fakat sıkıldım; çünkü çok rutindi. Özel şirketlerde çok kısa sürede, hem pozisyon olarak hem de kazanımlar olarak çok iyi yerlere ulaştım; yani demem odur ki çalıştığınız zaman, özel sektör sizi göz ardı etmiyor; ancak kamuda durum böyle değil. Özel sektörde işveren olduğumda da aynı durumu gözettim. Sizin işinizi, sorumluluğunuzu paylaşabilecek, size yardımcı olabilecek biri bulduğunuzda, hemen yakalıyorsunuz ve bırakmıyorsunuz. Kamuda işin içine farklı tercihler giriyor. Geçtiğimiz

günlerde kadının yönetimde yer alması ile ilgili bir toplantıda, bir Sayın Bakanımız açıkça belirttiler ki “Kamuda yönetim siyasidir”. Sayın Bakan, kadının önce siyasette var olması gerektiğini, böylelikle kamuda yönetici olarak görev alabilmesinin daha kolay olduğunu belirtti. Özel sektördeki rekabet ve savaş daha sert olabilir; ancak savaşa girdiğinizde kazanma ihtimaliniz var.

• **Çalıştığınız ve eğitiminizi aldığınız sektörü bırakıp, fuarcılığa adım attığınızı ve yine sizin deyiminizle ilk yıllar “çıracık” olarak çalıştığınızı biliyoruz, hiç bilmediğiniz bir sektörde çalışmaya cesaret etmenizın sebebi neydi?**

Üniversite tercihi yapacağım zamanlarda hep Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde okumak istemiştım; ancak babam, Siyasal Bilgiler Fakültesi’ni yazmam halinde hakkını helal etmeyeceğini söyledi; çünkü o dönemler, öğrenci hareketlerinin yoğun olduğu dönemlerdi. İsmim de Devrim olunca ve muhalefet marjımın da biraz fazla olması sebebiyle babam benim için Siyasal’ın potansiyel bir tehlike olduğunu düşünmüş, ben de babamın sözünü dinledim. Ortaokul ve lisedeyken çok başarılı bir öğrenciydim, zaten fen bölümü mezunuydum. O zamanlar başarılı öğrencilerin mühendis veya doktor olmasının gerektiği gibi yanlış bir düşüncenin hâkim olduğu zamanlardı. Biraz ebeveyn için okunurdu diyebilirim. Ben de dolayısıyla tüm mühendislikleri yazdım ve kimya mühendisliği denk geldi. Belki de bu nedenle çok benimsemedim yaptığım tahsili; ancak şimdi gençlere verdiğim konferanslarda şunu görüyorum ki sordukları sorulara verdiğim cevaplar esnasında mühendislik eğitiminin çok faydası olmuş. Analitik bir düşünce yapı-

sı kazandırmış bana. Gündelik hayatınızda termodinamiği kullanmasanız da kinetiği kullanmasanız da ya da aldığınız çeşitli teknik dersleri kullanmasanız da analitik düşünme yeteneği sayesinde, insanları doğru olarak yönlendirebiliyorsunuz. Tabii burada analitik düşünme yeteneği için beş sene mühendislik okunması şart diye düşündüğüm zannedilmesin.

Hiç bilmediğim bir sektörde çalışmaya nasıl cesaret ettiğime gelince... Açıkçası cahil cesaretiydi. Ben ne istediğimi biliyordum, insanlarla iç içe olduğum, insanlar için bir şeyler yapabildiğim bir sektörde çalışmaya ihtiyacım vardı. Karşıma fuarcılık çıktı iyi ki de çıkmış. Benim yirmi beş yaşında bir oğlum var, kendisi bir sene mühendislik fakültesinde okuduktan sonra, mühendis olmak istemediğini söyledi bize. Biz şimdiki ebeveynler, biraz daha liberal düşünabiliyoruz. Oğlum sosyal bilimleri tercih etti ve görüyorum ki çok da başarılı ve çok mutlu.

• **11 Eylül olayından sonra korkulan bir coğrafya olan Pakistan'da ve sonrasında Cezayir'de iş yapma fikri nasıl gelişti?**

Fuar yapmayı ve dış ticareti seviyordum. Biraz ekonomi okursanız, Türkiye için ihracatın ne kadar önemli bir kalem olduğunu anlarsınız. Bu işe başladığım yıllarda rakamları analiz ettiğiniz zaman, ülkemiz ihracatının %55'inin Avrupa Birliği ülkelerine olduğunu ve genellikle tekstil üzerine olduğunu gördük. Eğer ülke ekonomisine ve ihracatına bir katkı yapmak istiyorsak mutlaka yeni pazarlar açmak zorundasınız, diye düşündük. Yeni şirketleri ihracatçı yapmak gerekli. Avrupa Birliği pazarı son krizlere rağmen oldukça gelişmiş bir Pazar; ancak bazı Türk firmalarının özel şartlarından dolayı Afrika'ya açılması daha mantıklı bir seçim. O nedenle ilk fuarımı Fas'da yaptım. Arkasından Ürdün, Tunus, Cezayir, Pakistan, Hindistan, Yemen, Zimbabve ve Etiyopya geldi.

Afrika şu an çok önemli bir Pazar; ama on beş sene öncesinden bahsedersek Cezayir örneğini vermek isterim. Biz oralara açılmak istediğimizde Cezayir'e ne uçak ne gemi gidiyordu, hayli zorluklar çektik; ama şu an Türk Hava Yolları, haftanın yedi günü uçuyor. Ben yarın Almanya'ya gitmek istesem giderim; ama Cezayir'e gidemem; çünkü uçak dolu. Yaklaşık yüz adet Türk firması orada yerleşik, her hafta Türkiye'den Cezayir'e bir kargo gemisi kalkıyor. Bunlar, çok önemli şeyler ve bunlarda ufak da olsa bir payımız varsa ne mutlu bize.

Avrupa Birliği, Barselona Süreci gereği, Kuzey Afrika ülkeleriyle birlikte Akdeniz'i serbest ticaret gölü haline getirmek istiyor. Avrupa Birliği, bu ülkelerle serbest ticaret antlaşmaları imzaladı. Bu, Türkiye'yi sıkıntıya soktu; çünkü Avrupa Birliği'ne tam üyelik adayısınız; ancak üye değilsiniz. Dolayısıyla bu tür bir ticaret anlaşmasına imza koymuş sayılmıyorsunuz. Burada da görüleceği gibi Gümrük Birliği Antlaşması, bazı konularda çok iyi bir antlaşma değil. İşte böyle bir durumda kimse oralara gitmek istemezken bizim gözümüzün karalığı sayesinde oralarda var olduk. Oradaki insanlar da bu teşebbüsümüzü unutmadılar, hiç kimsenin olmadığı zamanda bizim olduğumuzu göz önünde bulundurdular. Bu sayede çok sıcak ilişkiler kurma imkânı bulduk ve hâlen bu ilişkilerimizi sürdürüyoruz.

• **Önce 2001 ve hâlâ içinde bulunduğumuz ekonomik krizler, Dünya ve Türkiye ekonomisini nasıl etkiledi?**

Şu an yaşadığımız krizin, 2001 krizinden elbette farkı var; ancak benim bakış açım biraz daha değişik. 2001 krizinde Türkiye sıkıntı yaşıyordu; ama Türkiye'yi ayakta tutan iki sektör turizm ve ihracat sağlam durabildi. Üreticilerimiz, üretmeye ve satmaya devam ediyordu. Ülkemizin nüfusu, bazı konularda sıkıntı yaratıyor elbette; ama bazı konularda da itici bir güç; çünkü yetmiş iki milyon insanın bir şekilde yemesi, içmesi, yaşaması lazım. Bu da üreticiye bir motivasyon oluyor; yani iç dinamiklerimiz, girişimcilerimizi üretici olması konusunda teşvik ediyor. Elbette iç pazar yetmiyor; ihracat da lazım; ancak bugün Yunanistan'ın yaşadığı sorunlara bakarsanız iç pazar için üretimin ne kadar önemli olduğunu görürsünüz. Yaklaşık on milyon insan için kaç tane tekstil fabrikası, kaç tane gıda fabrikası kurabilirsiniz? O yatırımı yapmak yerine ithal etmek daha az maliyetli olabilir. Türkiye'de iç tüketimlerimiz fazla olduğu için çok fazla üretici çıkabiliyor.

Enflasyon düşmeye başladıktan sonra, küçük ve orta boy işletmelerin sıkıntı içine düşmeye başladığını düşünüyorum ve bu süreç hâlen devam ediyor; çünkü çok uzun yıllar, yüksek enflasyona dayalı süreç yaşadık ve ani bir ihracat fikri geliştirdik insanlarda; ancak sorun şu ki insanların bilinci gelişmeden, fikri geliştirdi. Hiçbir maliyet analizi yapmadan, hiçbir optimizasyon yapmadan, üretici olup ürettiklerini satmaya kalkıştılar. Kârlarını, dövizin artışına endekslediler. Mallarını ne kadar ürettiklerini hesaplamadan, nereden hammadde almanın daha hesaplı olduğuna bakmadan iş yaptılar. Sonra birden enflasyon kontrol altına alınıp, dövizdeki artış normal seviyelere çekilince, gerçek piyasadaki gerçek rekabetle yüz yüze geldiler ve baktılar ki satış yapılabiliyor; ancak aldıkları parayla ham maddelerini bile sağlayamıyorlar. İşte o zaman “Türkiye’de enerji ne kadar pahalı” denmeye başlandı. Dolayısıyla maliyet muhasebesi bilmeyen, optimizasyon yapmayan firmaların yaşadığı sıkıntılar, krizi tetikledi ve bu grup hiç de azımsanacak sayıda. Bizdeki kriz, aslında bir eğitim süreci oldu ve insanlar artık yavaş yavaş toparlanmaya başlıyor.

• Ülkelerin ekonomisinin güçlü olması, o ülkelerin dışa bağımlılığını azaltır, peki Türkiye’nin dışa bağımlılığını azaltmak için neler yapılmalı?

Verdiğim konferanslarda sürekli söylediğim bir şey var: Bir ülkenin milli marşının olması, bayrağının olması, antlaşmalarla belirlenmiş sınırlarının olması, o ülkeyi tam bağımsız yapmaz. Tam bağımsız olmak için ekonomik olarak bağımsız olmak gerekir. Ülkenin doğal kaynaklarıyla ilgili spekülasyonlar var; ancak şu anda böyle kaynaklarımızın olmadığını varsayarsak yapabileceğimiz yegâne şey, üretmek ve ürettiğimizi ihraç edebilmek. Kaynaklarımızı bilinçsizce tüketmemek lazım. Liberal bir insan olmama rağmen özelleştirmelerin bazılarına çok taraftar değilim. Girişimci ve yenilikçi de olmamız gerekir. Bazı firmalar yeni şeyler yapmak yerine, birbirlerini koparıyor bu da yanlış.

• ANGİKAD (Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği) nasıl doğdu ve ne tür çalışmalar yapıyor?

Ülkemizde yönetimde yer alan kadın sayısı oldukça az. OECD’nin ve Birleşmiş Milletler’in, çeşitli kriterler

göz önüne alınarak hazırlanan 2009 raporlarına bakarsanız, Türkiye’nin, yüz on ülkenin arasında, kadının toplumdaki yeri bakımından en sonlarda olduğunu göreceksiniz. Kadının eğitimden, sağlıktan aldığı payda ve politik temsilde çok kötü durumdayız. Dünyanın on yedinci büyük ekonomisi olabiliriz; ancak sosyal kalkınma bakımından gerçekten kötü durumdayız. ANGİKAD olarak biz, Türkiye’de kadının iş dünyasında da güçlü olması gerektiğine inanıyoruz. Örneğin, 2009 yılında çalışma hayatındaki kadın oranı, %24’tü ki bu, Cumhuriyet tarihinin en düşük oranı. Türkiye’nin en büyük şirketlerine, en çok ihracat yapan şirketlerine, en çok vergi verenlere, en çok yatırım yapanlarına bakarsanız, ailelerinden gelen işleri yönetenler dışında, kadın ismine rastlayamıyorsunuz. Sıfırdan kendi işini kurmuş kadın yok. Kadının güçlü olması gerekiyor. Güçlü iş kadını, kadın istihdamını sağlamak, yönetimde, sivil toplum örgütlerinde, iş ve meslek örgütlerinde, parlamentoda kadının temsil edilmesini sağlamak demektir. Biz de patron kadınlar bir araya geldik ve bir dernek kurmak istedik. En az beş veya altı kişi istihdam eden, iş sahibi kadınlar olarak bu derneği kurduk. Amacımız, bizim ne olduğumuzu görmek ve birbirimizi nasıl destekleyebileceğimizi anlayabilmektir. Gerçekten de çok olumlu sonuçlar aldık.

Dernek, yedi kişiyle kuruldu. Bugün baktığımızda altmış beş üyemiz var. Çok hızlı büyüyüp, çok anlamlı projeler geliştiriyoruz. Bir araya geldiğimizde gördük ki aşağı yukarı sorunlarımız aynı. Dernek platformunda sorunlarımızı paylaşarak her şeyden önce arkadaş oluyoruz ve sorunlarımıza başka sektördeki arkadaşların nasıl yaklaştığını görüyoruz. Bir de birbirimizle ne tür ticaretler yapabileceğimizi tartışıyoruz. Birbirimizin ürettiği mal ve hizmetleri nasıl destekleyebiliriz, onu tartışıyoruz. Birlikli bir güç olduğunuz zaman, Anadolu’daki diğer iş kadınlarıyla ve dünyadaki diğer iş kadınlarıyla iş geliştirebiliyorsunuz; yani özetle anlamlı bir kadın dayanışması ve güçlü iş kadınları yaratmak için bir aradayız.

• Sizce kadın girişimciliği, bugün ülke ekonomisinin neresinde ve ileride neresinde olmalı?

Şu anda Türkiye’de 1.3 milyon girişimci var ve bunun %7’si kadın. Rakam olarak vermek gerekirse yaklaşık 91.000 kadın. Bu rakam, OECD ülkelerinde %25, Avrupa Birliği’nde ise %28. Dolayısıyla çok iyi bir yerde değiliz. Avrupa Birliği’nin dörtte birindeyiz. Şartlar, kadınlar için çok zor. Türkiye’deki tapuların %92’si erkeklerin, %8’i kadınların üzerine ka-

yıtlı. Bir proje fikriniz varsa, kredi almak için bankaya gidiyorsunuz. Banka kendini güvenceye almak için bir ipotek istiyor. Kadınların üzerinde de mal az olduğu için, finansmana ulaşım gerçekten zor. Sistemin kadınlara reva gördüğü krediler, mikro krediler; yani bin veya bin beş yüz TL civarında. Ülkeyi yönetenlerin de kadınları lokalize ettikleri, konumlandıkları yerler, maalesef buralar. Bakarsanız, kadınların genelde hizmet sektöründe kendilerine yer açmaya çalıştığını görürsünüz; çünkü az finansmanla girebilecekleri sektör, hizmet sektörü. Sanayici olan kadınlar da var; ama sayıları maalesef çok az. Bizim dernek olarak amaçlarımızdan biri de imalat sektöründe kadın sayısını arttırmak.

• **İş sektöründe bir cinsiyet ayrımcılığı olduğu, maalesef yadsınamayacak bir gerçek. Bunun giderilmesi için sizce neler yapılmalı?**

Müthiş bir ironi aslında. Tanrı'nın kadına hediye ettiği en önemli özellik, doğurgan olması; yani üretbilmesidir. İş hayatında en önemli sorun bu. Doğurgan olmanız bir engel. Bunu bir örnekle açıklamak isterim. Kamudan ayrıлып kendime iş aradığım dönemlerde, çok büyük bir holdinge iş başvurusunda bulundum. Holdingin yöneticisi, var olan evladımın dışında başka bir çocuk düşünüp düşünmediğimi sordu. Eğer başka bir çocuk doğurmayı düşünüyorsam işe alınamayacağımı söyledi. Derhal terk ettim görüşmeyi.

Çocuk sahibi olmanın ya da olmak istemenin, kadına bu kadar dezavantaj getirebileceğine inanmıyorum. Bunun yanında maalesef eşit işe, eşit ücret ve eşit kariyer olanağı tanınmıyor Türkiye'de. Başka bir örnek vermem gerekirse kadına doğum izni var; erkeğe doğum izni yok. Bebek eğer süt emmiyorsa babası da bakabilir annesi de. CNN International televizyonunun bir haber sunucusu vardır: Christian Amanpour. Eşi, Beyaz Saray'ın sözcüsüydü; ancak çocukları olduğunda oturup düşündüler ve eşi işinden ayrılarak çocuğa baktı. Christian Amanpour işine devam etti. Burada annelere de mesaj vermek gerekir; çünkü cinsiyet ayrımcılığı yapan erkekleri de anneler yetiştiriyor. Hiçbir kadın, çocuğu çeyiz sandığından çıkarmıyor. Kadına öğretilen olgu, bu işleri sadece kadınların yapması yönünde. Hâl böyle olunca bu seviyeden başlayan ayrımcılık, iş sektörüne kadar ulaşıyor. Ben fuarcılık sektöründeyken, senenin üçte birini otellerde geçiriyordum; ancak oğlum büyürken hiç başkasının yaptığı yemeği yemedi. Tamamen organizasyonla alakalı bir durum.

• **Siz, ülkemizin değerli iş kadınlarından birisiniz. Peki, hâlâ erkek eline bakan, erkeklerden cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet gören kadınlar için ve bu kadınların sayısını en aza indirmek için neler yapılmalı?**

Çok uzun zamandır, gazete okumuyorum. Gündemden uzak olmamak için arabamda seyahat ederken kulağıma çalınıyor haberler ya da internet vasıtasıyla takip ediyorum. Şu soruyu sormak lazım: Türkiye'de kadın katliamı son zamanlarda mı arttı; yoksa son zamanlarda mı haber olmaya başladı? Bu irdelenmeli. Bir de Türkiye'de bir tabu gibi duran enest ilişki sorunu var. Bütün bu töre cinayetlerini arkasında bu tür ilişkilerin olduğunu düşünüyorum. Burada bir analiz yapmak gerekli. Töre cinayetlerinin ardında enest ilişki var. Enest ilişkinin ardında ise, cinsel eğitimsizlik, yasaklar, tabular, korkular mevcut. Burada herkes her önüne gelenle bir ilişki yaşasın, demek istemiyorum. Toplumsal kurallardan, etik değerlerden taviz verilmemeli; ama bu kadar korkuya dayalı, bu kadar yasakçı ve tabulaştırılmış bir kadın-erkek ilişkisi, bu tür çarpık ilişkilerin tetikleyicisi. Televizyonlara baktığınızda, neredeyse seyrettiğimiz her şey, vahşet. Bir tane toplumsal mesaj, insanları bir yerden başka bir yere götürebilecek hiçbir şey yok. Kendi çocukluğumdan hatırlıyorum, kaliteli nitelikli programlar vardı; ancak şu anda bunları göremiyoruz. Burada anahatar kelime, "eğitim". İnsanları eğitebilerseniz, bu sorunları çözersiniz. Her şey, gelip eğitime dayanıyor. Peki, bu durumu en aza indirmek için ne yapılmalı? Ekonomik özgürlük önemli bir konu, bunu tartışmak yersiz; ancak bunun dışında şöyle bir gerçekle yüz yüzeyiz: Türkiye'de okuma-yazma bilmeyen insanların oranı, yaklaşık %12. Bu oranın yaklaşık %85'i de kadın. Özellikle Doğu ve Güneydoğu'da bir dil sorunu da mevcut. Öncelikle kadını eğiteceksiniz, daha sonra bir iş öğreteceksiniz, en azından dantel işlemeyi, çiçek yapmayı, halı örmeyi vb. Daha sonra bir vatandaşlık eğitiminden geçirmelisiniz. Ben bunu çok önemişiyorum. Anayasal haklar, sosyal güvence tanımı, medeni yasalar gibi konularda çoğu kişi bilgisiz. Geçtiğimiz günlerde Türkiye Büyük Millet Meclis'inde sayın bakanlarımızın da olduğu bir toplantıda, şu örneği verdim: Bir gayrimenkul satın aldım ve tapu işlemlerini yapmak için Tapu Müdürlüğü'ne gittim, gayrimenkulü satan beyefendi, eşinden bir muvaffakiyetname getirdiğini söylediğinde, tapu memuru gerek olmadığını belirtti; oysa bu, kanuni bir zaruret. Sayın bakanlara da bunu ilettim. Yasa çıkıyor, yasanın uygu-

layıcısı ise tapudaki memur. Memur, yasayı uygulamıyor ve daha vahimi, bu memur için herhangi bir önlem alınmıyor. Yasalarla ilgili eğitimin olmadığına en güzel göstergelerinden biri, bu örnektir diye düşünüyorum. Yasaların çıkması yetmiyor, uygulamadıktan sonra herhangi bir anlamı yok. Dolayısıyla vatandaşlık eğitiminin çok önemli olduğu görüşündeyim. Etkin güç eğitiminin olması da gerekli. Etkin güçten kastım, baba, ağabey, amca veya kendi doğurduğunuz erkek çocuk. Kadın eğitimi yapılırken erkek eğitimi de yapılmalı. Kadının çalışıyor olmasının, üretiyor olmasının maddi ve manevi olarak yapacağı katkıdan erkeklerin haberdar olması şart.

• Hem başarılı bir sivil toplumcu hem değerli bir iş kadını hem de bir anne olmak nasıl bir duygu?

Çok güzel bir duygu. Oğlum liseyi bitirdiği gün, onunla bir konuşma yapma ihtiyacı hissettim. Oğluma, "Ben çok çalıştım, seni çok yalnız bıraktım farkındayım, kızmayacağım ya da darılmayacağım eleştirilerine hazırım" dedim. Kendisi ise bana, çok çalıştığımı bildiğini ve başarılarımı izlemekten gurur duyduğunu belirtti. Ayrıca, "Sırtında boza pişirmediyimi", derslerini çalışması yönünde herhangi bir baskı yapmadığımı, terlediğinde atletini değiştirmesi gerektiğini söylemediğimi, kendi sorunlarıyla kendisinin başa çıkmak durumunda kaldığını, dolayısıyla ayakları üzerinde durmayı erken yaşta öğrendiğini, kendi sorumluluklarını yerine getirebilme yeteneği ve özgüven kazandığını söyledi.

Zaman organizasyonunu güzel yapabilirseniz eğer, işinizin patronu, evinizin kadını, kocanızın

eşi, çocuğunuzun annesi, toplumsal rollerinizin uygulayıcısı olabilirsiniz. Birçok işi pratik yapabilmeyi ve zamanınızı doğru kullanmayı bilerseniz hiçbirisi zor değil. Ben teknolojiye çok inanan bir insanım, çok güncelimdir. Kendinizi teknolojik olarak sürekli güncelleneniz, çocuğunuzla ilişkilerinizin de çok yakınlaşmasına neden oluyor; çünkü paylaştığınız şeyler, çok çeşitli olabiliyor. İletişime geçebilmenin en temel ögesi, paylaşmaksa konuşmadıkça paylaşamazsınız ve iletişiminiz bozuk olur. Ben bugün oğlumla Facebook'daki son uygulamaları konuşabiliyorsam, birlikte kayak yapabiliyorsak, beraber aynı müziği dinleyebiliyorsak, basketbol oynayabiliyorsak çok şey paylaşabiliyoruz demektir. Yaşadığımız çağda günlerin devinimi çok hızlı. Buna ayak uydurabilirseniz toplumu yakalayabiliyor ve önüne geçebiliyorsunuz. Eğer rol model olmak istiyorsanız, bunu yapmak zorundasınız. Şimdiki gençler bizden çok ileride, ben bilgisayarın başına oturduğumda yirmi altı yaşındaydım, şimdi neredeyse yirmi altı günlükken gençler bilgisayarla tanışıyor. Dolayısıyla gençleri yakalamak için uğraşmanız lazım.

• Son olarak bu röportajı okuyanlara neler söylemek istersiniz?

Hayatlarının ne kadar değerli olduğunun farkına varmalarını istiyorum. Birey olarak çok değerliyiz her birimiz. Dünyada yaratılan her canlının bir yaradılış amacı vardır; kendi amacına aykırı bir davranış biçimi geliştirmemeliler. Kendimizle barışmak, özgüvenimizi yükseltmek, hem bize hem de çevremizdekilere katkı sağlayacaktır. Hayata pozitif bakmalıyız. Toplum olarak buna çok gereksinimimiz var. Birbirimizi eleştirmek yerine olumlu yanları görüp yarar sağlama gayret etmeliyiz. Toplumun üzerinde bir negatif elektrik bulutu var, diye düşünüyorum; bu bulutu dağıtmalıyız. Bu kadar karamsar, kötümser, güvensiz ve kuşkucu bir toplum, inanın hiçbir yere ilerleyemez. Bu ortamdan kurtulmak istiyorsak, "bananecilik"ten vazgeçmeliyiz, durumdan vazife çıkarmalıyız. Yenilikçi olmalıyız elbette, dünya nereye koşuyor ve buna nasıl yetişebiliriz sorusunu kendi kendimize sormamız gerekiyor. Yüz metre değil; maratoncu olmayı öğrenmeliyiz.

Röportaj: Mehmet Arıncı, F. Besim Kavukçu

“KADINLARIN CESARETLERİ KIRILMAMALI”

• Aysun Hanım, öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Öncelikle teşekkür ederim. Antropoloji ve Kadın Çalışmaları eğitimim akabinde akademide, sivil alanda ve özel sektörde çeşitli sosyal kalkınma çalışmaları içinde yer aldım. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile ilgili eğitim, istihdam ve temsil konularında ve sosyal içerme alanında çalıştım. Sivil toplum aktivistiyim.

• Yüksek lisansınızı “Kadın Çalışmaları” üzerine yapmanızın amacı neydi?

Aslında bu, lisans eğitimim öncesi ve ilk yıllarında plânlanmış bir şey değildi. Antropoloji eğitimim sırasında bir taraftan anatomi ve osteoloji diğer taraftan da etnoloji, sosyoloji ve psikoloji bölümlerinde kültür, cinsiyet ve siyaset dersleri aldım ve dört yıllık lisans eğitimim, tamamen disiplinler arası idi. Bu süreçte, biyolojik evrimden kültürel evrime, siyaset sosyolojisinden, insan davranışlarına ve sivil topluma kadar çok geniş alanda derslerle hayatı çok daha geniş bir perspektiften anlamaya çalışırken buldum kendimi. Bu anlama hali, elbette beraberinde cinsiyetler arası toplumsal süreçlerde ortaya çıkan farklılıkları ve beklentileri de anlama derdini beraberinde getirdi. Bu, elbette kadın olmamdan da kaynaklı bir durum. Neticede kadın olmaktan kaynaklı, cinsiyete dayalı ayrımcılık, gündelik pratiklerinde bütün kadınların yaşadığı bir sorun. Benim için de öyle idi.. Kadın çalışmalarına ilgim bu şekilde ortaya çıktı. Disiplinler arası olması da lisans eğitim geçmişimle çok örtüşüyordu. Hemen her konuyu çalışmanıza imkân veren bir alan kadın çalışmaları. Hukuktan, siyasete, mühendislikten, sosyal bilimlere kadar pek çok alanı kapsayan ve farklı disiplinlerden beslenen ve onları besleyen bir bölüm. Ben, kadın çalışmaları yüksek lisans eğitimimde Avrupa Birliği ve Sosyal Politikalar üzerine çalıştım ki bu, hem müktesebat-ı hukuk bilgisini hem siyaseti hem uluslararası ilişkileri hem çalışma ekonomisini ve sosyolojiyi içeren bir çalışma. Bu çalışmayı Dr. Selma Acuner süpervizörlüğünde yaptım ve aslında ilginç oluşmasında da kendisinin çok

Aysun SAYIN
Kadın Emeli ve İstihdamı Platformu
Üyesi ve SOGEP Kurucu Üyesi

önemli etkisi oldu. Tezim, “Avrupa Birliği’nde Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği ve Türkiye Karşılaştırması” idi. Bu da beraberinde sonraki yıllarda da “kadın-erkek eşitliği politikaları” üzerine teorik ve pratikte çalışmamı getirdi. Kadın çalışmaları yüksek lisans programı, hem akademide hem de sahada olmanızı gerektiriyor; zira gündelik hayata dair politika üretiyorsunuz ve bunu akademik tartışmalarla besliyorsunuz veya tam tersi.

• Çeşitli üniversitelerde de görev aldığınızı biliyoruz. Akademik dünyanın ve akademik dünyada var olan kadınların “kadın olgusuna” katkıları nelerdir?

Sorunuzu bir miktar daha akademiye de içeren; ama akademi dışındaki alanları da kapsayan biçimde yanıtlamaya çalışmak isterim. Kadınların sadece cinsiyetleri ile kamusal alanda varlık göstermelerinin çok önemli olduğuna, kamusal alanın erkek egemen yapısının bu şekilde dönüşebileceğine inanmaktayım. Bu, elbette nasıl bir dönüşüm, sorusunu yanıtlamayacaktır; ama öncelikle kamusal alanda var olabilmek gerekli, sonrası da varlık gösterebildiğiniz alanlarda cinsiyetçi politika ve uygulamalara karşı bir mücadele alanı yaratmak şart. Bu parlamento için de aynı, akademi için de. Aka-

demide de cinsiyetçi örgütlenmeler ve cinsiyete dayalı iş bölümü ve yine cinsiyete dayalı güç ilişkileri mevcut. Akademinin bilim alanı olması, bunu değiştirmiyor. Kadınların akademide olması, akademide karar verici pozisyonlara gelmesi, çok önemli. Bu, akademide çalışılan konularda üretilen metinlerden, eğitimin yapılış biçimine kadar pek çok şeyi değiştirmeyi beraberinde getirecektir. Cinsiyetçi yaklaşımlar, politikalar, analizler akademide de var; bütün bunları değiştirmek gerek. Kadın ile ilgili çalışmalar, kadın –erkek eşitliği ile ilgili çalışmalar ister hukukta, ister tıpta isterseniz sosyal bilimlerde kadınların öncülük ettiği ve büyüttüğü çalışmalardır. Bunlar, elbette sorunun muhattaplarının sorun üzerine kadınlık deneyimlerinden öğrendikleri ile birlikte gitmeleri ile başlamıştır. Akademide toplumsal cinsiyet çalışmaları altında erkeklik çalışmalarına daha az rastlıyoruz; oysaki erkeklerin de erkeklik üzerine çalışmaları ve birlikte toplumsal cinsiyeti çalışabiliyor olmamız gerekli. Bu yok değil; Türkiye’de de önemli çalışmalar yapılıyor. Örneğin, ODTÜ Sosyoloji’den Mehmet Bozok, erkeklik üzerine çalışıyor ve erkeklik çalışmalarının artması, cinsiyet meselesini her tarafından tutabilmemizi beraberinde getirecek.

• **“Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu” üyesisiniz. Biraz çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?**

Avrupa Kadın Lobisi, Avrupa Birliği üye ve aday üye ülkelerde örgütlü bir yapı. Her bir ülke, kendi ulusal koordinasyonu ile üye olabiliyor. Bunun

için de kendi ülkenizde ulusal çapta örgütlenmenizi yapmanız gerekli. Türkiye Koordinasyonu, “Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği”nden Selma Acuner’in ilk temasları Brükselle kurması ve sonrasında Türkiye genelindeki bağımsız kadın örgütlenmelerine çağrı yapılması ile oluştu. Bir “şemsiye örgütlenme” yani. “Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu”, temelde Türkiye’nin Avrupa Birliği sürecini izliyor ve uyumlaştırılması gereken mevzuata, kadınlar lehine düzenlemeler bakımından müdahil olmaya çalışıyor. Her iki tarafta da hazırlanan belgelere hem görüş hazırlıyor hem de müdahil oluyor, diyebiliriz. Ayrıca, Avrupa çapında kadın örgütlenmeler arasında bir iletişim platformu da olan Lobi Örgütlenmesi, kadın örgütlerinin deneyim paylaşımı ve Brüksel-Avrupa Komisyonu temelli politikaların kadın-erkek eşitliğini sağlayacak şekilde oluşturulması için savunuyu yapıyor. Özetle savunuyu, lobi ve örgütlenme ağı diyebiliriz. Hem ülke özelinde politikaları hem de AB politikalarını izleyen bir şemsiye örgütlenme.

• **Sosyal Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları Merkezi’nin de kurucu üyelerinden birisiniz. Kadın ve erkek arası cinsiyet çatışmaları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?**

Mesele, aslında iktidar ve güç ilişkileri açısından ele alınmalı. Cinsiyetçilik de buradan beslenen bir şey. SOGEP, genç kadınların örgütlenmelerini ve güçlenmelerini destekleyen bir sivil toplum örgütü. Aynı zamanda, genç erkeklerin, erkeklik üzerinden kendi deneyimlerini de dâhil ettikleri erkeklik üye-

rine çalışmalarını destekliyor. Çok yeni bir girişim, erkeklerle toplumsal cinsiyet çalışma pratikleri. Temelde yaptığımız, cinsiyetçi olmayan bir hayatı birlikte nasıl örgütleyebiliriz ve bu iktidar ve güç meselesini, kendimizden başlayarak sorgulama pratikleri. Türkiye genelinde pek çok üniversitede çalışma yürütüyoruz. Örneğin, Adana, Mersin, Isparta, Muğla, İzmir, İstanbul, Ankara, Urfa, 2010 yılında genç kadın ve erkeklerle toplumsal cinsiyet eğitimlerimizi yaptığımız iller.

• İş hayatında kadın olmak nasıl bir duygu?

Türkiye’de kadınların istihdamdaki oranları çok düşük. Çalışabilir yaştaki her beş kadından biri, istihdamda. Bu, elbette pek çok iş kolu için kadın çalışanların kendilerini azınlık hissetmelerine neden oluyor. Benim hem akademi hem sivil toplum örgütü ve hem de özel sektörde kadın yoğunluklu çalışma arkadaşlarım oldu. Dolayısıyla iş tecrübelerimde bu duyguyu hissetmedim; ama ne zaman işim gereği bir takım toplantılara -örneğin, ticaret odalarında, siyasi partilerde, kamu kurumlarında- katılsam, bu duyguyla sıklıkla karşılaşıyorum. İş dünyasının, küreselleşen pazarda kadınların farklı yaşam deneyimlerinden getirdiği zenginliği görmesi, bir zorunluluktur. Sadece kadın-erkek eşitliği bağlamında değil; aynı zamanda rekabet edebilir olmak için de bunu görmeleri ve önlemlerini almaları zorunludur. İş Dünyasında Kadın Platformu’nun bir üyesiyim ve bu platform ile küresel şirketlerin uyguladıkları çeşitliliği arttırmaya yönelik uygulamalarını Türkiyeli şirketlere göstermeye çalışıyoruz. Pek çok küresel şirket, bugün farklı uygulamalar ile çalışanları arasında cinsiyet dengesini sağlamayı, kadınların orta ve üst düzey yönetimlerde yer almasını destekliyor.

• Türkiye’deki kadın girişimciliği bugün ne aşamada ve ileride nerede olmalıdır?

Çok düşük maalesef; ama bu şaşırtıcı değil; zira istihdamda kadınların katılımı da çok düşük. Neticede piyasa ilişkilerini bilmek, para ile ilişkilenecek demek. Girişimcilik ve profesyonel deneyim yoksa bu, çok zor oluyor. Kadınların üzerine kayıtlı mal varlığı çok düşük bu da kadınların bankalardan kredi almalarını zorlaştırıyor. Kültürel nedenler ise ayrı bir bariyer, geçen sene yaptığım bir saha araştırmasında konuyla ilgili uluslararası kuruluşlar, kamu, sivil toplum kuruluşları ile mülakatlar yapmıştım ve bütün

mülakatlarda tekrarlanan konu, kadının hangi finansal büyüklükte olduğundan bağımsız, tek bir şansı olduğu ve bunda başarız olursa ikinci bir şans verilmediği idi. Erkekler için bu durum böyle değil; çünkü erkekler ekonomik faaliyet içinde yer almalı, kadınlar yer alırsa hane gelirine destek olur, gibi bir algı var. Bu, kadınların en yakın çevrelerinden başlayarak “Sen yapamazsın” veya “Ne gerek var” şeklinde özgüven ve motivasyon kırıcı yaklaşımlarla da mücadele etmelerini gerektiriyor. İçinde yaşadığımız toplumda kadınlar cesaretlendirilmiyor; tam tersine cesaretleri kırılıyor.

• Son iki dönemdir patronlar kulübü TUSİAD’ın başkanları kadın. Kadın başkanların TUSİAD’a getirdiği bakış açısı nedir?

TUSİAD ile ilgili sorunuzu, sadece sınırlı deneyimimle yanıtlayabilirim. Bildiğim kadarıyla TUSİAD’ın sosyal politika alanında daha güçlü söz üretmesi hem Avrupa Birliği süreci hem de bu sürecin getirdiği gündemle birlikte başladı. Bu konuda elbette kendi deneyimleri isiginda Arzuhan ve Ümit Hanımlar, TUSİAD’ın sosyal konularda daha etkin olmasını sağladılar.

• Gerek KAGİDER gerekse ANGİKAD, başarılı çalışmalar yapıyor. Girişimci kadınların bir araya gelmesinin faydalarını başarılı bir sivil toplumcu olarak yorumlar mısınız?

Kadınların iş dünyasında girişimci olarak var olmaları, oldukça zor. Bu durum, hem piyasanın cinsiyetçi örgütlenmiş olması hem de kültürel nedenlerden kaynaklı. Girişimci kadın örgütlenmeleri, kadınların birbirleri ile dayanışmasını ve ağ kurmasını sağladığı için çok önemli. Bu, hem bireysel güçlenmelerine hem de iş dünyasında daha etkin rol almalarına neden oluyor. Elbette bu tür örgütlenmeler, girişimci olmak isteyen kadınlara rol model oluyor. Kadınların daha fazla görünür olması ile birlikte toplumda mevcut önyargıların kırılması ve beraberinde de kadınların özgüven ve cesaretinin artmasını sağlıyor.

• Gençlerin girişimcilik kavramını nerelere taşıyacağını düşünüyorsunuz?

Girişimcilik özgüven, cesaret ve elbette piyasa bilgisi ile ilgili. Türkiye’de şayet gençlerin eleştirel düşünmelerine ve kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlayabilirsek, bahsettiğiniz taşıma eylemi

gerçekleşebilir. Eğitim sisteminde, üniversite sisteminde, eğitim ve iş piyasaları arasındaki uyumda sağlayacağımız reformlarla bu mümkün. Aksi halde tek başına gençlere bunu yüklemek haksızlık olacaktır. Hele ki profesyonel hayata, iş yaşamına katılımları ile ilgili sorunu göz önüne alırsak bu büyük haksızlık olacaktır. Kadınlar gibi gençlerin de iş yaşamına katılma oranları çok düşük, biliyorsunuz.

• Siz, ülkemizin değerli iş kadınlarından birisiniz. Peki, hâlâ erkek eline bakan, erkeklerden cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet gören kadınlar için ve bu kadınların sayısını en aza indirmek için neler yapılmalı?

Bu bahsettiğiniz, aslında toplumsal bir sorun ve bu sorunu toplumsal bir mesele olarak ele almak ve bütünlüklü politikalara; yani kadınların eğitim fırsatlarını, istihdama katılmalarını, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmayı, kadınların kendileri ve içinde yaşadıkları toplum ile ilgili karar alınan mekanizmalarda temsilini sağlayacak özel önlem politikaları geliştirerek çözmek gerekir. Elbette ki bu, sadece politika ve yasalarda değil uygulamalarda da hayata geçirilmeli ve uygulamalar izlenmelidir. Ancak bu şekilde cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetle mücadele edebiliriz. Şiddet maduru kadınlar için de mevcutta şiddeti ortadan kaldıracak sığınma evleri gibi düzenlemeleri yaygınlaştırmak; ama aynı zamanda şiddet mağduru kadınların özgüvenlerini yenileyecekleri destekleri sunmak ve tabii ki sonrası için de istihdam ve barınma sorunlarını çözecek destekleri sunmak gerekli.

• Bir etnolog olarak soruyorum, eğitiminiz yaptığınız çalışmalara ne ölçüde katkı verdi?

Antropoloji eğitimi, bana insan evrimi ve kültürel evrimle ilgili bilgi ve bu bilgiden kaynaklı bir bakış açısı getirdi. Biyolojik çeşitliliğe inanıyorum. Irk, milliyet gibi olgulara inanmayan ve bunların neden olduğu ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele eden biriyim. Aynı şey din, etnik kimlik ve diğer kimliklerle de ilgili. Kimlik oluşturma süreçleri ve insanların ötekisini nasıl yarattığı ile ilgili bilgiyi, aldığım eğitim sundu. Kadın çalışmaları, bütün bunları cinsiyet perspektifinden görmemi, iktidar ve güç ilişkilerini daha kolay algılamamı ve tabii ki en önemlisi, politikanın nasıl mümkün olacağını gösterdi; yani bunların değişmez olmadığını, cinsiyete, cinsel tercihe, medeni duruma, yaşa, milliyete, etnik kimliğe ve diğer bütün ayrımcılık türlerine karşı mücadele yöntemlerini görmemi kolaylaştırdı. Antropoloji, insan bilimi ve insan dediğiniz de sadece beyaz, erkek, Müslüman, Türk, Sünni diye tanımlanmıyor. Bütün çeşitlilikleri zenginlik olarak gören, herkesin farklı ve eşit olabileceği bir dünyanın mümkün olduğunu bilen ve bunu mümkün kılacak araçları sunan bir bilim antropoloji. Bu da çalışmalarına doğrudan yansıdı.

• Son olarak bu röportajı okuyan değerli okurlarımıza neler söylemek istersiniz?

Size teşekkür ediyorum. Sivil alanda yapılan siyasetin, ülke siyasetini etkileyeceğini bunun için de hem örgütlenmenin hem de bireysel farkındalığın ve duyarlılığın önemli olduğunu söylemek isterim.

Röportaj: F. Besim KAVUKÇU

Zeliha ÜNALDI
ECORYS Türkiye İş Geliştirme Müdürü

“BİZ” KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİ DESTEKLİYORUZ!

2000’li yılların başında Bursa’da kadın girişimcileri desteklemek üzere yapılan bir iş kurma eğitimi programının açılış toplantısında, Bursa’nın önde gelen girişimci kadınlarından bir tanesi söz aldı ve “[...]bizler işlerimizi kurarken nerelerdeydiniz? Şu anda var olan halimize gelene kadar o kadar çok zaman, emek ve para kaybettik ki sizin şu anlattıklarınızı yaşayarak öğrenmek pahalıya mal oldu. Bir de üzerine kadın olmak eklenince bu halimize desteksiz gelmek hiç kolay olmadı” dedi. Bursalı başarılı iş kadınının söyledikleri, hep kulağımda. On yılı aşkın bir süredir, kimi zaman yoksullukla mücadele etmek için, kimi zaman köyden kente göç sürecinde kadının ekonomik durumunu güçlendirmek, cinsiyetler arası eşitliği sağlamak için, kimi zaman kadınlara yeni istihdam olanakları yaratmak, nadiyen de kadınların var olan işletmelerini büyütmelelerine destek vermek için, Türkiye’nin her yerinde “kadın girişimciliği” projeleri yapıyoruz.

“Biz”ler; yani bürokratlar, akademisyenler, araştırmacılar, uygulayıcılar, STK’lar, politikacılar, yerel yöneticiler ve uluslararası örgütlerin temsilcileri, özellikle “projeli” kalkınma çabalarının yaygınlaştığı son on yıl içerisinde, “kadının ekonomiye etkin ve etkili katılımını sağlamak” veya “yoksulluğu azaltmak” için bir müdahale söz konusu olduğun-

da, “girişimciliği” özendirmek ve “kadın girişimlerini” destekleyebilmek için sayısız faaliyetler gerçekleştirdik. Sonuçta binlerce kadın yeni işletme kurdu veya aldıkları mikro krediler ile ev eksenli üretim yaparak gelir sağladı. Kadınların ortak olduğu üretim kooperatifleri, ürünlerini pazarlayabilecekleri “kadın pazarları/çarşıları” kuruldu. Kadın girişimciler için tasarlanan mikro kredi programlarına, ulusal ve uluslararası kuruluşlar, bankalar ve yerel yönetimler fon sağladı ve sağlamaya devam ediyor. Özellikle ticari kredilere erişimi sınırlı olan kadın girişimci adayları için mikro-kredi programları, bulunmaz fırsatlar yarattı, birçok başarı hikâyesinin mihenk taşı oldu.

Kadın girişimciliğini geliştirme çabalarının sonucu olarak yukarıda kullandığım genel yargıların yerine, sizlerle bu yazı kapsamında şöyle bilgiler paylaşmak isterdim:

- Türkiye’de iş kurmak isteyen kadınların yaklaşık %...’si geçimine katkıda bulunmak, %...’si kendini kanıtlamak, %....’si kendi patronu olmak için iş kurmak istiyor
- Kadınların kurdukları işletmelerin ortalama büyüklükleri,.....dır
- Her yıl kadınların kurduğu ya da geliştirdiği işlet-

meler, ülke ya da bölge ekonomisinekatkıda bulunuyor

- Kadınlara ait işletmelerin yıllık açılış/kapanış hızlarıiken erkeklere ait işletmeler için aynı oran,dır.
- Kadınlar, işletmelerini geliştirmek ve onların sürdürülebilirliğini sağlamak için en çokhizmetlerine ihtiyaç duymaktadır.
- Kadınların, iş kurmak için ihtiyaç duydukları ortalama yatırım sermayesi büyüklüğü,dır.
- Kadınlara ait işletmelerin kapanma sebepleri,dır.

Bunlara ek olarak, en azından dâhil olduğum müdahaleler/projelerin sonunda, ilk yıl içerisinde ve takip eden yıllarda kaçır işletmenin kurulduğu, kurulan işletmelerin kuruluşlarını takip eden ilk iki yıl içerisinde hâlâ hayatta olup olmadıklarını ortaya koyup yeni plânlanacak politikalar ve projelere ışık tutacak verileri paylaşmak isterdim. Kadınların işletme sahibi olmasının, kendi güçlenme süreçlerine, toplumsal cinsiyet eşitliğine olan katkısını, niteliksel veriler ile ortaya koymak isterdim.

Maalesef şu aşamada bunu yapamıyorum. Ekonominin, bürokrasinin, uluslararası siyasetin, kadın hareketinin, farklı noktalardan çıkarak da olsa desteklenmesi konusunda hemfikir olduğum, “kadın girişimciliği” alanında ulusal bir veri tabanı, politika ve bütçeleme olduğunu söylemek için erken bir aşamadayız. Çalışmalarımızın koordinasyonsuzluğu ve ağırlıklı olarak geçici projelerden oluşması, bir önceki tecrübelerden öğrenmemiz, rol modellerini yaygınlaştırmamız, yarattığımız etkileri değerlendirmemiz ve sürdürülebilir destek

mekanizmaları kurmamız önünde engeller teşkil etmektedir.

Kadın girişimcilerin iş kurma motivasyonları, iş kurmaları önündeki engeller, işletme büyüklükleri, işletmelerin sektörel dağılımları ve kredi ihtiyaçları konusunda yapılan çeşitli pilot çalışmalar ve araştırmalar olmakla beraber, hâlihazırda Türkiye’de, üzerine politikalar inşa edebileceğimiz ve izleme değerlendirme mekanizmaları kurabileceğimiz koordineli ve geniş kapsamlı bir “kadın girişimci ve girişimciliği” bilgisine sahip olduğumuz söylenemez.

Yıllar içerisinde odak ve yöntem değiştiren kadın girişimciliğini destekleme müdahaleleri, “kadın girişimciliği” parantezi içerisinde anılan kavramlar ve faaliyetleri çoğaltmış, ve Prof. Yıldız Ecevit’in de çeşitli yayımlarında bahsettiği gibi, “Kavramsal bir bulanıklaşma”ya sebep olmuştur. Yukarıda andığım “biz”ler, bu bulanıklaşma içerisinde zaman zaman “kadın girişimcileri” homojen bir grup olarak algılayarak, kendi hesabına çalışan esnaf bir kadın girişimci ile aile işletmesini büyütürken geliştiren bir holding yöneticisinin farklı profilleri, ihtiyaçları, öncelikleri ve engelleri olduğunu göz ardı etme eğilimine girdiğimiz olmuştur. En tehlikelisi de girişimciliğin, gelir sağlamak, ekonomiye katılmak, özgürleşmek ve zenginleşmek isteyen her kadın için “mümkün” ve “uygun” bir ekonomik faaliyet olabileceği, arka plan varsayımı ile hareket ederek yaşama şansı düşük işletmeler kurulmasına sebebiyet vermemiz olmuştur; ancak özellikle son yıllarda kadın girişimciliğini desteklemenin ulusal ve uluslararası strateji belgeleri içerisinde yer alması, bu konuda ulusal politika geliştirme sürecine katkıda bulunmuştur. İş dünyasını temsil eden STK’ların ve meslek örgütlerinin potansiyel ve varolan kadın üyelerinin, erkek meslektaşlarından farklı ihtiyaç ve sorunları olduğu kabulü ile yeni hizmetler ve projeler geliştirmeleri ile de “farklı kadın girişimciler”in görünürlüğünü artmıştır.

Kadın girişimciliğinin desteklenmesi, “Dokuzuncu Kalkınma Planı” ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı”nda da özellikle kadın istihdamının artırılması ve kadının ekonomik yönden güçlendirilmesi başlıkları altında anılan ana stratejilerden birisi olarak kabul gördü. Şüphesiz bu eğilimde küresel ekonomik koşulların, daralan işgücü piyasaları, küçük ve orta ölçekli işletmelerin istihdam yaratma kapasitesi çok önemli bir rol oynamaktadır.

Girişimciliğin ve KOBİ’lerin desteklenmesi, “Avrupa Birliği Lizbon Gündemi” içerisinde de ekono-

mik büyümeye katkı sağlamak ve istihdam yaratmak için önceliklendirilen alanlardandır. Avrupa Birliği'nde küçük işletmelerin geliştirilmesi, rekabet gücünün artırılması, uluslararasılaştırılması ve girişimcililiğin özendirilmesi amacıyla bir dizi destekleme programları geliştirilmiştir ve bu destek programları içerisinde, kadın girişimciliğinin desteklenmesine özel bir önem verilmiştir. Kadın girişimcilerin görünür kılınması ve kadınlara ait işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması yönünde program ve projeler geliştirilmiştir.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği(TOBB)nin kadın girişimciliğini desteklemek konusunda geliştirdiği projeler ve uygulamalar, kadın girişimciliğinin sistemli ve kordineli bir şekilde desteklenmesi yönünde çok önemli adımlardır. Örneğin, Temmuz 2007-Nisan 2009 tarihleri arasında AB finansmanı ile TESC tarafından, yirmi beş ilde Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği (ESOB) aracılığı ile uygulanan "Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi", gerek katılımcı sayısı gerekse coğrafi olarak Türkiye'de yürütülen en geniş kapsamlı kadın girişimciliğini destekleme projelerindendir. Projeye teknik destek ECORYS Araştırma ve Danışmanlık tarafından sağlanmış, yazarın da içerisinde yer aldığı yerel ve uluslararası danışmanlardan oluşan bir teknik destek ekibi, proje boyunca TESC ile birlikte projeyi yürütmüştür.

Yaklaşık 10.000 kadının hizmetlerden yararlanmak için başvurduğu proje kapsamında 6.500 kadın iş kurma ve geliştirme eğitimi ve danışmanlığı almış, proje sonunda 255 kadın ağırlıklı olarak geleneksel kadın işleri olarak tanımlanan alanlarda (gıda üretimi ve restoran işletmeciliği, ev tekstili, el işleri) ve hizmet sektöründe işlerini kurmuştur. Projenin tamamlanmasının üzerinden geçen bir yıl içerisinde, yeni işletmeler kurulup kurulmadığı, kurulan işletmelerin faaliyette olup olmadıkları ya da faaliyette olanların yarattığı katma değer konusunda ise sadece tahminlerde bulunabiliyoruz.

"Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi" kapsamında yapılan ihtiyaç analizleri, sosyal ve ekonomik etki değerlendirme çalışmaları, nihai yararlanıcı olan kadın girişimci adayları ve hâlihazırda işletme sahipleri ile yapılan birebir görüşmeler, özellikle esnaf ve sanatkar kadınlara ilişkin bilgi birikimine çok önemli katkılarda bulunmuştur. Projenin kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları kapsamında TESC ve ESOB'lar ile yapılan çalışmalar, kadınların, yoğun olarak temsil edildiği meslek kollarında dahi,

oda yönetimlerinde neredeyse görünmez olduğunu teyit etmiştir. Şahıs işletmesi kurmak isteyen tüm esnaf ve sanatkarlar için TESC ve bağlı odalarına kayıt yaptırmak mecburidir. E-esnaf sistemi, cinsiyete göre ayrıştırılmış veri toplama olanağı sunmaktadır; ancak bu verilerin henüz kadın girişimci profili belirlemek ve özel hizmetler geliştirmek için kullanılmadığı görülmüştür. Esnaf ve sanatkar kadınların, bir arada çalıştıkları iş merkezlerinde/çarşılarda dahi biraraya gelmedikleri, deneyim paylaşımı ve rol modellerinin eksikliğini duydukları tespit edilmiştir. Bu çerçevede TESC ve ESOB'lar bünyesinde kadın girişimciler için eğitim, danışmanlık ve mentorluk hizmetleri sunan "Kadın Girişimciliği Destekleme" merkezleri kurulmuş ve bu merkezlerde biraraya gelen esnaf ve sanatkar kadınlar, yirmi beş ilde, TESC'in desteği ile yerel ve ulusal "Esnaf ve Sanatkar Kadınlar" ağını kurmuşlardır.

"Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi" kapsamında edindiğimiz tecrübeyi ve bilgiyi çoğaltmak ve bu tecrübeden kadın girişimciliğini desteklemek konusunda irade gösteren tüm tarafların, politika yapıcılar, uygulayıcılar, akademisyenler ve araştırmacıların fayda sağlaması amacı ile ECORYS uzmanları tarafından bir araştırma önerisi geliştirilmiştir. ECORYS Araştırma Fonu'ndan desteklenen araştırma, ECORYS uzmanları tarafından ODTÜ Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinin desteği ile yirmi ilde yürütülecektir. TESC ve TOBB, araştırmanın iki önemli ortağıdır. Toplam 2000 kadına ulaşılması hedeflenen araştırmada, girişimcilerle, illerde TESC ve TOBB'un bağlı odaları ve çalışanları veya kadın girişimci kurulları vasıtası ile iletişim kurulacaktır.

Araştırmanın ana amacı, kadın girişimciliği konusunda, yukarıda değinilen "kavramsal bulanıklığı" aralamaktır. Farklı müdahalelere konu olan farklı girişimciler arasından "kayıtlı kadın girişimcileri" hedefleyerek bir profil çalışması yapmak, karşılaştıkları sorunları, ihtiyaçları belirleyerek özellikle kadın girişimcilere hizmet sunan kuruluşların hizmet portfolyoları geliştirmesine katkıda bulunmaktır. Umulan odur ki bu çalışma tamamlandığında, yukarıda cevaplayamadığımız soruların bir kısmına cevap vermemiz mümkün olsun ve iş kurmak isteyen veya işini geliştirmek isteyen kadınların iş dünyasındaki dezavantajlı olma halini hafifletecek etkin, etkili ve sürdürülebilir hizmetler sunmak için önemli bir adım atılmış olsun.

İdil UÇAR
Birlik Makina

“İŞ HAYATINDA KADIN ESKİSİ GİBİ DEĞİL”

Sayın *Gündem* okurları, öncelikle size kendi hayat hikâyemden bahsetmek isterim...

1956 Silifke doğumluyum. İlkokula Silifke’de başladım. Öğretmen anne-babanın çocuğuyum. Anne-babamın Ankara’ya tayini nedeniyle ilkokul 3. sınıftan itibaren Ankara’da öğrenim hayatım devam etti. 1977 yılında Kimya Mühendisliği eğitimi tamamladım. 1978 yılında Türkiye Gübre Sanayi -o zamanki adıyla Azot Sanayi-nde işe başladım. Yirmi yıl devlet memurluğu yaptım. Gübre Sanayi’nin özelleştirme kapsamına girmesi üzerine, 1998 yılında emekli oldum. Evliyim, iki çocuğum ve bir torunum var.

Özel sektördeki çalışma hikâyeme gelince...

Eşimin 1988 yılında kurduğu “Birlik Makine” adlı şirket, komple anahtar teslimi tesislerin yapım işini yürütüyordu. Ben de emekli olduktan hemen sonra, önce yardımcı olmak niyetiyle şirkette çalışmaya başladım. İlk zamanlar özel sektör çok farklı geldi. Hiçbir şey devletteki gibi olmuyordu; ama

zamanla alıştım. Benim şirketteki ilk çalışma yerim Çankaya’da Merkez Ofis’ti. Şirketimiz o sıralar Elektrik Üretim A.Ş.’nin (EÜAŞ) Afşin-Elbistan’da bulunan “Afşin-Elbistan Linyitleri (AEL) İşletmesi”nde “YENİ BANT DAĞITIM MERKEZİ” yapım işine başlamıştı. Ben de ofisten, “Proje Yöneticisi” olarak işe katıldım. OSTİM’de atölyelerimiz vardı. Bir süre sonra şirketin sıkıntıya girdiği bir dönemde merkez ofisten işleri yürütmenin imkânsızlığını anlayıp bilfiil OSTİM’de çalışmaya karar verdim.

OSTİM’deki işletmelerde, kadınlar farklı alanlarda görev alıyor ve bundan çok büyük mutluluk duyuyorum. Kadınların çalıştığı yerler, ilişkiler açısından daha yumuşak ve daha sıcak oluyor. Detaylar daha fazla düşünüyor. Ülkemizde kadınların iş gücündeki oranı kadın nüfusuna göre çok az. Eskiye göre artmış olmasına rağmen, hâlâ bazı alanlarda hiç yok ya da sayısı, bir elin parmakları kadar az. Bunun nedeninin, erkeklere tanınan olanakların kadınlara tanınmamasından, bir yere eleman alırken bir bayan ve erkek başvuru yapıldı-

sa erkek elemanın seçilmesinden kaynaklandığını düşünüyorum. Buna da gerekçe olarak bir kadının rahatça seyahat edemeyeceği, her ortamda rahat çalışamayacağı, çocuk doğurması ve bakması nedeniyle işden uzak kalacağı gibi nedenlerin sıralandığı görülüyor; ama iş hayatında artık hiçbir şey eskisi gibi değil. Kadınların erkeklerle beraber çalışması yadırganmıyor. Tersine daha rahat, huzurlu, anlayışlı bir çalışma ortamı yaratıyor kadınlar. Burada kadınlara da önemli görevler düşüyor. Yılmadan, daha cesur, daha atak, daha çalışkan (kadınlar zaten daha üretgen) daha kararlı iş hayatına girmeleri gerekiyor. Bu konuda yıllarca hep geri planda kalmışlar.

Ben bu konuda şanslıydım. Eşimin desteğiyle kendi kararımı birleştirip, üretimin başına geçtim. Üretimde çalışmak kolay değil. Ağır ve tehlikeli bir iş kolu; ama bir bütünün parçalarını üretmek, sonra onları yerinde birleştirip ortaya koca bir işletmenin çıkmasını görmek. Örneğin Afşin-Elbistan'da kömür ocağından kömürü taşıyan 6.500 ton/saatlik kömür konveyörlerinin ve Termik Santral'den gelen külün depolanacağı alana taşıyan konveyörlerin çalışmasının verdiği hazzı, başka hiçbir şey veremez. O anda aklınıza üretim aşamasındaki tüm zorluklar geliyor ve öyle duyulanıyorsunuz ki hepsi aşılmış ve tesis çalışıyor. Sanki doğum gerçekleşmiş ve bebek kucağınızda. Tesisler ilk devreye alındığında tabii ben bir kadın olarak tesisin tepesine çıktım ve kömürün gelişini hüngür hüngür ağlayarak seyrettim.

Şu anda da OSTİM'de, Zonguldak-Çatalağzı'nda yapılmakta olan Eren Holding'e ait Türkiye'nin en büyük özel sektör termik santralinin kömürünü liman iskelesinden alıp Santral değirmenlerine kadar taşıyan konveyörleri proje, imalat ve montaj dâhil anahtar teslimi olarak yapıyoruz. Çok heyecanlandırıcı ve gurur verici bir proje. Aynı zamanda OSTİM'de iki yıldır Çankaya Üniversitesi-OSTİM'in birlikte oluşturduğu İş ve İnşaat Makinaları (İŞİM) kümesinin yürütme kurulunda çalışıyorum. Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Dekanımız Sayın Levent Kandiller ve diğer değerli öğretim görevlilerimiz ve OSTİM Başkanı Sayın Orhan Aydın, kümemize çok katkı

sağlıyor. Kümemizin bir gün, birlikte, aynı ruh ve düşünceyle ortak projeleri ülkemiz adına gerçekleştireceğine yürekten inanıyorum. Küme sayesinde işletmemize bazı iş kalemlerinde avantajlar sağlamış bulunmaktan da mutluyum.

Ayrıca Çankaya Üniversitesi'nden her yıl son sınıf öğrencileri, işletmemizde bitirme ödevlerini yapıyor, Sanayi-Üniversite işbirliğinin en somut örneğini sergiliyorlar. Hem gençlerle birlikte olmak- ki onların heyecanı ve canlılığı bize güç katıyor- hem de onların çok şey öğrenerek hayata hazırlanmaları, bizi mutlu ediyor. Bu nedenle başta Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Sıtkı Alp'e, Üniversitenin değerli Rektörü Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç ve Dekanımız Sayın Levent Kandiller'e ve Üniversite'ye bu olanağı sağlayan ve her zaman yerli üretime en büyük desteği veren Ostim Başkanımız Sayın Orhan Aydın'a sonsuz teşekkürler.

Tüm genç bayanlara sevdikleri işi yapmalarını, bunun için çaba sarf etmelerini öneririm.

KADIN GİRİŞİMCİLİK VE KOSGEB İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ

İŞGEM BİNALARI

ÇORUM

HACİBEKTAŞ

KÜTAHYA

PENDİK

“Hanehalkı İşgücü Anketi” verilerine göre işgücüne dâhil olan nüfus içerisinde oransal olarak işveren erkekler, işveren kadınların yaklaşık yedi katıdır. Tüm işverenler içinde kadınların oranı ise sadece %5’tir. Girişimcilik faaliyetlerinin değerlendirilmesi için yürütülen bir proje olan “Küresel Girişimcilik Monitörü”nün (GEM) 2007 yılı kadın girişimcilik raporu göstermektedir ki:

- Özellikle orta/düşük gelirli ülkelerde kadınlara ait işletmelerin hayatta kalma oranı, erkeklere ait işletmelere göre daha düşüktür,
- Başarısız olma korkusu, kadınlarda erkeklere oranla çok daha büyüktür,

- Türkiye’de bir fırsat görerek işini kuran erkeklerin zorunluluk nedeniyle işini kuran erkeklere oranı 1.39 iken, bu oran kadınlar için 0.46’dır.

Bu ve benzeri pek çok araştırmaya göre, kadınların ekonomiye katılımı özellikle orta/düşük gelirli ülkelerde düşük seviyelerde gerçekleşmektedir. Ülkemizde de durum böyledir; oysa ekonomik ve sosyal ilerlemenin birlikte olabilmesi için, toplumun kadın-erkek tüm üyelerinin, birer birey olarak kapasitelerinin farkına vararak büyüme ve gelişmeye hem katkıda bulunmaları hem de bundan pay almaları gerekmektedir. Bu da kadınların sosyal, ekonomik, politik ve kültürel tüm süreçlere katkı ve katılım sağlamalarıyla mümkündür. Bu nedenle KOSGEB olarak kadın girişimcileri, özel önem verdiğimiz bir hedef grup olarak tanımlıyoruz.

KOSGEB’in kadın girişimcilik konusunda gerçekleştirdiği birçok önemli faaliyeti bulunmaktadır:

1. Kadınlara yönelik girişimcilik eğitimi ve danışmanlık hizmetleri,
2. Kadın İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM),
3. AB Komisyonu WES Platformu çerçevesinde hazırlanan Ulusal Kadın Girişimcilik Raporları,
4. Kadın girişimciler için pozitif ayrımcılık yapılarına avantajlar sağlanan KOBİ’lere yönelik kredi faiz destekleri.

KOSGEB tarafından yürütülen Dünya Bankası destekli “Özelleştirme Sosyal Destek Projesi” çerçeve-

sinde verilen iş kurma danışmanlığı hizmetlerinden yararlananların yaklaşık %30'unu kadın girişimci adayları oluşturmuştur. Programı tamamlayarak iş kuranlar arasında kadınların oranı da aynı düzeydedir. Kadınlar konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının talep ve başvuruları doğrultusunda KOSGEB tarafından kadın girişimcilere yönelik iş kurma eğitimleri ve seminer programları düzenlenmektedir. Ayrıca bu kuruluşlar, KOSGEB'le işbirliği içerisinde bu tür eğitimleri gerçekleştirdikleri takdirde, programlardan mezun olarak iş kuran kadınların KOSGEB başlangıç sermayesi desteğinden faydalanması mümkündür. AB Komisyonu tarafından yönetilen WES (Kadın Girişimcilik) Platformu'nda Türkiye'yi temsil eden KOSGEB, her yıl Türkiye'de kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve finansal kuruluşlar tarafından kadın girişimcilik konusunda yapılan faaliyetleri kapsamlı bir rapor haline getirerek Komisyon'a sunmaktadır.

Kadın girişimciler ve İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM)

İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM), küçük girişimcilerin iş kurmasını ve geliştirmesini destekleyen ve kolaylaştıran, dolayısıyla da işletmelerin hayatta kalma ve büyüme olanaklarını arttıran mekanizmalardır. Uluslararası literatürde "inkübatör" olarak adlandırılan bu yapılar, girişimcilerin en kırılgan oldukları iş kurma aşamasını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlar. Bunun için bünyelerinde barındırdıkları yeni işletmelere danışmanlık desteği, ağ mekanizmalarına ve finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunar.

Dünya verileri göstermektedir ki işletme kuruluş sayıları hızla artmakla beraber işletmelerin ilk yıllarında kapanış hızları oldukça yüksektir. İşletmelerin başarısız olmalarındaki en önemli etkenlerin kötü yönetime bağlı etkenler olduğu tespit edilmiştir. İŞGEM'lerde sunulan işletme geliştirme destekleri ile bu tür yönetim zafiyetine bağlı başarısızlıkların bertaraf edilmesi hedeflenmektedir.

KOSGEB, uluslararası projeler çerçevesinde kurmuş olduğu ve önemli bir deneyim kazandığı İŞGEM uygulamasını, kadın girişimcilerin hizmetine sunmak üzere Türkiye-AB mali yardımı kapsamın-

da, 2007-2009 yılları arasında **"Kadın Girişimcilerin İnkübasyon Hizmetleri Vasıtasıyla Desteklenmesi"** projesini yürütmüştür. Proje kapsamında ülkemizde ilk defa Pendik/İstanbul, Hacıbektaş/Nevşehir, Kütahya ve Çorum'da kadın girişimcilere yönelik **İş Geliştirme Merkezleri** kurulmuştur. Bunlar, dünyada sadece kadın girişimcilere yönelik olarak kurulmuş çok az sayıda ki örneklerdendir. İŞGEM'ler, yerel katılımcıların Proje'ye tahsis ettiği binalarda faaliyet göstermektedir. Bu binalar, Proje kapsamında tadilatları yapılarak girişimcilerin faaliyetlerini kolaylaştırmaya yönelik ekipman ve sistemlerle donatılmış ve modern iş yerleri hâline getirilmiştir.

KOSGEB'in kuruluşuna ve işletilmesine öncülük yaptığı İŞGEM'ler, yerel paydaşlar olarak tanımlanabilecek kuruluşların yönetiminde bağımsız birimler olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Bu çerçevede Pendik İŞGEM, Pendik Belediyesi (PENTAS); Çorum İŞGEM, Çorum Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği; Kütahya İŞGEM, Kütahya Belediyesi (KESTAŞ); Hacıbektaş İŞGEM ise Hacıbektaş Kaymakamlığı tarafından yönetilmektedir. Henüz yeni kurulmuş olmalarına rağmen yörede önemli bir ilgi odağı haline gelen Kadın İŞGEM'lerde yer almak isteyen kadın girişimci sayısı hızla artmaktadır. Bu girişimciler, diledikleri takdirde, KOSGEB'in yeni iş kuran girişimcilere yönelik başlangıç sermayesi desteğinden de faydalanabilirler. KOSGEB'in, girişimcilerimize destek sağlanması anlamında önemli bir mekanizma olan İŞGEM'lerin yaygınlık ve etkinliğinin artırılması noktasındaki çabaları sürmektedir.

İŞGEM BİNALARI

Öğr. Gör. Dilek TEMİZ
İİBF Uluslararası Ticaret Bölümü ve
KADUM Yönetim Kurulu Üyesi

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

Üniversitemizin farklı fakültelerinden kadın alanına ilgi duyan öğretim üyelerimizin katılımı ve çabası ile "Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi" (KADUM), sadece 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde değil; tüm yıl boyunca, kadın alanında çeşitli konularda farklı faaliyetler yürütmektedir. KADUM, bu faaliyetler ile bir taraftan Üniversitemizde kadın ve toplumsal cinsiyet konularında farkındalık yaratmaya çalışırken, bir taraftan da üniversite dışında bu alanda çalışan kuruluşlarla işbirliğini geliştirmekte, kadının toplumdaki yerinin yükseltilmesi, kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin kaldırılması, kadının toplumsal ve ekonomik kalkınma içinde yerini alabilmesi için verilen mücadeleye olanakları çerçevesinde katkıda bulunmaya çalışmaktadır. 2010 yılının 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde ise, Çankaya Üniversitesi bünyesindeki akademisyenlerimizin dışında, iki konuğu ağırlamıştır.

Konuklarımızdan ilki olan Prof. Dr. Yıldız Ecevit, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir. Aynı zamanda bu üniversitede, "Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı'nın başkanlığını yürütmekte ve dersler vermektedir. Türkiye'de sosyoloji

okuduktan sonra İngiltere'de Kent Üniversitesi'nde yüksek lisans ve doktora eğitimi görmüştür. Kadın konulu ilk çalışması, bu üniversitenin Sosyoloji ve Sosyal Antropoloji Bölümü'ne sunduğu, "Türkiye'de Kadın Ücretli Emeği" üzerine hazırladığı doktora tezidir. 1980 tarihinden bu yana, kadın emeği, kadın örgütlenmesi, kadın girişimciliği, feminist kuram, akademik kadın çalışmaları gibi alanlarda araştırmalar ve yayınlar yapmaktadır. Akademik çalışmaları yanında, Türkiye'deki kadın hareketi içinde aktif olarak yer almış, kadın kuruluşlarının toplumda etkinliğinin artması için çalışmalar yapmıştır. KA-DER'in kurucularındandır. Son yıllarda çalışmalarını daha çok kadınların istihdamını artırıcı politikalar ve faaliyetler üzerine yoğunlaştırmıştır.

İkinci konuğumuz Fatma Baş ise, *Kadınlar için Kadınlar Projesi* adlı, Hollanda Dış İşleri Bakanlığı MATRA Programı kapsamında gerçekleştirilmiş bir projenin yararlanıcılarındandır. Bu proje çerçevesinde katılma fırsatını bulduğu çeşitli kurslar sonucunda çalışma yaşamına atılmıştır. Bu proje ile Mamaklı kadınların iş gücüne ve sosyal hayata katılımı için mesleki eğitimler verilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, 560 kadın eğitimlerden yararlanmış, 220 ka-

dın işe yerleştirilmiş ve 17 kadın da kendi işini kurmuştur. Ayrıca yine proje kapsamında açılan anaokulunda, eğitimlere katılan kadınların çocuklarına ücretsiz bakılmaktadır. Proje, 2006 yılında tamamlanmıştır; ancak hâlen hizmete devam eden anaokulu, o bölgede yaşayan ailelerin çocuklarına düşük ücretle bakmakta, böylece kadınların iş piyasasına katılımlarını kolaylaştırmaya çalışmaktadır.

2004 yılında ise *Kadınlar için Kadınlar Projesi* çerçevesinde Mamaklı kadınlar tarafından kurulmuş olan “Kadın Eğitim ve İstihdam Derneği” (KEİD) de Mamak’ta yaşayan kadınlara rehberlik ve danışmanlık faaliyetlerini sürdürmektedir. Rehberlik hizmetleri, iş bulma, işe yerleştirme, ve çalışma fikrinin yerleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu hizmetler, Ankara Üniversitesi Psikolojik Rehberlik ve Danışmanlık Bölümü’nden eğitim alan, İŞKUR’da ve Hollanda İşçi Bulma Kurumu’nda staj yapmış, iş danışmanları tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca kadınların mesleki beceri kazanması için çeşitli konularda eğitimler gerçekleştirilmektedir.

Öğr. Gör. Dr. Dilek Temiz

HER ALANDA KADIN, HER GÜN 8 MART OLSUN!

Bu yıl 8 Mart’ta, “Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi” KADUM olarak “*Dünyayı Değiştirmek İçin, Kadın Dayanışması Güçlensin, Her Alanda Kadın, Her Gün 8 Mart Olsun!*” belgisi ile yola çıktık.

Dünya kadınlarının birlik, mücadele ve dayanışma günü 8 Mart, kadın haklarının kazanılmasında nereden başladığının ve bugünlere nasıl geldiğinin hatırlanması için özel bir gündür.

Dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye’de 8 Mart’larda kadınlar, hak ve eşitlik isteklerini dile getirir, kadın olmaktan dolayı çeşitli alanlarda yaşadıkları ayrımcılıklara ve eşitsizliklere dikkat çekmek üzere bir araya gelir. Dünyada; İtalya, Çin, Rusya, Polonya, Azerbaycan, Bosna-Hersek başta olmak üzere 32 ülkede, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, resmi tatil olarak kutlanıyor. Tüm dünyada kadınlar için özel bir anlam taşıyan 8 Mart’ın, Türkiye’de de resmi tatil olarak ilan edilmesi talep edilmektedir.

Bu yıl 8 Mart’ın 100. yılı! Kadınlara özgü bir günün var olması düşüncesi, ilk kez 1910 yılında Kopenhag’da düzenlenen “Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı”nda ortaya atılıp, kabul edilmiş-

ti. Yüz yıldır kadınların yaşamında tabii ki çok şey değişti. Kadınlar birçok ülkede pek çok kazanımlar elde etti. Türkiye’de de Cumhuriyet’in ilk yıllarından bu yana çok şey değişti. Özellikle, kadın hareketinin de çabalarıyla 1990 yılından bu yana kadınların sadece kamusal alanda değil; özel alanda da kadın sorunlarına eğilen çalışmalar yapıldı, yasa değişiklikleri gerçekleştirildi. Yasal anlamda eşitlik, belli ölçüde sağlandı denilebilir; ama bu durum, toplumsal eşitliğin tam olarak varolduğu ve ayrımcılıkların tümüyle ortadan kalktığı anlamına gelmiyor... Toplumumuzda kadınların birçok alanda üst düzey konumlara yükselmelerine ve varoldukları yerlerde önemli başarılar kaydetmelerine karşın hâlen yapılabilecek işlerin bitmediği ve kat edilecek epey yol olduğunu, temel birkaç alana bakarak ortaya koyabiliriz.

Burada özellikle, kadına yönelik aile-içi şiddet ile kadınların eğitim, istihdam ve siyaset alanındaki durumundan söz etmek istiyoruz. Toplumlara incelediğimizde, tarih boyunca şiddetle en çok karşılaşan ve maruz kalanların kadınlar olduğunu görüyoruz. Bu şiddetin en sık görüldüğü yer ise ailedir. Kadınlar, erkek egemen toplumsal yasaların geçerli olduğu cinsiyetçi düzen içinde özel ya da kamusal alanda şiddeti çeşitli biçimlerde yaşamakta...

Kadına yönelik şiddet, kız çocuklarının istenilmemesi, önemsizlenmesi, erkek çocuk oluncaya kadar çocuk doğurmaya devam edilmesi, kız çocuklarının okul çağında okula gönderilmeyerek eğitim hakkının ellerinden alınması, fiziksel gelişimini tamamlamadan, çok genç yaşta evlendirilmesi ve gebe kalması, evlendikten sonra da eş tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel boyutta şiddet görmesi gibi hususları içerir. Türkiye’de 2008’de yapılan araştırmaya göre, ülke genelinde kadınların %39’u fiziksel şiddet, %15’i cinsel şiddet yaşarken, kadınların %42’sinin iki şiddetten en az birini yaşamaması, cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığını göstermektedir (KSGM, 2009)¹.

Kadınlar, basın-yayın organlarında da en fazla şiddet olayları ile gündeme geliyor. “Medya Takip Merkezi” (MTM)’nin 2009 yılını kapsayan “Medyada Kadın” başlıklı raporuna göre, kadının basında en fazla yer aldığı konu “şiddet ve taciz” haberleridir. Kadın, gazete ve dergilerde yayımlanan haberlerin %40’ında şiddet, taciz, tecavüz, cinayet gibi üçün-

¹ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, Ankara, 2009, s.46.

cü sayfa haberleriyle yer buluyor. Birinci sayfaya taşınmaya değer bulunan "kadın" haberlerinin % 39'u "şiddet ve taciz" haberlerinden oluşuyor. Öte yandan, genel olarak kadın ile ilgili haberlerin ise neredeyse üçte birinin, "olumsuz" bir haber olduğu saptanmıştır (MTM, 2010)².

Eğitim alanına baktığımızda, günümüzde çok sayıda kadının yüksek öğretim olanaklarından yararlandığını görmekteyiz; ancak erkeklerle aynı eğitim düzeyine sahip olmasına rağmen kadınlar genellikle daha düşük ücretli işlerde çalıştırılmaktadır. Günümüzde toplumsal cinsiyet duyarlılığının öğretim programlarına ve ders kitaplarına yansıtılmasında da önemli eksiklikler vardır. Eğitim kademelerine eşit erişim hedefi bazı ilerlemelere karşın hâlâ tam olarak sağlanamamıştır. Ülkemizde her beş kadından biri, okuryazar değildir. 2008 yılı verilerine göre 15-19 yaş grubundaki genç kızların %47.5'i, 20-24 yaş grubundaki genç kızların %56.3'ü, 25-29 yaş grubundaki genç kızların %65.8'i, ne öğrenim görmekte ne de çalışmaktadır (TÜİK 2008).

Geleceğin bilim ve teknolojisi, her alanda kadın-erkek eşitliğinin desteklendiği bir sistemi gerektirmektedir. Türkiye, lisansüstü eğitimde %47'yi, matematik ve doğa bilimleri lisans programlarında ise % 0'ı yakalayan kadın katılımıyla Avrupa standartlarının üstüne çıkan bir örnek oluşturmaktadır. Buna karşılık, mühendislik alanındaki kadın varlığı OECD ülkeleri ortalaması (% 24) dolayında kalmaktadır. Mühendislik ve fen bilimleri alanlarında çalışan kadınların, TÜBA asıl üyeleri ve TÜBİTAK bilim

ödülleri kazananlar arasında, sadece % 5, TÜBİTAK teşvik ödülleri sahipleri arasında %12, TÜBA Genç Bilim İnsanı (GEBİP) ödülleri kazananlar arasında, % 17 oranında temsil edildiği görülmektedir. Fen bilimleri ve mühendislik alanlarındaki TÜBİTAK destekli araştırma projelerinin % 14'ünün yürütücülüğünü kadın araştırmacılar üstlenmektedir. Bu sayı, bazı alanlarda (makine, petrol, jeoloji) bu verilere oranla çok daha azdır (BMT-KAUM, 2009)³

Eğitimde var olan sorunlar, toplumsal diğer faktörlerle de birleşerek işgücü piyasasına yansır. Kadınların işgücüne katılım oranları, 1999'da % 30 iken bu oran, 2009 yılında % 23.5'lere düşmüştür. Ayrıca ça-

alışan kadınların %66'sı da kayıt dışı çalışmaktadır. İşsiz genç nüfusun %88'ini kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2009). Genellikle işe almada önceliğin erkeklerle, işten çıkarılmada önceliğin kadınlara verilmesi, terfilerdeki eşitsizlikler, kadının ekonomik olarak güç kazanmasının engellenmesi ve erkeğe bağımlı hâle gelmesi anlamını taşımaktadır. Kadınların bazı alanlarda yüksek oranda çalışır hâle gelmelerine karşın bu durum, yönetim kademelerine yansımamaktadır. Örneğin, kadın öğretmen oranlarının yüksekliğine karşın tüm eğitim kademelerinin yönetici kadrolarındaki erkek ağırlığı devam etmektedir. Üniversitelerimize baktığımızda ise, kadın rektörlerin oranının %9.8, kadın dekanların %15, üniversite de öğretim görevlisi kadınların ise yaklaşık %40 oranında olduğunu görüyoruz (KSGM, 2010)⁴

² Medya Takip Merkezi (MTM), Medyada Kadın, 2010 (Erişim: <http://www.Medyatakip.com/medyaarastirmalari.php>)

³ İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi (BMT-KAUM), 2009.

⁴ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), "Türkiye'de Kadının Durumu", 2010.

(Erişim: <http://medya.gazi.edu.tr/kategori/kadin/2010/02/26/ksgm-egitimde-kadin-erkek-esitligi-saglanamadi>)

Siyasi hayatta; yani en etkili karar mekanizmalarında da kadın varlığı çok yetersizdir. Parlamento'daki kadın oranı, dünyada %17, Türkiye'de 2007 yılına kadar %4; 2007 seçimlerinden sonra %9 olmuştur. Günlük yaşama en yakın siyaset alanı olan yerel yönetimlerde de kadınlar neredeyse yoktur (KSGM, 2008)⁵.

İsterseniz bir de bunlara gündelik dilde pek çok kişinin hiç düşünmeden kullandığı kadınları küçümseyen, aşağılayan, mahkûm eden deyişleri/ata-sözlerini ekleyelim. Bunlar da toplumda kadınlara yönelik yaygın ve yerleşik bazı değerleri yansıtmıyor mu? *"Elinin hamuru ile erkek işine karışma"*, *"Kadının yüzünün karası erkeğin elinin kınası"*, *"Ateş elini yakar, kadın ömrünü"*, *"Kadın kısmının saçı uzun, akı kısıdır"* *"Kızı olan tez kocar"* gibi... Kadınları vefasızlık, beceriksizlik, güvenilmezlikle suçlayan, yargılayan bu sözleri, daha da çoğaltabilmemiz mümkün. Bu bakımdan kadınların, dili de cinsiyetçilikten arındırmak için mücadele etmesi gerekiyor.

Yola çıkarken, *'değiştirmek'* demiştik... İşte biz, bütün bunları, aile yaşamındaki eşitsizlikleri ve şiddet tablosunu, eğitim, çalışma yaşamı ve siyasetteki olumsuzlukları ve ayrımcılıkları değiştirmek istiyoruz.

Peki, değiştirmek kolay mı? Sorunları görünür hâle getirmek, araştırmalar yapmak, politikalar oluşturmak, çeşitli kesimler ile işbirlikleri kurmak ve bunun için de en başta kadınlar olarak örgütlenmek gerekiyor. Bu nedenle Prof. Dr. Yıldız Ecevit'i kadınların mücadelesini ve bunun hiç de kolay olmadığını anlatması için etkinliğimize konuşmacı olarak davet ettik. Bu mücadelenin hiç kolay olmadığını dünyadan bir örneğini de düzenlediğimiz, "8 Mart Et-

kinlikleri" kapsamında gösterilecek "Demir Çeneli Melekler" adlı film ile sunacağız.

Öte yandan değiştirmek, kişisel bazda dönüşümü, verilenlerle yetinmemeyi, mevcut rollerimizi ve buna bağlı beklentileri sorgulamayı; yani özcesi, kendimizi de değiştirmek istemeyi içeriyor... Bu da kişisel bazda bir güçlenme süreci. Bu sürecin gerçekleştirilmesinde kadın kuruluşlarının verdiği destek, birçok kadın için önemli bir kolaylaştırıcı oluyor. İkinci konuşmacı olarak Sayın Fatma Baş'ı, böyle bir kişisel güçlenme deneyimini aktarması için davet ettik.

KADUM olarak biz de hem Üniversitemiz içinde hem de dışarıda, kadınların içinde yaşadığı olumsuzlukların değişmesi, kadınların güçlenmesi, toplumsal cinsiyet alanında farkındalığın artması için kendi payımıza düşeni yapma çabasıdayız. Bu amaca yönelik olarak ilk planda Üniversitemiz personelinin hizmet içi eğitimleri arasına toplumsal cinsiyet eğitimi konusunun yerleştirilmesini gerçekleştirmeyi düşünüyoruz. Ayrıca, yine Üniversitemiz ders programları içinde, toplumsal cinsiyetle ilgili derslerin yer almasının gerekli olduğunu düşünüyoruz ve buna yönelik olanakları araştırıyoruz. Başta üniversitemizin kadın personeli ve kız öğrencilerimiz olmak kaydıyla "kadın" konularında isteyen herkesin içinde yer alabileceği çalışma grupları oluşturmayı düşünüyoruz. Hayallerimiz şu andaki olanaklarımızı aşsa da bunu diğer üniversitelerin kadın çalışmaları merkezleri ve diğer kadın kuruluşları ile ilişki ve işbirliklerimizi geliştirerek aşabileceğimizi düşünüyoruz ve buna bağlı olarak da işbirliğini geliştirici faaliyetler de planlıyoruz.

Ve işte bütün bunlar için; yani yapacak çok işimiz olduğu için her gün 8 Mart olsun talebini yükseltiyoruz...

⁵ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), "Politika Dokümanı, Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın", 2008, s.9 (Erişim: <http://www.ksgm.gov.tr/Pdf/kararalma.pdf>)

(Bu konuşma "8 Mart Etkinlikleri" çerçevesinde yapılan konferansta, KADUM adına Dilek Temiz tarafından yapılmıştır.)

8 MART

Öykü AĞTAŞ
Çankaya Üniversitesi
İşletme Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi

Zaman, 8 Mart 1857. Yer, New York'taki bir tekstil fabrikası. Olay, fabrika işgali. Sebep, eşit işe eşit ücret, 8 saatlik işgününün talep edilmesi. Sonuç, patron isteği ile gerçekleşen polis müdahalesi. Bilanço, 128 kişinin yanarak can vermesi. Hadiseyi gerçekleştirenler, kadınlar!

Bu yıl 8 Mart'ın "Dünya Kadınlar Günü" olarak kutlanmaya başlanmasının yüzüncü yılı. Peki, bu yüz yıl içinde ne değişti? Hiçbir şey mi? Hayır, çok şey değişti! Mesela artık kadınlar iş alanlarında daha fazla sayıda bulunuyor; ama en ufak bir ekonomik kriz anında kapıya ilk konulanlar oluyor; hatıta işten atılmak için ekonomik krize bile gerek olmamaktadır, hamile kalınması yeterlidir. Kadınlar, haklarını öğrenip bunlara sahip çıkmak istiyor, bu amaçla da sokağa çıkıyor, evlerden, işyerlerinden, okullardan haykırıyor inançlı seslerini. Bu sefer de daha çok maruz kalıyorlar şiddete. İlköğretim beş yıl zorunlu iken kız çocukları en fazla üçüncü sınıfa kadar okuyabiliyordu -tabii bu yoksul ailelerde böyle idi, varlıklı ailelerin çocuklarını okutmadığı görülmemiştir-. Kız çocukları okuldan alınır, işe gönderilir ya da evde çalıştırılır; yani daha çocuk yaşta emek sömürüsüne maruz kalır, insanlık ve çocuk hakları ellerinden çalınır. Erkek çocukları ise okullarında öğretmenlerini dinliyor. Eee, ne de olsa okuyup "büyük adam" olacaklar ya. Erkek evlada da bu yakışır zaten. Her neyse, kız çocuklarının okuyabilmeleri için zorunlu ilköğretim, beş yıldan sekiz yıla çıkarılır. Ha, bu sefer de kız çocukları beşinci sınıfta alınmaya başlandı. Peki, madem, dediler, çocuğunu okuldan alana para cezası kesmeye karar verdiler. Kız çocuklarını okutmayı ekstradan masraf olarak gören yoksul aileler için bu bin liralık ceza ile ne değişti? Yine yine ve yine hiçbir şey! Haliyle kız çocuğunu okutmadığı için bir de para cezası yiyen aile, bu sefer iyice hırçınlaştı çocuğuna karşı, aile iyice yoksulluğa iteklendi, okutulmayan kız çocuğu da daha fazla çalışmaya.

Dünyadaki mutlak yoksulluk sınırında bir buçuk milyar kişi bulunmaktadır. Bunun %70'ini kadın-

lar oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler'in yapmış olduğu araştırmaya bakar isek, dünyadaki işlerin %66'sı, kadınlar tarafından yapılmaktadır. Buna karşın kadınlar, dünyadaki toplam gelirin ancak %10'una sahip, toplam mal varlığının ise sadece %1'ine. Bunu bir de farklı kelimeler ile söyleyelim: Dünyadaki işlerin %34'ü erkekler tarafından görülüyor; lakin erkekler dünyadaki toplam gelirin %90'ına sahip ve üstelik toplam mal varlığının da %99'una. Tüm bunlar ne manaya geliyor? Sistem, kadınları acımasızca ve hunharca yoksunluk ve yoksulluk dehlizine fırlatmaktadır.

Erkek egemen sistem, kadınlara şiddetin her tür-lüsünü müstahak görmektedir. Okulda, yurttta, evde, sokakta zaman ve mekân gözetmeksizin her yerde karşılaşmaktadır kadın bu şiddetler ile. İşin daha vahim olan yanı ise kimi kadınların bu durumu sorgusuz ve sualsiz bir biçimde kabullenmesidir. Savaş, işgal, katliam kararları alınıp uygulanır. Ceremesini kadınlar çeker. Gözyaşı damarları kuruyan, canı yanan, yüreği kanayan, gene kadınlar olur.

İnsan soruyor şu durumda: "İyi de o zaman niye hâlâ 8 Mart diyor kadınlar?" Yanıtlar mı dersiniz?

-Cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak, hayatın her alanında pozitif ayrımcılık için,

-Evde, sokakta, işyerinde, yurtlarda, zihinlerde ve medyada şiddeti durdurmak için,

-Kadın katliamlarına ve bunu onaylayan, koruyan politikalara karşı durmak için,

-İş cinayetlerinin ve esnek çalışmanın son bulması için,

-Eşit işe eşit ücret, 8 saat işgünü, sendika, sigorta, iş güvenliği ve ücretsiz kreşler için,

-Eğitim, sağlık, güvenli bir gelecek için,

-Sığınaklara ihtiyacın kalmayacağı günler için,

-Savaş yerine barışın gelmesi için,

-Babaya, kocaya, hocaya bağlı kalmadan sosyal güvence için,

-İnanç özgürlüğü için,

-Her yerde temsil edilmek için,

-Bu dünyayı kadınlara yaşanır kılmak için.

Velhasıl erkek egemen zihniyetin kadınlara yasak kıldığı tüm alanları kazanmayı, ördüğü duvarları yıkmayı, prangaladığı hayatı özgür kılmak için ille de 8 Mart! İlle de kadınlar! İlle de bahar!

Prof. Dr. Emin ÇARIKÇI
Çankaya Üniversitesi
İİBF, Uluslararası Ticaret Bölümü

TÜRKİYE'DE EKONOMİK GELİŞMELER: 2008-2010

Giriş:

Kasım 2000 Likidite Krizi ve Şubat 2001 Finans Krizi sonrası IMF destekli bir Ekonomik İstikrar Programı'na ek olarak, ekonomi yönetiminde politik müdahaleleri asgari düzeye indirebilmek için BDDK ve Kamu İhaleleri Üst Kurulu gibi 10 tane üst kurul kurulmuş; buna ilaveten, Bankalar Kanunu, Hazinesin İç Borçlanma Kanunu ve Merkez Bankası Bağımsızlığı Yasası gibi kurumların özerkliğinin ve Türkiye'de siyasi istikrarın sağlanmasının müspet etkileri ve ayrıca Ekonomik Program'da mali disipline uyulmasının piyasalara güven vermesi sonucu Türk ekonomisi 2002 – 2007 döneminde yıllık ortalama %7'lik bir büyüme göstermiş; ancak bu oran, 2008'de %0.7'ye ve 2009'da da %-4.7'ye dönüşmüştür.

Bu makalenin amacı; her ekonominin iki temel hedefleri arasında sayılan yıllık enflasyonu düşürmek ve istikrarlı bir şekilde her yıl %6 dolayında pozitif büyümeye dayalı, Türkiye'deki 2001'den 2006'ya kadarki süreçte bu iki verideki gerçekleştirmeleri belirtmek ve 2007 – 2009 dönemindeki ekonomik gelişmeleri detaylı bir şekilde incelemektir. Yıllık enflasyon artışları, TÜFE ve ÜFE (TEFE) bazında sırasıyla 2000'de %31,0 ve %32,7, 2001'de %68,5 ve %88,6, 2002'de %29,7 ve %30,8, 2003'de %18,4 ve %13,9,

2004'de %9,3 ve %13,8, 2005'te %7,7 ve %2,7, 2006'da ise %9,7 ve %11,6'dır. GSYH (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) büyüme hızı ise, 2000'den 2001'e %6,8'den %-5,7'ye gerilemiştir. Bu oran 2002'de %6,2, 2003'de %5,3, 2004'de %9,4, 2005'te %8,4, 2006'da %6,9, 2007'de %4.7'lik bir artış göstermiştir. Bu makalede Eylül 2009'da revize edilmiş Orta Vadeli Program (2010-2012) hedefleri de Tablo 5'de yer almış; ayrıca küresel krizin Türkiye'ye etkileri konusu da ele alınmıştır. 2006-2007 yıllarındaki dış ticaret, devlet bütçesi, iç ve dış borç stokları gibi diğer ekonomik gerçekleştirmeleri de Tablo-1'den takip edebilirsiniz.

2008-2010'DA EKONOMİK GELİŞMELER

1.İşsizlik:

2001'den bu yana Türkiye'nin esas meselelerinden biri de artan işsizliktir. TÜİK verilerine göre işsizlik oranları, Aralık ayları itibarıyla, 2000'de %6.5, 2001'de %8.4, 2002'de %10.6, 2003'de %10.5, 2004'de %9.4, 2005'de %10.3, 2006'da %9.9, 2007'de %10.6 ve 2008'de de %13.6 olarak gerçekleşmiştir.

Aralık 2009'da işsizlik oranı %13.5 (kentlerde %15.6), genç nüfusta (15-24 yaş grubu) %24.1 ve kentlerde %25,6 gibi çok yüksek seviyededir. Demek ki eksik İstihdam dâhil, kentlerde gençlerimizin %30'u işsizdir! İşsizlik oranı %13,5 olduğu halde, 2009'da tarım

dışı işsizlik oranı %16.6'dır. Aralık 2009'da kayıt dışı istihdam ise %43'tür (tarım sektöründe %85.3 ve tarım dışı sektörlerde %29.7'dir).

Aralık 2008'den-Aralık 2009'a çalışma çağındaki nüfus 811 bin kişi artmış; tarım dışı istihdamdaki artış 348 bin kişi ve tarım sektöründeki istihdam artışı 296 bin kişi olup bu dönemdeki toplam istihdamdaki artışı 637 bin kişidir.

TÜİK'e göre 31 Aralık 2009 itibariyle Türkiye nüfusu 72.6 milyon kişidir. Aralık 2009'da istihdam edilen 21.5 milyon kişinin %24'ü tarımda (5.9), %20.3'ü sanayi (5.0), %5.7'si inşaat (1,4) ve %50'si (12.3) hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

2. Enflasyon ve İmalat Sanayi:

Enflasyon: DİE (TÜİK), 1994 temel yılı yerine, 2003 baz yılı harcama kalıpları, üretim yapısı ve harzılanan yeni endeks uygulamalarına göre TEFE, ÜFE'ye (Üretim Fiyatları Endeksine) dönüşmüştür. 2006'dan 2007'ye yıllık bazda enflasyon, TÜFE'de %9,7'den %8,4'ye, ÜFE'de ise %11,6'dan %5,9'a düşmüştür; 2008'de de sırası ile %10,1 ve %8,1, 2009'da yıllık enflasyon TÜFE'de %6.5 ve ÜFE'de %3.6'ya gerilemiştir. Ocak-Mart 2010 döneminde yıllık enflasyon sırasıyla TÜFE'de %9.56 ve ÜFE'de 58.58'dir.

İmalat Sanayinde Kapasite Kullanım Oranı Aralık 2006'da %81,8, Aralık 2007'de %81,1 iken bu oran 2008'de %64,7'ye gerilemiştir. Aralık 2009'da bu oran, %69,7'ye çıkmıştır (Bu oran Ocak 2009'da %63.8 idi). Mart 2010'da ise %67.9'dur.

İmalat Sanayi Üretimi 2005 yılında %5.8, 2006'da %5.5, 2007'de %5.6'lık bir artış göstermiş iken bu oran 2008'de -0.1 ve 2009'da -7.2'ye gerilemiştir. 2009 yılında imalat sanayi alt sektörlerinde üretim artış hızları kara taşıtlarında, makine-teçhizat ve beyaz eşyada -20 dolayında gerilemiştir. Bu alt sektörlerdeki büyük üretim azalışları, daha çok dış talepteki aşırı düşüşlerden kaynaklanmaktadır; çünkü bu iş kolları, üretimlerinin %60'dan fazlasını ihraç ediyordu (bkz. "GB'nin Zararı" makalesi ve sonuç bölümü).

3. 2008 - 2009 Dönemi Dış Ticaret ve Cari İşlemler

2008 yılında ihracat 132 milyar \$ (%23 artış), ithalat -202 milyar \$ (%18,8 artış) olup ihracatın ithalatı karşılama oranı (ihracat / ithalat = X / M) %65,2

ve Dış Ticaret (DT) açığı da -70 milyar \$'a çıkmıştır. 2008'de ihracat artışının ithalat artışına geçmesinin temel sebebi, yıllık büyüme hızının %6 - 8 aralığından %0.7'ye düşmesidir.

2009'da ihracat 102,2 Milyar \$ (%-22,6 azalış), ithalat -140,8 Milyar \$ (%-30,3 azalış) ve X/M'de %72,6'e çıkmış; DT açığı da -38,6 Milyar \$'a inmiştir. X/M ve DT açığındaki iyileşmelerin bedeli, büyümenin %-4.7 negatife dönüşmesi ve imalat sanayiindeki küçülme sonucu ithalatındaki %-30,3'lük gerilemedir; çünkü 2009'da ithalatımızın %71'i üretim ile ilgili ara malı ve hammadde ve %15'i de yatırım malı (makine teçhizat) olup sadece %14'ü tüketim malı idi. Ocak-Şubat 2010'da ihracat %-0.3 azalmış iken ithalat %26 artmış ve DT açığı -7 milyar \$ olmuştur.

Cari İşlemler Dengesi (CİD) açığı (Cari Açık = Döviz cinsinden mal ve hizmet gelir ve giderlerinin farkı olup Türkiye'nin kendi mal ve hizmet gelirleri ile ulaştığı bir dengedir). 2005'te -22,6 milyar \$'a, 2006'da -32,2 milyar \$'a, 2007 -38 milyar \$'a ve 2008'de de 42 milyar \$'a ulaşmış, 2009'da ise negatif büyüme sonucu -13.9 milyar \$'a inmiştir. Ocak-Şubat 2010'da ise cari açık -3 milyar \$'a çıkmıştır. 2009 yılında Türkiye'nin mal ihracatı dışında elde ettiği döviz geliri 39.9 milyar \$ olup bunun 35.1 milyar \$'ı hizmet gelirlerindendir (hizmet giderleri de -16.5 milyar \$'dır). Bu miktarın 4.8 milyar \$'ı bavul ticaretinden olup başlıca hizmet gelirleri milyar \$ bazında, turizm 21.3, taşımacılık 7.4, sigortacılık, finansal, ticari, resmi ve diğer hizmetler 2.0, inşaat hizmetleri 1.1 ve işçi dövizleri de 0.9 milyar \$'dır. 2009'da, ekonomik krize rağmen, ihracat dâhil Türk ekonomisinin kazandığı döviz miktarı 142 milyar \$'dır. Bu miktar 2008'de 174.6 milyar \$ idi.

2005'den 2008'e cari açığın giderek artmasının esas sebebi, enerji (petrol, doğalgaz ve kömür) fiyatlarındaki artışa ilaveten, bu dönemde TL'nin aşırı değerlenmesinden kaynaklanmıştır.

Cari Açığın Finansmanı:

- Bu açığın bir kısmı net DYS yatırımları gelirlerinden,
- Önemli bir kısmı da TL'nin aşırı değerlenmesine yol açan kısa vadeli yabancı sermaye (sıcak para) girişleri ile finanse edilmektedir.
- Eğer cari açık kapatılamamış olsaydı; bunun bir kısmı MB'deki döviz rezervlerinden,

TABLO-1. TÜRKİYE'DE BAŞLICA EKONOMİK GÖSTERGELER:2006-2010 (05 Nisan 2010)

KATRİLYON TL = MİLYAR TL	2006	2007	2008	2009	2010 (K)
GSYH (Milyar \$), <i>Yeni Seri</i>	530,6	648,8	741,8	617,6	641 (P)
Fert Başına Gelir (FBG), \$	7.609	9,191	10,436	8.590	8.821(P)
- Satın alma Gücü (SGP) ile FBG,\$	11.588	13.023	14,200 (E)	12,000 (E)	12.500(P)
GSYH Büyüme Hızı (%)	6,9	4,7	0,7	-4,7	3.5(P)
- İmalat Sanayi Üretimi (%)	5,5	5,6	-0,1	-7,2	17.5 Şubat
Kapasite kullanım oranı (%)	81,8	81,1	64,7	69,7	67.9 Mart
Tüketici Fiyatları (TÜFE), %	9,7	8,4	10,1	6,5 (*)	3.9 Mart(*)
Üretici Fiyatları (ÜFE=TEFE), %	11,6	5,9	8,1	5,9 (*)	4.2 Mart(*)
İşsizlik Oranı, %	9,9	10,6	14,0	13,5	14.6(P)
Bütçe açığı (Milyar TL)	-5,5 (3,8 Milyar\$)	-13,9 (10,6 Milyar\$)	-17,0 (13 Milyar \$)	-52,3 (1) (34,8 Milyar \$)	-5.4 Şubat(1) (3.6 Milyar \$)
Sos. Güv. Kur. Açığı (Milyar TL)	-19,2 (13,4 Milyar\$)	-25,8 (19,7 Milyar\$)	-28,8 (22 Milyar \$)	-29,3 (1) (19,5 Milyar \$)	-5.1 Şubat(1) (3.4 Milyar \$)
İç Borç Stoku (Milyar TL)	251,5 (175Milyar\$)	255,3 (195Milyar\$)	274,8 (214 Milyar \$)	329,2 (1) (219 Milyar \$)	339.4 Şubat(1) (226 Milyar \$)
Bütçe Açığı / GSYH (%)	-0,5	-1,6	-1,5	-6,6 (P)	-4.9(P)
Bütçe Harcamaları / GSYH (%)	23,5	23,8	23,0	28,2 (P)	27.9(P)
İhracat (% Artış)	16,4	25,3	23,0	-22,6	-0.8 Şubat
İthalat (% Artış)	19,5	21,8	18,8	-30,3	26.2 Şubat
İthalat (Milyar Dolar)	-139,6	-170,0	-202,0	-140,8(2)	-23.2 Şubat(2)
İhracat (Milyar Dolar)	85,5	107,2	132,0	102,2	16.2 Şubat
DIŞ TİCARET AÇIĞI (Milyar\$)	-54,0	-62,8	-70,0	-38,6	-7.0 Şubat
İhracat / İthalat (%'si)	61,3	63,0	65,3	72,6	69.9 Şubat
Bavul Ticareti (Milyar Dolar)	6,4	6,0	6,2	4,8	0.8 Şubat
İhracatımızda AB'nin Payı, %	51,6	56,4 (X)	48,0	46,0	49.3 Şubat
İthalatımızda AB'nin Payı, %	39,3	40,4 (X)	37,0	40,1	38.5 Şubat
Hizmet Gelirleri (Milyar \$)	27,2	30,9	36,9	35,1	3.0 Ocak
Hizmet Giderleri (Milyar \$)	-11,4	-14,6	-17,7	-16,5	-2.5 Şubat
CARİ İŞLEMLER AÇIĞI (Milyar\$)	-32,2	-38,0	-42,0	-13,9	-5.6 Şubat
Direkt Yabancı Sermaye (Milyar\$)	19,9	21,9	18,3	7,6 (3)	0.5 Ocak
Dış Borç Stoku (Milyar \$)	206,5	247,2	276,8	271,1	-----
MB Döviz Rezervleri (Milyar \$)	60,9	74,0	73,4	74,8	72.4 Mart

(K): 2010 yılına ait Ay'ların yanındaki rakamlar Ocak ayından itibaren kümülatiftir; (E): Emin ÇARIKCI.

(P): DPT Program Hedefleri: 2010-2012 (revize); (X): 2007'de AB'ye üye ülke sayısı 25'den 27'e çıkmıştır.

(*) Mart 2010'da TÜFE % 0.58, ÜFE % 1.94 ve yıllık enflasyon sırasıyla %9.56 ve %8.58'dir.

(1) Yıllık ortalama \$ kuru 2000'de 627 bin TL, 2001'de 1,2 milyon TL, 2002-2003 1,5 milyon TL, 2004'de 1.428 bin TL, 2005'de 1.341 bin TL, 2006'da 1,430 YTL, 2007'de 1,3, 2008'de 1,281 ve 2009-2010'da 1,5 TL'dir.

(2) İthalatımızda ara malları ve hammaddelerin payı %73, sermaye malları %14 ve tüketim malları da %13'dür.

(3) 2009'da 7.6 milyar \$'lık Doğrudan Yabancı Sermaye (DYS) yatırımı girişinin 1.8 milyar \$'ı gayrimenkul satışındandır. Türkiye'den çıkan DYS ise 1.6 milyar \$'dır.

Kaynak: TÜİK, DPT, TCMB, MB, HM ve DTM web sayfaları, Nisan 2010.

Derleyen: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI, Çankaya Üniversitesi, İİBF, Öğretim Üyesi, Ankara

Not: Prof. Dr. E. Çarıkci'nin en son makaleleri için bakınız: <http://carikci.cankaya.edu.tr>

- Geriye kalanı da kısa veya orta vadeli dış borçlanma ile finanse edilmektedir.

• Doğrudan Yabancı Sermaye (DYS) Yatırımları: 2006 ve 2007 yıllarında DYS girişi 19.9 milyar \$ ve 21.9 milyar \$'a çıkmış olmasına rağmen, bu miktarın büyük bir bölümü yeni üretim kapasitesi yerine, mevcut üretim tesisleri ile bankaların yabancılarla satılmasından elde edilen özelleştirme gelirleridir. 2008'de Türkiye'ye giren DYS yatırımı, 18.3 milyar \$ iken 2009'da 7.6 milyar \$'a inmiş olup (1.9 milyar \$'ı gayrimenkul satışlarından), çıkan miktar ise -1.6 milyar \$'dır.

4. Dış ticaret (DT) açığı sorunumuz AB ile mi?

Son 40 yıldır Türkiye'nin AB ülkeleriyle dış ticaret açığının arttığına dair görüş, 1996'dan bu yana Gümrük Birliği (GB) aleyhine öne sürülen iddialardan biridir. Oysa Türkiye'nin esas dış ticaret açığı sorunu AB dışı ülkelerledir.

2008'de ihracat 132.0 milyar \$ (%23 artış), ithalat ise 202 milyar \$ (%18.8 artış), DT açığı da -70 milyar \$, ve X / M %65.3'tür. Bölgeler itibarıyla, toplam DT açığının ($M - X$ = milyar \$):

- %44.4'ü (-31.0=38,1-7,1) Uzakdoğu ve diğer Asya ülkeleriyle ve X / M = %18,6

- %35,4'ü (-24,7= 45,6-20,9) KEİ (Karadeniz Ekonomik İşbirliği) ülkeleriyle, X/M = %45,8 ve

- sadece %16,3'ü (-11,4=74,8-63,4) AB (Avrupa Birliği) ülkeleriyle ve X / M = %84,8'dir.

2008'de DT açığının sadece %16,3'ü AB ülkeleriyle, AB ile X / M (ihracatın ithalatı karşılama oranı) %84,8 iken bu son oran KEİ ülkeleriyle %45,8 ve Uzakdoğu ülkeleriyle sadece %18,6'dır. 2009'da toplam DT açığımız -38.6 milyar \$ iken, bu açığın sadece %24.6'sı (9.5 milyar \$'ı) 27 AB ülkesi ile %75.4'ü de (-29.1 milyar \$'ı) AB dışı ülkeler ile. 2009'da bu açık yalnızca Rusya ile -16.5 ve Çin ile -11.0 milyar \$'dır (Toplam DT açığının %75.4'ü Rusya ve Çin ile. Üstelik Uzakdoğu ülkelerinden ithal edilen malların yaklaşık %90'ı dayanıklı tüketim mallarından oluşurken AB'den yapılan ithalatın ise en az %80'i yatırım ve üretim mallarından oluşmaktadır. Bu gerçekler, körü körüne AB'ye karşı olanlara ithaf olunur.

GB'den bu yana 1996'dan 2009'a Türkiye'nin toplam dış ticaret açığı 454 milyar \$ ve bu açığının

%28.6'sı (130 milyar \$) AB ülkeleri ile. Diğer taraftan 1995'den 2009'a Türkiye'de toplamda ihracat / ithalat %'si (ihracatın ithalatı karşılama oranı) %60.5'den %72.6'ya çıktığı halde, bu oran AB ülkeleri ile %65.1'den %83.2'ye (2007'de %88'e) fırlamıştır. AB ile Gümrük Birliği'ne karşı olanlara ithaf olunur.

Türkiye için, sadece dış ekonomik ilişkiler açısından bakıldığında bile, önemli olan AB vizyonu ve motivasyonunu kaybetmemektir. Ayrıca, AB projesi 35 fasılda (başlıkta) Türkiye'nin ekonomisi, hayat standardı ve demokrasisinin gelişmesi ve iyileşmesi için modernleşme yolunda bir itici güçtür. Aksi halde, AB yolunda harcanan 45 yıllık mücadele, emek ve kazanımlara yazık olur (Gümrük Birliği ve Türkiye-AB ilişkileri (müzakereler) konularında daha fazla bilgi için bkz. NOT-1).

5. Merkezi Devlet Bütçesi ve Özelleştirme

2008 Bütçe Gerçekleşmeleri: 2008'de bütçe harcamaları 226,0 milyar YTL, Bütçe gelirleri 209.0 milyar YTL, bütçe açığı -17.0 milyar YTL (yıllık hedef -18.0 milyar YTL) ve faiz giderleri de 50,7 milyar YTL'dir (39 Milyar \$).

2009 Yılı Bütçesi: Bütçe harcamaları 267,3 milyar TL, gelirler 215,1 milyar TL, bütçe açığı -52,2 milyar TL, SGK açıkları da -29,3 milyar TL (9,5 milyar \$) olarak gerçekleşmiştir. Oysa yıllık bütçe açığı hedefi sadece -14,4 milyar TL ve SGK açığı da -21,4 milyar TL idi. Ekonomik krizden dolayı 2009 yılında beklenen vergi gelirlerinin toplanamaması sonucu, 2009 bütçe hedefleri ve mali disiplin felç olmuştur. 2009'da faiz giderleri de 53,2 milyar TL (35,5 milyar \$) olup bu miktarın yaklaşık %88'i iç borç, %12'si de dış borç faiz ödemeleridir. 2009'da bütçe gelirlerinin %24,7'si, vergi gelirlerinin de %30,9'u faiz ödemelerine gitmiştir. Bu oranlar, sırasıyla 2003'de %58 ve %69, 2005'de %34 ve %42, 2006'da %27,5 ve %33,5, 2008'de %24,3 ve %30,1 idi. 2010 - 2012 dönemi revize edilmiş bütçe hedefleri ve GSYH'ya oranları Tablo-5'te yer almaktadır. Ocak-Şubat 2010'da bütçe açığı -5.4 milyar TL (3.6 milyar \$) ve SGK açığı da -5.1 milyar TL'dir (3.4 milyar \$).

6. Türkiye'de Ekonomik Durum ve Kriz

Siyasi İstikrar ve GSYH Büyüme Hızı: Her ekonomide ekonomik istikrarın ve yüksek seviyelerde sürdürülebilir büyümenin ön şartı siyasi istikrardır. Mart-Temmuz 2008 tarihleri arasında AKP'nin ka-

patma davası süreci sonucu siyasi belirsizliğin ortaya çıkması ile toplam talep, toplam yatırımlar ve büyümede büyük düşüşler ortaya çıkmıştır.

Nitekim 2008'in I. çeyreğinden - II. çeyreğe (Nisan-Haziran 2008) sektörlerdeki artış hızları, sırasıyla imalat sanayinde %7'den %2,5'e, ticarete %9,1'den %3,3'e, toplam tüketimde %7,6'dan %2,8'e, özel sektör yatırımları %14,1'den %0,6'ya gerilemiş; neticede I. çeyrekte %6,7 olan GSYH büyüme hızı AKP'nin kapatılma davası sonucu 2. çeyrekte %2,8'e inmiştir. 2008'in 2. yarısında küresel krizinde Türkiye'yi etkilemeye başlamış olması sonucu yıllık büyüme hızı %0,7'ye düşmüştür.

7. 2008 - 2009'daki Gerçekleşmeler

2001 krizinden bu yana, bağımsız hale getirilen BDDK, TMSF ve TCMB gibi kurulların görevlerini başarı ile yapması sonucu, dünya ekonomik krizine rağmen, Türkiye'nin tek şansı ülkemizde banka ve finans krizi olmamasıdır. 2007'de %9,8 büyüyen bankacılık sektörü, 11,7 milyar \$ kâr etmiş; 2008'de de %9,3'lük bir büyüme ile en az 10 milyar \$ kâr ederek 2009 yılının Nisan ayında da %8,5 büyüyerek yine aynı seviyede kâr etmeye devam etmiştir.

2008 ve 2009 yıllarında çeyrekler itibarı ile büyüme hızları % olarak sırasıyla;

- 1. dönemlerde 7,0 ve -14,5
 - 2. dönemlerde 2,6 ve -7,7,
 - 3. dönemlerde 0,9 ve -2,9,
 - 4. dönemlerde -7,0 ve 6,0 olarak gerçekleşmiştir.
- 2008'den, 2009'a GSYH büyüme hızı %0,7'den %4,7'ye gerilemiş; alt sektörler itibarıyla büyüme hızları sırasıyla % olarak,
- Tarımda 4,6'dan 3,3'e
 - İmalat sanayinde -0,1'den -7,2'ye
 - İnşaat'da -8,1'den -16,5'e
 - Toptan ve perakende ticarete -1,5'dan -10,4'e
 - Ulaştırma ve haberleşmede +1,5'dan -7,1'e gerilemiş
 - Mali kuruluşlar (bankalar) ise 9,1 ve 8,5'lik büyüme-ye devam etmiştir.

2009 yılında büyümenin 4 temel motoru olan toplam tüketim %-2,3 ve özel sektör yatırımları %-22,0 küçülürken imalat sanayi üretimi %-7,2 gerilemiş ve

ihracat %-22,6 (ithalat %-30,3) dolayında gerilemiştir.

Dış Borç Stokunun Dağılımı: Aralık 2009 itibarı ile Türkiye'nin toplam dış borç stoğu 271,1 milyar \$ olup bu miktarın %64,4'ü (174,4 milyar \$) özel sektöre (bankalar ve şirketler), %30,8'i (83,5 milyar \$) kamu sektörüne ve %4,2'si (11,5 milyar \$) TCMB'ye aittir. Türkiye'nin Aralık 2009'daki toplam borç stoğu 490 milyar \$'dır: Bu oranın 271 milyar \$'ı dış borç ve 219 milyar \$'ı da iç borçtur.

Aralık 2009'daki 271 milyar \$'lık dış borcun %80'i uzun vadeli, %20'si de kısa vadeli. Kriz döneminde esas sorun, 174 milyar \$'lık özel sektör borcunun %26,8'inin (46,7 milyar \$'ın) kısa vadeli oluşu ve bu borcun bir yıl içinde nasıl geri ödeneceği veya çevrilebileceğidir.

8. Revize Edilmiş Orta Vadeli Ekonomik Hedefler: 2009 ve 2010 - 2012

13 Nisan 2009'da krizden dolayı değiştirilmesi gereken 2009 - 2011 dönemi revize edilmiş temel ekonomik hedeflerin çok iyimser olduğunu belirtmişti (bkz. Temmuz 2009 tarihli makale). Tablo 2'de görüldüğü gibi, 16 Eylül 2009'da, 2009 yılı hedefleri tekrar revize edilmiş ve 2010 - 2012 dönemi için ortak vadeli program hedefleri de açıklanmıştır.

2009 ve 2010 - 2012 hedefleri açıkça göstermektedir ki hükümet, küresel kriz yüzünden mali disiplinden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Tipik bir örnek ise 2009 için bütçe açığı hedefi -10,4 milyar TL'den -62,8 milyar TL'ye revize edilmiştir (gerçekleşme -52,2 TL). 2008'de bütçe açığı sadece -17 milyar TL idi. Diğer taraftan 2005- 2008 döneminde devletin bütçe açığı / GSYH oranı %-0,5 ile %-1,6 arasında seyrettiği halde; bu oranın 2009'da %-6,6'ya çıkması beklenmekte, 2010'da %-4,9, 2011'de de %-4,0 olarak hedeflenmiştir.

2008'de faiz dışı fazla / GSYH oranı %3,1 iken bu oran 2009'da %0,1'e inmiş ve 2010 - 2012 döneminde de %-0,3 - %1 arasında hedeflenmesi bu duruma diğer bir örnektir. Diğer taraftan Türkiye, kötü gibi görünen 2008 yılındaki toplam üretim (GSYH) ve fert başına gelir seviyesine ancak 2013 yılında ulaşılacaktır.

Bu durumda hükümetin IMF ile tekrar yeni bir stand-by anlaşması yapmaması doğru bir karardır;

TABLO – 2, TEMEL EKONOMİK HEDEFLER: 2008 – 2009 ve 2010 – 2012

	2008	2009	2010(P)	2011(P)	2012(P)
Nüfus (Yıl ortalaması, milyon kişi)	71.1	71.9	72.7	73.5	74.3
GSYH Büyüme Hızı, (%)	0.7	-4.7	3.5	4,0	5,0
GSYH (Milyar \$)	742	617.6	641	669	723
Fert Başına Gelir (FBG, \$)	10.436	8.590	8.821	9.096	9.732
İşsizlik (%)	14.0	13.5	14,6	14,2	13,3
Enflasyon, TÜFE (%)	8.1	6.5	5,3	4,9	4,8
Devlet Bütçe Açığı (Milyar TL)	-17,0	-52.2	-50,0	-45,1	-39,1
Devlet Bütçe Açığı/GSYH (%)	-1.8	-5.5	-4,9	-4,0	-3,2
Bütçe Harcamaları / GSYH, (%)	23,0	28,2	27,9	26,7	25,6
Faiz Dışı Fazla/GSYH, (%)	3.5	0.1	-0,3	0,4	1,0
İthalat (Milyar \$)	-202.0	-140.8	-153	-168	-187
İhracat (Milyar \$)	132.0	102.2	107,5	118,0	130,0
Dış Ticaret Açığı (Milyar \$)	-70,0	-38.6	-45,5	-50.0	-57.0
İhracat / İthalat (%)	65,3	72.6	70,3	70,2	69,5
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%)	45,0	39.4	40,6	42,8	43,9
Cari Açık (Milyar \$)	-41,7	-13.9	-18,0	-22,0	-28,0
Toplam Tüketim Harcamaları (%)	0,5	-2,3	2,5	3,3	4,4
---Özel Kesim	0,3	-3,1	2,5	3,4	4,7
---Kamu Kesimi	1,8	8.0	2,3	2,8	2,2
Toplam Yatırım Harcamaları (%)	-3,5	-19.2	7,5	6,8	10,2
---Özel Kesim	-7,3	-22,0	8,0	10,0	12,0
---Kamu Kesimi	13,1	4.0	5,7	-4,6	2,6
Yurt İçi Talep (%)	-0,5	-7,6	3,8	4,4	5,8
Dünya Dış Ticaret Hacmi (%)	2,5	-11,9	2,5	---	---

(G): DPT'nin gerçekleşme tahmini; (P): DPT, Orta Vadeli Program (2010 – 2012)

Kaynak: DPT, Orta Vadeli Program (2010 – 2012), Eylül 2009, s.35 – 36 ve TÜİK, DPT, TCMB, MB, HM, DTM web sayfaları, Nisan 2010.

çünkü yeni bir istikrar programı, bu ortamda iç talebi daha da daraltarak Türk sanayisini zor duruma sokacağı gibi, IMF'den alınacak 25 – 30 milyar \$'lık bir mali destek ise \$ kurunu 1.2 TL, Euro'yu da 1.6 dolayına çekeceği için, Türk ekonomisinin iç ve dış rekabet gücü felç olacaktı.

9. 2010 - 2012 Dönemi Dünyada Beklentiler ve Türkiye

Türk imalat sanayinde dayanıklı tüketim malları için (otomobil, TV ve beyaz eşyalar) dış talebin hızla düşmesi Türkiye'nin en büyük handikabıdır; çünkü krizden önce, bu mallarda toplam üretimin %60-80'ini Türkiye ihraç ediyordu. Bu malların ihracatında AB'nin payı %80 dolayında seyrediyordu (bkz. "GB'nin Zararı" adlı makale). Demek ki Türkiye'de ekonomik krizden çıkabilmenin iki ön şartı var: İç ve dış talebin canlanması. 2007'de %7.3 ve 2008'de %3.0 büyümüş olan dünya dış ticaret hacminin (ihracat + ithalat), 2009'da %-11.9'a gerileyeceği, 2010'da ise sadece %2.5 büyüyeceği tah-

min edilmektedir.

21 Ocak 2010'daki Dünya Bankası tahminine göre, 2009'dan 2010'a büyüme hızları, Türkiye ihracatının en az %40'nı oluşturan Euro bölgesinde sadece %-3,9'dan %1,0'a, ABD'de %-2,5'den %2,5'e, Türkiye'de ise %-5,8'den %3,3'e çıkabilecektir. 2011 yılında büyüme hızları ise ABD'de %2.7'ye, Euro bölgesinde %1.7'ye ve Türkiye'de sadece %4.7'ye çıkabilecektir.

Tablo 5'deki DPT'nin büyüme hedefleri ise: 2010'da %3.5, 2011'de %4.0 ve 2012'de %5.0 olup 2008'de GSYH 742 milyar \$ ve 2012'de 723 milyar \$, fert başına gelir ise sırasıyla 10.436 \$ ve 9.732 \$ olarak hedeflenmiştir. Bu durumda, Türkiye maalesef kötü gibi görünen 2008 yılındaki toplam üretim (GSYH) ve fert başına gelir seviyesine ancak 2013 yılında ulaşabilecektir.

Sonuç:

Dünya ekonomisi 2000'li yılların başından 2007 yılı ortasına kadar düşük enflasyon – yüksek büyüme

hızı ve düşük faizli likidite bolluğu yaşadı. Bu durum 2007'nin ikinci yarısından itibaren tersine dönmüştür. Türkiye, dış kaynak ihtiyacını temin etmek için yüksek faiz – düşük kur politikasını uyguladı. Bu politika, zaten küresel krizden önce, içe dönük üretim yapan başta tarıma dayalı sanayiler dâhil, ipilik, tekstil, boyahane, tabakhane ve deri sanayi gibi sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin, dış rekabete dayanamadıkları için, en az %50'sinin kapanmasına yol açtı.

Halen TL, 2002 yılına göre en az %25 aşırı değerlidir; çünkü 2000 – 2003 dönemi 1 \$=1.5 TL iken söz konusu değer, bugün de aynı seviyededir. TL'nin giderek aşırı değerlenmesi, bir yandan yıllık enflasyon hızının tek haneli rakamlara inmesine önemli katkıda bulunmuş, öte yandan döviz kazanan kesimlerin kazançlarını büyük ölçüde azaltmış ve buna ilaveten dış ticaret ve cari işlemler açıklarının giderek artmasına yol açmıştır. Onun için, bundan böyle gerçekçi kur politikasına titizlikle devam edilmelidir. Ayrıca, ucuz döviz – yüksek faiz politikası, Türk sanayinin ve tarım sektörünün iç ve dış rekabet gücünün giderek azalmasına ve özellikle yoğun emek ve pahalı enerji kullanılan birçok sanayinin tasfiyesine (kapanmasına) yol açmıştır.

2009 ve 2010 – 2012 hedefleri açıkça göstermektedir ki hükümet küresel kriz yüzünden mali disiplinden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Tipik bir örnek ise 2009 için bütçe açığı hedefi –10.4 milyar TL'den –52,2 milyar TL'ye çıkmıştır. 2008'de bütçe açığı sadece –17 milyar TL idi. Diğer taraftan 2005-2008 döneminde devletin bütçe açığı / GSYH oranı %–0.5 ile %–1.8 arasında seyrettiği halde bu oran, 2009'da %–5.5'e çıkmış ve 2010'da %–4.9, 2011'de de %–4.0 olarak hedeflenmiştir.

Ekonominin daha da kötüleşmesinin sinyallerini daha önceden alan AKP Hükümeti, Mart-Haziran dönemi için KDV ve ÖTV indirimlerine gitmiş; bilahare bu uygulama, çok küçük rötuşlarla Eylül 2009 sonuna kadar uzatılmıştır. Alınan bu tedbirlerin yerinde olduğu imalat sanayindeki kapasite kullanım oranının Ocak'ta %63,8'den Mart'ta %64,7'ye ve Aralık'da %69,7'ye çıkması sonucu 4. çeyrekte büyümenin %6'ya çıkmasını sağlamıştır. Bu sektörün milli gelirlerdeki payı yaklaşık %25 ve toplam istihdamdaki payı da %20'dir.

Hükümetin IMF ile tekrar anlaşmaktan ve yeni bir istikrar programı uygulamaktan vazgeçmesi doğru bir karardır; çünkü yeni bir istikrar programı, iç talebi daha da daraltarak Türk sanayisini zor duruma sokacağı gibi, IMF'den alınacak 25 – 30 milyar dolarlık bir mali destek ise \$ kurunu 1.2 TL, Euro'yu da 1.6 dolayına çekeceği için, Türk ekonomisinin iç ve dış rekabet gücü felç edilecekti. Mart 2010'da Merkez Bankası döviz rezervleri 72.4 milyar \$'dır. Kriz dönemi için bu miktar çok yüksektir. Onun için Merkez Bankası bir an önce döviz fiyatlarının daha da düşmesini önlemek için, piyasadan döviz alımlarına başlamalıdır.

İç ve dış ekonomik kriz sonucu büyüme hızının %–4.7 gerilemiş olmasından dolayı 2008 den 2009'a ithalat %–30,3 ve ihracat da %–22,6 dolayında gerilediği için; 2008'den 2009'a;

- İthalat 202 milyar \$'dan 140,8 milyar \$'a,
- İhracat 132 milyar \$'dan 102,2 milyar \$'a,
- Dış ticaret açığı –70 milyar \$'dan –38,6 milyar \$'a inmiş ve neticede
- Net DYS girişleri ve net hizmet gelirleri de 26.2 milyar \$'a ulaşmış,
- Cari açığın da –42.0 milyar \$'dan –13.9 milyar \$'a inmesi sağlanmıştır.

2007 yılında, Türkiye'de ilk defa, başlıca sanayi malları ihracat adedi konusunda yaptığım bir araştırmaya göre, 2006'da Türk özel sektörünün ürettiği 18,3 milyon adet televizyonun %89,6'sı (16,4 milyon TV), 6,2 milyon adet buzdolabının %67,7'si (4,2 milyonu), 5,4 milyon adet çamaşır makinesinin %63'ü (3,4 milyonu) ve 756 bin adet otomobilin %58,3'ü (441bini) ihraç edilmiştir (detay için bkz. Not-1, "GB" makalesi). Krizden önce ihraç edilen bu malların en az %80'i AB pazarına yönelmişti. 2008'in dördüncü çeyreğinden itibaren giderek ağırlaşan küresel kriz ve dış talebin azalması sonucu bu tür mallardaki ihracat gerilemesi %–35 - %–47 arasında seyretmiştir.

Demek ki Türkiye'de ekonomik krizden çıkabilmenin iki ön şartı var: İç ve dış talebin canlanması. 2007'de %7.3, 2008'de %3.0 büyümüş olan dünya dış ticaret hacminin (ihracat + ithalat), 2009'da %–11.9 gerileyeceği, 2010'da ise sadece %2.5 büyüyeceği tahmin edilmektedir. 21 Ocak 2010 Dün-

ya Bankası tahminine göre 2009'dan 2010'a büyüme hızları, Türkiye ihracatının en az %40'ını oluşturan Euro bölgesinde sadece %-3,9'dan %1,0'a, ABD'de %-2,5'den %2,5'e, Türkiye'de ise %-4,7'den %3,3'e çıkabilecektir. 2010'da DPT hedefi, %3.5 tir.

Bu durumda dış talep açısından 2009 ve 2010, kayıp yıllar olacaktır. Özetlersek Türk ekonomisinin, ihracata dönük sektör ve işletmeler açısından krizden çıkabilmesi, önce ABD ekonomisinin ve onu takiben AB ülkelerinin en kısa zamanda yıllık büyüme hızında %3 seviyesine, Türkiye'de ise tekrar %5'in üzerine çıkabilmesine bağlıdır.

Toplam borç stoku yönünden Türkiye'nin esas meselesi dış borç stokundan çok, iç borç stokudur; çünkü son 10 yıldır devlet bütçesinin en büyük kamburu olan toplam faiz ödemelerinin %85-90'ı iç borç faiz ödemelerine giderken son birkaç yıldır toplam dış borç stokunun yaklaşık %70'i özel sektöre ve %30'u da kamu kesimine aittir. Kriz ortamında esas sorun, Aralık 2009'da özel sektöre ait 46.0 milyar \$'lık kısa vadeli dış borcun nasıl finanse edileceğidir.

Mart - Temmuz 2008 aralığındaki AKP'nin kapatma davası süreci ile dünyadaki ekonomik krizin olumsuz etkileri sonucu, 2008'de toplam yatırım ve özel tüketimin gerilemesi ile GSYH büyüme hızı %0.7'ye inmiş ve bu oran 2009'da % -4.7'ye gerilemiştir.

Tablo 5'deki DPT'nin büyüme hedefleri ise: 2010'da %3.5, 2011'de %4.0 ve 2012'de %5.0 olup 2008'de GSYH 742 milyar \$ ve 2012'de 723 milyar \$, fert başına gelir ise sırasıyla 10.436 \$ ve 9.732 \$ olarak hedeflenmiştir. Bu durumda Türkiye maalesef, kötü gibi görünen 2008 yılındaki toplam üretim (GSYH) ve fert başına gelir seviyesine ancak 2013 yılında ulaşabilecektir.

1 - 2 yıl içinde, küresel kriz sona erdiğinde, Türkiye'nin önü açıktır. Nitekim Türk ekonomisi 2008'de 175 milyar \$, 2009'da krize rağmen yıllık 142 milyar \$'ı aşan bir döviz kazanma potansiyeline ulaşmıştır. Bu meblağın 102 milyar \$'ı ihracattan, geriye kalan 35 milyar \$'ı da başta turizm, taşımacılık ve müteahhitlikten elde edilen hizmet

gelirleri olmak üzere bavul ticaretinden kaynaklanmıştır. Türkiye 40 bin kişilik ihracatçı ordusuyla 140 dolayındaki ülkeye ihracat yapmaktadır. Türkiye'nin ihracatında imalat sanayi sektörünün payı %94-95, tarım, ormancılık ve balıkçılığın %3-4, madencilik ve taş ocaklarının payı da %1,5 dolayındadır. Kötümserliğe gerek yoktur; ancak yıllardır süregelen köklü reformları bir an önce hayata geçirmek gereklidir. En kısa zamanda özellikle,

Türk ekonomisinin ve devlet bütçesinin en büyük kamburu kayıt dışı ekonomidir; çünkü Türkiye'de toplam vergi gelirlerinin %70'inin dolaylı vergilerden (%30'unun sadece enerji sektöründen) alınması,

- enerji fiyatlarının (elektrik, petrol ve doğalgaz) ve
- gelir vergisi, KDV ve ÖTV gibi vergilerinin yüksek seviyelerde tespit etmek zorunda kalınmasının,
- yerli ve yabancı sermaye yatırımlarını caydırıcı,
- haksız rekabetin varoluşunun en önemli sebebi %35 dolayında seyreden kayıt dışı ekonomidir.

Türkiye'nin ve Türk dünyasının ekonomik sorunları, Türkiye - AB ilişkileri ve müzakereler konularında bilgi için bkz. Not-1.

Not-1: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın 1-"Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler";

2-"Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2007-2009. Bu makale her 3 ayda bir (Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim) revize edilmektedir; 3-"AB ile ilişkiler ve GB'nin Zararı",

4-"AB ile Müzakereler ve Beklentiler" ve 5-"Türk Cumhuriyetleri'nde Ekonomik Gelişmeler: 1980-2006" konulu 50 sayfayı aşan makaleleri, yazarın Çankaya Üniversitesi'ndeki yeni Web sayfasında yayımlanmaktadır.

<http://carikci.cankaya.edu.tr>

Prof. Dr. Üstün DİKEÇ
Çankaya Üniversitesi
İktisat Bölümü

KREDİ DEĞERLİLİĞİ, RİSK PRİM ORANLARI VE TÜRKİYE

Yirminci yüzyılın ilk yarısından itibaren milliyetçilik ve refah yaklaşımlarının yanı sıra teknoloji ve iletişimdeki gelişmeler, artan oranlı nüfus artışları, arz ve talep yapısındaki değişiklikler ülkeleri birbirine yaklaştırmış ve küreselleşme çerçevesinde uluslararası ekonomik ve mali ilişkileri etkin bir şekilde ön plana çıkarmıştır. Genellikle ekonomik ve mali anlamda yeterli olmamaları ülkeleri uluslararası finansman arayışlarına yönlendirmiştir. Önceleri ittifaklar içindeki finansman ilişkilerinin ellili yıllardan itibaren tüm siyasi ve diğer engellerin ortadan kaldırılmasıyla küresel boyuta ulaştığı görülmektedir. Günümüzde finansman gereksinimi geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra gelişmiş ülkeler için de en önemli ekonomik sorundur. Çeşitli nedenlerle gelişmiş ülkeler bile finansman gereksinimlerini karşılamak için dünyanın en büyük borçlu ülkeleri haline gelmiştir.

Ekonomik kalkınma ve büyümenin finansmanı, bütçe açıklarının kapatılması, alt yapının ve reformların gerçekleştirilmesi, ekonomik istikrarsızlıkların giderilmesi için talepte bulunan ülkelere borç veren uluslararası mali kuruluş ve bankalar, devlet ve diğer mali organizasyonlar bir yandan borç şeklin-

deki mali akımları denetlemek ve düzene sokmak, diğer yandan verdikleri borçların geri dönüşümünü garanti etmek amacıyla uluslararası düzeyde bir takım kriterler getirmiş ve aracı kuruluşlardan da katkı almaya başlamıştır. Bu bağlamda, çalışmalarımızın konusunu oluşturan “kredi değerliliği” ve “risk prim oranları” iki yeni kavram olarak ekonomik yaşamımıza girmiştir.

Kredi değerliliği, en basit bir şekilde, borç alan ülkelerin borçlarını zamanında ve tam olarak geri ödeyip ödeyemeyeceklerini belirlemek için kullanılan bir ekonomik ölçüt olarak tanımlanabilir. Genellikle kredi değerliliği ile aynı anlamda kullanılsa da risk prim oranı,

(CDS) borç alan ülkenin riskinden korunmak için ödenmesi gereken primi gösteren veya aynı zamanda borç alan ülkenin çıkardığı bir borç belgesi olan tahvilleri satın alan yatırımcı devlet, kurum ve diğer organizasyonların alacaklarını garanti etmek için aldığı sigorta, diğer bir deyişle, ödedikleri prim olarak literatürde kullanılan yeni bir terimdir. Alınan kredi veya borçların geri ödenmemesi ihtimaline karşı ödenen sigorta primlerinin borçlu ülkelerin kredi notunu gösterdiği kabul edilmektedir.

KREDİ DEĞERLENDİRME GÖSTERGELERİ:

İstinasız her ülkenin bir kredi değerliliği varsayımından hareket edilerek ülkelerin kredi değerliliği, alınan borcun zamanında ve tam olarak tahsil edilip edilmeyeceğini saptamak amacıyla (a) kredi veren organizasyonca doğrudan veya diğer uluslararası kuruluşlar tarafından borç verenler adına aşağıda belirtilen çok sayıda göstergeler kullanılarak ya da (b) herhangi bir gösterge kullanılmaksızın genel değerlendirmeler çerçevesinde belirlenmektedir.

Her iki yaklaşımda da ülkelerin kamu sektörünü finanse etmek için kurulan Dünya Bankası'nın yayınladığı ülke raporlarından, yine ülkelerin özel sektör finansman gereksinimini karşılamak için kurulan Uluslararası Para Fonu'nun çıkardığı ekonomik kalkınma raporlarından, OECD'nin yıllık ülke incelemesi raporlarından ve uluslararası diğer kuruluş ve dergilerde hazırlanan ülke raporlarından ve bağımsız kredi değerlendirme kuruluşlarının kredi değerlendirme notlarından yararlanılmaktadır. Yayın ve raporlarda belirtilen kredi değerlendirme göstergeleri, iki başlık altında toplanabilir:

Ekonomik risk göstergeleri:

Bu göstergeler borç talebinde bulunan ülkelerin genel ekonomik göstergeleridir.

Gayri safi milli hasıla,

Ekonomik kalkınma veya ekonomik büyüme hızı,

Ödemeler dengesi,

Cari işlemler dengesi,

Kamu sektörü mali açığı,

Bütçe açığı,

İhracat, ithalat ve dış ticaret açığı,

Yatırımlar,

Fiyat istikrarsızlıkları,

Toplam tasarruflar,

Kamu kesimi toplam borç stoku,

Kamu kesimi borçlanma gereği,

Rezerv durumu ve gelişmesi,

Kısa vadeli sermaye akışı / rezerv oranı,

Döviz cinsinden nakit akış düzeni,

Borç rasyosu,

İşsizlik oranı,

Döviz cinsinden nakit akış düzeni.

Politik risk göstergeleri:

Siyasal istikrar,

Siyasal dengeler,

Siyasi partiler,

Demokrasinin işleyişi,

Siyasi partilerin oy oranları,

Lider ve iktidar partisinin oy durumu,

Varsa koalisyon yapısı,

Siyasal gündemdeki riskler,

Seçim sistemi ve seçim zamanları,

Seçim tarihinin yakınlığı ve uzaklığı,

Dış siyasi ilişkiler,

Merkez Bankası'nın özerklik derecesi.

Belirtilen göstergeler, farklı kurumlarca farklı bileşimler şeklinde kredi değerlendirilmelerinde kullanılmaktadır. Değerlendirme yapılırken o yıl içindeki değil; aynı zamanda önceki yıllardaki göstergelerdeki değişimler de dikkate alınmalıdır. Ayrıca, borç arayışında olan ülkenin içinde bulunduğu ittifak grupları ile grubu yönlendiren ülke veya ülkeler arasındaki ilişkiler de kredi değerlendirilmesinde ağırlık taşımaktadır. Örneğin, göstergeler dikkate alınmaksızın kredi veren ülkelerin bakış açıları ve menfaatleri doğrultusunda kredilerin açıldığı, bazen de tam tersine göstergelerin olumlu olmasına rağmen ekonomik ambargoların konulduğu ve kredi açılmadığı uygulamada görülmektedir.

KREDİ DEĞERLENDİRME NOTLARI:

Ulusal piyasaları ve ekonomiyi desteklemesi, daha düşük borçlanma maliyeti yaratması ve doğrudan yabancı yatırım ve girişim sermayesini yönlendirmesi açısından kredi arayışında olan ülkeler için büyük önem arz eden kredi değerlendirme not ve harfleri bağımsız değerlendirme kuruluşlarınca az da olsa farklı anlamlar göstermekte ise de kuruluşlarca kullanılan harfler ve anlamları genelde dört grupta toplanabilir:

1. Grup: Yatırım yapılabilir (en güvenilir):

- AAA: Mali yükümlülüğü karşılama kapasitesi çok güçlü.

- AA: Mali yükümlülüğü karşılama kapasitesi güçlü.

- A: Mali yükümlülüğü karşılama kapasitesi güçlü; fakat değişen koşullara duyarlı.

- A2, A3: Yatırım yapılabilir.
- 2. Grup: Daha az yatırım yapılabilir (riskli):
- BBB: Yeterli kapasite var; fakat değişen koşullara duyarlı.
- BB: Az etkilenen; fakat koşullara belirsiz.
- B: Koşullara kırılgan, yatırım yapılamaz.
- 3. Grup: Yatırım yapılamaz:
- CCC: Kırılgan.
- CC: Çok kırılgan.
- C: İflas konumu.
- 4. Grup: Kesinlikle yatırım yapılamaz:
- D: Mali yükümlülükleri karşılamıyor.

Harflere eklenen (+) işareti, ülke reytinginin artabileceğini, (-) işaretiyse ülke reytinginin düşebileceğini ve "durağan" kelimesi de ülke reytinginin değişmeyeceğini göstermektedir. Yine harflere ekleme küçük harf ve rakamlar, büyük harf içinde farklı reyting derecelerini ifade etmektedir. Yine uluslararası kuruluşlarca genel kabul gördüğü üzere " BBB-" ifadesi de yatırım eşiği olarak tabir edilmektedir.

Kredi talebinde bulunan ülkelerin notları yükseldikçe uluslararası piyasada bir borç belgesi olan ihraç edilen tahvillerin miktarı artmakta, tahvil vadeleri uzamakta ve ihraç maliyetleri azalmaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, yatırım eşiğinin altında olan ülkelere, ekonomilerin olumlu seyretmeleri durumunda ve siyasi nedenlerle de tahvillerini satabilmektedir.

TÜRKİYE ve KREDİ DEĞERLEMESİ

Dünya Bankası yıllık raporlarında belirtildiği üzere, dünyanın 17. büyük ekonomisi olan Türkiye'nin kriz öncesine kadar gösterdiği ekonomik kalkınma performansı ile uluslararası piyasada ekonomisini finanse etmek açısından sorunlarla karşılaştığı söylenmez. Kriz içinde de, tahvil ihracında geçici dönemler hariç, sıkıntılarla karşılaşmadığı gibi krizin bu sezon günlerinde de bağımsız kredi kuruluşlarınca kredi notunun yükseltilmesi sonucu beklenenin ötesinde rahatlıkla tahvil satışı gerçekleşmiştir.

Dünyanın içinde bulunduğu krize rağmen Türkiye'nin söz konusu krizi en az zararla atlattığının nedenleri:

Kriz başlangıcına kadar olan 5 yıl içinde yıllık ortalama ekonomik kalkınma oranının yüzde 6.5 olması,

Avrupa Birliği tanımlı kamu sektörü borç stokunun, Maastricht kriteri yüzde 60 iken, yüzde 40'ın altında gerçekleşmesi,

Önceki krizden ders alan banka ve mali sektörün gerekli önlemleri alması ve hazırlıklı olması,

Cari işlemler açığının milli gelire oranının yüzde bir civarında olması,

Gelişmekte olan Avrupa ülkeleri dikkate alındığında beş yıllık risk prim oranının (CDS) 279 seviyesinde gerileyen Türkiye'nin bu ülkeler arasında tek ülke olması,

Türkiye'de döviz cinsinden kredilerin toplam krediler içindeki payının yüzde 28'ler seviyesinde olması,

Kredi takip düşme oranları diğer ülkelerde artarken Türkiye'de yüzde 4,4'le artış hızının sınırlı kalması,

Reel kredi büyümesinin gerçekleşmesi,

Bankalardaki mevduatın kullandırılan tüm kredileri karşılayacak düzeyde olması,

IMF kredisi olmaksızın ekonominin yürütülebilmesi,

Uluslararası piyasalarda Türkiye'nin yükselen ülkelere biri olarak kabul edilmesi,

Piyasa faiz oranlarının tek rakamlara inmesi ve durağan olması,

Zor ekonomik finansal koşullarda Türkiye'nin yeniden organize olma kapasitesinin yüksek olması,

Türkiye'nin krize (dış şoklara) direncinin yüksek olması,

Orta vadeli program sonrasında mali alanda belirsizliğin azalması

Dış finansman risklerinin hafiflemesi,

Yabancı sermaye girişlerinde önemli değişikliklerin olmaması,

Kredi koşullarındaki daralmanın üstesinden gelinmesi,

Devlet müdahalesi gereksiz özel sektörün yüksek dış borçlarını çevirebilme olasılığı,

İç borçlanma maliyetlerinin yükselmemesi,

Uluslararası alanda Türkiye'nin küresel kriz ortamında "pozitif" görünüme sahip birkaç ülkeden biri olarak kabul edilmesi,

Özel tüketim harcamalarındaki artışlar,

Sabit yatırım harcamalarındaki küçükte olsa artışlar, Son 15 yılda (1994 – 2009) GSYİH'nin satın alma paritesi ile yaklaşık 2.5 kat artması ve ortalama cari fiyatlarla dolar bazında yüzde 6.2 artması sayılabilir.

1993 yılından beri hükümetlerce yapılan hatalar sonucu "B" notuna kadar gerileyen Türkiye'nin kredi notu ve risk prim oranının, yukarıda ana başlıklarla özet olarak belirtilen hususlar çevresinde uluslararası bağımsız kredi değerlendirme kuruluşlarının arttırıldığı gözlenmektedir.

İlk not artışı, FİTCH tarafından gerçekleştirilmiş ve Türkiye'nin kredi notu, iki kademe yükselterek (BB)'ye çıkarılmıştır. Uzun vadeli para cinsinden kredi notu (BB+)'ye, ülke tavan notu da (BBB-) 'ye yükseltilmiştir. Türkiye'nin yatırım yapılabilir seviyeye (BBB-) gelmesi için tek not artışı gereklidir. FİTCH'in Avrupa sorumlusu, artış nedenlerini Türkiye'nin stres testine gösterdiği dayanıklılığa, enflasyon oranının düşürülmesine, dış ticaret finansman baskısının ve siyasi riskin azalmasına bağlamıştır. Artışın ardından Türkiye'nin risk prim oranları gerilemeye başlamıştır.

İkinci not artışı, MOODY'S derecelendirme kuruluşu tarafından yapılmıştır. Türkiye'nin kredi notunu kademe artırarak (Ba3)'ten (Ba2)'ye yükselterek kredi notu görünümünün durağan olduğunu belirtmiştir. Kuruluşun analisti Sarah Carlson, not artış nedenini ülke kamu maliyesinin finansal kriz karşısındaki dayanıklılığı ve yeniden organize olma kapasitesinin yüksekliği olarak açıklamıştır. Carlson, 2010 ilk yarısında beklenen mali kural uygulamalarını izleyeceklerini ve olumlu gelişmeler halinde notun artırılabilirliğini söylemiştir. Notun yatırım yapılabilir seviye olan (Baa3)'e yükselmesi için iki not artışı gereklidir. Kuruluş Türkiye' ye ilk notunu 1992 yılında (Baa3) olarak ve sırasıyla 1994 yılında (BA1) ve (Ba3), 1997 yılında (B1) ve 2005 yılında (Ba3) olarak vermiştir.

STANDART & POOR's kredi derecelendirme kuruluşu, Türkiye'nin kredi notunu en son Eylül 2009'da değiştirmiş ve döviz cinsinden borçlanma notunu (BB-) ve durağan olarak belirlemiştir. Goldman Sachs, cari açıktaki toparlanma ve küresel iyileşmenin not artışına neden olduğunu açıklamış ve mali önlemlerle desteklenen bir planın uygulanması halinde notun artırılacağını söylemiştir. Yatırım yapıla-

bilir seviyeye gelmek için notun üç kademe artırılarak (BBB-) olarak yükseltilmesi gerekmektedir.

Japon kredi değerlendirme kuruluşu JCR'nin Türkiye analisti Yoshiko Tamura yaptığı açıklamada, borç desteği olmadan ekonomik ve mali krize düşen Türkiye'nin kredi notunun JCR tarafından artırılacağı sinyalini vermiştir.

SONUÇ

Uluslararası piyasalardan ve ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri ile Japon tahvil piyasalarında ülkemizin tahvil ihraç edebilmesi yani kredi sağlayabilmesi için özellikle MOODY's ve STANDART & POOR's isimli kuruluşlardan yeterli kredi değerlendirmesi alması gerekmektedir. Türkiye, bu kuruluşların belirlediği yatırım eşiği adı verilen notların altında olduğundan, sadece spekülasyon kategorisinde tahvil satışı yapabilir; ancak yukarıda belirtildiği üzere kuruluşların belirledikleri notların altında not alan ülkeler de siyasi nedenler ve olumlu ekonomik gelişmeler çerçevesinde tahvil satarak yeterli krediye sağlamaktadır. Nitekim Türkiye, Hazine Müsteşarlığı kanalıyla 2010 borçlanma programında öngörülen 5.5 milyar dolarlık tahvil satışının yaklaşık %37'si olan 2 milyar dolarlık 2040 vadeli Euro tahvil satışını başarıyla gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen bu işlem, gelişmekte olan ülkeler tarafından 30 yıl vadeli tahvil satışları arasında en yüksek tahvil satış işlemidir.

Her ne kadar bazı göstergelerde olumsuzluklar söz konusu olsa da 2010 yılının ilk yarısında yasal hale getirilecek mali kural sistemi ile kredi notunun borç rasyosu ile ilgili olduğu ve rasyonun milli gelire oranının kredi notunun verilmesinde en önemli gösterge olacağından, borçlanma koşullarındaki iyileşmeler sonucu Türkiye'nin kredi notunun yükseleceği ilgililerce belirtilmektedir. Mali kural yasasıyla uzun vadede bütçe açık sınırının belirlenmesi ve aşılmaması taahhüt edilecek ve bu bağlamda kalkınma oranının yüksek olduğu dönemlerde bütçe açığı azaltılacak; oranın düşük olduğu dönemlerde ise daha önceki yıllarda gerçekleştirilen tasarruflar bütçeye eklenecektir. Yasa ile bütçenin harcaması ve gelir kalemlerine kısmen veya tamamen ve borç stoku ile borç stokunun GSYİH'ye oranına sınırlama getirilerek mali disiplinin sağlanması hedeflenmektedir.

Doç. Dr. Mehmet Yazıcı
Çankaya Üniversitesi, İİBF,
Uluslararası Ticaret Bölümü

KÜRESEL KRİZ VE TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİ

Küresel ekonomik kriz, ülkemizin kendi içinden kaynaklanmamasına rağmen, diğer ekonomiler gibi Türkiye ekonomisini de etkilemiştir. Kriz, ekonomileri iki kanal yoluyla etkilemiştir: Uluslararası fon akışı ve uluslararası ticaret. Ülkelerin bu iki kanal yoluyla küresel krizden ne kadar etkilendikleri, o ülkelerin dış dünya ile ne derecede entegre olduğuna bağlıdır. Türkiye’ye Doğrudan Yabancı Sermaye (DYS) girişi yoluyla fon akışı, örneğin, 2007’de 22.047 milyon dolar, 2008’de 18.269 milyon dolar iken krizin en uzun yaşandığı 2009 yılında sadece 7.660 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir (www.hazine.gov.tr). Bu, DYS girişinde 2008’den 2009’a 10.6 milyar dolar düşüşle % 58.1 oranında bir daralışa karşılık gelmekte ve Türkiye’nin fon akışı kanalıyla krizden çok önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir.

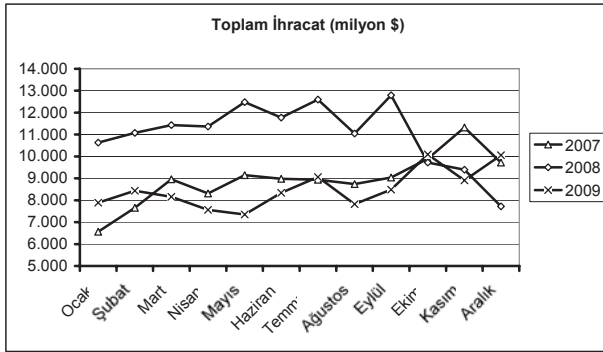
Fon kanalı yoluyla Türkiye ekonomisini önemli ölçüde etkilemiş olan küresel kriz, Türkiye’nin dış ticaretini nasıl etkilemiştir? Bu çalışmada, bu önemli sorunun cevabı aranmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin internet sayfasından (www.tuik.gov.tr) edinilen ham veriler kullanılarak oluşturulan aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi, analiz önce toplam ticaret bazında, daha sonra son üç yıllık zaman

diliminde toplam ihracatımızda %50 ve toplam ithalatımızda %39.1 paya sahip Avrupa Birliği (AB-27)) ülkeleriyle ticaret bazında ve son olarak da son üç yılki toplam ihracatta %94.1 ve toplam ithalatla %77.3 paya sahip sanayi ticareti bazında yapılmıştır. Bu üç kategorideki (Toplam ticaret, AB(27) ile ticaret ve sanayi ticareti) 2007, 2008 ve 2009’a ait aylık veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Kıyaslamaların tutarlı ve sağlıklı olabilmesi için analize dâhil etmiş olduğumuz üç kategoriye ait ihracat ve ithalat kalemleri ayrı ayrı sunulmuştur. Ayrıca tabloyu mevsimsel etkilerden arındırmak için, ihracat veya ithalat kalemleri, herhangi bir ayda 2007, 2008 ve 2009 süresince nasıl değiştiğini kıyaslanabilecek şekilde hazırlanmıştır. Tabloya ek olarak toplam ticaret, AB(27) ile ticaret ve sanayi ticareti kategorilerinin ihracat ve ithalat kalemlerinin 2007, 2008, ve 2009 yıllarında aylık bazda nasıl geliştiği grafiklerle de gösterilmiştir.

Toplam ihracat 2008 yılında aylık bazda 2007’ye kıyasla Ekim ayına kadar daha yüksek değerde gerçekleşmiş; fakat Ekim ayından itibaren 2008 aylık ihracatı, 2007 yılının altına düşmüştür. Bu nedenle krizin ihracat sektöründe Ekim 2008’den iti-

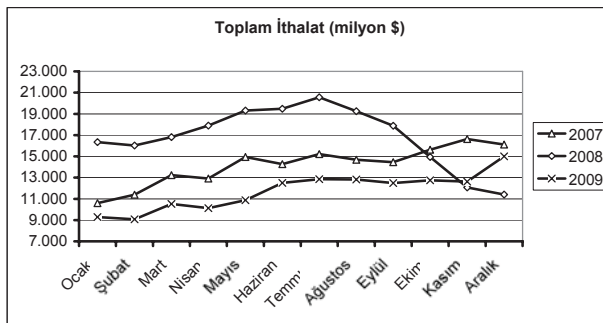
Tablo 1: Türkiye'nin Toplam, AB(27) ile ve Sanayi Dış Ticareti (2007-2009)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıl
Toplam İhracat													
2007	6.565	7.657	8.958	8.313	9.148	8.980	8.938	8.737	9.039	9.895	11.319	9.724	107.272
2008	10.632	11.078	11.429	11.364	12.478	11.771	12.595	11.047	12.793	9.723	9.396	7.722	132.027
2009	7.886	8.436	8.157	7.563	7.348	8.336	9.057	7.824	8.482	10.092	8.904	10.056	102.139
Toplam İthalat													
2007	10.592	11.383	13.234	12.919	14.935	14.266	15.214	14.682	14.459	15.627	16.632	16.120	170.063
2008	16.339	16.027	16.812	17.889	19.306	19.477	20.557	19.251	17.885	14.942	12.074	11.405	201.964
2009	9.282	9.075	10.525	10.121	10.868	12.501	12.844	12.814	12.485	12.740	12.617	14.998	140.869
AB(27)'ye İhracat													
2007	3.782	4.455	5.143	4.650	5.146	5.231	4.943	4.629	5.156	5.571	6.384	5.309	60.399
2008	5.462	5.679	5.775	5.884	6.258	5.718	6.103	4.670	5.720	4.548	4.350	3.224	63.390
2009	3.385	3.122	3.424	3.443	3.470	3.988	4.346	3.526	4.240	5.072	4.419	4.557	46.993
AB(27)'den İthalat													
2007	4.202	4.716	5.630	5.361	6.163	5.829	5.833	5.468	5.571	6.366	6.798	6.674	68.612
2008	6.008	6.256	6.752	7.061	7.303	7.336	7.563	6.143	6.099	5.432	4.579	4.269	74.802
2009	3.130	3.361	4.374	4.303	4.516	5.113	5.303	5.005	5.184	5.108	5.008	6.165	56.571
Sanayi İhracatı													
2007	6.065	7.216	8.477	7.889	8.733	8.502	8.543	8.279	8.493	9.166	10.580	9.138	101.082
2008	9.990	10.574	10.960	10.818	11.912	11.241	12.127	10.547	12.094	8.983	8.765	7.177	125.188
2009	7.311	8.030	7.741	7.123	6.921	7.899	8.569	7.311	7.835	9.382	8.172	9.152	95.445
Sanayi İthalatı													
2007	8.090	8.649	10.403	10.155	11.771	11.345	12.268	11.967	11.409	12.291	13.120	12.469	133.938
2008	12.184	12.252	12.614	13.270	14.095	14.476	15.097	14.343	13.250	11.046	9.153	8.473	150.252
2009	6.558	6.828	8.009	8.259	8.720	9.859	10.374	10.314	9.893	10.262	9.906	11.990	110.973

baren etkisini göstermeye başladığını söyleyebiliriz. Kriz, 2008 yılının sadece son üç ayını etkilediğinden yıllık toplam ihracat, 2008 yılında bir önceki yıla kıyasla % 23.08 oranında artarak yaklaşık 132 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Kriz, Türkiye'nin toplam ihracatını 2009 yılında da Ekim ayına kadar etkilemeye devam etmiş; çünkü 2009 yılı aylık ihracat rakamları Ekim ayına kadar bir önceki yılın hep altında gerçekleşmiştir. Krizin etkisi o kadar ağır olmuştur ki Ocak, Şubat ve Temmuz ayları hariç 2009 yılı aylık ihracat değerleri 2007 yılı aylık değerlerinin bile altına düşmüştür. Yıllık toplam ihracat, 2009 yılında 102 milyar dolar civarında gerçekleşmiş ve bu sonuçla 2009 yılı ihracatı, 2008 yılına kıyasla % 18.7 oranında ve 2007'ye kıyasla da % 4.8 oranında daralmıştır.

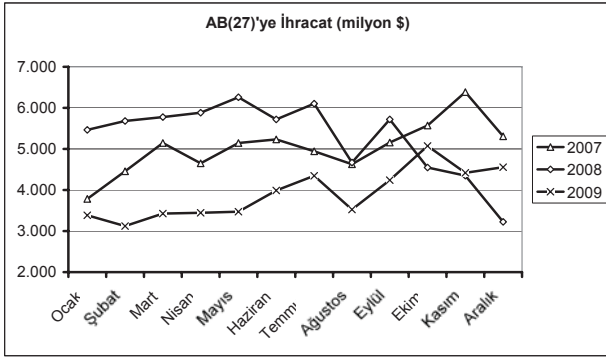
Eğer kriz olmasaydı ve 2009 yılı ihracatı 2008 yılı ihracatı gibi bir önceki yıla oranla % 23 civarında büyüseydi 2009'da toplam ihracat, yaklaşık 162 milyar dolar civarında gerçekleşecekti. Bu demektir ki krizin toplam ihracat kaybı, Türkiye'de yaklaşık 60 milyar dolar civarında olmuştur. Başka bir ifadeyle, kriz neticesinde toplam ihracat değeri 162 milyar dolar dan 102 milyar dolara düştüğü için ihracat sektörü % 37 oranında küçülmüştür.

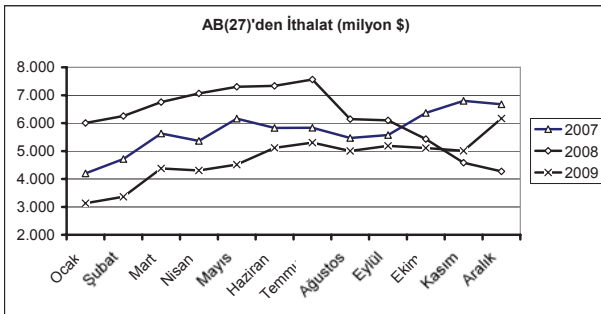
2008 yılı aylık toplam ithalat değerleri, Temmuz ayına kadar bir önceki aya göre artıyor iken bu

aydan itibaren azalma eğilimine girmiş ve Ekim ayından başlayarak aylık toplam ithalat değerleri düşmeye devam etmekle kalmamış, bir önceki yılın aylık değerlerinin de altına inmiştir. 2008 rakamlarına göre (www.tuik.gov.tr), Türkiye 179.8 milyar dolar değerinde ara malları, yatırım malları ve ham madde ithalatı gerçekleştirmiştir. Bu, toplam ithalatın % 89'unu ara malları, yatırım malları ve ham madde ithalatının oluşturduğu anlamına gelmektedir. Duruma tersinden bakılırsa tüketim malları ithalatı toplam ithalatta sadece %11'lik bir paya sahiptir. Bu tür bir ithalat yapısına sahip olmak, ekonomik büyüme için ithalat yapmanın zaruretini ortaya koymaktadır. Toplam ithalatın yukarda açıkladığımız seyri, 2008 Temmuz ayından itibaren Türkiye ekonomisinin krizden etkilenmeye başladığını ve Ekim ayından itibaren ise ciddi bir şekilde etkilendiğini göstermektedir. 2008 yılı, krizden son aylarına doğru etkilendiğinden dolayı, toplam ithalat % 18.7 artışla 2007 yılı toplamının üzerinde gerçekleşmiştir. 2008 yılı toplam ihracatı, bir önceki yıla göre % 23.08 artmıştı. Bu durum, 2008 yılında krizden toplam ithalatın toplam ihracattan daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

2009 yılı aylık toplam ithalat rakamları, 2007 yılının tüm aylarının altında gerçekleşmiştir. Bu nedenle, 2009 yılı toplam ithalatı, 2007 yılı toplamına kıyasla % 17.2 oranında düşmüştür. 2008 yılıyla kıyaslandığında da 2009 aylık toplam ithalat değerleri, ilk on ayda 2008 yılı aylık rakamlarının altında yer almış ve yılın son iki ayında ise daha yüksek değerlerde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, toplam ithalatın Kasım 2009'dan itibaren toparlanmaya başladığını söyleyebiliriz. Yıllık toplam bazda 2008 yılıyla kıyasladığımızda, 2009 yılı toplam ithalatında değer olarak yaklaşık 61 milyar dolarlık, yüzde olarak da % 30.2 oranında bir düşüş görmekteyiz. Toplam ihracatla kıyasladığımızda 2009 yılında 2008'e nazaran toplam ithalatın daha büyük oranda daraldığını ve krizin ithalata etkisinin ihracattan daha büyük olduğunu söyleyebiliriz. Bu etkinin bir sonucu olarak da 2008'de dış ticaret açığı yaklaşık 70 milyar dolar iken 2009'da bu açık daha düşük düzey olan 38 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir.

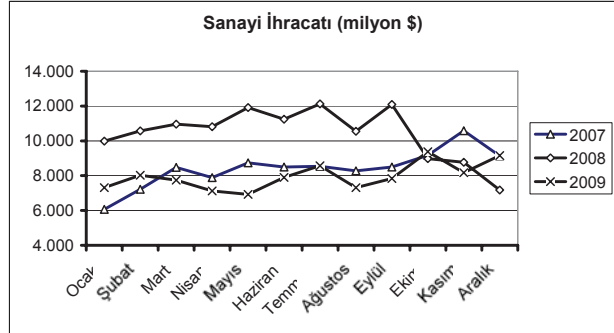

Türkiye'nin AB (27) ülkelerine ihracatı, krizin olduğu yıl olan 2007'de toplam ihracatta % 56.3 oranında bir paya sahip iken bu pay, krizin son üç ayını etkilediği 2008 yılında % 48'e ve krizin hemen hemen tamamını etkilediği 2009 yılında da % 46'ya düşmüştür. Bu, Türkiye'nin AB (27) dışındaki ülkelere olan ihracatının kriz döneminde AB(27)'ye kıyasla daha yavaş düştüğü ve bu ülkelerin toplam ihracattaki payının arttığı anlamına gelmektedir. Diğer bir tespit ise, AB(27)'ye ihracat aylık bazda toplam ihracat gibi, Ekim 2008-Ekim 2009 döneminde bir önceki yılın aynı ayına kıyasla daha düşük değerlerde gerçekleşmiştir; fakat toplam ihracattan farklı olarak AB (27)'ye aylık ihracat 2009 yılı aylarının tamamında 2007 yılı aylık değerlerinin altında kalmıştır. Yıllık toplamda ise AB (27)'ye ihracat 2007'den 2008'e % 5 oranında artarken 2008'den 2009'a % 25,8 oranında azalmıştır. 2009 yılı AB (27)'ye ihracat 2007 yılı ihracatına kıyasla % 22.2 oranında daralmıştır. Bu değişimler, toplam ihracata kıyasla daha büyük oranlarda olmuş ve bu durum, eğer Türkiye var olan orandan daha büyük bir oranda AB (27)'ye ihracatta bulunmuş olsaydı, Türkiye ihracatı ve dolayısıyla ekonomisi krizden daha ağır bir şekilde etkilenecekti anlamına gelmektedir.

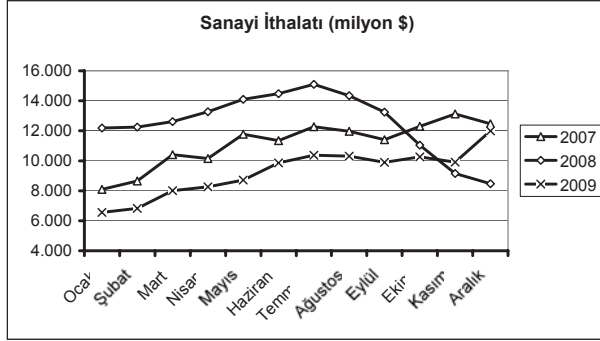
AB (27)'den ithalatın toplam ithalattaki payına baktığımızda bu pay 2007'de % 40.3, 2008'de % 37 ve 2009'da % 40 olmuştur. Bu ülkelere yapılan ihracatla kıyaslandığında, AB (27)'den ithalatın kriz döneminde çok daha istikrarlı kaldığını söyleyebiliriz.

İthalat, Türkiye'nin dış alımlarını ihracat ise dış satışlarını temsil ettiğinden, AB (27)'den ithalatın AB (27)'ye ihracata kıyasla daha istikrarlı olması, Türkiye ekonomisinin AB ekonomilerine kıyasla krizden daha az etkilendiğini göstermektedir. AB (27)'den ithalatın aylık seyrine baktığımızda, 2008 Ekim ayından başlayarak 2009 Kasım'ına kadar ithalat değerlerinin bir önceki yılın aynı ayına kıyasla daha düşük düzeyde gerçekleştiğini görmekteyiz. Diğer bir tespit ise, AB (27)'den ithalat, 2009 yılının tüm aylarında 2007 yılı aylık değerlerinin altında gerçekleşmiştir. Yıllık toplamda AB (27)'den ithalat, 2007'den 2008'e yaklaşık 6.2 milyar dolar artışla % 9 artarken 2008'den 2009'a 18,2 milyar dolar düşüşle % 24.4 oranında azalmıştır. 2007 yılına kıyasla, AB (27)'den 2009 yılı ithalatı % 17.5 oranında daralmıştır.

Türkiye'nin sanayi ihracatı toplam ihracatta 2007, 2008 ve 2009 yıllarında sırasıyla % 94.2, % 94.8 ve % 93.4 bir paya sahip olmuştur. Tersinden baktığımızdaysa diğer sektörlerin payı ortaya çıkmakta ve diğer sektörlerin toplam ihracattaki paylarının 2007, 2008 ve 2009 yılları itibariyle sırasıyla % 5.8, % 5.2 ve % 6.6 oranlarında gerçekleştiğini görmekteyiz. Sanayi sektörünün ihracatta bu kadar yüksek paya sahip olması, Türkiye'nin ihracat anlamında bir sanayi toplumu olduğu konusunda akılda hiçbir tereddüt bırakmamaktadır. 2008 yılı aylık bazda sanayi ihracatı 2007 yılı aynı ayına kıyasla Ekim ayına kadar daha yüksek değerde iken Ekim ayından itibaren daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Bu durum, sanayi ihracatının 2008 Ekim ayından itibaren krizden etkilenmeye başladığını göstermektedir. Sanayi ihracatının bir önceki yılın aynı ayına göre daha düşük düzeyde gerçekleşme eğilimi, 2009 Ekim ayına kadar devam etmiş ve bu aydan itibaren sanayi ihracatı krizden toparlanmaya başlamıştır. 2008 yılı toplam sanayi ihracatı, krizden sadece son aylarda etkilendiği için, % 23.8 artışla 2007 yılı toplamının yaklaşık 24.1 milyar dolar üzerinde gerçekleşmiştir. Kriz, etkisini nerdeyse 2009 yılının

tamamında gösterdiği için, 2009 yılı toplam sanayi ihracatı, 2008 yılına kıyasla 29.7 milyar dolar civarında düşüşle % 23.7 oranında daralmıştır. 2007 yılı toplamına kıyasla 2009 yılı toplam sanayi ihracatı, yaklaşık 5.6 milyar daha düşük düzeyde gerçekleşmiş ve % 5.5 oranında küçülmüştür.

Sanayi malları ithalatının toplam ithalattaki payının sanayi malları ihracatının toplamdaki payına kıyasla daha düşük olduğunu görmekteyiz. Örneğin, analize dahil etmiş olduğumuz 2007, 2008 ve 2009 yıllarında sanayi ithalatının toplam ithalattaki payı sırasıyla % 78.7, % 74.4 ve % 78.7 oranlarında gerçekleşmiştir. Bu durum, diğer sektörlerin toplam ithalattaki payının toplam ihracattaki paylarına göre daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Aylık sanayi malları ithalat değerleri, bir önceki yılın aynı ayına kıyasla 2008 Ekim ayından itibaren daha düşük düzeyde gerçekleşmeye başlamış ve bu eğilim, 2009 Kasım ayına kadar devam etmiştir. 2009 Kasım ve Aralık sanayi ithalatı değerleri, 2008'in aynı aylarını aşmış; fakat 2009 yılı aylık ithalat değerleri, 2007 yılı aylarının tamamının altında kalmıştır. Bu nedenle, krizin etkili olduğu 2009 yılında yıllık toplam sanayi ithalatı, hem 2008 hem 2007 yıllık toplamalarının altında gerçekleşmiştir. 2009 yılı sanayi ithalatı, 2007'ye kıyasla yaklaşık 23 milyar dolar, 2008'e kıyasla 39.3 milyar dolar daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Bu daralmalar, oransal olarak 2007'ye kıyasla % 17.1'e ve 2008'e kıyasla % 26.1'e karşılık gelmektedir.

Küresel krizin Türkiye'nin dış ticaretine etkisi bağlamında yukarıda yapmış olduğumuz analizden aşağıdaki sonuçları çıkarabiliriz:

1) Küresel ekonomik kriz nedeniyle toplam ithalat toplam ihracata göre hem değer bazında hem oransal bazda daha çok etkilenmiştir. Bu durumun bir sonucu olarak toplam ihracat ile toplam ithalat arasındaki farkı yansıtan dış ticaret açığı, kriz döneminde küçülmüş ve korkulanın aksine cari işlemler açığı kriz yıllarında daralmıştır.

2) Toplam ihracat, zaman içinde toplam ithalata kıyasla daha dalgalı bir seyir izlemiştir.

3) Eğer kriz olmasaydı ve 2009 yılı ihracatı 2008 yılı ihracatı gibi bir önceki yıla göre % 23 civarında büyüseydi, 2009'da toplam ihracat yaklaşık 162 milyar civarında gerçekleşecekti. Dolayısıyla, krizin toplam ihracat kaybı anlamında en iyimser tahminle Türkiye'ye maliyeti yaklaşık 60 milyar dolar civarında olmuştur.

4) Kriz döneminde Türkiye'nin AB(27)'ye olan ihracatı, diğer ülkelere olan ihracatından daha hızlı düşmüş ve AB (27)'nin Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı krizin etkisiyle küçülmüştür.

5) AB (27)'ye ihracat, diğer ülkelere ihracata kıyasla krizden daha çok etkilenmiştir. Bu, eğer Türkiye ihraç yaptığı ülkelerin sayısını ve ihraç miktarlarını daha yüksek düzeyde tutarak ihracatını çeşitlendireydi AB (27)'ye ihracat, toplam ihracatta daha düşük bir paya sahip olacak ve toplam ihracat krizden daha az etkilenecekti anlamına gelmektedir.

6) Türkiye'nin mevcut ihracat yapısında AB (27) çok önemli bir paya sahip olduğundan, ihracat sektörünün kriz sonrası ne kadar hızlı büyüyeceği çok büyük ölçüde AB ekonomilerinin kriz sonrası büyüme hızlarına bağlı olacaktır. Bu ve bir önceki maddede varılan sonuç, hem krizden daha az etkilenmek hem kriz sonrası daha hızlı toparlanmak için Türkiye'nin ihracatını çeşitlendirme gereğini ortaya koymaktadır.

7) AB (27)'den ithalatın AB(27)'ye ihracata göre daha az değişerek daha istikrarlı bir seyir izlemesi, Türkiye ekonomisinin AB ekonomilerine kıyasla krizden daha az etkilendiğini göstermektedir.

8) Sanayi ihracatının son üç yıllık toplam ihracattaki ortalama payı % 94.1'dir. Bu durum, diğer sektörlerin tamamının toplam ihracatta sadece % 5.9'luk bir paya sahip olduğu anlamına gelmektedir. Böyle bir ihracat yapısıyla, sanayi sektörünü etkileyen veya sanayi sektöründen kaynaklanan bir kriz, Türkiye'nin ihracatını çok önemli bir boyutta etkileyeceğinden Türkiye tarım ve madencilik gibi diğer sektörlerin ihracattaki paylarını artırmalıdır. Diğer sektörlerin payını artıracak bir ihracatın yeniden yapılandırılması, hem sektörel bazlı krizin ihracata etkisini hafifletecek hem ihracat için konulan hedeflere daha rahat erişilmesini sağlayacaktır.

Dr. A. Turan ÖZTÜRK
Çankaya Üniversitesi
İnsan Kaynakları Daire Başkanı

İNSAN ODAKLI YÖNETİM, HİZMET KALİTESİNDE BİZ BİLİNCİ (KURUM KÜLTÜRÜ)

1. GİRİŞ

Büyük ve kalıcı işler, köklü değişimler; özümsemiş, kurumsallaşmış kültürle mümkün olur. Kurumlar ile onu yöneten insanlar, aslında varmak istedikleri yere vizyonu, misyonu ve benimsedikleri ortak temel değerler ile varır. Vizyon sahibi insanları ayrıcalıklı kılar; "çok uzun yıllar sonra varılacak ya da asla varılamayacak bir hedef uğruna" şimdiden çalışmaktır. Yaşam, olağan akışına bırakıldığında, vasat bir niteliksel hiyerarşi yaratmak söz konusu iken müdahale edilip vizyon belirlendiğinde, yaşam yazgısını değiştirmek ve niteliksel bir sosyal ve meslekî hiyerarşie erişmek söz konusu olabilecektir. Çalışmada; alan ile ilgili temel kavramlar ve öğeleri incelenmiş, sosyal birer varlık olan örgütler için kurum kültürünün önemine değinilerek Çankaya Üniversitesi'nin beyan edilmiş misyon, vizyon ve değerleri açıklanmıştır.

2. KAVRAMSAL TEMELLER

Çalışmanın bütünselliği açısından bazı temel kavramları tanımlamaktan yarar umulmaktadır.

a.Misyon: Modern örgüt literatüründe misyon, "gelecekteki amaçlara etki edecek konularda organizasyonun ve üyelerinin davranışlarını yönlendirme, heyecanlandırma" anlamında kullanılmaktadır (Cumming, Davies,147). İşletme amaçları, şirket kimliği ve kültürü, şirket politikaları ve şirket değerleri bağlamında işletmelerin misyonlarının temel öğeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Morris, 1996:104):

- İşletmenin tarihi,
- Yönetimin ve girişimcilerin temel yönelimleri,
- Çevresel koşullar,
- Kullanılabilir kaynaklar,
- Ayırt edici rekabet üstünlüğü,

- Coğrafik nüfuz alanı,
- Hedef tüketiciler ve pazarlar,
- Temel ürün ve hizmetler,
- Temel teknolojiler,
- Karlılık, büyüme, yaşamını sürdürme amaçları,
- İşletme felsefesinin kilit konuları,
- Şirketin kendi konsepti,
- İşletmenin arzu ettiği kamu imajı.

Misyon ve vizyona paralellik gösteren çeşitli anlamlar yüklenmiştir. İkisi de birey ve gruplara ilham verme ve motivasyon sağlama anlamını içerir. Misyon, kişilerin geleceğe yönelme güdülerini güçlendirirken vizyon gelecek bilgisini sağlar. Misyon ve vizyonun entegrasyonu başarısızlık riskini azaltır ya da tamamen ortadan kaldırır (Cumings, Davies,148). Dikkat çekilmesi gereken bir diğer hususta vizyon, gelecekte başarılmaması arzu edilen ve başarılabilecek hedeflere vurgu yaparken misyon; başarılmış, başarılmakta olan, başarılmaya devam edilecek olan hedefleri içerir. Strateji ise vizyon ve misyonlara nasıl ulaşılabileceğini gösteren yoldur (Akdemir, 2008:31).

b. Vizyon: Örgüt üyelerinin inanç ve bağlılığını etkileyen olay, konu ve gelecekle ilgili durumları yaratabilme, bunlara ilişkin yaklaşımlar geliştirme ve ilerleme kapasitesidir (Akdemir,2008: 13). Başka bir tanıma göre vizyon, "geleceğe yönelik ülke, işletme, kurum, kişi çizgisi" olarak tanımlanabilir (Erçetin, 2000:89).

Vizyon, somut bir gelecek görüntüsüdür, geleceğin resmidir. Geleceğin, şimdiden düşünce boyutunda yaratılmasıdır.

Vizyonun öğeleri ise şunlardır:

- Yönetim felsefesi ve değerler,
- İmaj,
- Amaçlar ve gelecek tahmini.

c. Yönetim Felsefesi ve Değerler:

Kişilerin, yöneticilerin, girişimcilerin yaptıkları, yapacakları işlere, sektör ve yönetime yükledikleri

özel anlam ya da yüklenilmiş anlamların benimsenmesidir. Özetle yönetim felsefesi; kişi, grup ve düşünce ve davranışlarına rehberlik eden inanç ve ilkeler bütünüdür.

Değerler; davranış biçimleri, inançlar, hedefler, ilişkileri kontrol teknikleri, dünya görüşü tarz ve karakterleridir. Bir diğer tanıma göre değer, "bir şeyin ya da bir kişinin taşıdığı yüksek niteliklerdir" (Akdemir, 2008:20).

d. İmaj: İmaj, belirli bir amaç üzerinde odaklanmayı sağlar. Yönetim felsefesi, vizyon ve misyonun arka planında yer alırken imaj, görünen ve gösterilmek istenen yüzdür. Verilmek istenen mesaj, anılmak istenen pozitif niteliklerdir.

e. Amaçlar ve Gelecek Tahmini: Amaçların ve özellikle çarpıcı amaçların belirlenmesi, vizyonun en temel ögesidir. Geleceğin tahminini içermeyen vizyon, sadece bir hayaldir.

f. Yönetim ve Yönetici: Yönetim; bazen bir süreç bazen bu sürecin unsurları olan organlar, bazen de belirli bir bilgi topluluğu olarak ele alınarak bunun yöneticilerin karar verme ve önderlik gibi faaliyetlerinde nasıl kullanılabileceği üzerinde durmaktadır (Koçel, 2003:15). Yönetici ise başkalarına iş gördürme, başkaları aracılığı ile iş başarma ve amaçlara ulaşmanın söz konusu olduğu her durumda kullanılmaktadır. (Tosun,1978:162). Genel bir tanım ile yönetici, "başkaları vasıtasıyla iş gören kişidir."

3. KÜLTÜR, KURUM KÜLTÜRÜ VE YÖNETİM İLİŞKİLERİ

3.1. Genel Olarak Kültür: Kültür tanımının antropoloji, sosyoloji, iktisat, psikoloji ve işletme organizasyonu disiplini açısından farklı karşılıkları vardır. Çok yaygın kullanılan tanımı ile kültür, "öğrenilen ve paylaşılan değerleri inançlar, davranış özellikleri ve semboller toplamıdır." Bu paylaşma ne kadar genişse kültür, o derece genel veya üst kültür olma özelliğine sahip olur. Genel kültür çatısı altında, değişik değer, inanç ve sembollerin paylaşıldığı alt kültürler oluşabilir. Kültürün önemini, şu anahtar kelimeler ile vurgulayabiliriz:

Kültür insanların;

- Yaşamının amacıdır,
- Dünya görüşüdür,
- Dil ve konuşma tarzıdır,
- “İyi” ve “kötü” anlayışıdır,
- Tutumlarıdır,
- Davranışlarıdır, inançlarıdır,
- “Doğru” lar ve “yanlış” larıdır,
- Yaşamın değerli olan yönleridir,
- İnsanlar arası ilişkilerdir,
- İş yapma, amaçlarına ulaşma davranış ve usulleridir,
- Otorite ve sorumluluk anlayışıdır,
- Zaman anlayışıdır,
- Giyim, kuşam, görünüşleridir,
- Serbestlik ve bağımlılıktır.

3.2. Kurum Kültürü ve Yönetim İlişkileri:

Her işletme organizasyonu küçük bir toplum, küçük bir sosyete (society) dir. Dolayısıyla bu küçük toplumun da bir “paylaşılan değerler seti” yani kültürü olacaktır. Örgüt kültürü, işletme kültürü veya kurum kültürü olarak adlandırılan bu değerler toplamı, yönetim ilişkilerinin de başarılı uygulanmasını olanaklı kılacaktır. Paylaşılan değer, inanç ve ilkeler bütünü olarak ifade edilen kurum kültürü, vizyon merkezli paradigmalara erozyona uğramasıyla yeni bir değer olarak ortaya çıkmıştır. Kurum kültürü, kurum gerçeğinin görülmesine imkân veren düşünsel bir yapı, bir paradigmadır. Bu paradigma, yerleşik kanaat ve değerlerin ortaya çıkmasına aracılık eder. Örgütsel müktesebat olarak da ifade edilebilen bu yeni değerler sistemi, vizyon ile başlar ve misyon, strateji, felsefeler, değerler ve inançlar gibi kökleri daha derinlerde bulunan olay ve olgulara nüfuz eden “edinilen” ya da “kazanılan bilgiler” yığını olarak tanımlanabilen müktesebat kavramının, sosyolojik ve felsefi argümanları örgütün varlığını tamamen değiştirebilecek güce sahip olduğu söylenebilir (Akdemir, 2008:145).

Kültürel birlikteliği de içeren örgüt kültürünün kapsamlı bir tanımı şöyle yapılabilir: “Yalın bir organizasyon yapısı içerisinde, şirket içi demokrasiye dayalı yönetim anlayışı zemininde; şirket hedef, değer, inanç, yönetim yaklaşımı, misyon, vizyon ve stratejilerine odaklanmış; verimliliğe ve müşteri memnuniyetine kenetlenmiş; kalite odaklı ve etkili iletişim ile koordineli çapraz fonksiyonel gruplardan oluşmuş, değişen ve gelişen bir takım ve bu takımın yarattığı biz olgusuna dayalı kültürel birlikteliktir.” Her yönetim kavram ve tekniğinin uygulanması, ilgili organizasyon kültürü ile birlikte düşünülmelidir. Küreselleşme arttıkça, işletmelerin dış çevre unsurları da değişmekte; bu değişim ise işletmelerin kültürlerini de değiştirmeye zorlamaktadır. Bir organizasyonun kültürü “rasyonel” ve “görüntüsel” araçlarla ifade edilebilir:

• Rasyonel araçların başında; işletme amaç ve hedefleri, kullanılan teknoloji, organizasyon yapısı, politika ve prosedürler, planlama ve kontrol sistemleri, ödül, ceza ve terfi sistemleri, iletişim ve raporlama sistemleri gelir.

• Görüntüsel araç olarak da kullanılan dil, değer verilen davranış kalıpları, sembol ve simgeler, estetik, fiziksel ortam ve düzenlemeler, organizasyon içi törenler, geçmiş başarılarla yönelik hikâyeler, sloganlar ve ders çıkarılan ve paylaşılan tecrübeler ve giyim- kuşam gösterilebilir.

Denilebilir ki her işletmenin kültürü, o işletmenin kullandığı yönetim tekniklerine yansır. Bir başka deyişle, işletmedeki “örgütsel davranış” işletme kültürünün göstergesidir

Kurum kültürünün temel işlevlerini aşağıdaki başlıklar halinde sıralayabiliriz (Ay, 1997:281):

- Kültür bir dizi kurumsal işlevleri yerine getirir, sınırları belirleyici bir rol- model sunar.
- Örgüt üyelerinin, aidiyet ve kimlik duygularını artırır, canlı tutar.
- İnsanların ortak değerleri, bireysel çıkarlarının önünde görmesini sağlar.
- Sosyal sistemin güçlenmesini sağlar.
- En önemli işlevlerinden birisi de üyelerin tutum

ve davranışlarını yönlendiren ve şekillendiren bir kontrol mekanizması oluşturur.

Kurumun kültürel yapısının bir diğer işlevi ise çalışanların davranışlarını yönlendirmek ve değerlendirmektir. Kurum, değerlere uygun çalışan davranışını destekler, uygun olmayanı ise engeller. Kurumsal yönetim ve çalışanlar, paylaştıkları kültürel değerler yoluyla örgütsel yaşamlarını renklendirmeye, kurumu yaşanacak bir yere dönüştürmeye çalışır. Çalışanların kurumsal değerler aracılığı ile sorunlarını çözer ve gereksinimlerini karşılar. Çalışanları ortak değer ve ilkeler yoluyla bütünleştirir. Kurumun yetki hiyerarşisinin gücünü kültürel değer ve ilkelerle destekler.

4. ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'NDE KURUMSAL KÜLTÜR (ÖRGÜTSEL MUKTESEBAT) (Çankaya Üniversitesi 2008-2009 Yılı Özdenetim ve Değerlendirme Kılavuzu)

4.1.Üniversitenin Kısa Tarihçesi

Çankaya Üniversitesi Sıtkı Alp Eğitim Vakfı tarafından kurulmuştur. Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna eklenen 9.7.1997 tarih ve 4282 sayılı kanunla, 4 fakülte, 2 enstitü, 1 meslek yüksekokulu ve 4 araştırma-uygulama merkezi ile 1997-1998 öğretim yılında faaliyetine başlamıştır. Öğretim dili, Hukuk Fakültesi dışında İngilizcedir. Öğrencilerden yabancı dil bilgisi yeterli olmayanlar bir yıl süre ile İngilizce Hazırlık Sınıfı'na devam eder.

Çankaya Üniversitesi'nde bugün 4 fakülte, 2 enstitü, 1 meslek yüksekokulu ve İngilizce Hazırlık Sınıfı bulunmaktadır.

4.2.Üniversitenin Vizyonu ve Misyonu

Vizyonu:

Çankaya Üniversitesi'nin vizyonu,

- Dünya standartlarında kaliteli yükseköğretim ve uluslararası yabancı dilde eğitim sağlayan;
- Uluslararası düzeyde araştırma-geliştirme çalışmaları yapan ve bilgi üreten;
- Topluma hizmeti temel görevleri arasında sayan;

- Bilgi toplumunun oluşmasında Türkiye'mizde öncülük eden;
- Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerine sahip çıkan;
- Vatanını, milletini ve tüm insanları seven bireyler yetiştiren;
- Toplumun her kesiminde saygı duyulan bir üniversite olmaktır.

Misyonu:

Çankaya Üniversitesi'nin misyonu,

- Evrensel değerlere sahip ve çağdaş bilgi ile donanmış; araştırma ve analitik düşünme yeteneği gelişmiş; disiplinler arası çalışabilme ve araştırma yapabilme becerisine sahip; yenilikçi ve yaratıcı; Atatürk ilke ve inkılaplarını özümsemiş; çalışma hayatında üretken ve başarılı, çevresine önderlik edebilecek yapıda bireyler yetiştiren bir eğitim vermek.
- İyi yönetim ilkelerini yönetimde hayata geçirmek;
- Eğitim ve öğretimde üst düzey kaliteyi korumak ve geliştirmek;
- Dünya standartlarında temel ve uygulamalı araştırmalar yapmak;
- Bilgi üretmeyi, iletmeyi, yaymayı ve kullanmayı iyi bilen gençler yetiştirmek;
- Dünyanın seçkin üniversiteleri ile işbirliği yaparak öğrenci ve öğretim elemanı değişimini gerçekleştirmek.

Ortak ve Temel Değerleri:

Çankaya Üniversitesi'nin ortak ve temel değerleri,

- Disiplinler arası yaklaşım;
- Akademik özgürlük;
- Bilimsel yaklaşım;
- Öğrenciye destek, sevgi ve anlayış;
- Topluma hizmet;
- İyi yönetim;
- Katılımcı yönetim;

- Yaşam boyu eğitim;
- Çalışmalarda cinsiyet, din, dil, ırk ve milliyet farklılığı gözetmeksizin tüm insanlara eşit yaklaşım;
- Atatürk Türkiye'sinin Cumhuriyet değerlerine bağlılık;
- Türk vatani, Türk milleti ve tüm insanlık için sevgi;
- Anadolu ve Türk kültürü ve geleneklerine sevgi ve saygıdır.

(06.01.2006 tarihli Mütevelli Heyeti Kararı)

5.DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Byron, “ekmekten sonra eğitim, bir ulusun en büyük ihtiyacıdır” diyor (Nalıncı,1997:12). Benzer şekilde, kurum gerçeğinin görülmesine imkân veren düşünsel bir yapı, bir paradigma olan kurum kültürü de kişi, kurum ve organizasyonlar için yaşamsal derecede önemlidir. Bu paradigma, yerleşik kanaatlerin, değerlerin ortaya çıkmasına aracılık eder. Örgütsel müktesebat olarak da ifade edilebilen bu yeni değerler sistemi, vizyon ile başlar ve misyon, strateji, felsefeler, değerler ve inançlar gibi kökleri daha derinlerde bulunan olay ve olgulara nüfuz eder. “Edinilen” ya da “kazanılan bilgiler” yığını olarak tanımlanabilen müktesebat kavramının sosyolojik ve felsefi argümanları, örgütün varlığını tamamen değiştirebilecek güce sahip olduğu söylenebilir. Yaşam, olağan akışına bırakıldığında, vasat bir niteliksel hiyerarşi yaratmak söz konusu iken müdahale edilip vizyon belirlendiğinde, yaşam yazgısını değiştirmek ve niteliksel bir sosyal ve meslekî hiyerarşiyeye erişmek söz konusu olabilecektir. Şüphesiz bu seviyeye erişmek; kişi, grup ve düşünce ve davranışlarına rehberlik eden inanç ve ilkeler bütünü olan yönetim felsefesi ile doğrudan ilişkilidir. Yönetim biliminin kurucusu, yirminci yüzyılın ikinci yarısına damgasını vuran etkili yönetim düşünürlerinden Peter f. Drucker, “Çöllerde dolaşmakta ısrar edenlerin çoğundan geriye, yalnızca kemikleri kalır” diyor (CNBC- E Business, 2007). Küreselleşmenin etkilerinin, her zamankinden daha çok hissedildiği günümüzde; yok olmamak için, insanı merkezine alan, özümsemiş, kurumsallaşmış kurum kültürü-

ne her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya standartlarında kaliteli bir yükseköğretime ulaşma vizyonu olan Çankaya Üniversitesi, kurum kültürünü ve iyi yönetim ilkelerini hayata geçirmek için sinerji yaratmış olup emsallerine örnek olabilecek bir seviyeye ulaşmıştır.

Kaynakça:

Akdemir,A. Vizyon Yönetimi. Birey Kurum, Kent ve Ülke Düzeyinde. Ekin Basım Yayın Dağıtım,2008,Bursa.

Ay, C., Gülgün, A. Liderlik ve Örgüt Kültürü, Deniz Harp Okulu, 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu, C.2.,5-6 Haziran 1997, Tuzla.

Cummings,S. Davies, J., Mission, Vision, Fusion, Long Range Planning, V.27, N.76.

CNBC-E BUSINESS, Hayat Tasarrufları, Şubat 2007.

Erçetin, Ş. Lider Sarmalında Vizyon, Nobel Yayın, No.186, 2. Baskı, 2000. Ankara.

Morris, R. Developing a Missing for a Diversified, Long Range Planning, Vol.29N.1, 1996.

Nalıncı, A. Nur. İnsan Mühendisliği, Kent Matbaası,1997, Ankara.

Tosun, K. İşletme Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Yayın no. 2456, 1978. İstanbul.

Arş. Gör. Uğur BAYILIOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN “ERMENİ SOYKIRIMI” KARARLARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Bu kısa değerlendirmenin amacı, Demokles’in kılıcı gibi Türkiye’nin üzerinde tutulan “Ermeni Soykırımı” iddialarının bazı devlet parlamentolarında kabul edilmesi veya kabul edilme teşebbüslerinin uluslararası hukuk açısından ne gibi sonuçları olduğuna veya olmadığına ilişkin bazı tespitler yapmaktır.

Ermeni Soykırımı iddiaları, uygulanması mümkün olmayan hukuk kuralları esas alınarak; fakat hukuki uyuşmazlık kapsamı dışında hareket edilerek siyasi bir uyuşmazlık yaratılması, karşı tarafın siyasi yöntemlerle sindirilmesi ve ulusal çıkarların bu şekilde gerçekleşmesine yönelik etkin bir stratejiye dayanmaktadır¹. I. Dünya Savaşı esnasındaki Ermeni Tehciri’nin, bir soykırım olarak nitelendirilmesi, ne soykırım suçunu düzenleyen uluslararası antlaşmaların temellendirdiği pozitif bir hukuktur ne de ah-

laka sığın ve münhasıran siyasi güdülerle, Türkiye üzerinde baskı oluşturmak amacıyla zamanı geldiğinde ısıtılıp önümüze konulan bir karalama kampanyası faaliyetidir.

Bununla beraber, bazı devletler tarafından Ermeni Tehciri’nin bir soykırım olarak kabul edildiği görülmektedir. Ermeni Tehciri ve sonrasında yaşanan olaylar, 1965 ile 2007 yılları arasında şu devletler tarafından iç hukukları çerçevesinde alınan kararlar veya kanun düzenlemeleri ile soykırım olarak kabul edilmiştir²: Uruguay, Kıbrıs Rum Kesimi, Arjantin, Rusya, Kanada, Yunanistan, Lübnan, Belçika, Fransa, İsveç, Vatikan, İtalya, İsviçre, Slovakya, Hollanda, Polonya, Venezüella, Almanya, Litvanya, Şili ve Ermenistan. Yine Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu da aldığı çeşitli kararlar ile soy-

¹ Sadi ÇAYCI: “İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlar ve Batı’nın Politik Hukuk Anlayışı”, Uluslararası Suçlar ve Tarih, Yaz 2006, Sayı:1, s. 80

² http://genocide.am/article/recognition_of_the_armenian_genocide.html (08.03.2010).

kırımı kabul etmiştir. Ayrıca ABD'yi teşkil eden eyaletlerden 41'inin parlamentosu da soykırım kararları almıştır³. Bunun son iki örneği, geçtiğimiz Mart ayında, İspanya'nın özerk bölgelerinden biri olan Katalonya'nın parlamentosunda alınan karar ile İsveç Parlamentosu'nun, Tehcir ve sonrasında yaşananları soykırım olarak kabul eden kararıdır. Türkiye, İspanya'ya gereken tepkiyi diplomatik yollardan göstermiştir. Aynı şekilde İsveç nezdindeki Büyükelçi Zergun Korutürk istişarelerde bulunmak üzere Türkiye'ye çağırılmıştır. Önümüzdeki Nisan ayında, İngiliz Avam Kamarası'nda da meselenin tartışılacağı açıklanmıştır.

Ermeni Diasporası, soykırım iddialarının özellikle ABD tarafından federal düzeyde kabul edilmesi için yoğun çaba sarf etmektedir. Bunun son örneği, geçtiğimiz Mart ayı başında görülmüştür. Tehcir ve sonrasında yaşananları soykırım olarak nitelendiren 252 no'lu Karar Tasarısı, ABD Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nde 22'ye karşı 23 oyla kabul edilmiştir. Bunun üzerine aynı gün Türkiye, ABD nezdindeki Büyükelçisi Namık Tan'ı istişarelerde bulunmak üzere Türkiye'ye çağırarak, Türk Dışişleri Bakanlığı ve Hükümeti, bu durumu şiddetle eleştirmiş ve diplomatik yollardan tepkisini dile getirmiştir. Aslında daha önce de bu neviden tasarılar Temsilciler Meclisi komitelerinde kabul edilmiş; fakat ABD başkanlarının bizzat araya girmeleri sonucu, Temsilciler Meclisi Genel Kurulu söz konusu tasarıları gündemine almamıştır. Son ABD Başkanı Obama'nın seçim kampanyasında Ermeni tezleri lehinde tutum ve söylemleri bulunmaktadır; ancak bu durum, Obama'nın selefleri ile aynı tavrı sürdürmeyeceğini göstermez. Genelde ABD başkanları, seçim kampanyalarında özellikle California Eyaleti'ndeki yoğun bir şekilde yaşayan Ermeni kökenli seçmenleri kazanmak için "Ermeni Soykırımı"nın tanınacağına ilişkin vaatlerde bulunmakta; ancak seçimi kazanıp göreve başlayınca Türkiye'nin önemi bağlamında, ABD dış politikasının gereklerinden kaynaklanan nedenlerle bu vaatleri yerine getirememektedir. Bununla beraber, Obama yönetiminin aksine

bir tutum sergilemesi de uluslararası hukuk açısından mevcut durumu etkilemeyecektir.

Bazı devletlerin, parlamentoları aracılığıyla, yukarıda belirtildiği gibi Ermeni Tehciri'ni soykırım olarak kabul ettiği bir vakıadır. Bununla beraber, bazı devlet parlamentosunun bu tutumu, hukuken, Tehcir ve sonrasında yaşanan olayların soykırım olduğu sonucunu doğurmaz; zira uluslararası hukuk açısından ilgili devletlerin bu konuda karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Bu noktada, uluslararası hukukta yer alan tanıma müessesesi gündeme gelmektedir. Tanıma, bir uluslararası hukuk kişinin kendi dışında oluşan belli bir olayı, bir durumu, bir belgeyi ya da bir iddiayı kendisi bakımından yasal kabul ettiğini ve hukuki ilişkilerini bu yolla kabul edilen veriler üzerine kuracağını bildiren bir hukuki işlemdir⁴. Bunun yanında, bir de siyasi amaçlı tanıma kavramı bulunmaktadır. Bu bağlamda, bir hukuki işlem olarak tanımayla, uluslararası ilişkilerde zaman zaman gündeme gelen siyasi amaçlı tanıma girişim veya kararlarını karıştırmamak gerektiği, hukuki işlem olarak tanımada devletin belirli bir hukuki sonucu elde etmek amacıyla irade açıklamasında bulunurken siyasi tanımanın, tamamen siyasi sonuçlara yönelik olduğu belirtilmiş ve buna örnek olarak "Ermeni Soykırımı"na tanımak adı altında alınan kararlar verilmiştir⁵. Aslında "Ermeni Soykırımı"na ilişkin söz konusu tanımlar daha ziyade siyasi motifler ile yapılmaktadır ve belirli bir hukuki sonuca yönelmemektedir; zira bu neviden tanımlardan bir hukuki bir sonuç beklenemez. Bunun nedeni, uluslararası hukukun devletlere, bu neviden bir yetki vermemiş olmasıdır. Osmanlı Devleti ve Türkler, genel olarak 1915-1923 yılları arasında gerçekleşen olaylar nedeniyle soykırım ile suçlanmaktadır. Görüldüğü gibi, soykırım iddiasına temel teşkil eden olaylar, eski tarihlidir ve bu da ciddi bir tarihi inceleme faaliyetini gerektirir. Bu faaliyet *Mavi Kitap veya Büyükelçi Morgenthau'un Anıları* gibi ilmi değer taşımayan ve savaş propagandası olduğu ortaya konmuş kitaplara yapılan atıflarla değil; cid-

³ Bu eyaletler için bkz: http://www.anca.org/genocide_resource/states_map.php (08.03.2010).

⁴ Hüseyin PAZARCI: Uluslararası Hukuk Dersleri I. Kitap, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001, s. 258.

⁵ Mehmet Emin ÇAĞIRAN: Uluslararası Hukukta Devletin Tek Taraflı İşlemleri, Platin, 2005, s. 170, 49 no'lu dipnot.

di arşiv çalışmaları ile yürütülmelidir. Nitekim birçok Türk ve yabancı tarihçi, arşiv belgelerine dayanarak Türk tezinin haklılığını ortaya koyan çalışmalara imza atmıştır. Tarih ilminin buradaki işlevi, arşiv belgelerini günışığına çıkartarak, hukuki değerlendirme ve nihai olarak ulaşılabilecek argümantasyonlar için delil ortaya koymak ile sınırlıdır. Gerçekten de tarihi incelemelerden sonra, tarih ilminin ortaya koyduğu veriler, hukuki değerlendirmeye tabi tutularak sonuca ulaşılabilir. Bu da ancak uluslararası hukukun bu konuda yetkilendirildiği uluslararası hukuk kişi ve organları tarafından yapılabilir; ama uluslararası hukuk anlamında hiçbir devletin geçmişte yaşanmış bir olayın soykırım olup olmadığını değerlendirecek ve hukuken sonuca bağlayacak yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bazı devlet parlamentolarının aldığı "Ermeni Soykırımı" kararlarının, hukuki bir sonucu bulunmamaktadır. Hal böyle olunca söz konusu kararların, uluslararası hukuk anlamında tanıma müessesesi içinde değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir.

Yine bu bağlamda, tarihi bir olayın o dönemde yürürlükte olmayan hukuk kuralları çerçevesinde ve günümüz hukuk anlayışı ile değerlendirilmesi uluslararası hukuka aykırı olduğu gibi hukuk dogmatikliği ve metodolojisi ile de bağdaşmaz. Dolayısıyla, bazı devletlerin, Tehciri, soykırım olarak kabul eden kararları, Türkiye aleyhine bir hukuki durum oluşturmaz, Türkiye'ye hukuki bir yükümlülük getirmez, mevcut hukuki durumu etkilemez ve uluslararası hukuk bağlamında sonuç doğurmaz. Bu kararların sadece siyasi ve moral bozucu etkisi olduğu söylenebilir. Türkiye'nin itibarını zedeleyen bu kararlar, haklı olarak Türk Devleti ve kamuoyu tarafından hakaret olarak telakki edilmekte ve Türkiye'nin ilgili devletlerle siyasi, ekonomik, ticari ve askeri ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun gibi, söz konusu kararlar, ilgili devletlerin genelde iç siyasetlerinin gereği olarak ortaya çıkmakta; fakat ilgili devletlerin hükümetleri daha sonradan Türkiye'ye ılımlı mesajlar vererek ilişkilerin bozulmasının önüne geçmeye çalışmaktadır. İlgili devletlerin bu tutumu, ahlaki açıdan eleştiriye açıktır ve bu noktada

siyasi açıdan ikiye bölünmüşlüğüne ete kemiğe bürünmüş bir şekli ile karşı karşıya olduğumuz tespiti yapmak bir zaruret halini almaktadır.

Tehciri, soykırım olarak niteleyen kararlar, uluslararası hukukun şekli kaynaklarından birini teşkil eden örf ve adet hukuku kuralının varlığına delalet etmeyeceği gibi, devletlerin bu konudaki opinio iurisni de gösterir şekilde değerlendirilemez; zira hukuk, olaydan değil, olgudan doğar. Ermeni meselesi ise sadece ve sadece bir olaydır. Hatta bazı Ermeni yazarların iddialarının aksine, soykırım hukukunun doğuş ve gelişmesine de hiçbir etkisi yoktur.

Aslında başta ABD olmak üzere, çeşitli devletler nezdinde yapılan bu neviden teşebbüsler, Ermenilerin "Dört T" olarak adlandırılan tanıtım, tanınma, tazminat ve toprak planının bir parçasıdır. Bu planın ilk ayağını tanıtım oluşturmaktadır. Bunun için öncelikle terör yöntemi seçilmiş ve uygulanmıştır. 1970'li yıllarda kurulan ASALA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia) ile JCAG (Justice Commandos for the Armenian Genocide) terör örgütleri, yurtdışı temsilciliklerimizde gerçekleştirdikleri saldırılar ile birçok diplomatımızı şehit etmiş ve aile fertlerini katletmiştir. Ayrıca, Esenboğa ve Orly Havaalanı saldırıları gibi kanlı olaylara imza atmışlardır. Tanıtım ayağının bir diğer unsuru ise, çeşitli devlet parlamentolarında Tehcir ve sonrasında yaşananları soykırım olarak kabul ettirmek, uluslararası hukuk açısından bu devletler tarafından soykırım iddialarının tanınmasını sağlamaktır. Ermeni diasporası, güçlü lobileri ve kendilerini mağdur olarak takdim eden stratejileri sayesinde, yukarıda belirtildiği gibi, bu faaliyetlerinde kısmen başarılı olmuştur; ancak planın diğer üç T'sini oluşturan, Türkiye tarafından bu iddiaların tanınması ve akabinde tazminat ve toprak elde etme planları hayalden ibarettir. Türkiye'nin hukuki olmayan ve gerçek dışı söz konusu iddiaları kabul etmesi ve uluslararası hukuk açısından tanınması mümkün değildir. Aynı şekilde, toprak ve tazminat sorunları, Gümrü, Moskova, Kars ve Lozan Antlaşmaları ile çözüme bağlandığı için, Ermenilerin elinde, Türkiye'yi arazi terkinde veya tazminat ödemeye zorlayacak bir hukuki dayanak bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye, Tehciri bir soykırım olarak niteleyen kararların alınmasını önlemek için gerekli lobi faaliyetinde bulunmalı ve bunun için çekinmeden uluslararası güç dengesindeki ayrıcalıklı konum ve yerini ortaya koymalı; aksi durumlarda da bu kararları protesto etmeli ve diplomatik yollardan tepkilerini göstermelidir. Nitekim Türkiye'nin tutumu şimdiye kadar hep bu şekilde olmuştur. Aynı şekilde Ermenistan ile ilişkilerin normalleştirilmesi de bu iddiaların zemin kaybetmesine neden olacaktır. Bu açıdan Türkiye ile Ermenistan arasında imzalanan; fakat hâlihazırda her iki devlet tarafından da onaylanmayan protokollerin önemi büyüktür. Tüm bunlara rağmen, bazı devletler tarafından "Ermeni Soykırımı" iddialarının kabulü Türkiye aleyhine mevcut hukuki durum açısından bir sonuç doğurmaz, Türkiye'ye yükümlülük getirmez. Bu nedenle bu kabuller hukuki açıdan dünyanın sonu olarak değerlendirilmeli ve kararlar bağlanılmamalıdır. Bu noktada yapılması gereken, Türkiye'nin soykırım hukuku çerçevesinde sahip olduğu son derece sağlam argümanları ortaya koyması ve geliştirmesidir. Bunun için öncelikle, "biz yaptık; ama onlar da yaptı" veya "onlar yaptığı için biz de yaptık" veya "onlar başlattı" türü ilkel savunmalar ile "ABD kabul ederse biz de 'Kızılderili Soykırımını' kabul ederiz" gibi Türk tezine katkısı olmayan ve hukuki bir sonucu bulunmayan beyan ve teşebbüslerden acilen vazgeçilmelidir. Söz konusu argümanlar, Türk tezinin haklılığını şüpheden uzak bir şekilde ortaya koyan uluslararası hukukun soykırım konusundaki ilke ve kuralları çerçevesinde gündeme alınmalı ve yine hukuki bir dille ifade edilmelidir. Uluslararası hukuk tarafından sağlanan bu argümanlar, öncelikle akademik çalışmalar ile Batılı akademik çevrelerle paylaşılmalıdır. Akabinde, Türk tezinin batı kamuoyuna yayılması sağlanmalıdır; ancak bu noktada gündeme gelen temel sıkıntı, bazı devletlerin Tehcir ve sonrasında yaşananların soykırım olmadığını iddia eden görüşleri, suç olarak değerlendiren kanuni düzenlemeleridir. İsviçre'de kanuni düzenlemeye konu olan ve diğer Avrupa devletlerinde yayılma eğilimi gösteren bu sorun, kanımızca, yukarıda belirtilen "Ermeni Soykırımı" ka-

rarlarından daha önemlidir. Hatta bunun asıl sorun olduğu söylenebilir; zira bu kanuni düzenlemelerin, mevcut hukuki duruma aktüel etkisi vardır. Bu etki, Türk tezlerini savunan akademik çalışmaların yabancı akademik dergilerde yayımlanmaması, akademik kitapların ilgili devletlerin ülkelerinde yayımlanamaması ve soykırım olmadığını iddia eden Türk veya yabancı akademisyen veya araştırmacıların, cezai takibata uğrama tehlikesi nedeniyle, ilgili devletlerin ülkelerinde bu görüşlerini dile getirememelerinde kendisini gösterir. Nitekim Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu hakkında, İsviçre'de katıldığı bir toplantıda özellikle yabancı arşiv belgelerine dayanarak, "Ermeni Soykırımı" iddialarının gerçek olmadığını açıkça ortaya koyan görüşleri nedeniyle, Winterthur şehri savcılığı tarafından takibat başlatılmıştı. Çok daha vahim olarak, gerçek dışı soykırım iddialarını reddeden ve diplomatik dokunulmazlık sahibi Türk resmi yetkililerin, resmi ziyaret amacıyla bulundukları devletlerde cezai takibata konu olma gibi uluslararası hukuka aykırı ve diplomatik krize neden olacak sonuçlar ortaya çıkarabilir. Bu şekilde Türkiye'nin diplomatik ilişkileri olumsuz yönde etkilenebilir. Bu nedenle gizli; ama çok büyük sorunlara gebe olan söz konusu asıl tehlike üzerine yoğunlaşmak ve bu neviden düzenlemelere veya düzenleme teşebbüslerine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade hürriyetine ilişkin düzenlemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu konudaki içtihadı ile karşı koymak gerekmektedir.

Diplomatik olarak Türkiye'nin, protestolarında, yazılı ve sözlü notalarında, Tehcir ve sonrasında yaşananların, uluslararası hukuk bağlamında neden soykırım olarak değerlendirilemeyeceğine ilişkin hukuki argümanları açıkça muhataplarına iletmesi gerekir. Bu şekilde Türkiye, hukuki pozisyonunu, uluslararası hukuk bağlamında sonuç doğuracak şekilde, diplomatik yollarla ortaya koymuş olacaktır.

Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI
Çankaya Üniversitesi

95. YILINDA 18 MART 1915 ÇANAKKALE SAVAŞLARI

17 ve 18'inci yüzyıllardaki Sanayi Devrimi ve 1789 Fransız İhtilali'nin getirileri sonucu toplumsal, kültürel ve ekonomik alanda kazanılan yeni yetenekler, Avrupa'da siyasal alanda mahiyeti değişik olan yeni çatışmaları ortaya koymuştu. 1'inci Dünya Savaşı'na bu denge arayışı yol açmıştır.

Devletlerin çıkar hesapları; ekonomik rekabet, silahlanma yarışı ve bloklar arası çatışmalarla da desteklenince Balkanlardaki çekişme alanı birden dünya çapında bir çatışmaya dönmüştür. 28 Haziran 1914'de Avusturya - Macaristan Veliahdı Ferdinand'ın, Saraybosna'da bir Sırp tarafından öldürülmesi ile ateşlenen bu çatışma, "bir insan ömründe iki defa" (1'inci ve 2'nci Dünya Savaşları) genel savaşa yol açmıştır.

Dünyayı konumuz olan Çanakkale Savaşları'na getiren bloklaşma, 1914 yılı için bir tarafta İtilaf Devletleri olarak adlandırılan İngiltere, Fransa, Rusya, Sırbistan ve Japonya (sonradan İtalya ve ABD); diğer tarafta, İttifak Devletleri olarak adlandırılan Alman-

ya, Avusturya - Macaristan ve (daha sonradan) Osmanlı İmparatorluğu ve Bulgaristan bütünleşmelerini oluşturmuştu.

1'inci Dünya Savaşı başlangıcında Almanlar, batıda saldırdıkları Fransa'ya karşı başarı kazanamamış; Marne Nehri kıyılarında durdurulmuş, doğuda saldırdıkları Rusya'ya karşı başarı elde ederek bugünkü Ukrayna sınırına kadar ilerlemişti. Avusturya - Macaristan, Sırbistan'a saldırmış; ancak Rusya'nın desteğini alan bu devlete karşı bir başarı elde edememişti. Japonya, uzak doğudaki Alman sömürgelerini ele geçirmişti.

Rusya'nın Karadeniz'deki Odessa ve Sivastopol limanlarını bombalamasıyla Osmanlı imparatorluğu 12 Kasım 1914'de savaşa katılmıştır. Almanların telkiniyle Rusları Kafkasya'da, İngilizleri Mısır'da tutmak amacıyla başlatılan Sarıkamış ve Kanal harekâtı, başarısızlığa uğramıştı. Kafkas cephesinde 1878 Berlin Antlaşması'yla Rusya'ya verilen Ardahan, Kars ve Batum'u kurtarmak amacıyla yapılan Sarıkamış

Harekât'ın başarısızlığa uğraması ile 1915'de bu cephe Van ve Bitlis illerinin Ruslar tarafından işgali ile sonuçlandı ve durağan duruma geldi (Bilindiği gibi bu bölgeler daha sonradan Atatürk'ün komuta ettiği kolordu tarafından 1916 yılında kurtarılacaktır). İngiltere, Basra'dan çıkmış, Irak cephesinde ilerlemelerine devam ediyordu.

Savaşın bu durumu alması ve Rusya'nın tecrit edilmiş duruma girmesi üzerine, İngiltere ve Fransa, Çanakkale ve İstanbul Boğazları yoluyla Rusya ile birleşmeye karar verdi. Bu karara etki eden gerekçeler şunlardı:

Savaşın başarısı, cephelerinin birbirleriyle etkin bir şekilde yardımlaşmasına bağlıydı. İtilaf Devletleri'nin savaşı kısa sürede bitirebilmesi, Rusya'nın da güçlü bir şekilde Doğu Avrupa Cephesi'nde Almanlara karşı savaşmasıyla mümkündü; ancak Batı'nın yardımı olmaksızın Rusya bu gücü gösterememekte idi. Bu durumda Rusya'daki ham maddelerin Batı'ya ve Batı'nın işlenmiş maddelerini Rusya'ya ulaştırması için çareler aranmaktaydı.

Kuzey Buz Denizi donduğundan, Baltık Denizi Almanlar tarafından kapatıldığı için uzak doğudaki Japonya dışındaki bir kanalla Rusya ile bağlantı kurulamıyordu. Bu durum jeopolitiğin gereği ola-

rak Boğazlara yönelmelerini zorunlu kılıyordu. Bu harekâtın bazı diğer yararları da Çanakkale'ye saldırılmasına gerekçe sağlamıştır. Bunlar;

- Osmanlı İmparatorluğu'nun Süveyş Kanalı ve Hindistan yolu üzerindeki baskısını kaldırmak.
- İstanbul'u ele geçirerek Osmanlı İmparatorluğu'nun harpten çekilmesini veya Anadolu'ya geçerek zayıf düşmesini sağlamak.
- Harbe girmekte tereddüt gösteren Balkan Devletlerini İtilaf Devletleri tarafına çekmek.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürge halkları üzerindeki etkisini zayıflatmak.
- Kuvvetleri Çanakkale'de tutarak Kafkas, Mısır ve Irak cephelerinin takviye edilmesini önlemektir¹.

İngiltere bu gerekçelerle Çanakkale cephesinin açılmasına karar verdi. Fransa, İstanbul'un ve Boğazların ele geçirilmesinde ortak olma fırsatı çıkması ve üzerindeki Alman baskısını zayıflatması nedeniyle olumlu bulduğu karara katıldı. Rusya ise Osmanlı İmparatorluğu'na yönelik batıdan bir cephe açılmasını istemekle beraber, bu yeni cephenin Çanakkale Boğazı'ndan açılmasından Çarlığın bütün sıcak denizlere inme siyasetine ters düşmekte olması nedeniyle memnun olmadı.

¹ Suat İlhan, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 30, Cilt: X, Kasım 1994.

Bu cephenin açılması konusunda İtilaf Devletleri içindeki anlaşmazlıklar Çanakkale Savaşları dönemine isabet eden yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşılması projelerinde önemli rol oynayacak bir gelişmeydi. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1'inci Dünya Savaşı sonunda yıkılacağı düşüncesinde olan İtilaf Devletleri, onun topraklarını paylaşmak amacıyla aralarında bazı anlaşmalar yaptı. Bu anlaşmaların ilki Çanakkale Boğazı'nı da ilgilendirmektedir. 1915 yılındaki Çanakkale saldırısı, Rusya'da Boğazlara yerleşemeyeceği endişesini doğurdu. İngiltere'ye güvensizlik besleyen Rusya'ya, aralarında hâlâ savaş sürerken Osmanlı'nın müttefiki olan Almanya tarafından İstanbul ve Boğazlar önerilerek barış teklifinde bulunulmuştur. Bu durum, İngiltere ve Fransa tarafından endişeyle karşılanarak Rusya'nın 4 Mart 1915'de vermiş olduğu notada belirttiği "Boğazlar, Güney Trakya, Marmara Denizi'ndeki adalar ile Gökçeada ve Bozcaada'nın Rusya'ya bırakılması" talebi kabul edildi. Buna karşılık Rusya, İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı ülkesindeki nüfuz alanlarını tanıyacaktı. Bilindiği gibi Sykes-Picot, Petrograd Protokolü, Saint Jean de Maurienne gibi isimlerle bilinen bu paylaşım anlaşmaları daha sonra Sevr'de Osmanlı'nın önüne çıkacaktır.

Yıl 1915... Çanakkale'deyiz. Birinci Dünya Savaşı başlayalı bir yıl olmuş; 1914 yılında iki gruba ayrılan dünya devletleri, birbirleriyle kıyasıya bir savaşa girmişti. İtilaf Devletleri Osmanlı İmparatorluğu'nu çökertmek, Ruslara denizden yardım ederek Almanları ezmek için, bütün güçleriyle Çanakkale Boğazı'na saldırmıştı. Bu suretle, 1. Dünya Savaşı'nın kaderi Çanakkale Boğazı'nda, onların istedikleri gibi tayin edilmiş olacaktı. İtilâf Devletleri dediğimiz saldırgan düşmanlar, plânlarında zaferin en önemli ögesi olan moral gücünü hesaba katmamıştı².

3 Kasım 1914 - 18 Mart 1915 tarihleri arasında Çanakkale Boğazı'nda dört aylık bir dönemde süren bir seri deniz savaşıyla, Gelibolu Yarımadası'nda 25 Nisan 1915 - 9 Ocak 1916 tarihleri arasında yapılan sekiz aydan fazla devam eden kara savaşları, Türk tarihinin en şerefli sayfalarını dolduran birer zafer destanıdır. Çanakkale Boğazı bölgesindeki sa-

vaş, İtilaf Devletleri'nin sahip olduğu deniz üstünlüğü ve teknoloji nedeniyle eşit olmayan koşullarda yapılmıştı. Çanakkale Muharebeleri, Türk tarihinde uzun on yıllardan beri görülen yenilgilerden sonra Türklerin askeri ve siyasal varlığını bir kez daha kanıtladığı savaştır.

Çanakkale Boğazı ve çevresindeki savaşlar iki genel alanda olmuştur:

Denizdeki savaşlarda, İtilaf Devletleri, 3 Kasım 1914, 19 ve 25 Şubat 1915 tarihlerinde üç defa keşif taarruzu (saldırı) ile Boğazı geçememiş, 18 Mart 1915'de asıl taarruzu (saldırısı) icra etmiştir. 5 muharebe gemisi ve 7 mayın tarama gemisi kaybettikleri bu son saldırıdan sonra Çanakkale Boğazı'nın karadan ele geçirilmedikçe geçilemeyeceğini düşünerek kıyılarına saldırma kararı almışlardır.

Karadaki savaşlarda, donanma desteğinde 25 Nisan 1915'de Seddülbahir'e asıl, Arıburnu'na daha az kuvvetlerle tali (ikincil), Kumkale'ye ve Saros Körfezi'ne de gösteri taruzlarına (saldırılarına) başladılar. Seddülbahir'deki muharebeler Kirte (Alçıtepe), Kerevizdere ve Zığındere'de yoğunlaştı; ancak çok fazla ilerleyemedi. 6 Ağustos 1915'de Suvla bölgesine çıkarma yaptılar. Burada da Anafartalar bölgesinde yoğunlaşan muharebelerde ilerletmemeleri üzerine çekilerek 9 Ocak 1916'da "geldikleri gibi gitmişlerdir."

Gerek deniz gerekse kara savaşlarında, devletlerinin teknolojik üstünlükleri Mehmetçiğin kahramanlığı, fedakârlığı, cesareti ve Mustafa Kemal'in çelik iradesi, zekâsı, liderliği gibi onların Çanakkale'de yenilgiyi tattıktan sonra anlayabildikleri Türk askerinin üstün özelliklerine takılmıştı.

Çanakkale Savaşları'na Türkler 310.000, İngilizler 410.000 ve Fransızlar 79.000 kişilik kuvvetlerle katılmıştır.

Bu savaşlarda İtilâf Devletleri; İngilizlerden 205.000 ve Fransızlardan 47.000 kişi ile toplam 252.000 zayıf (kayıp) vermiştir.

Türkler ise kara savaşlarında 57.084, deniz savaşlarında 179 kişi ile toplam 57.263'ü şehit, geri kalanı yaralı, esir ve kayıp olmak üzere 211.000 kayıp vermiştir.

² M. Vehbi Tanfer, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı 41, Cilt: XIV, Temmuz 1998.

Çanakkale Savaşları'nın Sonuçları:

Çanakkale Savaşları, 1'inci Dünya Savaşı'nın en büyük ve etkisi en yaygın bölümlerinden birisidir. Millî tarihimizde ve dünya tarihinde çok önemli ve anlamlı bir yeri vardır.

1. Türk Ordusu'nun gösterdiği başarı, İtilâf Devletleri'ni askerî alanda büyük itibar kaybına uğratmıştır. Türklerin sınırsız vatan sevgisi, İtilaf Devletleri'nin teknolojik üstünlüğünü yenilgiye uğratmıştır.
2. Balkan devletleri bir süre daha tarafsız kalarak savaşa katılmamış, İtilaf Devletleri tarafında olan Sırbistan çökmüştür.
3. Zafer, müttefikleriyle Rusya'nın irtibatını önlemiş, 1'inci Dünya Savaşı iki yıl daha uzamış; bu arada bilinen nedenlerle Rusya savaştan çekilmiştir.

5. Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar Savaşı, üstün komutanlık niteliklerini taşıyan "mukadderatın adamı" Mustafa Kemal'in yeteneklerini ortaya koymasına yol açmıştır.

Atatürk'ün; Çanakkale'de düşman olarak savaştığı Anzak askerlerinin anıtına yazdırdığı, duyguları ifade eden şu sözleri, onun diğer üstün niteliklerinin yanı sıra, kendisinin sadece Türk Ulusu'na değil; dünyaya da bir armağan olduğunun, dünya için bir insanlık örneği olduğunun kanıtıdır:

"Bu memlekette kanlarını döken kahramanlar, burada bir dost vatanın toprağındasınız, huzur içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçikle yan yana koyun koyunasınız... Uzak diyarlardan evlâtlarını harbe gönderen analar, gözyaşlarınızı siliniz, evlâtlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlâtlarımız olmuşlardır".

Çanakkale Savaşları, siyasî açıdan, birçok emelin, ihtirasın, idealin düğümlendiği; askerî açıdan ise insan gücünün, azminin, inancının yanı sıra silahların yeterince denge kuramadığı, vatanını savunanlarla istilâya gelenlerin birbirlerini boğazlamak, yok etmek üzere yarım milyon kadar insanın hayatlarını kaybettiği veya sakat kaldığı ve sonuçları itibarıyla, geçmişte olduğu gibi, birçok yanlış hesabın suya düştüğü bir savaştır³.

Çanakkale Boğazı, bugün tarihin yolunu çizenlerin, yarın da aynı yiğit kişilerin ellerinde olacak; çünkü Boğaz'ın sularında kanımızın, bayrağımızın rengi var. Yamaçlarında dedelerimizin, babalarımızın kemikleri abideleşmiştir. Boğaz'ın sularının Ege'ye doğru yuvarlanıp giden dalgalarında milletimizin geçmişten getirdiği şerefler, zaferler yaşar durur. Bugün Türk Milleti olarak, o geçmişle övünmekte, geleceğe 18 Mart yamacında ışıklanan Çanakkale'nin dev kahramanı Atatürk'ün gözleriyle bakmaktayız⁴.

Çanakkale Zaferi'nin 95'inci Yıldönümü'nde aziz şehitlerimizi ve Atatürk ile birlikte bugünümüzü bize sağlamak için maddi manevi bütün güçlerini ortaya koyan gazilerimizi minnetle anıyoruz.

³ Azmi Süslü, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 20, Cilt: VII, Mart 1991.

⁴ M. Vehbi Tanfer, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı 30 Cilt: X, Kasım 1994.

Öğr. Gör. Dr. Alparslan KARTAL
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü

SAĞLIKLI YAŞAM VE EGZERSİZ

Sağlıklı yaşam egzersizine başlamadan önce vücut kitle indeksimizi hesaplayarak mevcut konumumuzu belirleyebiliriz. Vücut kitle indeksimizi genelde bir sağlık problemi ile karşılaştığımızda ya da kilo problemi yaşadığımızda hesaplarız. Vücut kitle indeksi hesaplama, vücudumuzdaki fazla kiloların belirlenmesinde önemli yollardan birisidir.

Vücut kitle indeksi nasıl belirlenir:

1- İlk olarak hesap makinesi, bir kalem ve kâğıt edinmeliyiz.

2- Vücut Kitle İndeksi (VKİ) = Vücut ağırlığı (kg) / Boy x Boy (metre) formülü ile hesaplanır.

3- Vücut ağırlığımızı kilogram cinsinden belirlemeliyiz.

4- Boyumuzu metre cinsinden belirleriz ve karesini alırız.

5- Örneğin 80 kg ağırlığında ve 1.75 metre boyunda biri için vücut kitle indeksini hesaplırsak,

$$VKİ = 80 / 1.75 \times 1.75 = 27$$

Vücut Kitle İndeksi 20-25 arası ideal
25-30 arası hafif kilolu
30-üstü şişman (Obes)

6- Vücut Kitle İndeksi, kilo ile sağlık problemi ilişkisini gösteren yollardan birisidir.

7- Vücut yağ yüzdesini belirlemede daha başka yöntemler de vardır. Örneğin; bioelektrik impedans, sualtı yağ ölçümü veya deri kıvrım testi gibi.

KALP SAĞLIĞIMIZ İÇİN NASIL EGZERSİZ YAPMAYILIZ?

Kalp sağlığımızı muhafaza etmekten daha önemli ne olabilir ki? Aşağıda yer alan, Amerikan Kalp Birliği'nin de onayladığı, kimi bilgileri egzersiz yaparken dikkate almanızı öneriyoruz:

1- Egzersiz programınızı yapmadan önce kesinlikle doktorunuzla konuşmalısınız.

2- Aile üyelerini veya arkadaşlarınızı sizle bu programa başlamaları için ikna ediniz.

3- Egzersiz planınızı yapmalısınız ve bir program oluşturmalsınız.

4- Haftada 3-4 defa ve 30 dak. veya 40 dak. süreyle arttırarak egzersize başlamalısınız.

5- Egzersizden önce, egzersiz sırasında ve egzersiz sonunda mutlaka su içmelisiniz.

6- Egzersiz için uygun bir yer seçmelisiniz. Koşu veya yürüyüş mesafe ve süresini kayıt etmelisiniz. Egzersiz süresince vücudunuzdaki gelişmeyi hissetmelisiniz.

7- Yapamadığınız egzersizi kesinlikle yapmaya çalışmalısınız. Bunu, ya ertesi güne programlamalı ya da süre olarak gelecek çalışmanın sonuna eklemelisiniz.

Egzersiz için öneriler:

1- Egzersiz programınızı hazırlarken farklı aktiviteler seçiniz.

2- Amerikan Kalp Birliği, aerobik egzersizleri önermektedir. Örneğin; jogging, koşu, yüzme, bisiklet ve kürek söz konusu egzersizlerin başında gelmektedir. Bunların dışında tenis, basketbol, futbol sporları da yapılabilir.

3- Çalışma programınızı değiştirin. Bu, sizi monotonluktan kurtarır. Bir gün yürürken diğer gün yüzebilirsiniz ya da bisiklete binebilirsiniz.

4- Çalışma gruplarına katılarak motivasyonunuzu arttırabilirsiniz.

5- Son zamanlarda yapılan çalışmalar, meditasyonun kalp rahatsızları riskini azalttığını göstermektedir; çünkü bedensel ve ruhsal rahatlık, kanın içinde bulunan yağ değerlerini azaltmaktadır.

EGZERSİZ YAPARAKEN KALP ATIM HIZIMIZI NASIL BELİRLERİZ?

Egzersiz yaparken kalp atım hızımız, maksimum kalp atım hızımızın yüzde 55- 90 arasında olmalıdır. Bunu nasıl hesaplarız ve egzersiz sırasında nasıl kullanırız?

Kalp Atım Hızının Hesaplanması:

1- Yaşımızı maksimum kalp atım hızı olan 220'den çıkarmalıyız.

Örneğin 30 yaşında birisi için, $220-30 = 190$ atım / dak.

2- Egzersizin alt limitinin %55'ini hesaplayalım:

$190 \times 0.55 = 105$ atım/dak. Egzersiz sırasındaki en düşük kalp atım hızı.

3- Egzersizin üst limitinin %85'ini hesaplayalım:

$190 \times 0.85 = 162$ atım/dak. Egzersiz sırasındaki en yüksek kalp atım hızı.

4- Elde ettiğimiz bu sonuçlara dayanarak söyleyebiliriz ki 30 yaşındaki bir kişinin spor yaparken ulaşacağı kalp atım hızı, 105 atım/dak. ile 162 atım/dak. arasında olmalıdır.

Egzersiz sırasında kalp atım hızını pratik olarak nasıl takip edebiliriz?

Egzersiz kesilerek işaret parmağı ve orta parmağıyla bileğimizde nabzımızı buluruz. 10 saniye süreyle nabzımızı sayarız ve çıkan bu değeri 6 ile çarparak dakikadaki kalp atım hızımızı tespit ederiz. Belli sürelerde bu işlemi tekrar yapabiliriz. Bulduğumuz kalp atım hızı; planladığımız kalp atım hızı aralığında mıdır, daha fazla egzersize ihtiyacımız var mıdır veya egzersizin yoğunluğunu düşürmemiz gerekir mi? Egzersiz planımızı bu soruların cevaplarına göre planlamalıyız.

Öneri: Kalp atım hızınızı daha pratik şekilde takip edebilmek için kola takılabilen kalp atım monitörü satın alabilirsiniz.

Herkese sağlıklı ve mutlu bir yaşam diliyorum.

MATEMATİK - BİLGİSAYAR ÖĞRENCİLERİNE KARİYER ÖNERİLERİ

Giderek globalleşen dünya ekonomisinde bilgi teknolojilerinin ve bilimsel yöntemlerin önemi her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla global ekonominin temel taşları olan sanayi, bankacılık, tıp, tarım, turizm, hizmet sektörü ve benzeri iş sahaları ülke içinde ve uluslararası markette rekabetçi olabilmek için bilgi teknolojilerine ve bilimsel yöntemlere giderek daha çok ihtiyaç duymaktadır. Özellikle iletişim teknolojilerinin Internet ve GSM üzerinden sağladığı imkânlar, iş dünyasında yeni iş modellerinin ön plana çıkmasına ve bilgi teknolojilerinin geniş kitleler tarafından daha da yaygın olarak kullanılmasına sebep olmaktadır. Yeni oluşan bu dünya düzenine ayak uyduracak hatta öncü rol oynayacak gençler yetiştirebilmek Matematik-Bilgisayar Bölümü'nün öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Matematik-Bilgisayar Bölümü'nün ana hedefi; lisans öğrencilerini iyi derecede teorik ve uygulamalı matematik ve ilgili yazılım geliştirme becerisiyle donatmak ve dolayısıyla gerçek hayat problemlerinin analizi ve uygulamalı çözümlerini geliştirmek konusunda gerekli altyapıya sahip olmalarını sağlamaktır. Matematik, bütün mühendislik ve diğer temel bilimlerin en temel yapı taşı teşkil etmektedir. Matematik tabanlı bölümler (matematik-bilgisayar, istatistik, fizik, mühendislikler vb.); analitik düşünme yeteneğine sahip, doğru ve etkin çözümleri hızlı bir şekilde üretebilen, bilimsel yöntemi takip eden çözüm odaklı bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Matematik-Bilgisayar mezunlarımız edindikleri matematiksel düşünme yeteneği ve bilgisini bilgisayar yazılımları geliştirme becerileri ile birleştirerek çeşitli meslek kollarının ihtiyacı olan çözümlerin üretilmesinde önemli görevler alacaktır. Bu çeşitli meslek kollarına mühendislik, tıp, iletişim, yönetim, finans ve benzeri pek çok disiplini örnek olarak gösterebiliriz. Matematik-Bilgisayar

Öğr. Gör. Fatih NAR
Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Matematik-Bilgisayar Bölümü

Bölümü ders müfredatında yer alan Java ile programlama, nesneye yönelik programlama, veri yapıları, algoritma geliştirme, bilimsel hesaplama, veritabanı, bilgisayar grafikleri, web uygulamaları geliştirme ve benzeri derslerin mezunlara bilimsel (hesaplama) ve kurumsal (veritabanı ağırlıklı) uygulama geliştirilen özel sektör ve kamu kurumlarında başarılı kariyerler oluşturabilecek altyapıyı edindirdiğine inanmaktayız. Günümüzde ülkemizde yazılım firmaları daha çok web tabanlı ve kurumsal uygulamalar geliştirmeye yönelmiş vaziyettedir; fakat her geçen gün dünya ekonomisinde daha büyük bir oyuncu olma yönünde giden ülkemizde üretilen yazılım türleri de daha çok çeşitlenmekte ve matematiksel tabanlı bilimsel yazılımlar da giderek daha çok önem kazanmaya başlamaktadır. Bu tür uygulamalara örnek olarak bir fabrikada üretilen bir ürünün bilgisayar yazılımı ile defektlili olup olmadığının tespit edilmesi, buğdayda kanserojen olan alfatoksinli tanelerin otomatik olarak ayrıştırılması, Google gibi bir arama motorunun geliştirilmesi, bilimsel tabanlı eğitim yazılımlarının geliştirilmesi, yüz ve plaka tanıma sistemleri, bilgisayar grafikleri uygulamaları (oyunlar, simülasyonlar, eğitim yazılımları ve benzeri), bir kurumda kaynak kullanımının matematiksel modeller kullanılarak optimum

hale getirilmesi, sosyal güvenlik kurumu gibi büyük veri hacmine sahip kurumlarda veri madenciliği yapılarak sistemin daha iyileştirilmesi ve bankalarda kullanılan finansal matematik yazılımları verilebilir. Matematik-Bilgisayar bölümü mezunları, edindikleri matematik bilgisi ve kazandıklarını yazılım geliştirme alt yapısını birleştirerek katma değer üretecek ve kurumsal ya da bilimsel çalışmalarda yer almaktadır.

Peki, öğrencilerimizin kendini hayata hazırlamaları için Çankaya Üniversitesi çalışanları (Rektörümüz, Dekanlarımız, Bölüm Başkanlarımız, Öğretim Üyelerimiz, Öğretim Görevlilerimiz) olarak bizlere düşen görevler nelerdir? Bu sorunun cevabını öncelik sıralarına göre şu şekilde verebiliriz:

a. Öğrencilerimizin matematik ve bilgisayar temel derslerini çok iyi oranda öğrenmelerini ve özümsemelerini sağlamak.

b. Öğrencilerimize kişisel yetenek, beceri ve eğitimlerini kanallı edebilecekleri öğrenme ve deneyim edinme imkânları sağlamak. Bu imkânlar; ders içi faaliyetler, öğrenci topluluklarına katılım, öğrenci danışmanlıkları, seminerler, mezuniyet projesi, staj, kişisel ve grup projelerinin teşvik edilmesi, sertifikasyon imkânları, yarışmalara katılım ve benzeri yöntemlerle sağlanabilir. Temel amaç, öğrencilerimizin rekabetçi akademik ve özel sektör koşullarında var olabileceklerine hatta öncü roller alabileceklerine dair öz güven kazanmalarının sağlanmasıdır.

c. Ders müfredatının ve içeriklerinin kaliteli üniversiteler, bilimsel yenilikler ve özel sektörün ihtiyaçları doğrultusunda güncel kalması sağlanmalıdır. Bu maksatla öğretim üyelerimizin devamlı olarak diğer akademik kurumlar ve özel sektörle temas içerisinde olmasına imkân sağlanmalıdır. Öğretim üyelerimiz, öğrenciler ve öğrenci faaliyetleri ile iç içe olmalı ve bu faaliyetleri yakından takip etmelidir. Öğretim üyelerimizin kişisel edinimlerini yönetim kademesiyle paylaşmaları Üniversitemizin güncel ve dinamik kalmasında çok önemli rol oynayacaktır.

d. Öğrenciler, öğrenci topluluklarına katılmaya teşvik edilmeli ve mezuniyet sonrasındaki sosyal hayata adım adım hazır hale getirilmelidir. Firmalarla yapılan anketler sonucunda işe alınacak personel

de en önemli bulunan hususun, takım çalışmasına yatkınlık ve uyumlu olmak olduğu gözlemlenmiştir.

e. Öğrenciler, ders içi ve ders dışı faaliyetler sırasında öğretim üyelerine çeşitli konularda danışmaya teşvik edilmelidir. Öğrenciler, öğretim üyeleri haricinde üst sınıflardaki arkadaşları ve diğer üniversitelerin öğrencileri ile diyalog halinde olmaya teşvik edilmeli; çeşitli şirketlerde çalışan mezunlarla temas geçmeleri konusunda yönlendirilmelidir (özellikle 3. ve 4. sınıf öğrencileri).

f. Akademik ve özel sektöre yönelik seminerler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak ve vizyonlarının gelişmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin bu faydaların farkında olması sağlanmalı ve sıfır maliyete edinecekleri her türlü bilgiyle ilgilenen ve faydalanan bireyler olmaları teşvik edilmelidir.

g. Mezuniyet projeleri son derece ciddiye alınmalıdır. Akademik olmak isteyen öğrenciler için akademik içeriği yüksek proje ve konular önerilmelidir. Öğrenciler mümkünse bu projelerden poster veya konferans sunumu gibi akademik CV'lerini geliştirecek kazanımları elde etmeye teşvik edilmelidir. Özel sektöre yönelmek isteyen öğrencilerin, özel sektöre yönelik uygulamalı projeler yapması sağlanmalıdır. Proje gruplarının, takım çalışmasını teşvik etmek adına, ikişer kişiden oluşması faydalı olacaktır. İş mülakatlarına giren mezunlara bitirme projeleri ile ilgili soruların yöneltilmesi, çok sık rastlanan bir durumdur. Bunun temel sebebi, yeni mezun bir bireyin CV'sinde çoğu zaman sorulacak pek az şey mevcut olmasıdır. Öğrenciler, bunu da dikkate alarak, bitirme projelerine büyük önem vermeli ve bitirme projelerini ileride planladıkları kariyerin ilk adımı olarak düşünmelidir.

h. Staj, özel sektör firmaları tarafından çok ciddiye alınmakta ve mülakatlarda, mezunlara aynı bitirme projelerinde olduğu gibi, staj deneyimleri ile ilgili sorular sorulabilmektedir. Öğrencilerin staj deneyiminin iki ana bileşenden oluştuğunu bilmelerinde fayda var. İlk bileşen; stajyerin uyumlu, sorumluluk sahibi, takım çalışmasına yatkın, çalışmaya hevesli olması gibi kişilik özellikleri ile ilgilidir. İkinci bileşen ise staj süresince edinilen teknik beceriler ve ortaya çıkarılan işler ile ilgilidir. Staj, stajyerin iş hayatını tanımaya başlamasının ilk adımıdır ve bu ba-

kımdan büyük önem taşımaktadır. Kurumsal ve büyük firmalarda yapılacak stajlar, CV’de çok şık durmaktadır; fakat küçük ve dinamik firmalarda yapılan stajlar da, iyi faydalanıldığı sürece, son derece pozitif katkılar sağlayabilir. Öğrencilerimiz unutmalıdır ki üniversite eğitiminiz süresince ders aldığınız öğretim üyeleri, arkadaşlarınız ve staj yaptığınız firmada çalışan personel, sizin kariyerinizdeki sosyal ağınızın ilk üyeleri olacaktır. Hayatınızın her adımında “tavsiye edilecek” insan izlenimini vermeniz son derece önemlidir. Sadece teknik ya da sosyal becerilere güvenmek, öğrencilerin üniversite eğitimleri ve stajdan alacakları verimin olması gereken orandan daha düşük kalmasına sebep olabilecektir. Firmalar, stajyer almaya çok sıcak bakmamakta veya en az adette stajyer almaktadır. Stajyer alma sürecinde referans, tandık ve benzeri faktörler çok önem taşıyabilmektedir. Öğrenci olarak firmanın stajyerlik başvurunuzda sıcak bakabilmesi için staj sürenizi olabildiğince uzun tutmaya çalışın.

i. Yaratıcı ve hevesli öğrencilerin, kişisel ve grup olarak yapmaya yeltendiği projeler konusunda danışmanlıklar sağlanmalı ve bu yolla öğrenciler teşvik edilmelidir. Proje çalışmaları, öğrencinin teknik, yönetsel ve iletişim becerilerinin gelişmesinde ve dolayısı ile öz güvenin artmasında önemli rol oynayacaktır.

j. Yazılım teknolojileri, finansal matematik ve benzeri konularda öğrencilerin uluslararası geçerliği olan ve firmalarca kabul gören sertifikalar almaları konusunda teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Örneğin, MCS 384 Database Management Systems dersinde (ve eş değerliliği olan Bilgisayar Mühendisliği dersinde) verilen temel veritabanı bilgisinin üzerine, tüm Üniversite öğrencilerimize açık 2 günlük bir seminerle öğrencilerimizin “TS: Microsoft SQL Server 2008, Database Development” sertifikasını almasının sağlanmasını planlamaktayız. Bu sertifika ile ilgili link aşağıda verilmiştir:

<http://www.microsoft.com/learning/en/us/exam.aspx?ID=70-433>

k. Öğrencilerimiz, çeşitli proje ve yazılım yarışmalarına katılmaya teşvik edilmelidir. Bu yarışmalara örnek olarak ODTÜ tarafından düzenlenen “Yeni Fikir-

ler Yeni İşler” (<http://www.yfyi.info/tr/>) veya Microsoft tarafından düzenlenen “Imagine Cup” yarışması (<http://imaginecup.com/>) verilebilir.

Öğrencilerimizin çeşitli teknik ve sosyal faaliyetler içerisinde bulunmaları, hayata her anlamda daha iyi hazırlanmalarını sağlayacaktır. Kendi kendini geliştirebilen, problemleri doğru analiz edip mevcut çözümlere hızlı bir şekilde erişebilen ve kendi çözümlerini oluşturabilen bireyler, gerek akademik gerekse iş hayatında daha başarılı olacaktır. Tam bu noktada İngilizcenin önemine değinmek istiyorum. İster akademisyen olun ister yazılım sektöründe çalışın, iyi derecede İngilizce bilmek kritik derecede öneme sahiptir. Mevcut online ve yazılı bilginin önemli ve de özellikle güncel çoğunluğu İngilizce olarak oluşturulmuştur. Özellikle çok hızlı değişen yazılım teknolojisinde devamlı güncellenen İngilizce dokümanları hızlı ve doğru bir şekilde aramak, okumak, anlamak ve anladığını işe yarar bilgi ve ürüne dönüştürmek büyük önem arz etmektedir. Üniversitemiz, bu faktörleri gözetenek İngilizce eğitim veren bir kurum olmayı tercih etmiştir. Öğrencilerimizin de İngilizce bilmenin önemini idrak etmesi ve İngilizcelerini geliştirmek için gerekli eforu harcamaları şüphesiz ki kariyerlerinde kendilerine çok faydalı olacaktır. Globalleşen dünyada gerek İnternet gerek telefon ve gerekse yüz yüze iletişimin İngilizce yapılmasını gerektiren durumlar giderek artmaktadır. Özellikle uluslararası firmalarda çalışmak isteyen öğrencilerimizin bu tür gereklilikleri de dikkate alması gerekmektedir. Öğrencilerimize İngilizcelerini geliştirmek için faydalı bulduğum şu önerilerde bulunmak isterim:

a. İngilizcenin gerekli ve önemli olduğu konusunda kendi kendilerini ikna etsinler.

b. İngilizce okuma, dinleme ve yazma konusunda çaba sarf etsinler.

c. Filmleri İngilizce izlesinler. İlk etapta İngilizce alt yazı ve daha sonraları alt yazısız olarak film izlemek oldukça yararlı olacaktır.

d. İngilizce şarkıları dinlemeyi seviyorlarsa şarkıyı dinlerken aynı anda şarkı sözlerine (lyrics) de baksınlar ve anlamaya çalışsınlar.

e. Bilmedikleri kelimelerin Türkçe karşılığına sözlük-

ten bakmayı alışkanlık haline getirsinler. Özellikle İnternet erişimi varsa www.seslisozluk.com sitesini kullanabilirler.

f. Ülke dışına seyahat imkânlarını oluştursunlar. Gittikleri yerlerde İngilizce iletişimde bulunmaya özen gösterebilirler. Öğrenciler ülke dışına turistik, İngilizce dil eğitimi, ERASMUS ile öğrenci değişimi veya AIESEC (Uluslararası Öğrenci Staj Programı: <http://www.aiesec.co.uk/>) gibi kanallarla çıkabilir.

g. İngilizce roman ve teknik kitap okuma alışkanlığı edinsinler. İngilizce ile sıkıntısı olanlar, akıcı ve kolay anlaşılır dili olan kitapları seçmeye özen göstermelidir.

Kişisel gelişimi sürekli hale getirmek, modern bilgi toplumunda bireyler için giderek daha kritikleşmiştir. Kişisel gelişim ve kariyer hedeflerini belirlemek, kişisel gelişim imkânlarını planlamak ve organize etmek ve kişisel gelişimin önündeki engelleri tespit edip bunları ortadan kaldırmak (örneğin İngilizce bilgisinin iyileştirilmesi) son derece önemlidir. Lisans ve yüksek lisans çalışmaları, çeşitli kurslara katılmak, proje geliştirmek, sertifika sınavlarına hazırlanmak ve benzeri faaliyetler kişisel gelişim süreçlerinin itici güçleri ve motivatörleri olarak kullanılabilir. Kişisel gelişim süreçleri, bireysel olabileceği gibi grup çalışması olarak da ele alınabilir. Grup çalışmasının tercih edilmesi, kişisel gelişim kalitesinin ve takım çalışmasına yatkınlığın artırılması bakımından önemli faydalar sağlayacaktır.

Öğrencilere kişisel gelişim için yapacakları yatırımları en az maddi maliyet ile gerçekleştirmeye gayret göstermelerini tavsiye ediyorum. Örneğin, Matematik-Bilgisayar Bölümü öğrencilerinin Bilgisayar Mühendisliği ile çift ana dal veya yan dal yapmalarını şiddetle tavsiye ederim. Elde edecekleri ikinci diploma ve sertifika, gerek akademik gerekse özel sektörde kuracakları kariyerlerde önemli bir avantaj elde etmelerini sağlayacaktır. Akademik hayatı seçecek öğrencilerimizin, matematik ve temel yazılım geliştirme (Matlab, Java, Data Structures, Object Oriented Programming, Numeric Methods vb) konularında kendilerini geliştirmeye özen göstermeleri faydalı olacaktır. Tabi ki tamamen teorik matematik çalışmak isteyen öğrencilerimiz, eforlarını daha çok teorik matematik derslerine yöneltmelidir; fakat günümüz dünyasında gerek yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası (post-doc) çalışmalarda gerekse araştırma geliştirme şirketlerinde uygulamalı matematiğin daha ön plana çıkmış vaziyette olduğu unutulmamalıdır. Özel sektör veya kamuda çalışmayı hedefleyen öğrencilerimize ise biraz önce saydığımız yazılım derslerinin yanı sıra, veritabanı ve web uygulama geliştirme dersleri almalarını öneririm. Ayrıca Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden alınabilecek pek çok güzel yazılım dersi mevcuttur. Bu dersleri alabilmek için Bilgisayar Mühendisliği Bölümü ile en azından yan dal yapma zorunluluğu olduğu gerçeğini Matematik-Bilgisayar öğrencilerimizin bilmesi gerekmektedir. Üniversitemizin mühendislik bölümlerinde okuyan ve akademik kariyer yapmayı planlayan öğrencilere Matematik-Bilgisayar Bölümü ile çift ana dal veya en azından yan dal yapmalarını salık veririm. Mezuniyet sonrasında yüksek lisans yapmak isteyen öğrencilere önerilerim ise şunlar:

a. Aynı üniversitede yüksek lisans yapacak iseniz farklı bir bölümü tercih edin (örneğin Matematik-Bilgisayar öğrencisi için Enformatik Yüksek Lisansı veya Bilgisayar Mühendisliği Yüksek Lisansı, Mühendislik mezunları için Matematik veya Enformatik yüksek lisansı).

b. Kendi bölümünde yüksek lisans yapmak isteyen öğrencilere, mümkünse ülke dışında ya da en azından başka bir üniversitede yüksek lisans yapmalarını (özellikler doktora için) öneririm.

c. Yüksek lisansa kabul alabilmek için not ortalamanızı yüksek tutmaya özen gösterin. İngilizceniz KPDS'den en az 75 düzeyinde olsun. ALES'den yüksek (> 90) bir not almaya çalışın. Ayrıca yüksek lisans yapmak istediğiniz yerde ilk etapta özel öğrenci olarak ders almayı düşünebilirsiniz. Böylece yeni ortamınıza daha rahat alışabilir, aldığınız derisi yüksek lisansınızda saydırabilir ve derisi aldığınız hocadan referans isteme imkânına sahip olabilirsiniz. Yüksek lisans için matematik, uygulamalı matematik, enformatik, bilgisayar mühendisliği ve elektronik mühendisliğinin bazı branşlarını tercih edebilirsiniz.

d. Doktoranızı mümkün ise ülke dışında iyi bir üniversitede yapmaya özen gösterin. Böyle bir doktora programına kabul alabilmek için yüksek lisans çalışmalarınızın belli bir çıtayı aşması gerekmektedir. Her türlü akademik çalışma, yapılan yayınlar ile ölçülür. Bundan dolayı tez çalışmanızdan, konferans ve dergi (journal) yayını çıkarmanız size önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Özel sektöre yönelmek isteyen öğrencilerimize ise önerilerim şunlar:

a. Hiç bir suretle okulu uzatmamaya çalışın. Okulu uzatan öğrenciler, özel sektörde problemlili olarak algılanma riskini taşır.

b. Not ortalamanızın, pek çok firma nezdinde kritik bir önem taşımamakla beraber, en azından 2.50 yi geçmesine gayret gösterin.

c. Çift ana dal ve yan dal yapmak sureti ile etiketinizi ve bilgi seviyenizi güçlendirmeye gayret edin. Özellikle Bilgisayar Mühendisliği ile çift ana dal ve yan dal yapmak, yazılım firmalarına başvururken size avantaj sağlayacaktır.

d. Staj yapmaya gayret edin ve stajınıza özen gösterin. Staj yaptığınız yerde çalışan insanların size referans olmasını sağlayacak performans çizgisini tutturun.

e. Bilge Adam veya benzeri şirketlerden eğitim alma yoluna gidebilirsiniz; fakat bu tür eğitim kurumlarında verilen eğitimleri, şahsen yüzeysel buluyorum. Tercihen okulda aldığınız derslere özen göstererek kendinizi geliştirme yolunu tercih edin. Derslerden beklentinizi yüksek tutun ve hem ken-

dinizi hem dersi veren öğretim üyesini bu yönde zorlayın. İhtiyacınız olduğunu düşündüğünüz derslerin açılması için yapıcı bir tavır ile bölüm başkanlığına talepte bulunun.

f. Bitirme projenize özen gösterin. Kariyer hedefinize uygun bir bitirme projesi yapın.

g. Özel sektör firmalarını takip edin ve tanımaya çalışın (ne tür projeler yapıyorlar, nasıl bir çalışma ortamı var, personel seçme kriterleri nedir ve benzeri).

h. Yeni mezunlar, genelde güzel CV yazma konusunda tecrübesiz oldukları için, iş başvurularında mülakat aşamasına bile gelmeden elenebilmektedir. Dolayısı böyle bir duruma düşmemek için CV yazarken İnternette mevcut bulunan tavsiye ve şablonlara uyun ve mümkünse tecrübeli birilerinden yardım alın. Örneğin İngilizce bilgisinin yetersizliği dolayısıyla CV'nizde gramer hataları yapmanız, CV'nizin hızlı bir şekilde elenmesine neden olacaktır.

i. İş mülakatında başarılı olmak için; pek çok yerle iş görüşmesi yapın ve tecrübe kazanın, İnternette mevcut bulunan mülakat tekniklerine çalışın, iş mülakatı yapacağınız şirketi iyi araştırın, mülakat yapacağınız şirkette çalışan bir kişi ile temasa geçmenin olanaklarını araştırın, temas sağlayabilirsiniz tavsiyeler alın, karşınızdakine uyumlu, çalışkan, sorumluluk sahibi, söz dinleyen ve takım çalışmasına yatkın olduğunuzu hissettirin ve iş görüşmenize şık ve bakımlı gidin. Bu ve benzeri bilgilere, çeşitli kaynaklardan ulaşılabilir.

j. İşe kabul edilmeniz durumunda iş saatlerine, giyim ve hitabet kurallarına özen gösterin. Sakin ve uyumlu olun. Diğer çalışanlarla işbirliği yapın ve beraber çalışma olanaklarını yaratmaya çalışın. İş arkadaşlarınızı sosyal ağınıza katmaya çalışın.

k. Çok fazla iş değiştiren kişiler şüpheyle karşılanır. Mümkünse her iş yerinde tercihen en az 1 sene çalışmadan yeni bir işe geçmeyin.

l. KPSS'ye girerek mezuniyet sonrasındaki süreçte kamu kurumlarında çalışmayı hedefleyebilirsiniz. Bazı kamu kurumları (örneğin SGK) daha rahat çalışma ortamı, yeni mezuna göre iyi bir maaş ve kendini geliştirme imkânları sunabilmektedir.

Kerem GÜN
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü Öğretim

“UZAKTAKİ YAKINLIK”: FARŞÇA

Türkçenin ne kadar geniş bir söz varlığına sahip olduğunu bilmeyenimiz yoktur. Gerçekten de Türkçe, söz varlığı açısından dünyanın sayılı dillerinden biridir. Bu geniş söz varlığı, asırlar boyunca Türk boylarının gerek coğrafi gerek siyasal/ekonomik nedenlerle çeşitli topluluklarla ilişkiye girmesiyle oluşmuştur. İlerleyen teknoloji ve devamlı gelişim gösteren bildirim araçları yardımıyla söz konusu iletişim, günümüzde artan bir ivme ile devamlılık göstermektedir.

Bugün Türkçenin sahip olduğu geniş ve zengin söz varlığının oluşumunda en büyük rollerden birini Farsçaya vermemiz gerekiyor. Farsça, sahip olduğu derin tarih nedeniyle Türkçeyi yakından etkilemiş ve hatta kimi tarihlerde birçok Türk devletinin resmi dili dahi olmuştur. Farsçanın bu büyük rolüne geçmeden önce “uzak-yakın” akrabamız olarak nitelendirmeyi doğru bulduğumuz Farsçayı yakından tanımak yerinde olacaktır.

Farsça, Hint-Avrupa adını verdiğimiz dil ailesinin Asya-İrani Diller Grubu’nun İranî dalına ait bir dildir. Geniş ailenin Asya kolunun asli elemanları arasında sayılan Farsça, Osmanlı zamanında Farsî, Parsî

(Arapçada “p” sesinin olmamasından kaynaklanan bir ses benzeşmesi nedeniyle “Parsi” söylemi Osmanlı coğrafyasında pek kullanılmamıştır.), Acemce ve İranî olarak da adlandırılmıştır. Bugün dünya üzerinde hatırı sayılır bir nüfus tarafından kullanılan Farsça dendiğinde ilk olarak anavatan İran akla gelmektedir. Bunun dışında Peştuca veya Darice şeklinde bilinen lehçe adlarını alan Afganistan’da konuşulan Farsça, Tacikçe adını alan Tacikistan’da konuşulan Farsça, Derî Farsça veya Sanskrit Farsçası adını alan Hindistan’ın Bombay eyaletinde konuşulan Farsçadan da söz etmemiz yerinde olacaktır. Bu oluşumlar içinde İran, Afganistan, Tacikistan’da resmi dil statüsünde bulunan Farsça, Kanada başta olmak üzere Kuzey Amerika’da, Fransa merkezli kıta Avrupa’da ve küçük aşiretler tarafından Irak’ın kuzeyinde de sayıca kalabalık düzensiz topluluklar tarafından kullanılmaktadır. Genel bir sayım, her ne kadar olanaksız gözükse de bugün dünya üzerinde 300 milyon insanın Farsça veya Farsçadan temelli lehçeleri konuştuğu söylenebilir.

Farsçanın tarihine baktığımızda dilin, bir konuşma dili olarak ilk defa nerede kullanıldığını ve hatta bir

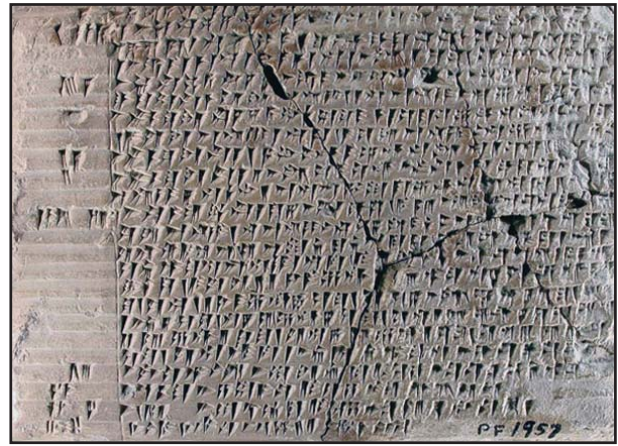
yazı dili olarak nerede ilk defa taş kazındığını bilmiyoruz. Bu bilinmezlik, dünyada eski ve köklü olduğu kabul edilen neredeyse tüm diller için ortak bir kaderdir. Türkçenin de tam olarak nerede ve nasıl doğduğunu bilmiyoruz. Altaylara kadar götürdüğümüz yazılı dil maceramızın daha da eskilere gönderilmesi bilimsel olarak ne kadar mümkünse Farsça için de aynı yolu kullanarak elimizdeki ilk metinlerin tarihlendiği İÖ 3. yüzyıldan çok daha gerilere bir saptamanın yapılması oldukça olanaklıdır. İÖ 3. yüzyılda, bugünkü İran coğrafyası ve çevresinde konuşulan dilin (Parsî-i bâstân) Sanskrit ve Avesta dilinin bir birleşimi olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktada Avesta'dan da bahsetmek yerinde olacaktır. Dünyanın bilinen ilk tek tanrılı dini olan Zerdüştlük'ün kutsal kitabı olan Avesta, Zerdüş'tün yazdığı bir metindir. Günümüzdeki Farsçanın uzak akrabası sayılan bir dilde kaleme alınan metin, Avesta dilinin yer aldığı ilk yazılı belge olarak da nitelenir. Hindistan'da konuşulan Sanskritçeden fazlasıyla etkilenen Avesta dili, lehçe farkını aşan yapıyla Sanskritçeden ayrılır ve günümüzdeki Farsçaya yaklaşır. İşte böyle bir ortamda, İÖ 3. yüzyıldan itibaren, söylenegelen bir dilin doğuşu da Avesta ve Sanskritçenin birleşimiyle ortaya çıkmıştır, teorisi haklılık kazanmaktadır. Ticaret ve savaşların bu etkileşimde büyük rolünün bulunduğunu ve hatta Pârsî-i bâstân'ın ilk yazılı örneğinin bir savaş kitabesi olduğunu belirtmemiz herhalde bu etkileşimin yolu ve dönemi hakkında da bizi bilgi sahibi yapacaktır. Bugün Hemedan-Kirmanşah yolu üzerinde bulunan Bisütun Kayası üzerindeki bu yazıt, Kral I. Dareios (Büyük Daryus) tarafından çiviyazısıyla

la Pârsî-i bâstân, Elam ve Akad dillerinde kazınmıştır. Yapılan sayımda, ilgili metin üzerinde bulunan 500 kadar Fars kökenli kelime, söz konusu yapıtı "bilinen ilk örnek" konumuna yükseltmektedir.

Farsçanın devirlerine baktığımızda söz konusu aralığı Eski Farsça olarak nitelememiz gerekiyor. Bu dönemde, dilin ne kadar de-

ğiştiğini ya da farklı dillerle ne derecede etkileşime geçtiğini tam olarak bilmiyoruz. Türkçenin dönemleriyle yapacağımız bir karşılaştırmada da başarılı olamayız; çünkü Türklerin göçebe yapısı, zaten yazılı bir kültürün fakirliğine işaret etmektedir. İran halklarının tarih sahnesine çıktığı ilk günlerden itibaren yerleşik yaşamı benimsemiş bir kültüre sahip olduğunu hesaba katarsak ancak ve ancak İran ve çevre coğrafyanın tamamen savaşlara esir yapısının söz konusu yazılı kaynakları zaman içinde ortadan kaldırdığına dair görüşü benimsememiz gerekir. Bu nedenledir ki savaşçı bir topluluk olarak tanınan Arilerin ilk dönemlerine dair elimizde çok da fazla yazılı metin bulunmamaktadır.

Pârsî-i miyâne olarak adlandırılan Orta Farsça Dönemi'nde, Sasanî egemenliğinin başladığına dikkat etmek gerekir. Bu dönemde (İÖ 3- İS 9) Farsçanın Part dili ya da Eşkânî Pehlevi adlarını aldığı görülür. Söz konusu dönemde Sasanî etkisiyle Farsça, İran coğrafyasının resmi dili olarak egemenliğini ilan eder. 1979 yılında tahttan indirilen Pehlevi Hanedanı'nın adını aldığı dönemin dili, Aramice'nin alfabesini kullanır. Aramice, İsa'nın da konuştuğu dil olarak bilinir ve günümüzde İsrail civarındaki küçük bir köyün halkı dışında konuşulduğu bir çevreye sahip değildir. Arapçanın da içinde bulunduğu Hami-Sami dil ailesinin Sami koluna ait olan Aramice'nin alfabesinin kullanılması, dönem dilinin gırtlak seslerinin hâkimiyetinde ve sessiz harf fazlalığında bir yapıda olduğunun ve bunun da ötesinde kuvvetle muhtemel bükümlü bir yapıyla İbrani ve Arapçayla da dirsek temasında bulunduğunu bize gösterir. Dönem itibarıyla fazlasıyla yazılı metnin elimizde bulunduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Avesta'nın yorumlarını içeren *Zend-Avestalar* ve *Kânâme-i Erdeşir-i Pâpekan* belki de dönemin en önemli yapıtları olarak sayılabilir.

Fârsî-i nev yani Yeni (Çağdaş) Farsça olarak adlandırılan dönem, İS 9. yüzyıldan günümüze kadar süren süreci ifade eder. Bu süreçte; İran'ın İslam ile tanışıklığı, alfabe değişikliği ve Farsçanın daha geniş coğrafyalardaki dil ve kültürlerle etkileşimi söz konusudur. Bu dönemde İran için en büyük değişim, Arap ordularının saldırılarıyla İslam'ın egemenliğini ilan etmesidir. Türklerden daha hızlı ve kitleler halinde Müslümanlaştırılan İran topraklarının kültür ve sosyal yaşamı da hızla değişmeye başlamıştır. Arapların (ve belki de İslam'ın) en karakteristik özelliklerinden biri, milliyetçilik duygusunu karşılarındaki topluluğa zerk etmedeki başarısıdır. Arap milliyetçiliğinin Arapçayı kutsalmış gibi göstermedeki mahareti, günümüzde Müslüman toplumların (Türkiye ve bir iki küçük topluluk dışında) tamamının Arap temelli bir alfabe kullanıyor olmasını da beraberinde getirmiştir. Bu alfabenin Arapçanın temel özelliklerini de içinde barındırıyor olması, söz konusu yapıyı benimseyen (ya da kullanmak zorunda bırakılan) toplumların dillerini de Arapçanın kurallarına yakınlaştırmasını ve/veya uydurtmasını beraberinde getirmiştir. Osmanlı zamanında, Türkçenin birçok sesinin, Arap temelli bir alfabeye ifade olunamamasından dolayı terk edildiğini ya da söz konusu sesleri barındıran Türkçe kelimeler yerine eşanlamlı bazı Arap/Fars kelimelerin kullanılması da başka bir açıklaması yoktur. İşte tüm bu nedenlerden dolayı İran topraklarında söz konusu dönemden itibaren Farsça büyük değişimler geçirmiş, ses ve alfabe değişimleri beraberinde kültürel ve sosyal başkalaşimleri da getirmiştir. Bu dönemde Zerdüşt toplumların var olan baskıları sindiremeyerek Hindistan Bombay'a göç ettiğini biliyoruz. Söz konusu toplumlar (turistik gösteriler nedeniyle İran'da barınmasına izin verilen Zerdüştleri saymazsak), günümüzde dünyadaki Zerdüşt inancını yaşayan ve Eski Farsçayı konuşan nadir oluşumlar olarak durmaktadır.

Savaşların bir ulus üzerindeki yıkıcı etkisinden gayri kültürel ve sosyal değişimlere de neden olduğu bilinen bir gerçektir. İran halkı, sahip olduğu kuvvetli milliyetçi öğeler nedeniyle, herhangi bir ulusun boyunduruğunda yaşadığı dönemlerde dahi, kendi kültürünü egemen güçlerin içine zerk etmeyi başarmıştır. Farsça; Büyük İskender'in İran seferi

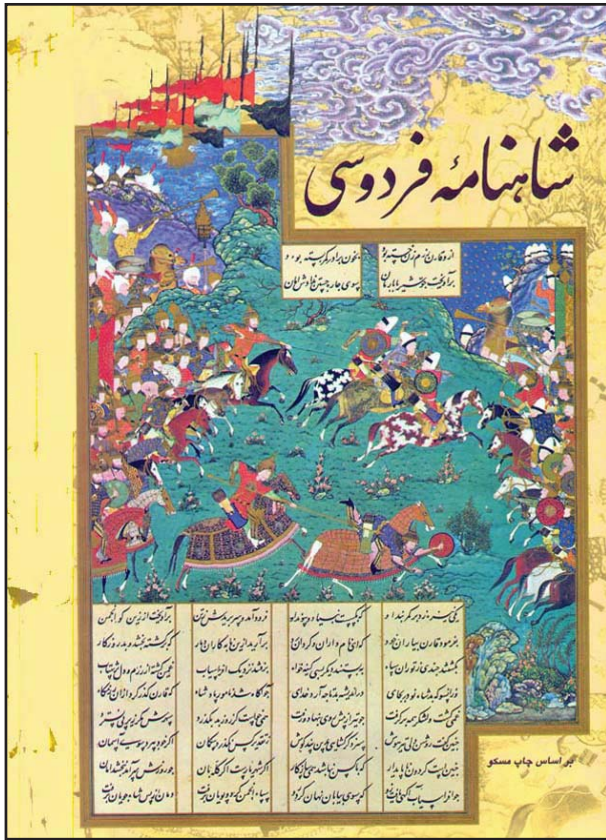
ve hâkimiyeti (ki 200 yıl sürmüştür) sırasında Yunan diliyle, sonraki dönemlerde İslam ordularının istilası nedeniyle Arapça, Selçuklu egemenliği yüzünden Türkçe ve Moğol istilaları ile Moğolcadan da etkilendirilmiştir. Etkileşimin İran için çift taraflı olduğunu belirtmiştik. İşte bu nedendir ki Farsça, söz konusu işgalci ve/veya egemen toplumların diline de etkide bulunmuştur.

Günümüz Farsçası, eski özelliklerinin birçoğunu muhafaza etmesine rağmen, oldukça basit bir yapıya bürünmüştür. Arapçadan yadigâr kalan bükümlü yapı fazlasıyla tasfiye edilmiş ve bu yapı, bir iki kalıp dışında Farsça üzerindeki etkisini yitirmiştir. Bununla birlikte gerek olumsuzluk bildirimleri gerekse zaman, kip ve çatı yapılanmaları basit bazı örnek veya içkelerle ifade olunmaya başlanmıştır. Özellikle Kaçarlar Hanedanı zamanında başlayan milliyetçi uyanış, Pehlevi Hanedanı tarafından fazlasıyla desteklenmiş ve 1979 yılına kadarki süreçte İran Dil Kurumu tarafından esaslı bir tasfiye ile dil yabancı kelimelerden elden geldiğince arındırılmıştır. 1979 İran İslam Devrimi'nden sonraki süreçte, beklentilerin tersine, molla rejiminin Farsça üzerinde fazlasıyla bir tasarrufu olmamış ve var olan sade yapı ilerletilerek muhafaza edilmiştir. Dile karşı yürütülen bu tutum, tüm dünyaya örnek olabilecek bir sahip çıkışın da tipik bir göstergesidir; çünkü günümüz İran'ında halkın neredeyse tamamı sahip olduğu anadilin, kültürünü yaratan başat öğe olduğunun bilincindedir ve bu bilinçle elden geldiğince dilini muhafaza etmeye çalışmaktadır.

Genel yapılanmasına baktığımız Farsça, Türkçe kadar eski (belki de daha eski) ve köklü bir dildir. Bu kadar eski bir birikimin elbette büyük yazar ve düşünürleri de ortaya çıkarması çok doğal olacaktır. Tarihsel süreçlerin İran topraklarında iki grup yazar ve düşünüre ev sahipliği yaptığına tanıklık edebiliriz. Bu gruplardan ilki anadili Farsça olan şair, yazar ve düşünürleri kapsar. Bu grup mensupları, anadillerinin en güzel ürünlerini İran halkı için vermiştir. İkinci grup ise anadili Farsça olmayan; ancak gerek dönemin egemen iktidarlarının Farsça konuşması gerek Farsçanın sahip olduğu büyük yazılı kültür ve lirik ses düzeni nedeniyle yapıtlarını Farsça veremeyi yeğleyen şair, yazar ve düşünürleri içermektedir.

İran kökenli şair, yazar ve düşünürler içinde belki de en önemlileri Sadi-i Şirazi ve Hâfız-ı Şirazi'dir. Bununla birlikte Ferudiddin Attar da yine gerek Mevlânâ'ya önderlik yapması gerek "Simurg" efsanesini yeniden canlandırmasıyla (*Mantik'ut Tayr*) tarihte önemli bir yere aittir. Ancak Farsça ve Fars dili tarihi dendiğinde tüm dünyanın üzerinde hemfikir olduğu, dünyanın en çok dile çevrilen yapıtı Şehname'nin şairi Firdevsi (Firdovsi)'yi anmamız gerekecektir.

ŞEHNAME ve ŞEHNAME YAZMACILIĞI

Şehname, şahlar ve hükümdarlar tarihi demektir. Aynı adlı yapıtıyla Firdevsi, belki de bilinçli bir tavırla, Doğu edebiyatında bir edebi kolun da doğmasına neden olmuştur. Firdevsi Şehname'yi İS 10. yüzyılın sonunda kaleme aldı ve bu süreçten sonra söz konusu coğrafyalarda "Şehname Yazmacılığı" adını verdiğimiz faaliyetler baş gösterdi. Her ülke, kendi hükümdarlarını ve tarihini anlatan bu tarzda nazım yapıtlar ortaya koymaya başlamıştır. Tamamen maddi nedenlerden dolayı böyle büyük bir yapıt yazdığını bildiğimiz Firdevsi, ne yazık ki eldeki kaynakların belirttiği gibi, kendisine böyle bir yapıt yazması karşılığında vaat edilen altın-

ları göremeden yaşama gözlerini yumar. Osmanlı sarayında gördüğümüz emeği karşılığında kazanç elde eden şair profilinin, Osmanlı'dan çok öncekleri İran sarayında varlığına işaret eden bu gösterge, bir geçim kapısı olarak şairliğin meslek gruplarına eklemlendiğini bizlere gösterir. Söz konusu uygulama, Firdevsi'nin sadece Şehname değil; aksine Şehname dışında da birçok yapıta imzasını atmasını da beraberinde getirmiştir. Gazneli Mahmut döneminde kaleme alındığı bilinen Şehname'nin büyüklüğü gerek İran tarihinin kudretini gerek Firdevsi'nin olağanüstü yaratıcılığını bizlere gösterir. 60.000 beyitlik dev yapıt, Keyumers adlı şahın döneminin anlatımı ile başlar ve 50 kadar hükümdarın hayatına değinir. III. Yezgird'in yaşamının anlatımıyla son bulan eserde İslam'ın İran topraklarına giriş yaptığı döneme çok az değinilir ve 60.000 beyit boyunca İslam öncesi zamanların ayrıntı anlatımına yer verilir. Özellikle Büyük İskender'in İran seferi üzerine ayrıntılı bir anlatımın sergilendiği yapıtta, şah ve hükümdarların yaşamlarının dışında dönemlerin büyük şahsiyetlerine de atıflarda bulunulur. Gazneli Mahmut'a sunulan yapıt, şahın vaat ettiği parayı vermemesi üzerine Firdevsi'nin şaha yazdığı bir hicviyeye de sahiptir. İnadından vazgeçerek söz verdiği altınları yollayan Gazneli Mahmut (ki birçok tezkirede bu altınların bir kervanla ancak taşınabildiğinden bahsedilir), Firdevsi'nin ödülünü alamadan öldüğüne tanık olur.

İslam öncesi dönemden elde kalan birçok yazıtın ve efsanenin kaynaklık ettiği Şehname, çok rahat bir biçimde bir tarih kitabı olarak da okunabilir. Firdevsi'nin tarihçi bir bilim insanı yaklaşımı sergilediği yapıtın en ilgi çekici özelliği İslam'ın İran'daki altın çağlarından birinde yazılmasına rağmen, sahip olduğu Paganist/Zerdüşťyanlısı tutumdur. Söz konusu tutum nedeniyle o dönemlerde sıkça eleştirilen yapıt, günümüzde tüm dünyanın hayranlıkla izlediği ve İran'ın övündüğü bir konumdadır.

Yukarıda gerçekleştirdiğimiz gruplandırmanın ikinci yakasında yer eden şair, yazar ve düşünürler ise İranlı olmadıkları halde Farsça yapıt vermeyi tercih eden kişilerden oluşuyordu. Bu şair, yazar ve düşünürlerin söz konusu tercihte bulunmasının nedeni Farsçanın dönemin egemen iktidarının resmi dili olması ve elbette dilin sahip bulunduğu büyük

ve muhteşem lirik ses ve yapısal özelliklerdir. Bu grup içinde sayabileceğimiz kişiler arasında başta Mevlânâ gelmektedir. Mevlânâ, aslen bugünkü Afganistan'ın Belh eyaletinde doğmuş olmasına rağmen, Türk kökenlidir ve bunu birçok şiirinde de ilan etmiştir. Belh'te konuşulan Farsçanın etkisi altında kalan şairin İslamî eğitimini Arapçanın yanında Farsça alması ve elbette dönemin bilim/sanat dilinin Farsça olması söz konusu tercihin ne derece isabetli olduğunun da göstergesi niteliğindedir. Aynı zamanda Farsçanın, aruz ölçüsünü çok rahat bir biçimde yansıtmadaki başarısı, söz konusu tercihin bir diğer ayağı olarak değerlendirilebilir. *Fihî ma Fih* adlı düzyazı yapıtını Arapça veren Mevlânâ, bunun dışında kalan tüm yapıtlarını Farsça yazmıştır. Yine bu dönemde karşımıza çıkan bir diğer şair, Şems-i Tebrizî de Arap olmasına rağmen eserini (*Makâlât*) Farsça vermiştir. Anadolu coğrafyasında da her ne kadar Türkçe söyleyen Yunus Emre ve benzeri birçok şair olsa da beyliklerin birçoğunun resmi dil olarak Farsçayı benimsemesinden ötürü şair ve yazarların da bu dilde eser verdiği görülür.

TÜRKLER VE FARŞÇA

Selçuklu ve Selçuklu'ya bağlı birçok emirliğin hâkimiyet kurduğu Anadolu'da Farsçanın vazgeçilmez bir egemenliğinin olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna kadarki süreçte (Bu döneme, Fetret de diyebiliriz.) Farsçanın Anadolu topraklarında resmi bir dil gibi bulunduğunu, himaye edildiğini ve geliştiğini söyleyebiliriz. Elbette bu yayılımın oluşmasında az önce yukarıda da adını zikrettiğimiz Mevlânâ'nın da etkisi büyüktür. Mevlânâ ve yakın çevresinin etkisiyle Türkçeden başka dilde şiir söylemeyi reddeden bazı şairlerin bile Farsça şiirler söylediği ve Türkçenin yanında Farsça yapıtlar verdikleri de gözlemlenebilir. Bu ikili dil kullanımına Yunus Emre'de bizzat tanık olabiliriz. Yunus'un Türkçe dörtlükler halinde hece ölçüsünü kullanarak kaleme aldığı yapıtları olduğu kadar Farsça kaleme aldığı eserleri de vardır. Bu noktadan hareketle denilebilir ki Farsça, uyanmaya başlayan ve birleştirici bir payda yaratımında vazgeçilmez bir role sahip olan Türkçeye rağmen çok uzun devirler boyunca Anadolu coğrafyasında varlığını hissettirmiş ve günümüzde dahi hissettirmeye devam etmektedir.

1381-1398 yılları arasında Sivas'ta bulunan Kadı Burhaneddin'in Farsçayı himaye etmesi ve neredeyse tüm medreselerde bunu bir resmi eğitim dili olarak benimsetmesi, o dönemde Anadolu'nun neredeyse tamamına dağılmış bulunan tüm ilmi müesseselerde Farsçayı Arapçanın dahi önüne geçirmiş pozisyonudur.

Osmanlı'nın kuruluşu ve devletten imparatorluğa ilerleyen süreçte de Farsçanın hâkimiyetini rahatlıkla görebiliyoruz. Özellikle Fatih'in sarayında şairleri himaye etmeye başlaması ve Fatih'in önderliğinde başlatılan imparatorluk hamlesinde birçok şairin kendini "İranî" olarak nitelediğine tanık olunabilir. Farsça şiir söylemenin söz konusu kültürü de beraberinde bu topraklara getirdiğinin bundan iyi göstergesi olamaz. Edebiyat, etkileşimlerin olduğu bir bilim dalıdır. Günümüz dünya edebiyatına bakıldığında görülecektir ki birçok ülkenin yazarı, düşünsel veya biçimsel kaynaklarını başka kültürlerden veya topraklardan yapıtına taşımakta ve söz konusu varlığın daha ötesine geçebilmek için yaratıcılığına bu sayede sağlam zeminler hazırlamaktadır. Fars dilinin Osmanlı topraklarında temellenmesi ve yaygınlaşması da az önce sözünü ettiğimiz oluşumun varlığıyla açıklanabilir. Bununla birlikte, özellikle Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun İran topraklarında hüküm sürmesi ve ardılı Anadolu Selçuklu Devleti'nin Anadolu yarımadasındaki siyasal/askeri varlığı, Farsçanın zaten bir devlet geleneği şeklinde Türkler arasında yaşamını olanca ağırlığıyla sürdürmesini olanaklı kılmıştır. Fatih dönemine kadarki süreçte yerleşik yaşama geçiş çalışmalarını aksamalarla da olsa sürdüren Türk boylarının Türkçenin resmiyetini geciktirdiği ve daha doğrusu Türkçenin bu sürece kadarki zaman dilimlerinde gerek devlet gerek sanat/edebiyat dili olarak tam egemenliğini kuramadığı kabul edilir tarihi bir gerçektir. Özellikle Yunus Emre başta olmak üzere Türkmen boy veya aşiretlerinin mensubu bazı önemli düşünür ve mutasavvıflar dışında Anadolu topraklarında Türkçenin bayraktarlığını yapan bir topluluğa pek rastlayamayız.

Fatih dönemi sonrasında II.Bayezid ve I.Selim döneminde Fethullah Katib, Şemseddin Berdeî, Gülşen-i Berdeî, İdris-i Bidlisî ve Şah Mahmûd-i Tahrânî gibi bazı şairlerin varlığına rastlasak da asıl şaşırtıcı olan

şair kimliğiyle kimi Osmanlı padişahlarının da divanlarını Farsça olarak vermesidir. Bu Osmanlı padişahları sırasıyla; her ne kadar tahta çıkamadıysa da Cem Sultan (1459-1495), Yavuz Sultan Selim "Selimî" (1466-1520), III.Murat "Muradî" (1546-1594), Kanunî Sultan Süleyman "Muhibbî" (1494-1566)'dir. Bununla birlikte, Kanunî Sultan Süleyman'ın şehzadelerinden Şehzade Bayezid "Şahî" (1525-1562)'nin de bir Farsça divanı vardır. Bu dönemde, Fatih ile başlayan saray şairliği geleneğinin en üst kerte-den destekçisi olan sultanların da Farsça şiir söyleme geleneğine bizzat uydukları görülür. Bu uyum, Farsçanın bilim ve özellikle sanat ve edebiyat alanında, Osmanlı'nın neredeyse her döneminde kabul gören başat rolünü bize açıklayabilir. Özellikle Fatih ve Kanunî arasındaki süreçte bir şairin ustalık ya da zirvede olma berati belki de Farsçaya hâkimiyetiyle ölçülüyordu. Bu şair ve edebiyat simaları arasında Şeyhî ve Nef'î sayılabilir. Özellikle bu iki şair, Osmanlı Türkçesinde kaleme aldıkları yapıtlarının yanında Farsça olarak yazdıkları şiirlerle de oldukça ünlü bir mertebeye gelmişti.

Farsçanın İstanbul ve aydın kesim içindeki ağırlığı İmparatorluğun neredeyse her döneminde Anadolu topraklarındaki ünlü bazı ilim merkezlerinde de aynı şiddetle hissedildi. Özellikle bazı dini merkezlerde din bilimlerinin Arapça dışında Farsça da okutulması, bununla birlikte Osmanlı'da adını duyurmuş tüm siyasî, askeri ve edebî şahsiyetlerin orta ve lise eğitimlerinde Farsçayı bir ikinci dil gibi öğrenmesi dilin ne derece önemsendiğinin ve Osmanlı Türkçesi içindeki payının ne derece büyük olduğunun tipik göstergeleridir. Tanzimat öncesi dönemde Farsçayı bilmeyen bir kişinin devlet kademelerinde kolay kolay kendine iş bulamayacak pozisyonda olması, Farsçanın Osmanlı Türkçesi içine hangi oranlarda sızdığının gizli anahtarlarını bize vermektedir.

Elimizdeki son kayıtlar gösteriyor ki Türkiye'nin eğitim serüveninde Farsça, 1928 Harf Devrimi sonrasında da müfredatta ağırlığını hissettirmiştir. Eğitimde Birlik yasası çıkarıldıktan sonra bile genç Cumhuriyetin liselerinde Farsçanın zorunlu dil olarak okutulduğu, Sadî'nin Bostan ve Gülistan adlı yapıtlarının ders kitapları arasında bulunduğunu ve Cumhuriyetin ilk fakültesi olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakül-

tesi (DTCF)'nin ilk açılan bölümlerinden birinin Fars Dili ve Edebiyatı olduğunu belirtmemiz lazım. Eğitim dilinin Farsça koşullanmalardan ve örneklerden temizlenmesi, ancak 1932 Dil Devrimi ve beraberinde gelen sadeleşme hareketleriyle olmuştur.

TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE FARSÇA

Farsça; edebi, kültürel ve musiki ile ilgili kavramlar, isimler, kuş isimleri, hayvan isimleri, sebze isimleri, çiçek isimleri ve ağaç isimleri vb. alanlarda Türkçeye fazlasıyla kelime vermiştir. Bu kelimelere bazı örnekler verdiğimizde, Türkçe sandığımız birçok kelimenin aslında Farsça olduğunu görebilir ve yüksek bir nüfusla karşılaşabiliriz:

abdest, abdesthane, abıhayat, armut, arzu, asayiş, asuman, aşikâr, avize, badem, bahar, bahane, bahçe, bahçıvan, bahtiyar, barut, bedava, beddua, beste, bestekâr, bostan, cadı, cambaz, canavar, cephan, cihan, cilde, çabuk, çakal, çamaşır, çapraz, çarşamba, çeşme, çirak, çile, çoban, çünkü, dert, destan, derya, dost, düşman, ebru, efsane, ezber, ferdâ, gergedan, gül, gülşen, günah, güzide, hande, handan, hasta, hastane, havuç, hemayar, hemcins, hemdert, hemen, her, horoz, işkembe, jale, kâğıt, kahraman, karpuz, kayısı, keman, kereste, kereviz, keşke, kilit, kireç, kök, kumbara, lacivert, lale, leblebi, levent, leylek, maya, meğer, mehter, mercimek, merdiven, meyhane, meyve, namaz, nalan, naren-ciye, Nevruz, nihan, nohut, numune, oruç, padişah, palas, pehlivan, perakende, perşembe, pervane, peşin, peygamber, peynir, pilav, pişmaniye, pul, put, reçel, renk, rüzgâr, sade, saray, saz, serap, serdar, sermaye, sersem, sincap, sirke, siyah, sümbül, şalgam, şah, şeftali, şebnem, şehir, şirin, şişe, tahta, tarçın, tembel, terazi, tezgâh, tırazan, turunç, usta, ümit, vaşak, viran, yahut, yâr, yeşim, zehir, zengin, zerrin, zeytin, zil, zurna, zülûf...

Yukarıda çok az bir bölümüne yer verdiğimiz söz konusu kelimelerin tam olarak kaç tane olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz; ancak Türk dili üzerine gerçekleştirilen araştırmalar ortaya koyuyor ki kesinlik arz etmemekle birlikte 1400 civarında Farsça sözcük bugün kullandığımız yaşayan Türkçe içinde hüküm sürmektedir. Sadece sözcük alımının değil; aynı zamanda söylem ve cümle yapılanmalarının da yine Farsçadan fazlasıyla etkilendiğini söy-

lememiz gerekecektir. Türkçede sıklıkla kullandığımız ...hem ...hem veya ...ya ...ya ikilemeleri yine Farsçanın bir yapılanmasıdır. Aynı zamanda bağlaç olarak kullandığımız –ki sözcüğü de yine Farsçadaki yapının aynısıdır ve anlamca Farsçada cümlelere kattığı değeri Türkçede de sürdürmektedir. Tamlamaların oluşturulmasında, her ne kadar Farsça ve Arapça benzerlikler gösterse de, Osmanlıcadaki tamlama yapılanmasının direkt Farsçadan dilimize geçmiş olduğu da bir gerçektir.

Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nda başlayan etkileşim, Osmanlı üzerinden günümüze ulaşmış ve dilimiz içindeki yerini almıştır. 1932 Dil Devrimi'yle başlayan sadeleştirme çalışmalarına rağmen bugün, Türkçenin içindeki Farsça söz dağarcığının fazlalığı her iki kültürün ne derecede birbiri içine geçmiş olduğunun da en iyi kanıtıdır. 1932'den sonraki süreçte amansız bir hızla girilen sadeleştirme hareketinin 1930'ların sonunda gelip dayandığı nokta, dili bir çıkmaza sevk etmekten başka bir şey olmamıştır. Atatürk'ün de bizzat söylediği gibi, sadeleştirme yapılacağı yerde halkın yüzlerce yıldan beri söyleye geldiği birçok kelimenin varlığına son verilmek istenmiştir. Bu bilinçsiz sadeleştirme hareketinin belki de kilit noktası Farsça kelimelerdi. Arapça, sahip olduğu ses farklılıkları nedeniyle hem söylemde hem yazımda Türkçe ile aradan asırlar geçse bile, uzak tanışıklığını sürdürmüştür. Özellikle Osmanlı döneminde bilim dilinin Arapçadan ithal edildiği düşünülürse gündelik konuşma dili içindeki Arapça temelli kelimelerin halk tarafından çok da rağbet edilmeyen yapılanmalar olduğu ortaya çıkar. Bu görüşü Farsça için yineleyemeyiz; çünkü Farsça, gerek lirik / melodik yapısı gerek Türkçeye benzer ses özellikleri nedeniyle halk tarafından daha fazla benimsenmiştir. Aynı zamanda halkın da benimsediği birçok edebi yapının temelinde Fars edebiyatından etkileşim/esinlenme yatmaktadır. Bu noktada halkın, atavizmlerle açıklayabileceğimiz bir koşullanmayla kimi durumlarda Arapça bir kelime için dahi kelimenin Farsça eşanlamlısını tercih etme gibi bir tutuma sahip olduğunu sap-tayabiliriz. Bu durum öyle bir hal almıştı ki bir olgunun aydın kesim tarafından Arapça karşılığı kullanılırken halk tarafından aynı olgunun Farsçasının benimsendiği durumlara sıklıkla rastlanır olunmuş-

tu. İşte bu koşullar içinde gerçekleştirilen sadeleştirme çalışmalarında Batı kaynaklı (özellikle Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İngilizce) kelimelerin yanında, Arapça bazı terim ve tamlamaların da tasfiyesi oldukça kolay olmuş; fakat halkın dilinde, yukarıda da nedenlerine değindiğimiz, asırlardır yer eden Farsça kelime ve tamlamaların atılması aynı kolaylıkla sağlanamamıştır. Bu noktada ısrarlı politikaların izlenmesi de dili bir çıkmaza sürüklemekten öteye gidememiştir. Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Güneş-Dil Teorisi başlıklı çalışmanın aslı amacının katı ve vahşi sadeleştirmenin önüne bir set çekmek olduğu söylenebilir. Bununla beraber, Osmanlı zamanında ilk dil uyanışlarında kendini gösteren Ziya Gökalp ekolünün de tekrar benimsenerek "Türkçeleşmiş Türkçedir" prensibinden hareketle söz konusu rüzgârın dindirilmeye çalışıldığı görülür. Kısaca anımsayacak olursak Türkçeleşmiş Türkçedir görüşüne göre, bir milletin geçmişten geleceğe uzanan çizgide kullandığı kimi yabancı sözcükler artık o milletin malı olmuştur. Bu sözcükler gerek ses gerekse biçim ve anlam yönünden söz konusu milletin kültürü içinde yoğrulmuş ve tabir yerindeyse o milletin dilinin malı olmuştur. İşte Türkçede de özellikle Farsçadan geçen birçok kelimenin içinde bulunduğu durum bundan fark-sızdır. Bu nedenle birçok Farsça kelime 1930-1940 yılları arasında gerçekleştirilen şiddetli sadeleştirme rüzgârından etkilenmemiş ve bugün dahi dilimizdeki varlığını sürdürür olmuştur.

Bununla birlikte her etkileşimin çift taraflı varlığını sürdürdüğünü kabul edecek olursak sadece Türkçenin Farsçadan değil; Farsçanın da Türkçeden fazlasıyla etkilendiğini söylememiz yerinde olacaktır. Farsça, gerek coğrafya sebebiyle gerek tarihin birçok döneminde büyük askeri/siyasi güç olan kavimlerin anadili olmasından ileri gelen nedenlerle birçok yabancı sözcüğü de kendi bünyesine katmıştır. Türkçe ile Farsçanın etkileşimi her ne kadar büyük oranda Büyük Selçuklu İmparatorluğu döneminde olsa da günümüzdeki etkileşim coğrafi gerekçelere dayandırılabilir. Özellikle İran'ın kuzey bölgeleri ve Hazar Denizi kıyıları Güney Azerbaycan'a yakınlığıyla Türkçenin söz konusu bölgelerde konuşulmasına olanak tanımaktadır. Tebriz ve Hicaz gibi kimi merkezi yerleşim birimlerinde yaşayan Azeri nüfusun

da söz konusu etkileşimi artırıcı bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda İran'ın tarihsel geçmişinden hareketle ülke çapında kurulan Selçuklu araştırma enstitüleri ve elbette büyük üniversitele- rin Türk dili ve edebiyatı kürsüleri de yine Türkçe- ye karşı olan ilginin bir diğer kanıtıdır. Farsçadan dilimize geçen sözcükler, yaşam olanağı açısından Farsça içindeki Türkçe kelimelerden daha şanslıdır. Farsça, belki de halka egemen olan tarih ve dil bi- linci nedeniyle, İran halkı tarafından özüne sadık olunarak geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu neden- le tarihsel süreçlerde herhangi bir topluluğun ege- menliği altında yaşandığı dönemlerde dahi Farsça- ya giriş yapan kelimelerin çok da uzun ömürlü ol- madığı, belki de dini nedenlerden dolayı Arapça dı- şında başka dillerin Farsça üzerinde baskın izler bı- rakmadığı söylenebilir. İran halkının anadilinden Türkçeye verdiği kelimelerin fazlalığı karşısında son dönemlerde Türkçe öğrenmek istemesi ve Türkçe- yi kendisine yakın hissetmesi de yine Farsçaya Türk- çeden bazı kavramların son dönemlerde giriş yap- masına olanak tanımıştır. Yukarıda, Farsçanın Türk- çeye verdiği kelimelerin tam sayılamasa bile 1400 civarında olduğundan söz etmiştik. Birçok araştır- macının belirttiğine göre Türkçe de Farsçaya sayı- sı hiç de azımsanamayacak ölçüde kelime vermiş- tir. Fuad Köprülü Türkiyat mecmuasında yayımladı- ğı "Yeni Fariside Türkçe Unsurlar" adlı makalesinde 280 kelimenin Farsçaya geçiş yaptığından söz eder. Gerhard Doerfer ise *Türkische und Mongolische Ele- mente im Neupersischen* adlı yapıtının 2,3 ve 4. cilt- lerinde Türkçeden Farsçaya geçen kelimeleri araş- tırır ve bu sayıyı, baş ve son ekler yardımıyla keli- me türetmeleri (kelime türevlerini) de dâhil ederek, 2000'in üzerinde bildirir. Genel olarak baktığımız- da söz konusu kelime veya kelime gruplarının daha çok askerlik ile ilgili olduğu göze çarpar; ancak her ne olursa olsun, her iki etkileşim düzleminin ölçü- mü yapıldığında, ibrenin Türkçenin Farsçadan daha çok etkilendiği yönünde hareketlendiği de unutul- mamalıdır.

Dil, kültürün başlıca yaratıcısı ve başat ögesidir. Bir ulusun geçmişten geleceğe uzanan zaman çizgi- sinde başından geçen/deneyimlenen tüm edinim- lerin; gelenek ve göreneklerin, sevinç ve hüznle- rin, yengi ve yenilgilerin, doğan afet ve kazaların

kaydının tutulduğu büyük havuza kültür adını ve- rebiliriz. Kültürün ortaya çıkmasında egemen iki kol vardır: Sözlü ve yazılı dil. Sözlü dilde, yukarıda sözünü ettiğimiz edinim veya deneyimler söz yar- dımıyla kuşaktan kuşağa aktarılır ve değişiklik gös- terir. Yazılı dil de ise, yazı dilinin de karakteristik özelliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı, or- taya çıkan yazılı kültür değişiklik göstermez ve top- lumsal belleğin yaratımında en önemli kalemi oluş- turur. İşte belki de bu nedenlerden dolayı dil ala- nında etkileşime geçen ve birbirleriyle fazlasıyla kelime/cümle yapı alışverişinde bulunan toplumla- rın kültürel öğelerinde de benzerlikler görülür. Bu benzerlikler başta edebiyat olmak üzere müzik, gü- zel sanatlar, çeşitli törenler ve günlük yaşamı biçim- lendiren kimi kurallarda kendini gösterebilir. Hatta bu noktadan hareketle söz konusu toplumların bir işaret dili olarak ortak ünlemlere ve beden dillerine sahip olduklarına bile rastlanılmıştır. Türkçe ve Fars- ça arasındaki yüksek etkileşimden dolayı söz konu- su iki ülke halkının kültürel benzerliklerinin yanında kimi tarihsel olayların izleklerinde de yakın saptamalar veya kesişme noktalarına sahip oldukları gö- rülebilir. Örneğin, 30 Aralık 1906'da İran'da ilan edi- len Meşrutiyet, 23 Temmuz 1908'de Osmanlı'da ilan edilen Meşrutiyet'le tarihsel yakınlığı dışında kültü- rel ve sosyal benzerlikler de gösterir. Belki de bun- dan dolayı, her iki ülkenin siyasi, kültürel ve sosyal izleklerinin birbirine fazlasıyla benzediği sonucu çı- karılabilir. Bu benzerlik, dillerin birbirinden etkilen- me zemininde, dilin kültür ve sosyal yapıyı oluşturu- madaki başat rolüyle açıklanabilir.

Günümüz İran'ında da süregelen bu benzerlik, her iki ülke halkının gelenek/görenek ve kültür zemi- ninde eşanlamalı koşullanmalarla hareket etmesi- ni beraberinde getirmiştir. İran edebiyatındaki dö- nemler ve şair/yazar kesiminin geçirdiği değişim- ler göz önünde bulundurulduğunda, Türk kültür ve edebiyat dünyası ve hatta bunun ötesinde Türk sosyal hayatıyla birçok noktada ortak bir tutumun varlığından söz edilebilir. Bunun en iyi örneklerin- den birini ünlü İranlı kadın şair Pervin-i İ'tisami'de görebiliriz. Osmanlı'daki kadın hareketlerinin alev- lendiği bir dönemde İran'da aynı amaçla şiirler ya- zan İ'tisami, "Zen Der İran" (İran'da Kadın) adlı şiirin- de şöyle söylüyor:

[...]

İnsaf mahkemesinde kadının şahidi yoktu,
Fazilet ve ilim okulunda kadın okullu değildi...

[...]

Bilginin ışığını kadının gözünden gizlerlerdi

Bu bilgisizlik, hakir ve esir olmaktan başka bir şey değildi...

[...]

Kadının cahil olduğu yerde altın ve takının ne yararı var?

Altın ve takı cahillik kusurunu örtmez.

[...]

Göze ve gönle örtü gerekiyordu; ancak dindarlıktan dolayı

Eski püskü kara çarşaf giymek, Müslümanlığın temeli değildir!*

Şairin sözlerinden de anlaşılacağı gibi, İran ve Türk kadınlarının bile o dönemlerdeki sorunlarının ortaklığı söz konusudur. Aynı zamanda gerek askeri gerek siyasal bunalımların eşzamanlılığı her iki kültürün birbirine ne kadar fazla benzediğinin açık kanıtıdır.

Sonuç olarak unutulmamalıdır ki dil, insan varlığının belki de en önemli nedenlerinden biridir. Bizler dilimiz sayesinde düşünebiliyor ve bir arada yaşamayı olanaklı hale getirebiliyoruz. İlk insan topluluklarının coğrafyadan kaynaklanan nedenlerle bir arada yaşama ihtiyacı, beraberinde iletişimi getirmiştir. İletişim, insanın doğaya karşı koymasında, onu eğitmesinde ve kendi gereksinmelerini karşılamada başlıca kural olmuştur. Dünyanın farklı coğrafyalarında ortaya çıkan farklı iklim ve doğa koşulları o bölgelerde yaşamını sürdüren farklı insan topluluklarının farklı dilleri geliştirmesine neden oldu. Dışarıdan gelebilecek bir tehdidin farklı ses birlikleriyle tepkimelere neden olması ve bunun sonucunda o bölgeye has bir ses birliğinin ortaya çıkması kaçınılmazdı. Belki de bu nedenlerden dolayı Orta ve Ön Asya halklarının dillerindeki kimi eş ses ve yapı benzerlikleri ortaya çıkmıştır. İran ve Türk boylarının ortak kader çizgisi, başta aynı coğrafya-

yı paylaşımları ve elbette birbirleri üzerinde kurdukları askeri, ekonomik ve sosyal egemenliklerle ilerleyen zaman çizgisi içinde belirginleşmiş ve birbirinden ayrı düşünülemez bir hal arz etmiştir. Her iki toplumun da zaman içinde gösterdiği değişim ve atılımların birbirine yakınlığı ile somutlanacak bu yakınlık ilişkisi, modern bildirim araçlarının ortaya çıkması ve enformasyon çağının getirilmesiyle birlikte yepyeni ufuklar çizmektedir. Bugünün dünyasında inanılan sayasal yapıların veya tapınılan inançsal göstergelerin iletişim ve getirileri karşısında önemini yitirmesinden hareketle, her iki toplumun dil ortak paydasında elde edebileceği kazanımlar ve bunun ötesinde kuracağı yeni kültür köprüleri daha sağlıklı dil yapılarının ve bilimsel uyanışların haberciliğini yapmaktadır.

KAYNAKÇA

Doerfer, Gerhard. *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*. Wiesbaden: Franz

Steiner Verlag GMBH, 1963-1975.

Gün, Kerem. "20. Yüzyıl Başlarında, İran'ın Bu Gününü Hazırlayan Nedenler". *Edebiyat ve Eleştiri*

51(Eylül-Ekim 2000): 84-7.

Günaltay, Şemseddin. *İran Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987.

İ'tisami, Pervin. *Pervin-i İ'tisami Divanı*. "İran'da Kadın". Çev. Kerem Gün. Tahran: İşarât-ı İlmi Yayınevi, 1983.

Köprülü, Fuad. "Yeni Fariside Türkçe unsurlar". *Türkiyat* 7-8 (1942-45): 1-6.

Riyâhî, Muhammed Emin. *Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.

Tecrubekar, Banu Nusret. *İran Edebiyatında Şiir "Kaçarlar Dönemi"*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.

* Çeviri: Kerem Gün.

ZAMAN YÖNETİMİ

Zaman Kavramı

Zaman nedir? Zaman ileriye doğru hareketlilik gösteren, sahip olduğumuz çok değerli eşsiz bir kaynaktır. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde zaman; "Bir iş ya da oluşun içinden geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre" olarak tanımlanmaktadır (<http://tdkterim.gov.tr>). Drucker'a göre zaman, "en kıt" ve "en eşsiz", Lakien'e göre ise "temel" bir kaynaktır (Z. Sabuncuoğlu, M.Tüz, Örgütsel Psikoloji, s.32). Zamanı temel ve eşsiz kılan unsurlar, onun hızlı bir şekilde geçmesi, depolanamaması ve geri döndürülememesidir. Yapılması veya planlanması gereken işlerin en kısa sürede ve en verimli şekilde tamamlanabilmesi için zamanın iyi düzenlenmesi ve yönetim süreçleri (planlama, örgütlenme, yürütme, eşgüdümleme, kontrol etme) çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında zaman;

- Kişisel zaman (nesnel zaman, öznel zaman),
- Örgütsel zaman

olmak üzere iki ayrı grupta incelenebilir.

Kişisel zaman olarak algılanan nesnel zaman, saatle ölçülebilen zamandır. Öznel zaman ise hissedilebilen ya da algılanan zamandır. Birey, saatin neyi gösterdiğine bakmaksızın herhangi bir olayda geçen süreyi kısa ya da uzun olarak hissedebilmekte ve buna göre geçen süreyi kısa ya da uzun olarak algılamaktadır. Saatin gösterdiği zaman olarak da ifade edilen "nesnel zaman", çok kesin birimlerle ölçülebilenken öznel zamanın bu biçimde anlaşılması güçtür. Örgütsel zaman ise örgütün belirlemiş olduğu amaç ve hedeflere ulaşabilmesi için harcadığı zamanın bütünüdür. Her örgütün zaman kavramı birbirinden farklıdır; dolayısıyla belirlenen hedef ve amaçlara ulaşma süresi de buna bağlı olarak farklılık göstermektedir.

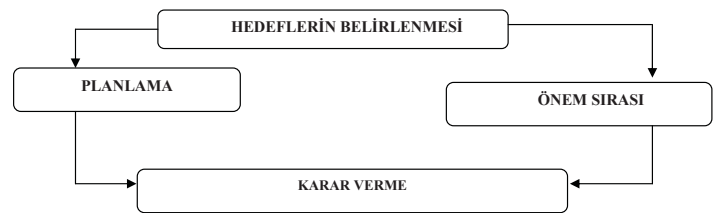
Zaman Yönetimi

Zaman yönetimi, belirlenen amaçlara ve hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanı en etkili biçimde kullanabilmektir. Günlük hayatımızın akışı; mesai saatleri, dinlenme, eğlence, spor, hobiler

Arzu ERYILMAZ
Çankaya Üniversitesi
Hazırlık Sınıfı Öğretmeni

vb. yapılan işlere göre belirli zaman dilimlerine ayrılmıştır. Zaman yönetimi, "neyi, niçin, ne zaman" yaptığımızı bilmek ve günlük yaşamın akışını bu ilkeye göre planlamaktır. Zamanın yönetimi, diğer kaynakların yönetiminde olduğu gibi, "çözümleme ve planlama" yöntemlerinden yararlanmayı gerektir. Zaman yönetiminin prensiplerini anlamak ve bu prensipleri uygulamak için sadece zamanın nasıl kullanılacağını bilmek yeterli değildir. Aynı zamanda, zamanı kullanırken ne gibi problemlerle karşılaşılacağı ve bu problemlerin sebeplerinin de bilinmesi önem taşır. Bu temelden hareket ederek etkili zaman yönetimini, aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi dört ana bölümde incelemek mümkündür:

Hedeflerin önceden belirlenmesi, etkili zaman yönetiminin ilk aşamasıdır. Hedefler, amaçların gerçekleştirilebilmesi için ortaya konulmasını sağlayan alt amaçları kapsamaktadır. Hedeflerin ölçülebilir, sonuca odaklanmış ve zaman çerçevesi belirli olması gerekir. Zaman kaybına önemli ölçüde neden olabilecek unsurların en önemlisi plansızlıktır. Planlama, nereye gitmek istendiğini ve oraya nasıl gideceğini mantıklı bir şekilde önceden karar-

laştırmaktır. Planlama yapılmadığı sürece harcanan çabaların doğru yönde olduğundan emin olunamaz. Yapılan planlamalar sonrası doğru kararı verebilmek için alınan kararlar arasında zaman kaybına neden olduğunu düşündüğümüz işlerden kurtulmak, zamanımızı çok daha etkili ve verimli kullanmamızı sağlayacaktır. Yapacağımız işleri önem sırasına koymak ve bunları ertelemekten uygulamak bize büyük zaman kazandıracaktır. Öncelikli bir etkinliğin daha az önceliği olan bir diğer etkinlik ile değiştirilmesi, olumsuz erteleme veya işi ağırdan almak en büyük zaman kaybettiren davranışlar arasında sayılabilir.

Zaman Yönetimi Yaklaşımları

Zamanımızı etkili kullanabilmek, meşgul görünmek değil; zamanımızı amaçlarımıza yönelik faaliyetler yaparak değerlendirmektir. Bu faaliyetleri yönetirken bilinçli ve bilinçsiz birçok yaklaşımda bulunuruz. Bu yaklaşımlar, bize zamanımızı nasıl yönettiğimize dair ipuçları verir. Bu yaklaşımlar, aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

1. Hedef Belirleme Yaklaşımı: Bu yaklaşım, temelde “Ne istediğini bilmek ve başarmak için çaba harcamak” düşüncesinden hareket eder. Uzun, orta ve kısa vadeli planlama, hedef saptama, gözünde canlandırma, güdüleme ve olumlu bir düşünce tarzı yaratma ve bunu içeren teknikleri içerir. Kısa vadeli planlamada önemli olan kişilerin gündelik ve haftalık yapacağı işlerin çizelgeler ile düzenlemesi, programlaması ve bunları öncelik sırasına yerleştirmesidir. Uzun vadeli planlamada ise genellikle 3-5 yıl arası geleceğe yönelik bir bakış açısı benimsenir.

2. Ardışık Yaklaşım: Ardışık yaklaşım, “İstediğini yapabilirsiniz; ama her şeyi yapamazsınız” düşüncesi üzerine kurulan bir yaklaşımdır. Hedef yaklaşımından esinlenir ve buna önemli bir kavram olan ardışıklığı ekler. “Çabalarınızı öncelikle, en önemli işleriniz üzerinde yoğunlaştırın.” Ardışık yaklaşım düşüncesinin özü şudur: Neye ulaşmak istediğinizi biliyorsanız ve çabalarınızı öncelikle o işler üzerinde yoğunlaştırırsanız devamında başarılı ve mutlu olursunuz.

3. Gelecekçi Yaklaşım: Bu yaklaşıma göre yapılacak her faaliyet, mutlaka gelecek düşünülerek

gerçekleştirilir. Bu yüzden gelecekte başarılı olmak için en önemli işlere ve projelere öncelik verilmelidir. “Gelecekçi yaklaşım”; kendini korumak, verimli ve bağımsız çalışabilmek amacıyla zamanına sahip çıkmak üzerinde odaklanır.

4. Araç Yaklaşımı: Araç yaklaşımı, doğru aracın yani doğru takvimin, doğru planlamanın, bize yaşam kalitesi yaratma gücünü vereceği varsayımına dayalıdır. Bu ise öncelikleri izlemenize, işleri planlamamıza ve ana bilgiye rahatça ulaşmamıza yardımcı olur.

5. Beceri Yaklaşımı: Zaman yönetiminde beceri yaklaşımı, zaman yönetiminin temelde muhasebe ya da kelime işlem gibi becerili olma anlayışına dayalıdır. Bilgi toplumunda yaşadığımız bu günlerde şu tür becerilerde uzmanlaşmamız gerektiğini söyler: Planlayıcı (organizer) veya zaman çizelgesi kullanarak yapılacak işler listesi oluşturma, hedef belirleme, yetki devretme, planlama ve öncelikleri sıralama.

Sonuç olarak zamanın iyi yönetilebilmesi, kişisel, örgütsel ve toplumsal başarıyı da beraberinde getirecektir. Başarılı olabilmek ve zamanı yönetebilme becerisi arasında sıkı bir ilişki vardır. Zaman konusunda bilinçli, mesleki yaşamını ve sosyal ilişkilerini bu bilinç doğrultusunda yönlendirip düzenleyen ve bu düzenlemeleri uygulayabilen toplumlar, diğer toplumlara oranla daha fazla gelişmiştir. Zamanın etkili ve verimli kullanılmasının en önemli koşulu ise onun iyi yönetilebilmesidir.

KAYNAKÇA

ALEXANDER, Roy (1993). “Starving Out the Time Gobblers”, Supervisory Management. Volume: 38, Number: 3, ss. 8-10.

ASLAN Seyfettin, YILMAZ Abdullah, (2002). Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1.

GÜMÜŞELİ, Ali İlker (2005) “Etkili Zaman Yönetimi Teknikleri”, Konferans notları, <http://www.agumuseli.com>

MACKENZIE, R. Alec (1974). “Toward a Personalized Time Management Strategy”, Management Review. American Management Associations, February 1974, ss. 10-15.

SABUNCUOĞLU, Z. ve M. TÜZ (1995). “Örgütsel Psikoloji”, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

BİR KARAGÖL MACERASI

Tanrı'nın bize sunduğu 4 mevsimden beyaz kışın tadını en güzel çıkardığım yere yine gittim ve unutamayacağım bir kamp macerası yaşadım. Bunu insanlarla paylaşmak istedim.

Pazartesi sabahı topuklu ayakkabımla otobüse koşarken o kentin soğuk sesi sanki bana müzik gibi geliyordu. Işıl ışıl parlayan gözlerimi sanki bütün insanlar dikkatle inceliyor, bu kendi kendine gülümseyen insanı deli sanıyordu. Oysa bilmiyorlardı ki ben, bütün kötü enerjimi ve yorgunluğumu hafta sonu karlı doğaya savurmuşum.

Pangea Grubu ile Beypazarı-Karagöl çevresinde yapacağımız etkinliğe heyecanla hazırlandım ve yola koyuldum. Arkadaşlar beni Ayvaşık'tan alacaktı; ama ben çok erken gittiğim için bir benzin istasyonunda beklemeye koyuldum. Orada yaşlı bir adam bana çok soru sordu: Sen kimsin?, Gerçek misin?, Kızım ne işin var soğukta?.. Amcanın bütün sorularına itina ile cevap verdikten sonra, oradan kurtulmanın zevki ile arkadaşlarımın yanına koştum.

Güzel ülkemizin egzotik ilçelerinden biri olan Beypazarı'nın doğa harikaları ve bozulmamış tarihine hep hayran kalmışımdır. Özellikle İnözü Vadisi beni hep etkilemiştir. Karagöl'e doğru giderken karlı yollarda yaptığımız off-road çok heyecanlıydı. Kamp yerimizi ayarladıktan sonra, çadırlarımızı yerleştirdik.

Ormanı kaplayan kar, ağaçların arasında bizlere gülümserken ısınmamız için ateş yakmamıza izin vermişlerdi. Rehberimiz İsmail ve tatlı köpeği DOST'un bizlere gösterdiği ilgi için çok teşekkür ederim.

Hava güneşli ve henüz kararmamıştı. Beypazarlı Selo ve Cem, grubun aşçıları ve stand-upçuları olarak kampa renk kattı. Ben, onlara muhteşem ikili diyorum. Oduncu Selo ve aşçı Cem. Cem'in yaptığı kavurma ve irmik tatlısı harikaydı.

Artık hava kararmıştı ve güneş bizi terk etmişti. Ben halen üşümüyordum; çünkü içimi ısıtan çok güzel bir ortam vardı. Bolu'dan geldiği için geç saatlere kalan sarı gözlü tatlı Selda'yı karşıladık; ama kızcağız, çadırını tek başına kurmak zorunda olduğu için, birçok şeyi kaçırmıştı.

Odunumuz azalıyordu ve gece soğumaya başlamıştı. Herkes çadırına geçti. DOST'un havlama sesleriyle sabahı ettik. Bir ara DOST çadırımın önüne

Kadriye ERENTÖZ
Çankaya Üniversitesi
Mühendislik - Mimarlık Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Sekreteri

biriken karı eşeliyor ve benim kafama ulaşmaya çalışıyordu. İmdat! O, iyi ki bir tilki veya ayı değildi...

Sabah uyandığımızda İsmail'in yaktığı ateşle ısınmaya başladık. Her şey donmuştu ve ortada yiyecek adına bir şey yoktu; ama Efe Bey yine imdadımıza yetişti. Neler yoktu ki menüde: kaymak, bal, zeytin, peynir, sucuk... Her şeyi afiyetle yedik. Artık bu yediklerimizi eritme ve Karagöl'ün tadını çıkarma zamanıydı.

Ankara ve Beypazarı'ndan gelen arkadaşlarımızla 1685 metrelik tırmanışımızı gerçekleştirdik. Karagöl donmuş, etrafını saran ağaçlar karlarla kaplı haldeydi.

Zorlu bir yürüyüşten sonra arabalarımıza ulaştık. Herkesin yüzü soğuktan hafif kızarmıştı; ama doğanın bize verdiği mutluluğu paylaşmanın enerjisi bitmemişti.

Fotoğrafçımız İlker'in arazi aracıyla Ankara'ya dönecektim. Karagöl cennetinden uzaklaşırken yolda mahsur kalan ve iki tekeri de kara saplanan bir araç gördük. İlker'in kahramanlık duyguları harekete geçti ve kendi kendine "yardım etmeliyim" dedi. Mahsur kalan aracı, arazi aracıyla çeken ve kurtaran İlker alkışların sahibi olmuştu. Bu, bizim unutamayacağımız bir anı olarak benliğimize yerleşti.

Yola koyulup evlerimize dönecektik ve haftanın getireceği iş temposuna atacaktık kendimizi; ama diğer insanlardan bir farkımız olacaktı. Ciğerlerimiz ve ruhumuz temizlenmiş, arınmış duygularla haftaya başlayacaktık.

Bize bu saf duyguları yaşatıp bütün güzellikleri tattırdığı için öncelikle Allah'a şükrederiz. Doğayı koruyalım ve unutmayalım...

Bu keyifli yürüyüşü yaşatan ve duygularımı sizlerle paylaşmama fırsat tanıyan rehberimiz İsmail ve DOST'a, kare kare bu anları fotoğraflarda yansıtan İlker'e ve doğa âşığı arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Bir başka doğa macerasında buluşmak ümidiyle...

Fatih KUMSEL
Çankaya Üniversitesi
Kütüphane Müdürü

Ceren ÖRS
Çankaya Üniversitesi Kütüphanesi
Kütüphaneci

Üniversitemiz kütüphanesinin abone olduğu veritabanlarının kullanımına dönük veritabanlarının tanıtımları ve kullanımları ile ilgili bilgi vermeye çalışacağız.

Bu sayıda, alanında tüm dünyada otorite olarak görülen ISI tarafından üretilen ve dünyada en kapsamlı atıf indeksi olarak kabul edilen Web Of Science'ın tanıtımı ve kullanımı anlatılmaktadır.

Web Of Science hakkındaki detaylı yazı Üniversitemiz kütüphanesinde görevli Kütüphaneci Ceren Örs tarafından hazırlanmıştır.

WEB OF SCIENCE

Web of Science, ISI (Institute of Scientific Information) tarafından üretilen ve ISI'nın Web of Knowledge platformu üzerinden erişime sunulan dünyanın önde gelen fen bilimleri, sosyal bilimler ile sanat ve beşeri bilimler konularındaki sürekli yayınlar tarafından oluşturulan, çoklu disiplinde, yüksek kalitede araştırma bilgisini sağlayan konu ve atıf indeksleri veri tabanıdır. Kapsamında 256 farklı kategoride ve 10.000'in üzerinde dergi bulunmaktadır.

Web of Science; Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Social Sciences Citation Index (SSCI) ve Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)'in birleşmesinden oluşmaktadır. Bu veri tabanları kapsamında yer alan dergilerdeki makalelerin künyelerine ve bu makalelere yapılan atıflara erişmek mümkündür.

SCIENCE CITATION INDEX EXPANDED:

1973'den günümüze güncel ve geriye dönümlü bilgi içerir. Kapsamında 150 disiplinde yaklaşık 7100 dergi bulunmaktadır. Sahip olduğu konu başlıkları arasında; astronomi, bilgisayar, botanik, biyokimya, biyoloji, biyoteknoloji, fizik, zooloji, eczacılık, kimya, malzeme bilimi, matematik, tarım, tıp (nöroloji, pediatri, psikiyatri, onkoloji, pediatri, hematoloji, psikiyatri, cerrahi) ve veterinerlik sayılabilir.

SOCIAL SCIENCE CITATION INDEX: 1956'dan günümüze kadar olan bilgileri içerir. Antropoloji, dil bilimleri, bilgi bilim ve kütüphanecilik, endüstriyel ilişkiler, felsefe, halk sağlığı, hukuk, kadın çalışmaları, madde bağımlılığı, psikiyatri, psikoloji, siyaset bilimi, sosyal çalışmalar ve sorunlar, sosyoloji, şehirleşme ve tarih konularını kapsar.

ART&HUMANITIES CITATION INDEX: 1975 yılından günümüze yaklaşık 1200 dergi içeriğine sahiptir. Arkeoloji, mimarlık, sanat (edebiyat, müzik, tiyatro), dil bilimleri, felsefe, din ve tarih konularını kapsar.

CONFERENCE PROCEEDINGS CITATION INDEX: Bunlara ek olarak, 1990 yılından günümüze kadar gelen konferans, seminer, kongre bildirileri ve çalışma raporlarına ulaşabileceğimiz Web of Science bünyesinde yer alan bir indekstir.

WEB OF SCIENCE ÖZELLİKLERİ VE SAĞLADIĞI OLANAKLAR

- 100 yılı aşan bir içerik arşivi derinliğine sahiptir.
- Web of Science, fen bilimleri, sosyal bilimler ile sanat ve insan bilimlerinin tüm alanlarında en iyi yayınları seçer ve indeks altına alır.
- Bu yayınların içinde bulunan değişik türde dokümanlar veri tabanına eklenir. Bu, bir yayında çık-

miş olan belirli bir mektubu, düzeltmeyi, eki, alıntıyı, yazı kurulu metnini ya da tanıtım yazısını tarayabilirsiniz anlamına gelir.

- Kayıtlar; atıfta bulunulan referanslar, başlıklar, yazarlar, anahtar kelimeler, özet ve diğer belge ayrıntıları hakkında bilgileri içerir.
- Arama sonuçlarını; doküman tipi, dil, yayın yılı, dergi adı ve konu alanı gibi sahalarda "analiz" edebilme olanağı sağlar.
- Araştırmacıların kendi alanlarında yeni eklenen kayıtlardan haberdar olması için e-posta hizmeti vardır.
- Web of Science bibliyografik bir veri tabanı olmasına karşın, kurumun abone olduğu veri tabanları ile bağlantılı olarak, binlerce yayının tam metnine bir köprü ile erişim sağlar.

• Atıf taraması yaparak araştırmaya kimlerin atıf yaptığını ve yeni araştırmalarda ne derecede, nasıl kullanıldığını görebilirsiniz.

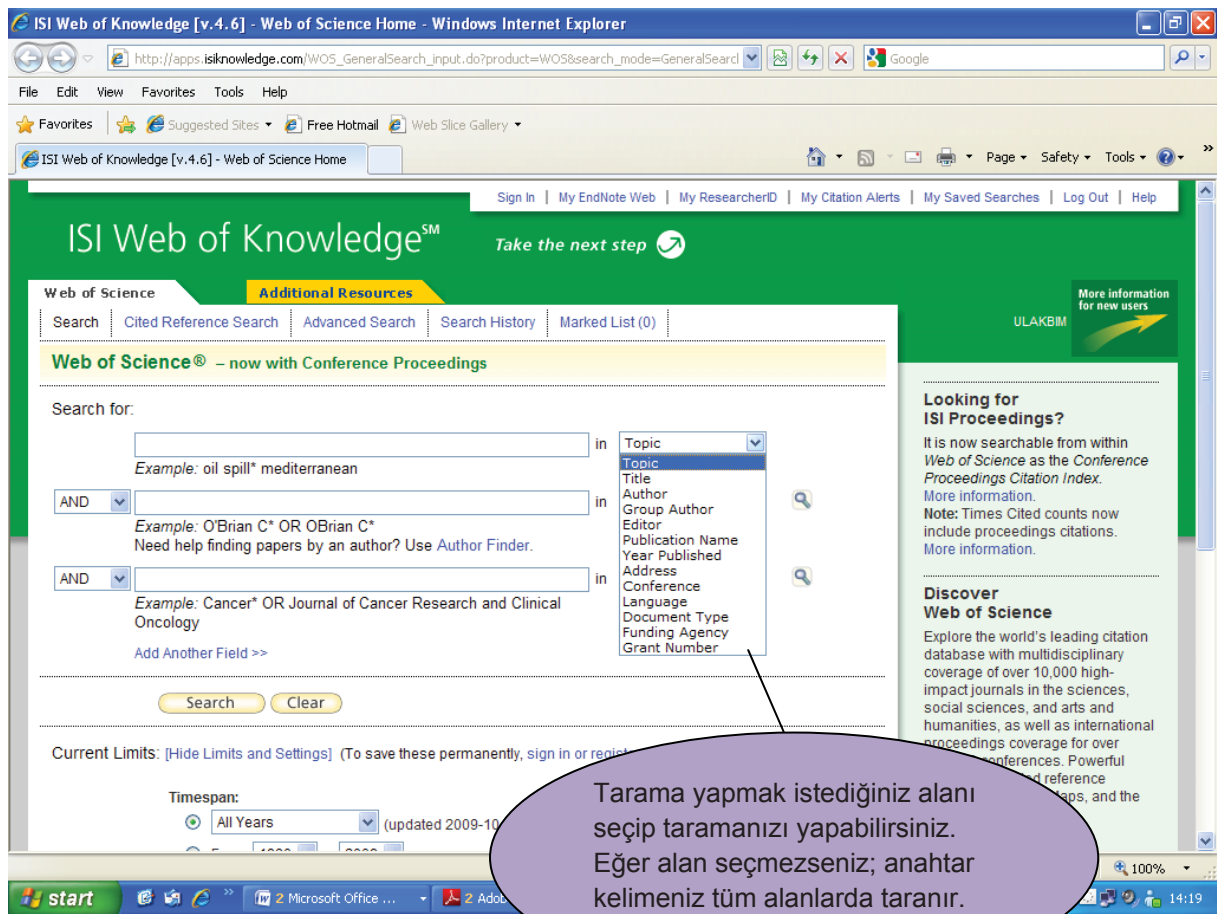
• Kendi alanınızda yapılan çalışmaları güncel olarak takip edebilirsiniz.

• Bir konunun, fikrin ya da metodun geçmişten günümüze gelişimini izleyebilirsiniz.

• Sadece bir kaç anahtar kelimeyle, açıklamakta zorlanacağınız fikir veya konularla ilgili makalelere ulaşabilirsiniz.

WEB OF SCIENCE KULLANIM BİLGİLERİ

Web of Science'da; "Search", "Advanced Search" ve "Cited Reference Search" olmak üzere 3 şekilde tarama yapılır.

TARAMA KURALLARI

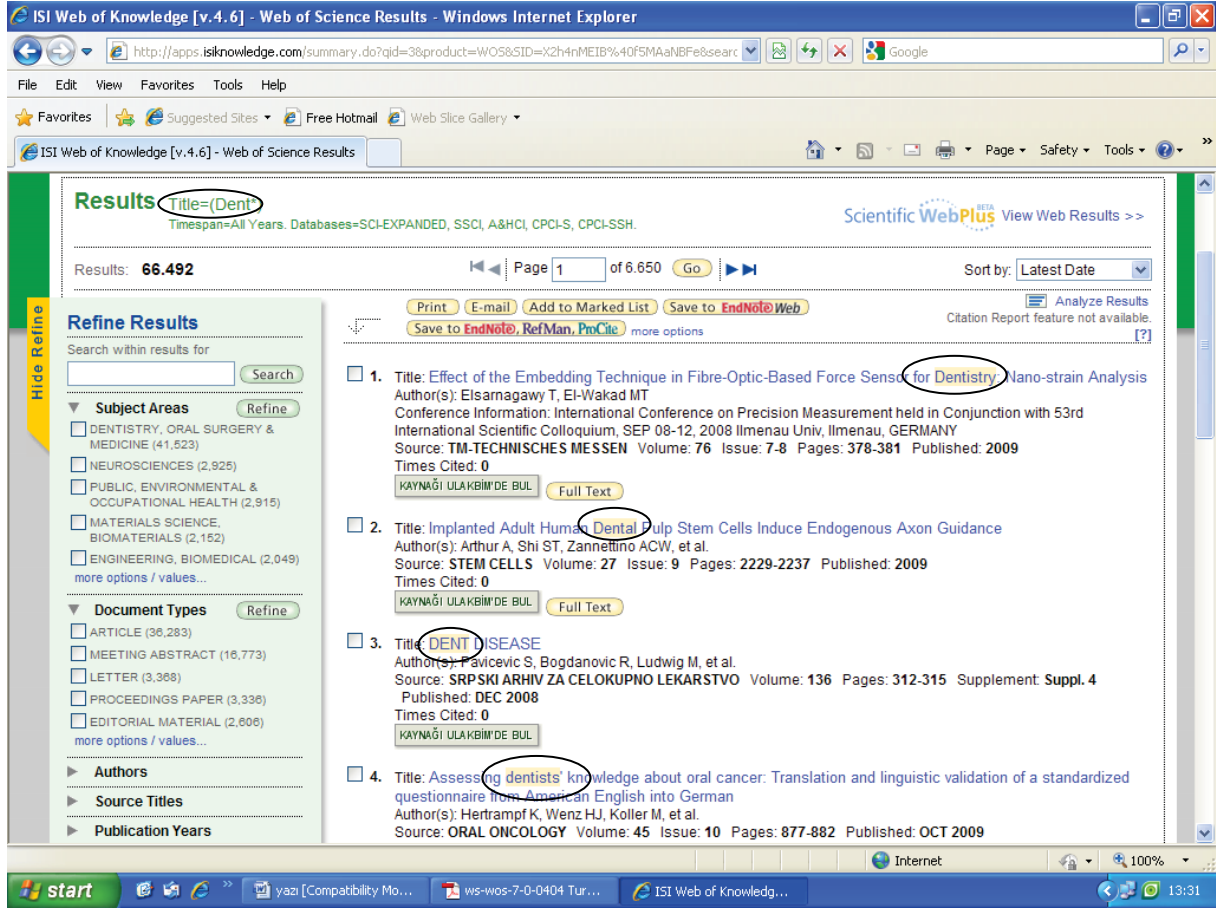
Web of Science'ın tarama kurallarından ilki kestirme işaretleridir. Bir kelimenin tüm takılı hallerini bulmak ya da kelimenin içerisinde geçen harflerin doğruluğundan emin olabilmek için kesme işaretleri kullanılır.

? = Sadece bir harf.

* = Sıfır ya da daha fazla harf.

\$ = Bir veya sıfır harf.

Dent* → Dent, Dental, Dentist, Dentistry
Mic*os*op → Microstop, Microscop, Microscoop
Dermatos?s → Dermatitis, Dermatoses
Den\$ → Dent, Deng, Dens, Deny

Bunların dışında Web of Science'da "Boolean Operatörleri" de kullanılmaktadır.

AND (ve) : İki ya da daha fazla anahtar kelimenin bir arada geçmesini istediğimiz kayıtlar için kullanılır.

Örneğin;

KONU: Health **AND** Woman

Health ve **woman** kelimelerinin bir arada geçtiği dokümanları listeler.

OR (ya da) : Anahtar kelimelerden en az birinin olduğu kayıtları bulmak için kullanılır. Özellikle eş anlamlılar veya değişik yazımlar aranırken kullanılabilir.

Örneğin;

KONU: Iron **OR** Steel

Iron ya da **Steel** kelimelerinden en az birinin geçtiği dokümanları listeler.

NOT (değil) : Hariç bırakılmak istenen kelimeyi ifade etmek için kullanılır.

Örneğin;

KONU: Cancer **NOT** Lungs

Cancer kelimesinin geçtiği; ancak içerisinde **lungs** kelimesinin geçmediği dokümanları listeler.

Eğer aynı tarama sorgusu içerisinde birden fazla operatör kullanılacaksa işlem; NOT, AND, OR sıralamasına göre gerçekleştirilir ve sıralamayı değiştirmek için mutlaka parantez işareti kullanılır.

Örneğin;

(Iron OR Steel) AND Machine

Web of Science'da kapsamlı bir tarama yapmak için **ADVANCED SEARCH** seçeneği kullanılır.

Citation Databases ve Timespan alanlarından tarama yapılacak veri tabanı ve tarih aralığı seçilir. Ekranda yer alan tarama kutucuğuna sayfada belirtilen field tags ve Booleans bilgiler kullanılarak sorgulama formülasyonu oluşturulup search düğmesine basılarak tarama başlatılır.

Search düğmesine bastıktan sonra, tarama sonuç sayfası için kayıt sayısına tıklanır.

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/summary.do?product=WOS&doc=1&qid=3&SID=V2gBMGgPNABIP6MINbm8&

File Edit View Favorites Tools Help

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History Marked List (0)

Web of Science® - now with Conference Proceedings

Results CF=(Component Engineering AND Canada AND 2004)
Timespan=All Years. Databases=SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, CPCI-S, CPCI-SSH.

Results: 27 Page 1 of 3 Go Sort by: Latest Date

Print E-mail Add to Marked List Save to EndNote Web
Save to EndNote, RefMan, ProCite more options Analyze Results
Create Citation Report

Refine Results

Search within results for

Subject Areas Refine

COMPUTER SCIENCE, THEORY & METHODS (27)

Document Types Refine

PROCEEDINGS PAPER (27)

1. Title: Generating AspectJ programs with meta-AspectJ
Author(s): Zook D, Huang SS, Smaragdakis Y
Conference Information: 3rd International Conference on Generative Programming and Component Engineering, OCT 24-28, 2004 Vancouver, CANADA
Source: GENERATIVE PROGRAMMING AND COMPONENT ENGINEERING 2004, PROCEEDINGS Book Series: LECTURE NOTES IN COMPUTER SCIENCE Volume: 3286 Pages: 1-18 Published: 2004
Times Cited: 12
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL Full Text

2. Title: Splice: Aspects that analyze programs
Author(s): McDermid S, Hsieh WC
Conference Information: 3rd International Conference on Generative Programming and Component Engineering, OCT 24-28, 2004 Vancouver, CANADA
Source: GENERATIVE PROGRAMMING AND COMPONENT ENGINEERING 2004, PROCEEDINGS Book Series: LECTURE NOTES IN COMPUTER SCIENCE Volume: 3286 Pages: 19-38 Published: 2004
Times Cited: 0
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL Full Text

3. Title: A generative approach to aspect-oriented programming
Author(s): Smith DR
Conference Information: 3rd International Conference on Generative Programming and Component Engineering, OCT 24-28, 2004 Vancouver, CANADA
Source: GENERATIVE PROGRAMMING AND COMPONENT ENGINEERING 2004, PROCEEDINGS Book Series: LECTURE NOTES IN COMPUTER SCIENCE Volume: 3286 Pages: 39-50 Published: 2004
Times Cited: 0
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL Full Text

start ISI Web of Knowledge, Microsoft PowerPoint, web_of_science1.pdf, Microsoft Office 15:45

Tarama sonuç sayfasında, makale ile ilgili detaylı bilgi için makalenin üzerine tıklamak gerekmektedir.

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AdvancedSearch&qid=3&SID=V2gBMGgPNABIP6MINbm8&

File Edit View Favorites Tools Help

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History Marked List (0)

Web of Science® - now with Conference Proceedings

<< Back to results list Record 1 of 27 Record from Web of Science®

Generating AspectJ programs with meta-AspectJ

Full Text Print E-mail Add to Marked List Save to EndNote Web
Save to EndNote, RefMan, ProCite more options

Author(s): Zook D, Huang SS, Smaragdakis Y
Editor(s): Karsai G, Visser E

Source: GENERATIVE PROGRAMMING AND COMPONENT ENGINEERING 2004, PROCEEDINGS Book Series: LECTURE NOTES IN COMPUTER SCIENCE Volume: 3286 Pages: 1-18 Published: 2004

Times Cited: 12 References: 19 Citation Map

Conference Information: 3rd International Conference on Generative Programming and Component Engineering, OCT 24-28, 2004 Vancouver, CANADA, ACM SIGPLAN, ACM SIGSOFT

Abstract: Meta-AspectJ (MAJ) is a language tool for generating AspectJ programs using code templates. MAJ itself is an extension of Java, so users can interleave arbitrary Java code with AspectJ code templates. MAJ is a structured meta-programming tool: a well-typed generator implies a syntactically correct generated program. MAJ promotes a methodology that combines aspect-oriented and generative programming. Potential applications range from implementing domain-specific languages with AspectJ as a back-end to enhancing AspectJ with more powerful general-purpose constructs. In addition to its practical value, MAJ offers valuable insights to meta-programming tool designers. This is a mature meta-programming tool for AspectJ (and, by extension, Java): a lot of emphasis has been placed on context-sensitive result, MAJ minimizes the number of meta-programming (quote/unquote) operators and uses to remember type names for syntactic entities.

Document Type: Proceedings Paper

Cited by: 12
This article has been cited 12 times (from Web of Science).
Kuhne T, Schreiber D Can Programming be Liberated from the Two-Level Style? Multi-Level Programming with DeepJava. OOPSLA: 22ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON OBJECT-ORIENTED PROGRAMMING, SYSTEMS, LANGUAGES, AND APPLICATIONS, PROCEEDINGS 229-243 2007
Huang SS, Zook D, Smaragdakis Y Domain-Specific Languages and Program Generation with Meta-AspectJ. ACM TRANSACTIONS ON SOFTWARE ENGINEERING AND METHODOLOGY 18:2 NOV

start ISI Web of Knowledge, Microsoft PowerPoint, Microsoft Office 15:49

Makalenin tam metnine erişebilir, kullanılan referansları ve yapılan atıfları görebilirsiniz.

Bir yazarın ya da bir çalışmanın atıf alıp almadığını, eğer atıf sahibi bir yayın varsa bu yayınların atıf bilgisine ulaşmak için CITED REFERENCE SEARCH seçeneği kullanılır. Bu alanda, bütün ortak yazarlar (ilk yazar ve diğerleri) sorgulanabilmektedir. Cited Reference Search alanında üç şekilde tarama yapılır:

- **Cited Author: Atıf** yapılan yazarı belirtir. Burada yazarın soyadı ve adının ilk harfi alınır.
- **Cited Work: Atıf** yapılan dergi, makalenin yayınlandığı dergi.
- **Cited Year: Atıf** aldığı yıl-makalenin yayınlandığı yıl.

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Cited Reference Search - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/WOS_CitedReferenceSearch_input.do?product=WOS&SID=W1a9hPAB8L5

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Cited ...

Sign In | My EndNote Web | My ResearcherID | My Citation Alerts | My Saved Searches | Log Out | Help

ISI Web of KnowledgeSM Take the next step

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History Marked List (0)

Web of Science® - now with Conference Proceedings

Cited Reference Search. Find the articles that cite a person's work

Step 1: Enter the author's name, the work's source, and/or publication year.

Cited Author: O'Brian C*
Example: O'Brian C* OR O'Brian C*

Cited Work:
Example: J Comput Appl Math
journal abbreviation list

Cited Year(s):
Example: 1943 or 1943-1945

Search Clear

Current Limits: [Hide Limits and Settings] (To save these permanently, sign in or create an account)

Timespan: All Years (updated 2009-10-10)
From 1980 to 2009 (default is all years)

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Cited Reference Search Step 2 - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/summary.do?product=WOS&qid=78&SID=W1a9hPAB8L5To1epoe&search

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Cited ...

Sign In | My EndNote Web | My ResearcherID | My Citation Alerts | My Saved Searches | Log Out | Help

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History Marked List (0)

Web of Science® - now with Conference Proceedings

<< Back to previous

Cited Reference Search. Find the articles that cite a person's work

Step 2 of 2: Select cited references and click "Finish Search."

Select the references for which you wish to see the citing articles, then click the "Finish Search" button.
Hint: Look for cited reference variants (sometimes different pages of the same article are cited or papers are cited incorrectly).

CITED REFERENCE INDEX
References: 1 - 25 of 25

Select Page Select All* Clear All*

Finish Search

Select	Cited Author	Cited Work [SHOW EXPANDED TITLES]	Year	Volume	Page	Article ID	Citing Articles **	View Record
☐	...O'brian C	~	1998		127		1	View Record
☐	...O'brian CA	ANTIOXID REDOX SIGN	2005	7	855		8	View Record
☐	...O'brian CA	ARCH BIOCHEM BIOPHYS	1999	365	248		2	View Record
☐	...O'brian CA	ARCH BIOCHEM BIOPHYS	1998	356	258		4	View Record
☐	...O'brian CA	BIOCHEM PHARMACOL	2000	60	1355		32	View Record
☐	...O'brian CA	BIOCHEMISTRY-US	2000	39	10319		59	View Record
☐	...O'brian CA	BIOCHEMISTRY-US	1999	38	13244		59	View Record
☐	...O'brian CA	CANCER RES	2005	65	10478	DOI 10.1158/0008-5472.CAN-05-1989	5	View Record
☐	...O'brian CA	CARCINOGENESIS	2004	25	585	DOI 10.1093/carcin/bgh041	12	View Record
☐	...O'brian CA	CARCINOGENESIS	2003	24	247		20	View Record

ISI Web of Knowledge [v4.6] - Web of Science - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/CitedFullRecord.do?product=WOS&db_id=WOS&SID=W1a@PAB8L5t1p1e1

File Edit View Favorites Tools Help

ISI Web of Knowledge [v4.6] - Web of Science

Page Safety Tools

Oxidant-induced S-gutathiolation inactivates protein kinase C-alpha (PKC-alpha): A potential mechanism of PKC isozyme regulation

KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL

Print E-mail Add to Marked List Save to EndNote Web

Save to EndNote, RefMan, ProcCite more options

Author(s): Ward NE, Stewart JR, Ioannides CG, O'Brian CA

Source: BIOCHEMISTRY Volume: 39 Issue: 33 Pages: 10319-10329 Published: AUG 22 2000

Times Cited: 59 References: 40 Citation Map

Abstract: Protein kinase C (PKC) isozymes are subject to inactivation by reactive oxygen species (ROS) through as yet undefined oxidative modifications of the isozyme structure. We previously reported that Cys-containing, Arg-rich peptide-substrate analogs spontaneously form disulfide-linked complexes with PKC isozymes, resulting in isozyme inactivation. This suggested that PKC might be inactivated by oxidant-induced S-glutathiolation, i.e., disulfide linkage of the endogenous molecule glutathione (GSH) to PKC. Protein S-glutathiolation is a reversible oxidative modification that has profound effects on the activity of certain enzymes and binding proteins. To directly examine whether PKC could be inactivated by S-glutathiolation, we used the thiol-specific oxidant diamide because its oxidant activity is restricted to induction of disulfide bridge formation. Diamide weakly inactivated purified recombinant cPKC-alpha, and this was markedly potentiated to nearly full inactivation by 100 mu M GSH, which by itself was without effect on cPKC-alpha activity. Diamide inactivation of cPKC-alpha and its potentiation by GSH were both fully reversed by DTT. Likewise, GSH markedly potentiated diamide inactivation of a PKC isozyme mixture purified from rat brain (alpha, beta, gamma, is an element of, zeta) in a DTT-reversible manner. GSH potentiation of diamide-induced cPKC-alpha inactivation was associated with S-glutathiolation of the isozyme. cPKC-alpha S-glutathiolation was demonstrated by the DTT-reversible incorporation of [S-35]GSH into the isozyme structure and by an associated change in the migration position of cPKC-alpha in nonreducing SDS-PAGE. Diamide treatment of NM3T3 cells likewise induced potent, DTT-reversible inactivation of cPKC-alpha. In association with [S-35] S-thiolation of the isozyme. Taken together, the results indicate that PKC isozymes can be inactivated by oxidant-induced S-glutathiolation.

Cited by: 59

This article has been cited 59 times (from view of citation)

Torres L, Sandoval J, Penella E, et al. In vivo GSH depletion induces c-myc expression by modulation of chromatin protein complexes. FREE RADICAL BIOLOGY AND MEDICINE 46 11 1534-1542 JUN 1 2009

Limon-Pacheco J, Gonshebat ME. The role of antioxidants and antioxidant-related enzymes in protective responses to environmentally induced oxidative stress. MUTATION RESEARCH-GENETIC TOXICOLOGY AND ENVIRONMENTAL MUTAGENESIS 674 1-2 Sp. Iss. SI 137-147 MAR 31 2009

Gao XH, Bedhomme M, Veyel D, et al. Methods for Analysis of Protein Glutathionylation and their Application to Photosynthetic Organisms. MOLECULAR PLANT 2 2 218-235 MAR 2009

[view all 59 citing articles]

Create Citation Alert

View Record'a basıldığında makale bilgilerine ulaşılabilir.

Makaleye yapılan atıf sayısı ve bilgisi. En son yapılan 3 atıf altta görülmektedir.

Belirlediğiniz sayfalara yeni atıfları izlemek için "Creation Citation Alert" düğmesiyle atıf uyarıları koyabilirsiniz; ancak bunun için bir hesap açmanız gerekmektedir.

Tüm Web of Science kullanıcıları kişisel bir ISI Web of Knowledge profili oluşturabilir. Kişisel bir profil oluşturarak:

- Sınırsız sayıda sonuç ve uyarıyı kaydetme olanağı,
- Sınırsız atıf uyarılarını kaydetme olanağı,
- 10.000 referansa kadar Endnote Web kitaplığına kaydetme olanağını bulabilirler.

Central Login -- ISI Web of Knowledge [v4.6] - Windows Internet Explorer

http://pcs.isiknowledge.com/registration.cg?Func=Central_Login&url=http%3A%2F%2Fapps.isiknowledge.com

File Edit View Favorites Tools Help

Central Login -- ISI Web of Knowledge [v4.6]

Page Safety Tools

ISI Web of KnowledgeSM Take the next step

Log Out | Help

Sign In

Customize Your Experience

- Save Searches
- Receive E-mail Alerts
- Access EndNote Web
- Want to know more?
- Register

E-mail Address:

Password: (Forgot it?)

☐ Remember me on this computer

In order to access many ISI Web of Knowledge features, you must sign in or register.

As a registered user, you can take advantage of these convenient features:

- Select a starting application, which will enable you to start your session in a specific database or product.
- Save searches to the ISI Web of Knowledge server.
- Set up search history alerts.
- Set up citation alerts (for Web of Science customer only).
- Create custom journal lists for focused browsing and table of contents alerting (for Current Contents Connect customers only).
- Access EndNote Web.
- Automatically sign in every time you access ISI Web of Knowledge.

Please give us your feedback

Accept

Copyright ©2009

THOMSON REUTERS

Hesabınız varsa e-mail adresinizi ve şifrenizi (password) girerek hesabınıza bağlanabilir; hesabınız yoksa register düğmesiyle yeni bir hesap açabilirsiniz.

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Results - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/summary.do?qid=10&product=WOS&SID=W1a%40hPAB8LSI1p1epoe&sear

File Edit View Favorites Tools Help

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Results

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History **Marked List (1)**

Web of Science® – now with Conference Proceedings

Results Topic=(oil spill* mediterranean)
Timespan=All Years. Databases=SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, CPCI-S, CPCI-SSH.

Results: 116 Page 1 of 12 Go Sort by: Latest Date

Print E-mail Add to Marked List Save to EndNote Web

Save the selected records to My EndNote Web library

Refine Results

Search within results for

Subject Areas

ENVIRONMENTAL SCIENCES (64)

MARINE & FRESHWATER BIOLOGY (29)

OCEANOGRAPHY (14)

ENGINEERING, ENVIRONMENTAL (13)

GEOSCIENCES, MULTIDISCIPLINARY (12)

Document Types

ARTICLE (67)

PROCEEDING PAPER (44)

REVIEW (3)

EDITORIAL MATERIAL (2)

1. Title: Hydrocarbons in Seawater and Water Extract of Jarzouna-Bizerte Coastal of Tunisia (Mediterranean Sea): Petroleum Origin Investigation Around Refinery Rejection Place
Author(s): Zif, Nouria I, Khedir-Ghenim Z, Bahri R, et al.
Source: WATER AIR AND SOIL POLLUTION Volume: 202 Issue: 1-4 Pages: 19-31 Published: SEP 2009
Times Cited: 0
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL

2. Title: Seasonal differences of lysosomal, lipid and enzyme activities in the mussel *Mytilus galloprovincialis*
Author(s): Koukoulou N, Raftopoulou EK, Dimitrakopoulos C, et al.
Source: JOURNAL OF MOLLUSCAN STUDIES Volume: 202 Issue: 1-4 Pages: 19-31 Published: SEP 2009
Times Cited: 0
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL

3. Title: Oppositional Dynamics of Organic versus Inorganic Carbon in the Surface Ocean
Author(s): Barbour EK, Sabra AH, Bianu EG, et al.
Source: JOURNAL OF COASTAL RESEARCH Volume: 202 Issue: 1-4 Pages: 19-31 Published: SEP 2009
Times Cited: 0
KAYNAĞI ULAKBİM'DE BUL

İstediğiniz makalelerin yanındaki kutucuğa tıklayıp (check atıp) Add to Marked List diyebilir ve kendi Marked Listinize kayıtları sağlayabilirsiniz.

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Search History - Windows Internet Explorer

http://apps.isiknowledge.com/WOS_CombineSearches_input.do?product=WOS&SID=W1a%40hPAB8LSI1p1e

File Edit View Favorites Tools Help

ISI Web of Knowledge [v.4.6] - Web of Science Search History

Web of Science Additional Resources

Search Cited Reference Search Advanced Search Search History **Marked List (1)**

Web of Science® – now with Conference Proceedings

Search History

Set Results

Save History / Create Alert Open Saved History

Combine Sets Delete Sets

AND OR Select All Combine Delete

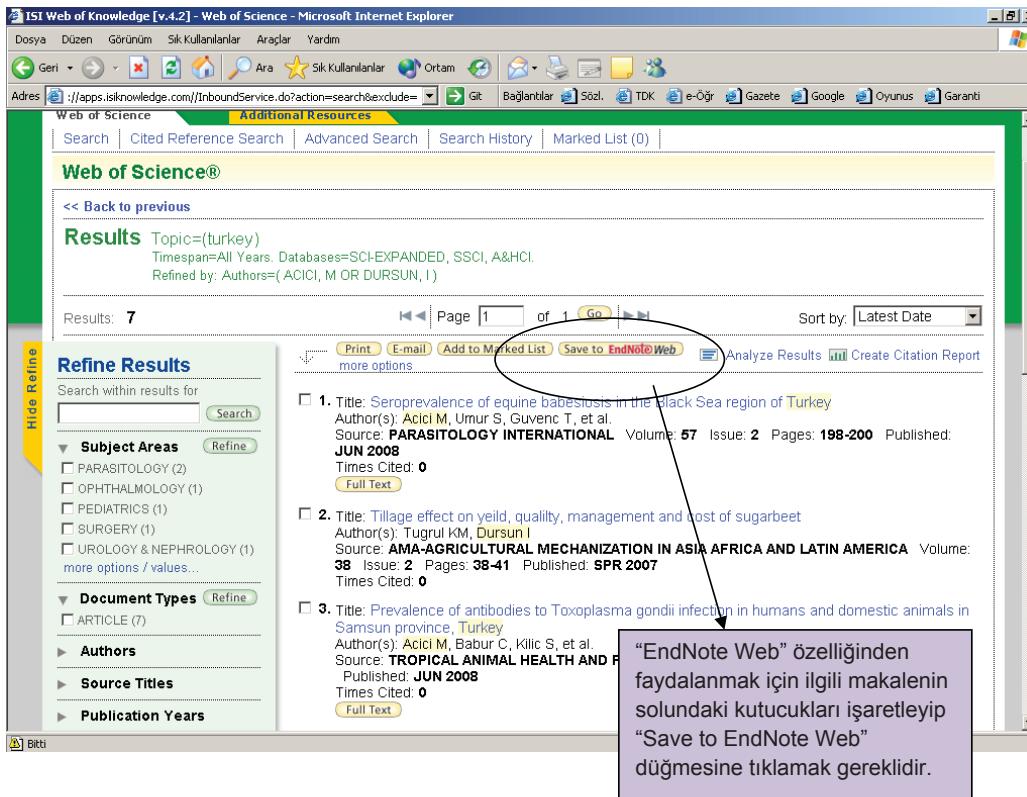
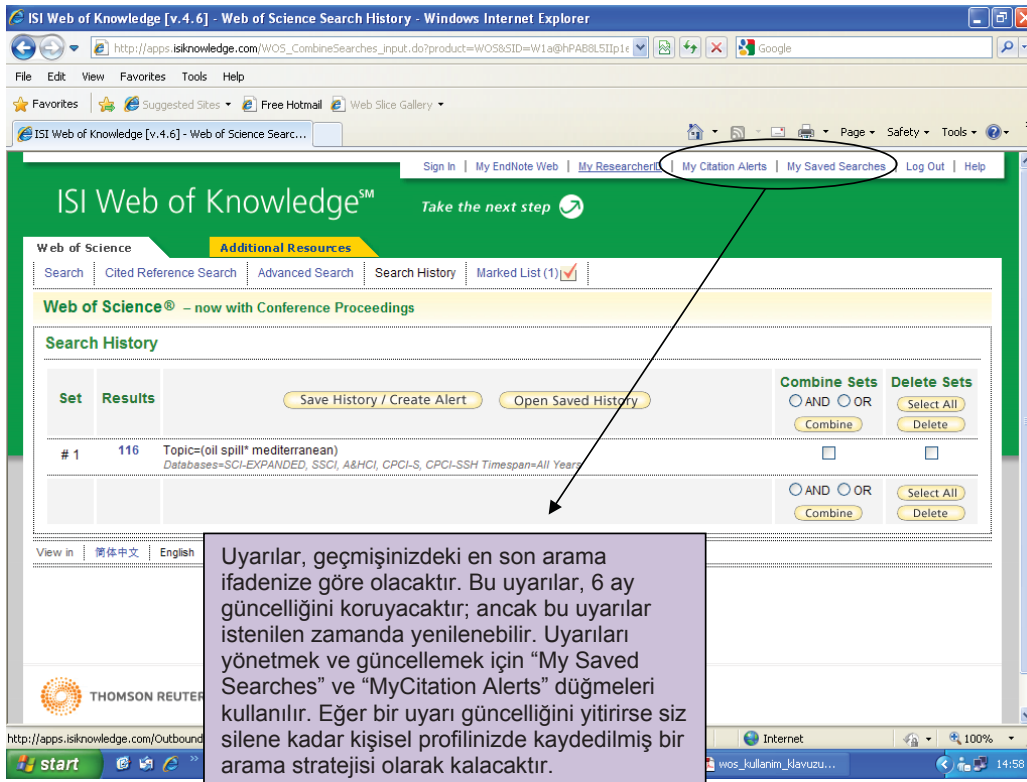
1 116 Topic=(oil spill* mediterranean)
Databases=SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, CPCI-S, CPCI-SSH Timespan=All Years

View in 简体中文 English

Please give us your feedback on using ISI Web of Knowledge.

Acceptable Use Policy Copyright © 2009 Thomson Reuters

Eski aramalarınızı görebilmek için "Search History" e tıklayın. 20'ye kadar arama geçmişini ve uyarı kaydedebilirsiniz.

Endnote Web ile kişisel kütüphanenize 10.000'e kadar referans kaydını kaydedebilirsiniz. Endnote Web, bir dokümandaki atıfları eklemenize veya değiştirmenize ve diğer çevrimiçi veritabanlarını ve kütüphane kataloglarını taramanıza imkân verir. Endnote Web'i aynı zamanda yazdığınız dokümanlara atıf eklemede ya da atıfları değiştirmede de kullanabilirsiniz.

Tüm bu anlatımların yanı sıra, herhangi bir sayfada iken Help (Yardım) tuşuna basarak özellikler, tarama ipuçları ve örnekleri de içeriğinde barındıran ayrıntılı yardım sayfalarına erişebilirsiniz.

Onur YENİAY
Çankaya Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
2008 Mezunu

“HEDEFLER KÜÇÜK TUTULMAMALI”

Üniversitemiz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2008’de mezun olan ve Kaymakamlık yapmaya başlayan Sayın Onur Yeniay ile bilgilendirici bir sohbet gerçekleştirdik.

• **Sayın Yeniay, öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?**

23 Temmuz 1984 Samsun doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi bu şehirde tamamladıktan sonra, 2002 yılında Çankaya Üniversitesi’ni kazanarak Ankara’ya geldim. 2008 yılında Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldum. Üniversite hayatım boyunca çeşitli topluluklarda aktif olarak görev yaptım. Örneğin, Siyaset ve Diplomasi Topluluğu’nun Yönetim Kurulu Üyeliği’ni yaptım ve “Türkiye-ABD İlişkileri” adlı konferansın organizasyonunda etkin görev aldım. Bunun dışında spordan, özellikle futboldan çok hoşlanırım, diyebilirim.

• **Üniversite sınavı sonucunda, Çankaya Üniversitesi’ni, tanıyarak bilinçli olarak mı seçtiniz?**

Elbette tercih ederken bazı araştırmalarda bulundum. Üniversitenin sağladığı imkânlara baktım; fiziki mekânlarını, özellikle spor komplekslerini ve

buna benzer olanaklarını inceleyerek tercihimizi oluşturduk. Aslına bakarsanız, Çankaya Üniversitesi’ni tercih etmemin ana nedeni, öğrencilerine sağladığı ve eğitim hayatı boyunca hiç kesintiye uğratmadığı burs olanağı ve kaliteli İngilizce eğitimi oldu. Burslu kazanan benim gibi öğrenciler için söz konusu bursun kesilmemesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

• **Dışardan gözüken Çankaya Üniversitesi ile öğrencisi olduğunuz Çankaya Üniversitesi arasında farklar var mıydı?**

Bazı farklılıkların olduğu bir gerçek. Her ne kadar Üniversitemizin sunduğu fiziki mekânlar yeterli olsa da daha geniş bir kampusun varlığı çok daha iyi olacaktır görüşündeyim. Örneğin, inşaatı devam eden yeni kampusumuz, orada okuyacak öğrenci arkadaşlarımıza daha iyi imkânlar sunacaktır. Onun dışında Üniversitemiz, eğitim ve öğrencilerine sağladığı hizmet konusunda tam da hayal ettiğim gibiydi. Çok iyi bir eğitim kadrosundan çok

iyi bir eğitim alarak mezun olma imkânı bulduğumu düşünüyorum. Elbette İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni baz alarak konuşmaktayım; ancak diğer fakültelerdeki arkadaşlarımla sohbet ettiğimde de kendi görüşlerimi destekler şeyler duyduğumu söyleyebilirim.

• Başarılı bir üniversite öğrencisi miydiniz?

Ben de hemen hemen her üniversite öğrencisi gibi, ilk senelerde üniversite hayatının tadını çıkarmaya yöneldim. Bu, aslında iyi bir yöntem değil. Onun için Hazırlık Sınıfı'nda okuduğum zamanı pek iyi değerlendirdiğimi söyleyemem. Bunun etkisini bölüm eğitimine geçtiğinde gördüm ve ilk seneler dersler konusunda yetersiz kaldım. Bunu açık yüreklilikle söyleyebilirim; ancak daha sonraki senelerde, elbette kendimi derslere biraz daha yoğunlaştırarak mezun olmayı başardım. Yani bu noktada pek başarılı bir öğrenci olduğumu söyleyemem.

• Mezun olacağınız sene, üniversite sonrasındaki hayatınıza dair planlarınız var mıydı? Yapacağınız işe karar vererek mi mezun oldunuz?

Hayalimin tam olarak kaymakamlık olduğunu söyleyemem; ancak hep "A" tipi bir kadroya girmek istediğimi söyleyebilirim. Söz konusu kavramı açmak gerekirse bu; bakanlıkların müfettişlik veya uzmanlık kadroları, kaymakamlık, Sayıştay denetçiliği, idari hâkimlik gibi kadroları kapsayan bir kavramdır. Ben de bu tip meslekler arzu ediyordum. Bu bağlamda, mezun olacağım senenin ilk döneminden itibaren bir KPSS kursuna yazıldım ve çok çalıştım.

• Kariyer olarak düşünürseniz kaymakamlık hayatınızın neresinde?

Bu mesleği yapmak için bir senemi feda ettiğimi söylemek sanırım yeterli olacaktır. 2008'in Haziran ayında mezun oldum. Bunun ardından benim gibi hedefleri olan birkaç arkadaşım ile hemen bir araya geldik ve çalışmaya başladık. Günde ortalama 8-10

saatlik bir çalışma temposuyla hedefime ulaşmaya çabaladım. Bu bağlamda, bu kadar emek doğrultusunda, kaymakamlık benim hayatımın tam merkezinde diyebilirim. Özellikle mesleğe başlamanın verdiği haz ve heyecanla birlikte, hayatımın tamamını şu an kaymakamlık kaplıyor desem yalan olmaz.

• Kaymakam olmak için ne gibi sınav ve aşamalardan geçmek gerekiyor?

Öncelikle KPSS'ye girmek zorundasınız. Sınavda, "P 37" diye bir puan türü vardır. Bu, "A" grubu kadrolar için hesaplanan bir puandır. İçişleri Bakanlığı, kaymakamlık sınavına girecek adaylar için bu puan türünden yüksek dereceleri almayı zorunlu tutar. "P 37" dediğimiz puan türü için, kamu yönetimi, genel kültür, genel yetenek, iktisat, hukuk ve maliye alanlarından gelen soruların sonuçları hesaplanır. Bu puan türünden en az 85 almak gibi bir zorunluluğunuz var. Bu puanı alabilen adaylar, İçişleri Bakanlığı'nın açtığı "Kaymakam Adaylığı Sınavı"na girer. Burada da Bakanlık, ihtiyacı olan kaymakamlık kadrosunun yaklaşık yirmi katı kadar adayı sınava tabi tutar. Bu sınavda da yine 85 puan almak zorundasınız. 85 puan, sorulan 160 adet sorunun 132 tanesinin doğru cevaplanmasına tekabül ediyor. Bunu başarabilen adaylar, kaymakam olma sürecinin en zor aşaması olan mülakat basamağına geçmeye hak kazanır. Birçok kişi burada torpilin işlediğini düşünür; ancak ben, bu görüşe katılmıyorum. Mülakat sırasında 30 ila 40 kanunun içeriğinden hareketle hazırlanmış çeşitli sorular sorulur. Bu soruların 3 de 2'sine doğru cevap vermeniz gerekir; doğru yanıt veremeyen adaylar elenir. Dolayısıyla bu aşamada torpilin işleme ihtimali azdır. Mülakatı yapanlar ise vali denklğine sahip İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürü, Mali İdareler Genel Müdürü ve Teftiş Kurulu Başkanı'dır. Mülakatı geçerseniz Kaymakam adayı olursunuz.

Burada kaymakam adaylığından kaymakam olana kadar gerçekleşen evreleri sıralamak doğru olur görüşündeyim. Öncelikle, bahsettiğim gibi, sınav ve mülakatı geçerek kaymakam adayı olursunuz. Bu süre üç yıldır. Bu üç yıl, valilik stajıyla başlar. Valiyle birlikte çalışma imkânı bulursunuz; bu, onun neler yaptığını gözlemlemek için çok önemli bir fırsattır. Bu süreçte kaymakam gibi davranır ve yaşarsınız. Makam odanız, aracınız ve şoförünüz vardır; ancak mesai saatlerinizi valiyle geçirirsiniz. İki haftalık sürecin sonunda bu çalışma sona erer. Sonraki aşamada Mülkiye müfettişleriyle 45 günlük bir tefiş eğitimi alırsınız. Müfettişlerin yanında, emniyet müdürlüğünün, jandarmanın ya da oradaki kamu kuruluşlarının nasıl teftiş edileceğini gözlemler ve öğrenirsiniz. Hemen ardından kaymakam vekilliği dönemi başlar ve bu dönem yaklaşık iki ay sürer. Bu aşamada, ilçenin kaymakamıyla birlikte çalışmaya başlarsınız. Bu aşamayı da geçtikten sonra, kaymakamlık makamı boş olan bir ilçeye "Kaymakam Vekili" sıfatıyla atanırsınız. Altı ya da sekiz aylık bir dönemde, kaymakam uhdesiyle kaymakamlığa vekâlet ederseniz. Süre dolunca Ankara'da dört aylık temel dil eğitimi başlar ve bu eğitimin sonunda, İngiltere ya da Amerika Birleşik Devletleri'ne 12 aylık bir süreyle gönderilirsiniz. Eğer İngilizceniz çok iyiye gönderileceğiniz ülke, ikinci bir yabancı dili öğrenebilmeniz için Almanya ya da Fransa olur. Bu sürecin tüm masraflarını devlet karşılar. Türkiye'ye döndükten sonra, son aşama başlar. Bu aşama, Ba-

kanlık stajıdır ve birkaç ay Bakanlıkta giyim, kuşam ve diksiyon kurslarına katılarak atamanızı beklemeye başlarsınız. Herhangi bir sınav veya değerlendirme yoktur. Sınav yerine bizden bir tez yazmamız beklenir. Mülki ve idari konularla ilgili tezinizi yazar ve göreve başlarız.

• **İlk atamanız gerçekleştiğinde neler hissettiniz?**

İlk atandığım il, Artvin oldu. Atanma sürecini hiç yaşamadığımdan dolayı, çok bilgim olmadan ve normal bir şekilde gittim; ancak kendimi tanıttikten sonra, insanların bana olan saygısı ve hürmeti oldukça üst düzeydeydi. Valiyle tanışmaya gittiğimde ise oldukça heyecanlandım. O sırada kafamda "çalışabileceğim bir oda verirler mi acaba?" düşüncesi hâkimken birden bire bana makam odası, arabası ve şoför tahsis edildi. Müdürlerle hitap konusunda bir brifing verildi. İlçe emniyet müdürlerinin ben geçerken ayağa kalkması falan beni çok heyecanlandırdı ve gülümsetti; ancak gülmemem gerektiği için iki gün boyunca yanaklarımı ısıtarak dolaştım.

• **Kaymakam olmanın zorlu ve keyifli yanlarından bahseder misiniz? Örneğin, sürekli şehir ve ilçe değiştirmek zorunda kalabilirsiniz. Bu sizce zorlayıcı mı; yoksa keyifli bir durum mu?**

Şehir ve ilçe değiştirmek gerçekten zordur; ancak gittiğiniz il ve ilçede oranın mülki ve idari amiri olduğunuz için herhangi bir zorluk çekmiyorsunuz.

Devletin tüm imkânları emrinizde oluyor. Bu, keyifli ve gurur verici bir durum. Zorluğuna gelirsek, dışarıdan görüldüğü kadar kolay ve zevkli bir iş değil. Toplumda, kaymakamlar çok çalışmaz gibi bir görüş vardır. Bu kesinlikle yanlış. Örneğin, Artvin'e ilk gittiğimde Vali Bey ile neredeyse sabaha kadar meesai yaptık. Bunun dışında insanları idare etmenin zorluğu da var tabii. Kimsenin gönlünü kırmadan, kurumlar arası mutabakatı sağlamak zorundasınız. Örneğin, kaymakam adaylığınız süresince beşinci ve altıncı dereceki ilçelerde altı yıl görev yapmanız gerekiyor. Mesela, Batman'ın ya da Nevşehir'in bir ilçesi beşinci derece olarak nitelendiriliyor. Beşinci derecede üç yıl görev yaptıktan sonra, altıncı derecede bir ilçeye gidiyoruz. Herkesin anlayacağı bir dille söylemek gerekirse buna, şark hizmeti diyebiliriz. Orada da üç yıl kaldıktan sonra, dördüncü dereceye geçiyorsunuz. Bu derecede de dört yıl görev yaptıktan sonra, üçüncü dereceye geçip ilerliyorsunuz. Örneğin, Ankara Gölbaşı, üçüncü derecede bir ilçe.

• **Birinci derecedeki ilçelerde görev yapmaya başlayan bir kaymakamın ilerleyebileceği yer valilik midir?**

Mülkiye Müfettişi olabilirsiniz. Bunun için üç yıl kaymakam adaylığı, altı yıl da kaymakamlık yaptıktan

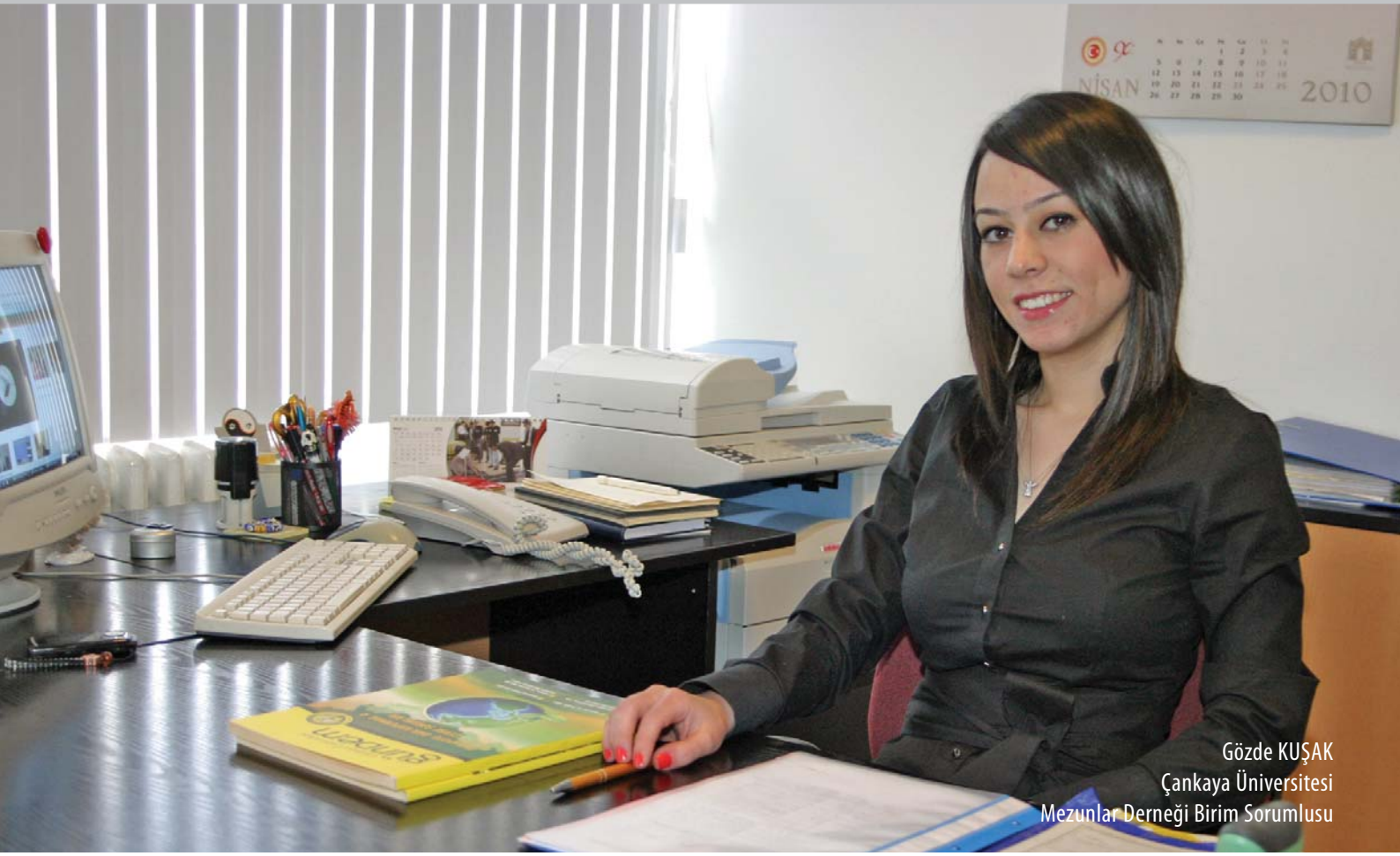
sonra müfettişlik sınavına girebilirsiniz. Onun dışında, vali olabilirsiniz. İçişleri Bakanlığı'nın kendi kadrolarında görev alabilirsiniz ve genel müdürlükler yapabilirsiniz. Örneğin, TRT Genel Müdürlüğü gibi. Yüksek idari memurluğun temeli aslında kaymakamlıktır. Vali ya da müsteşarlık gibi görevler, milletvekilliği şartlarına haiz herkes tarafından, herhangi bir sınava girmeksizin yapılabilir.

• **Çankaya Üniversitesi mezunu olmak size ne kattı?**

Öncelikle burslu okumamın ve diplomamda "burslu" yazmasının çok etkisi oldu. İngilizce eğitim yapan bir üniversite mezunu olmak da çok işime yaradı. Bunların yanında, aldığımız eğitimin ne kadar üst düzey olduğunu anlama fırsatı buldum. Birçok arkadaşımın naçar kaldığı durumlarda ben konulara hâkimdim. Elbette üniversitede öğrendiklerinizi birebir hayata geçiremezsiniz; ancak bir temeliniz vardır. Karşılaştığınız sorunları, bu temelin vasıtasıyla halledilebilir duruma gelirsiniz. Ben de bu temelin Çankaya Üniversitesi'nde iyi atıldığını görmekten çok memnunum.

• **Son olarak bu röportajı okuyan değerli okurlarımıza neler söylemek istersiniz?**

Dediğim gibi, çok başarılı bir öğrencilik hayatı geçirmedim; ancak ne yapmak istediğimi biliyordum. İnsanlar ne yapmak istediğini kafalarında tartmalı ve o hedefe doğru ilerlemeli, diye düşünmekteyim. Gelmek istedikleri mevkie giderken elbette bazı zorluklarla karşılaşılacaktır; ancak bu zorlukları aşmak için ellerinden ne geliyorsa yapmalılar. Bunun dışında, hedeflerini kesinlikle küçük tutmamalılar. Bir söz vardır ve ben de bu sözün doğruluğuna çok inanırım: "Yüksekleri hedefleyin; yetiştirmesenez bile yakınından geçersiniz." Kendimden bir örnek vermek isterim: Mezun olduğum yılda, yani 2008'de, KPSS'ye girmiş ve yüksek sayılabilecek bir not almıştım. Birçok kamu kuruluşuna girme imkânım varken bunu tercih etmedim ve sadece bir senemi feda edip çok çalışarak yeniden sınava girdim ve öncekinden çok daha yüksek bir puan aldım. Aldığım bu puan, kaymakamlığa giden yolda daha emin adımlar atmamı sağladı.

Gözde KUŞAK
Çankaya Üniversitesi
Mezunlar Derneği Birim Sorumlusu

Çankaya Üniversitesi Mezunlar Derneği olarak 2010 yılında çalışmalarımıza hız vererek mezunlarımız ve mezun adaylarımızın her istediklerinde bize ulaşip, sorularına yanıt alabilmelerini hedefledik. Bu bağlamda, Üniversitemiz yönetiminin sağladığı imkânlar ile dernek ofisimizi, Mavi Salon Fuayesi'nde yer alan yeni odamızda faaliyete geçirdik. Sürekli ulaşılabilir olmak adına çalışmalarımıza ve mezunlarımıza ulaşmaya başladık. Bunun da faydalarını üç ay gibi kısa bir sürede gördük.

Çankaya Üniversitesi Mezunlar Derneği olarak birincil amacımızı, mezunlarımızla kuvvetli bağlar kurmak olarak belirledik. Hem farkındalığı arttırmak hem de veri tabanımızı güncellemek için mezunlarımıza e-posta yolu ile ulaşarak derneklerinin yeniden yapılanma sürecinde olduğunun haberi verdik ve bilgilerini güncellemelerini rica ettik.

Bu güncellemeler gerçekleşirken birçok mezunumuz, Derneğimiz faaliyetlerinde aktif olarak rol almak istediğini ve böyle bir eksikliğin giderilmesinden memnun olduklarını tarafımıza ileterek bizi

teşvik etti. Her ay düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz ve dernek faaliyetlerini planladığımız yönetim kurulu toplantılarımız da yönetim kurulu üyeleriyle mezunlarımızdan gelen e-postaları paylaşarak, gelen öneriler ve talepler üzerine konuştuk. Mezunlarımızın fikirleri ve derneklerinden beklentilerini de ekleyerek faaliyet planlarımızı güncelledik.

E-posta yolu ile ulaşamadığımız mezunlarımıza ise telefon aracılığıyla iletişim kurma kararı aldık. Her mezunumuza ulaşarak üye sayımızı arttırmak ve mezunlarımızın durumlarına dair istatistiksel verileri tamamlayabilmek adına çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Birebir iletişim kurduğumuz mezunlarımıza, Üniversitemiz bünyesinde yer alan SEDAM kurs duyuruları ve okulumuz etkinlikleri hakkında bilgilendirmeler yapılmaktadır. Ayrıca, üniversitemiz süreli yayını olan Gündem dergisi, düzenli olarak mezunlarımızın e-posta adreslerine gönderilmeye başlanmıştır. Böylece mezunlarımızın Çankaya

Üniversitesi'nden uzak kalmamalarını ve haberdar olmalarını sağladık.

Mezun olma aşamasındaki öğrencilerimizin ilişik kesme belgelerindeki imza alanlarına, birimizin de ismi eklenmiş ve böylece mezun olmadan öğrencilerimizle ilişkileri kuvvetlendirme, güncel bilgilerini bulundurma ve veri tabanımızı güçlendirme şansımız ortaya çıkmıştır.

Gündem dergisinde, mezunlarımızla yaptığımız röportajlar ve derneğimize dair haberlerle yer alarak bilinirliğimizi arttırmayı planlamaktayız.

"2009-2010 yılı Öğretim Yıllığı" çalışmalarımızı, Öğrenci Konseyi ile birlikte sürdürmekteyiz. Yıllık tanıtımlarımız, stant açarak, okulumuzun çeşitli panolarına afişler asarak, hem üniversitemiz hem de derneğimiz web sitelerine duyuruları eklenerek ve Öğrenci Konseyi'ndeki arkadaşlarımızın mezun olacak öğrencilere yaptığı birebir tanıtımlarla yürütülmektedir.

Mezuniyet Balosu görüşmelerimiz, beş yıldızlı bir otel ile sözleşme aşamasında olup bu konudaki çalışmalarımız, yoğun olarak sürmektedir. Amacımız, mezun olacak öğrencilerimizin hayatlarında bir kere yaşayacağı bu özel günü, onlar için unutulmaz kılabilmektir.

Yönetim kurulumuzun 22.03.2009 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul ile görevi devralmasının ardından, web sitemiz yenilenerek daha etkin bir hâle getirilmiştir. Kullanıcılarımıza, web sitemizde yayımladığımız haber ve duyurulara yorum yaparak fikirlerini paylaşma imkânı da sunulmaktadır. Ek olarak, mezunlarımızın çalıştıkları veya sahibi oldukları firmaları da "Firmalar" başlığı altında web sitemizde yayımlayarak mezunlarımız arasındaki iletişim ağını, iş ilişkileri bazında da güçlendirmeyi hedeflemekteyiz. Bu imkânımızdan bedelsiz olarak yararlanmak isteyen mezunlarımız bize www.cankayamd.org web adresimizde yer alan iletişim bölümünden ulaşabilir.

Birçok farklı sektörden firmalarla indirim anlaşmaları için görüşmelerimiz sürmektedir. Bu sayede üyelerimiz, mezun kimlik kartlarıyla bu firmalardaki çeşitli indirimlerden yararlanabilecektir. Bazı firmalar da indirimlerini, sadece mezunlarımıza değil; öğrencilerimiz, personelimiz ve yakınları içinde uygulayacaktır.

Çankaya Üniversitesi Mezunlar Derneği, bu yeniden yapılanma sürecinde bize destek olan Üniversitemiz yönetimi ve personeli, Dernek yönetim kurulu üyeleri, Öğrenci Konseyi ve değerli mezunlarımıza teşekkürü bir borç bilir.

Ahmet MOLLAMAHMUTOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi 2005 Mezun

BAŞARININ ANAHTARI SÜREKLİLİKTİR

Çankaya Üniversitesi Hukuk Bölümünden 2005 yılında mezun olup şu an Karaman'da hakimlik görevini sürdüren Sayın Ahmet Mollamahmutoğlu ile bir röportaj gerçekleştirdik.

• Sayın Mollamahmutoğlu bize kendinizden bahseder misiniz?

1982 yılında İstanbul'da doğdum. Aslen Trabzon Çaykaralıyım. Hiçbir zaman çok yerleşik bir hayatım olmadı. İlkokulu Adapazarı'nda Ahmet Akkoç İlkokulu'nda, ortaokulu ve liseyi İstanbul'da Kadıköy Anadolu Lisesi'nde yatılı olarak, üniversiteyi ise Ankara'da Çankaya Üniversitesi'nde okudum. 2005 yılında Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. Avukatlık stajımı yaparken hâkimlik sınavını kazandım. Halen Karaman'ın Sarıveliler ilçesinde hâkimlik yapmaktayım. Evli ve bir erkek çocuk babasıyım.

• Hukuk Fakültesi'ni seçme nedenleriniz nelerdir?

Aslında hayalim makine mühendisi olmaktı. Hukuk da ilgi alanlarımdan biriydi; ama Türkiye'de de Amerika'daki gibi bir jüri sisteminin olduğunu zannediyordum. Lisede fen dersleri ile problem yaşıyordum. Bir yandan da sosyal konulara ilgi duymaya başlamıştım ve makine mühendisi olma hayalimden vazgeçerek Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okumaya karar verdim. O sırada Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim görevlisi olan amcam Hamdi Mollamahmutoğlu, beni yönlendirerek hukuk okumamı tavsiye etti. Onun tavsiyelerini dinle-

yerek Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdim. Şimdilerde iyi ki amcamın sözünü dinlemişim, diyorum kendi kendime.

• Çankaya Üniversitesi'ni tanıyarak mı tercih ettiniz? Bu seçiminizde Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin başarılarının etkisi oldu mu?

Dürüst olmak gerekirse Üniversitemizi ÖSS'den önce pek tanıımıyordum. Başka hukuk fakültelerini seçme imkânım vardı; ancak ben, Çankaya Üniversitesi'ni tercih ettim. Ailemin de hukukçu olması ve araştırmacı kişiliğim sayesinde tüm hukuk fakültelerini inceledim ve gördüm ki Çankaya Üniversitesi, sunduğu imkânlarla beni ilerilere taşıyabilir. Çankaya Üniversitesi'nin gerek eğitim kalitesinin yüksek olması gerek eğitim kadrosunda Türkiye'nin en seçkin hocalarına yer vermesi, seçimimdeki en büyük etken oldu.

• Çankaya Üniversitesi beklentilerinizi karşılayan bir öğretim kurumu olmayı başardı mı?

Üniversitemiz, diğer üniversitelere nazaran çok yeni bir eğitim kurumu olmasına rağmen, eğitim kalitesiyle beklentilerimi karşıladı. Yeni kampusa taşındığında, eğitim kalitesinin yanında, zaten var olan sosyal olanakların daha da artacağını ve gerek şu an okuyan gerek bundan sonra Üniversitemizi ka-

zanan öğrenci arkadaşlarımı daha tatmin edeceğimi düşünüyorum.

• **Kendinizi başarılı bir öğrenci olarak görüyor muydunuz? Öğrenci olduğunuz dönemde hangi sosyal faaliyetler ve aktivitelerde rol aldınız?**

Fakültedeyken, devam zorunluluğu olmamasına rağmen, dersi derste takip ederdim. Hukuk eğitimi alan ya da almayı planlayan herkesin böyle yapmasının öneririm. Derslerime düzenli çalışırdım. Vize ve final dönemlerinde eve kapanır, haftalarca sınavlara yoğunlaşırdım. Nihayetinde fakülteyi derece ile ilk on içersinde bitirdim; ancak bunların yanında, bir üniversite öğrencisinin sosyal olması, üniversitedeki etkinliklerde rol alması ve sosyal çevre edinmesi gerektiği kanaatindeyim. Üniversitemizin birkaç öğrenci topluluğunun hem kurulma aşamasında hem faaliyetlerinde aktif olarak görev aldım. Bu faaliyetler esnasında, başka üniversitelerdeki arkadaşlarla da tanıştım. Birlikte bir kaç konferans ve Çanakkale gezisi düzenledik. Çok güzel bir arkadaşlık ortamı oluştu, kalıcı dostluklar edindim. Birçok arkadaşım ile halen görüşmekteyiz. Eminim, bundan 25- 30 sene sonra da görüşeceğiz. Derslerdeki başarımlarım ve edindiğim arkadaşlıklar bakımından kendimi başarılı görüyorum; ancak fakülte hayatı boyunca bir sporla uğraşmamamı, enstrüman çalamamamı veya başka bir hobimin olmayışını eksiklik olarak hissediyorum.

• **Mezuniyetinizden sonra hayatınızda neler oldu?**

Her yeni mezunun yaşadığı o bocalama devresini ben de yaşadım. Ne yapacağıma bir türlü karar

veremiyordum, aklım çok karıştı. Avukatlık stajımı yapmaya başladım ve özel hukuk alanında yüksek lisans yapmaya karar verdim. Stajımın bitmesine bir kaç hafta kala hâkimlik - savcılık sınavını kazandım.

• **Yüksek lisansınızı medeni hukuk alanında yapmanızın sebepleri nelerdir?**

Medeni hukukun, özel hukukun temelini oluşturduğunu düşünüyorum. İlerde iyi bir hukukçu olmak istiyorsam temelimin sağlam olması gerektiği düşündüğümünden, bu alanı tercih ettim.

• **Hukukçu olarak adım attığınız bu yolda, hâkim olmak belirlenmiş bir hedef miydi?**

Açıkçası hâkim olmayı mezuniyetime kadar pek düşünmüyordum; fakat avukatlık stajımı yaparken, kendi hukuk büromda çalışmanın birçok zorluğu olduğunu gördüm. Mesela, büro açarsam işlerin rayına oturması için beş sene kadar beklememin, bunun için de hazırda para bulunması gerektiğinin farkına vardım. Buna ilaveten, hâkimlik - savcılık mesleğinin, mizacıma daha uygun olduğunu anladım. Bu nedenle hâkimlik mesleğine yöneldim.

• **Hâkim olmak için kat ettiğiniz yol ve geçtiğiniz aşamalardan bahsedebilir misiniz?**

Fakültede derslere ilk başladığımızda, Hukuk Başlangıcı adlı dersi veren hocamız Sayın Prof. Dr. Adnan Tuğ, kendine has üslubuyla, "Eğer iyi bir hukukçu olmak istiyorsanız dizinizi kıracaksınız, bacağınızı altınıza alacaksınız, oturup ders çalışacaksınız." demişti. Daha sonra hocamız sınıfın durumunu öğrenmek için vizelerden önce bir ön sınav yaptı. Sınavda alınan notlar, genel olarak oldukça düşüktü. Bense 74 almıştım ve bunun özellikle sınıf ortalamasını düşünürsek çok iyi bir not olduğunu görerek gururlanıyordum. Adnan Hoca, beni yanına çağırdı. Beni tebrik edeceğini düşünerek gittim; fakat beklediğim gibi olmadı. Kendisinden bir azar işittim; çünkü hocamıza göre en az 85 almam gerektiği idi. Bu azardan sonra, günde 2 - 3 saat ders çalışmaya başladım. Hâkimlik - savcılık sınavına ilk girdiğimde çalışmamıştım; çünkü kendime çok güveniyordum. Nihayetinde fakültedeyken birçok dersten 100 almıştım. Sınav sonuçları açıklandı. Sınavın Anayasa ile ilgili bölümünde 10 soruda 3 doğru vardı. Nihayetinde fakültede test tekniği verilmiyordu. Arkadaşlarla istişareler yaptık ve hâkimlik - savcılık sınavı

na hazırlayan bir kursa gitmeye karar verdik. Fakültede dersleri iyi öğrenmiştim; ancak test tekniğini bilmiyordum. Kursu gitmiş olmanın oldukça faydasını gördüm ve sınavı Nisan 2006'da kazandım. Sınavı kazandıktan sonra, hâkimlik stajına başladım. İlk başlarda savcılık istiyordum; çünkü hâkimlikte, ceza veya hukuk hâkimi olacağım kesin değildi. Bir konu üzerinde yoğunlaşmak istiyordum. Daha sonra emekli hâkim olan amcam Sadık Mollamahmutoğlu beni hâkimliğe yönlendirdi. Stajın 6. ayında meslek kurası çekildi ve bana hâkimlik çıktı. Tüm özel hukuk mevzuatını, hukuk muhakemesini 6 ay gibi kısa bir zamanda gözden geçirmem gerekiyordu. Zaman kazanmak için stajımı yarıda kesip askere gittim. Döndüğümde stajımı kaldığı yerden devam ettirdim ve usul hukukunu gözden geçirmeye başladım. Kura kararnamesinde tayinim Sarıveliler'e çıktı. Böylece, Ekim 2008'de göreve başlamış oldum.

• Kamuda çalışmanın bir gerçekliği olan şehir değişiklikleri, sizi ve aile hayatınızı nasıl etkiliyor? Mesela, atamanız Karaman'a yapıldığında neler hissettiniz?

Şehir değişikliği, benim hayatımda olağan bir olay haline geldi. İlkokulu Adapazarı'nda okudum. Ortaokul ve liseyi İstanbul'da, üniversiteyi Ankara'da okudum. Dolayısıyla sabit bir yerim olmadı. Memuriyeti de şehir şehir gezme derdini bilerek ve kabullenerek seçtim. Hâkimlik kura töreninde, Karaman'ın Sarıveliler ilçesi çıktı. Sarıveliler ismini daha önce hiç duymamıştım. Araştırdığım kadarıyla burası, Toros dağlarının arasında ve ulaşım probleminin olduğu bir mahrumiyet bölgesiydi. Daha gelişmiş, sosyal olanakları daha fazla olan bir ilçe bekliyordum. Bu nedenle, moralim biraz bozulmuştu; ancak göreve başlayınca ilçeyi ve insanlarını sevmeye başladım. Umarım diğer tayin yerlerim de böyle doğal güzelliklerle, iyi niyetli insanlarla dolu olur. Göreve başladıktan sonra, eşimi de yanıma aldım. Yoğun iş temposunda Sarıveliler'e alışmam kolay oldu; ancak eşim için aynı şeyi söylemem doğru olmaz. Sosyal olanakların kısıtlı olması, onun için büyük sıkıntı oluşturdu.

• Eşinizin de bir Çankaya Üniversitesi mezunu olduğunu biliyoruz. Hangi bölümünüzden mezun oldu ve Karaman'da çalışıyor mu?

Eşim de Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Sınıf arkadaşımdı. Ankara Barosu'na kayıtlı serbest avukatlık yapıyor. Görev yaptığım ilçede birçok mahkemenin müstecir yetkisi bende olduğu ve eşimin Avukatlık Kanunu'ndan kaynaklanan yasaklılık hali bulunduğundan dolayı kendisi, benim baktığım davalara giremiyor. Bu nedenle ilçede avukatlık yapamıyor.

• Kariyerinizin bundan sonraki ilerleyişi nasıl olacaktır? Seçenekleriniz nelerdir?

İdealim, Yargıtay üyesi olmak. Cezadan ziyade hukuk hâkimliği daha cazip geliyor. Bu yolda kısa vadede hedeflerim ise öncelikli olarak iyi bir şekilde terfi etmek, yüksek lisansımı tamamlamak ve yabancı dilimi geliştirmek. Ardından Yargıtay tetkik hâkimliğini düşünüyorum.

• Kariyerini bu yönde şekillendirmek isteyen öğrenci ve mezunlarımıza tavsiyeleriniz nelerdir?

Başarının ilk anahtarının süreklilik olduğunu düşünüyorum. İstikrarlı bir şekilde derslerine çalışan arkadaşların, okulu uzatmadan mezun olduklarını ve hâkimlik - savcılık sınavını kazandıklarını gördüm. Fakültede olan arkadaşlara ders çalışmanın yanı sıra ERASMUS'tan faydalanmalarını ve yabancı dillerini geliştirmelerini tavsiye ederim. Benim yurtdışında yaşama fırsatım olmadı. Arkadaşlarımdan 1 - 2 sene yurt dışında kalıp geri dönenlerin vizyonlarının daha da geliştiğini gördüm. Özellikle, ülke meseleleriyle ilgilenen arkadaşların, yurt dışından Türkiye'nin nasıl görüldüğünü bilirlerse meselelere daha uygun çözümler bulabileceklerini düşünüyorum. Bunlara ilaveten, bilgisayar ve internet kullanımında da kendilerini geliştirmelerini, Linux tabanlı işletim sistemlerini öğrenmelerini tavsiye ederim.

Meral SAYIN
Çankaya Üniversitesi
Girişimcilik Merkezi Yöneticisi

ÜNİVERSİTE İLE SANAYİ İşBİRLİĞİNİN GELİşTİRİLMESİ SÜRECİNDE GİRİşİMCİLİK MERKEZİ VE ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ GİRİşİMCİLİK MERKEZİ

A) Üniversite ile Sanayi İşbirliğı Kapsamında Girişimcilik Merkezi

Üniversitelerin eğitim, araştırma ve topluma katkı olarak belirlenen üç temel hizmeti kapsamında önemli bir yer tutan “iş dünyası ve sanayi ile ilişkilerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi” çerçevesinde, üniversite ile doğrudan ve dolaylı olarak bazı hizmet araçları ve tesislerinin oluşturulması gerekmektedir.

Çağdaş ekonomik kalkınma yaklaşımları, yerelleşmeye vurgu yaparak gelişmenin temel aktörleri arasında üniversite, araştırma geliştirme merkezi, teknoloji inkübatörü (kuluçka merkezi) ve teknopark gibi üretime ve üreticilere dışsal ekonomi sağlayacak yapılanmalara atıfta bulunmaktadır. Bu kurumların “inovasyon (yaratıcı yenilikçilik)”un geliştirilmesi ve yüksek katma değerli ürün üretilmesi ile ağ (network) ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunduğu da bilinmektedir. Çağımızda küresel rekabetçilik için “inovasyon temelli üretim alanlarının çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi” kaçınılmazdır; ancak kalkınma programlarına araştırma ve geliştirme ya da inovasyon temelli ürün geliştirilmesi ile ilgili teşvik ya da tedbirlerin dâhil edilmesi ve üniversitelerin de bu sistemin bir parçası

hâline getirilmesi, rekabetçiliğın geliştirilmesi açısından yeterli değildir. Girişimciliğın temellerini oluşturan “insan, makine ve mali kaynakları yönetebilme becerisi ile piyasadaki boşlukları görebilme yeteneğı”nin geliştirilmesi hususları, sistemin önemli tamamlayıcılarıdır. Bu kapsamda üniversiteler, inovasyonun geliştirilmesine olduğı kadar, girişimciliğın geliştirilmesi, özellikle başlangıç aşamasındaki (start up) girişimciler için temel girişimcilik bilgi temelının oluşturulmasına katkı sağlamalıdır. Bunun yanı sıra küresel rekabet ortamında yüksek katma değerli ve inovasyona dayalı üretim alanlarında çalışan nitelikli işgücünün, “rekabetçiliğı etkileyen unsurlara ilişkin belli bir bakış açısı ve uzak görüşlülük çerçevesinde strateji geliştirmesi” gerekmektedir.

Bilindiğı gibi, bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde teknoparklar, yüksek katma değerli ürünler için üniversite ve iş dünyasının işbirliğinde ve birbirine katkıda bulunarak çalışabileceğı elverişli ortamlar olarak tasarlanmıştır; ancak teknoparkların inovasyonun geliştirildiğı inkübatörlük süreci ya da kuluçka dönemi için her zaman uygun bir ortam sağlayamayacağı da bilinmektedir. Özellikle ülkemizde inovasyona yönelik mevzuat incelendiğinde

“inkübatörlük süreci” ya da “ön inkübatörlük süreci” için başka hizmet altyapılarının tesisine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde hâlen girişimcilerin yaratıcı fikirlerini değerlendirmek üzere inkübatörlük süreci, KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)’nın üniversiteler ile işbirliği içerisinde üniversite kampuslarında kurduğu “Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER)” veya “Duvarsız Teknoloji Inkübatörü” adı ile bilinen yapılar tarafından desteklenmektedir. TEKMER’lerde mevcut ya da potansiyel girişimcilerin, “pazar potansiyeli, yaratıcı yenilikçilik özelliği ve proje süresi sonunda seri üretim imkânı olan” iş fikirlerine malzeme, makine takım desteği sağlanmakta ve işlik tahsis edilmektedir. Girişimciye işlik tahsis edilmeden, girişimcinin kendi mekânında TEKMER destekleri ile desteklenmesi durumunda, desteğin adı “Duvarsız Teknoloji Inkübatörü” olarak anılmaktadır. Her iki durumda da ihtiyaç duyulması halinde, girişimciye projesi ile ilgili yönetsel, mali ya da teknik konularda danışmanlık desteği de sağlanmaktadır. Söz konusu desteklerin üniversiteler ile işbirliği içerisinde temininin önemli bir gerekçesi de üniversitenin akademik bilgi birikiminin iş fikri projelerine aktarılmasını sağlamaktır. Bu sebeple gerek TEKMER işliklerinde yer alan gerek Duvarsız Teknoloji Inkübatörü desteklerinden yararlanan girişimcilerin, yukarıda değinilen danışmanlık hizmetlerini, üniversite öğretim elemanlarından temin etmesi, temel bir ilkedir. Bunun yanı sıra, ülkemizde TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu)’ın da yaratıcı yenilikçiliğe yönelik destek fonları bulunmaktadır.

Yukarıda değinilen gerekçelere dayalı olarak üniversitelerin vizyonunda ve stratejik planlarında, ön inkübatörlük hizmetlerini sağlamak üzere “Girişimcilik Merkezi” ve inkübatörlük sürecini destekleyip inovasyonun gelişimine katkı sağlamak üzere “Teknoloji Inkübatörü” ve benzer yapıların kurulması yer almalıdır. Uluslararası deneyimler çerçevesinde, “Teknoloji Inkübatörlerinde Kuluçka” sürecini tamamlayan ve kendi ayakları üzerinde sağlam bir şekilde durabilecek konuma gelmiş yaratıcı, yenilikçi fikir projelerinin, teknoparklarda teşvikli ve uygun koşullarda üretimlerini sürdürmelerinin, öncelikle yerel kalkınma ve genelde de ülke kalkınmasına katkı sağlamadığı ortaya konmaktadır.

Gelişmiş ve birçok gelişmekte olan ülke deneyimleri incelendiğinde, girişimciliğin, üniversite ile sanayi ilişkilerinin geliştirilmesi süreci içerisinde, Şekil 1’de sunulduğu gibi, üç safhada geliştiği görülmektedir. Bu safhalar, “ön inkübatör”, “inkübatör” ve “erişkin üretim aşamaları” olarak ifadelendirilmektedir. Ön inkübatör aşaması olarak anılan safhada, “Girişimcilik Merkezi” yoluyla üniversite çatısı altında girişimciliğin temelleri ile ilgili bir takım proje, program ve etkinliklerin yürütülmesi öngörülmektedir ve nihai hedef, yaratıcı yenilikçi fikirler taşıyan projelerin üretilmesini sağlamaktır. İkinci safha ise, yaratıcı yenilikçi projelerin hayata geçebilmesi için bir inkübatör ortamı içerisinde desteklenmesi ile ilgilidir. Hâlen ülkemizde inkübatör hizmetleri veren, 34’ü KOSGEB bünyesinde kurulmuş olan 44 civarında yapı olduğu bilinmektedir (*). Üçüncü safha ise, inkübatörlük süreci tamamlanarak, pazar potansiyeli mevcut ve seri üretim için hazır bir şekilde, bir başka ifade ile “erişkin üretim aşaması”nda üretim faaliyetlerinin sürdürülmesi ile ilgilidir. Bu aşamada teknopark adı ile anılan yapılarda, teknopark desteklerinden de istifade ederek yerel ve ulusal ekonominin geliştirilmesine katkıda bulunması öngörülmektedir. Bu süreçten yararlanacak olanlar, akademisyenler, mezunlar ve öğrencilerdir. Sürece ise, üniversitenin laboratuvarları ve “araştırma ve geliştirme merkezi” gibi altyapı imkânları ile katkı sağlaması öngörülmektedir. Bunların yanı sıra konu ile ilgili uluslararası bilgi ağları ve finansal destek ağları olan “iş melekleri ağları” gibi yapılara da erişimlerinin olması, girişimcilere dışsal ekonomi sağlayacaktır.

Çağdaş ekonomik kalkınma yaklaşımının gereği olan yerelleşme ve bu çerçevede benimsenen yerel ekonomik kalkınma için halen yaygın bir şekilde tercih edilen kümelenme yaklaşımı ve içerdiği metodoloji çerçevesinde Girişimcilik Merkezi, Teknoloji Inkübatörü, Teknopark gibi yapıların, bir binanın temelleri kadar hayati önem taşıdığı bir gerçektir. Bu çerçevede bahse konu yapılar, kümelenme yaklaşımının uygulanmasında ve kümelerin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasında da önemli rol üstlenmektedir. Kümelerin gelişme sürecinde tetikleyici unsur niteliği taşıyan “girişimcilik” ile ilgili politikalar, “bilgi toplumunda yaratıcı yenilikçiliği geliştirecek” nitelikte tasarlanmalıdır. Bu çerçevede, katılımlı bir süreçte belirlenmesi gereken girişimcilik politikaları için üniversiteler, bünyelerindeki girişimcilik

merkezleri vasıtasıyla gerek teorik gerek pratik katkı sağlama yönünde daha etkin olabilir.

Ülkemizde akademik kuruluşların bünyesinde kurulan Girişimcilik Merkezi ve benzer yapılar ile ilgili olarak internette yapılan araştırma neticesi, Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesi'nde, "Girişimcilik Merkezi" veya benzer isimler ile yapılar kurulduğu ve hizmet verildiği belirlenmiştir.

(*) Teknoparklarda bazen inkübatör hizmetleri de sunulmaktadır, bu nedenle bazı teknoparklar, istatistiksel değerlendirmelerde, hem inkübatör hem teknopark kapsamında değerlendirilmektedir.

B) Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi için Ön-görülen Vizyon, Hedef ve Faaliyetler

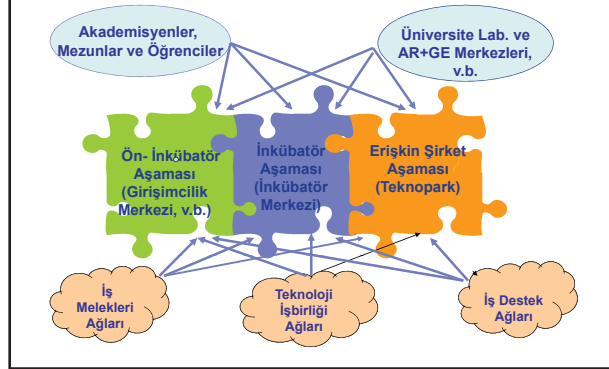
Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi'nin vizyonu, Çankaya Üniversitesi'nin özellikle yer aldığı coğrafi alanda sektörel kümelerin temel destek araçlarından birisi olan "Girişimcilik Merkezi"ni kurarak, kümelerin diğer destek araçları olan teknoloji inkübatörü ve teknopark gibi tesislerin oluşumu için gerekli arka plan çalışmalarını ve faaliyetlerini evrensel yaklaşımlar ve uluslararası standartlar çerçevesinde yerine getirmek ve üniversite ile sanayi ilişkilerinin gelişimine katkıda bulunmak, bu vesile ile yerel ekonominin ve ülke ekonomisinin gelişimine katkı sağlamaktır.

Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi'nin hedefi, özellikle yaratıcı, yenilikçi fikir üreten öğrenci ve öğretim elemanlarının projelerini hayata geçirebilmeleri için ihtiyaç duydukları temel girişimcilik konularında, evrensel yaklaşımlar çerçevesinde ve projelerine uluslararası boyut kazandırılarak kapasitelerinin geliştirilmesine ve bilgi haznelerinin zenginleştirilmesine katkı sağlamaktır.

Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi için Ön-görülen Temel Faaliyetler;

- Ön inkübatör süreci olarak anılan başlangıç (start up) aşamasındaki girişimciler veya girişimci adayları için temel girişimcilik (stratejik plan, iş planı ve dosyası hazırlama, proje hazırlama ve yönetme, muhasebe, dış ticaret, fikri ve sınai haklar, pazarlama, işletme mevzuatı, finans kaynakları v.b.) konularında seminer, kurs veya derslerin organize edilmesi,

Şekil 1: Üniversite ile Sanayi İşbirliği Sürecinde Girişimciliğin Geliştirilmesi

- İş dünyası ile ilişkilerin en üst seviyede yürütülmesi, onları temsil eden sivil toplum kuruluşları ile ortak etkinlik düzenlenmesi veya proje yürütülmesi,

- Ulusal ve uluslararası fonlardan yararlanarak ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile ortaklıklar kurarak projeler hazırlanması ve bu projelere aktif olarak katılım sağlanması,

- Uluslararası girişimcilik kongreleri düzenlenmesi,

- Uluslararası girişimcilik ödüllerine üniversite öğrenci ve öğretim elemanlarının katılımı için gerekli girişimlerde bulunulması,

- Ulusal ve uluslararası girişimcilik bilgi ağlarına katılım sağlanması,

- Bölgesel ve küresel ölçekte bütün sektörleri kapsayan ağ ilişkileri vasıtasıyla kaynak yaratılması ve geliştirilmesi,

- İnovasyona yönelik projelerin inkübatör sürecini tamamlayabilmeleri için teknoloji inkübatörü kurulması için gerekli altyapı çalışmalarına katkıda bulunulması.

- Girişimcilik Merkezi'nin uluslararası standartlarda hizmet vermesinin sağlanması,

Çankaya Üniversitesi'nin, deneyimli ekibi ile girişimcilik ve girişimciliğin motor görevi gördüğü yerel ekonomik kalkınma konularında, gerek ulusal (KOSGEB, TÜBİTAK, Bölgesel Kalkınma Ajansları) gerek uluslararası (AB'nin FP7 veya Rekabetçilik ve Yenilik Çerçeve Programı (CIP) v.b.) fon kaynaklı ihalelere katılma ya da kendisinin, direkt proje teklifi hazırlayıp sunma imkânı bulunmaktadır. Bahse konu projelerin, finansal sürdürülebilirlik için temel teşkil etmesi düşünülmektedir.

Ercan MALKOÇ
ERTEX Oto Dekorasyon Firması Sahibi

“AZ OLMADAN ÇOK, KÜÇÜK OLMADAN BÜYÜK OLUNMAZ”

Türkiye'nin ilk lüks spor arabası Etox'un yaratıcısı ve otomobil sektörünün söz sahibi isimlerinden biri olan, Sayın Ercan Malkoç ile girişimciliği, yaratıcılığı ve başarılarıyla ilgili bir röportaj gerçekleştirdik.

• Sayın Malkoç, öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Biraz klasik, biraz da dramatik bir hayat hikâyem var aslına bakarsanız. 1965 yılında doğmuşum. Üç yaşına geldiğimde babamı kaybettim. Babamın vefatından sonra, hayat sıkıntılı oldu bizim için. Okul yıllarında geçimimi sağlamak için ayakkabı boyacılığından tutun simit satmaya kadar birçok iş yaptım. Öğrenim hayatım bittiğinde askere gittim ve döndükten üç ay sonra Şaşmaz Oto Sanayi'de kendi işyerimi açtım. 90 metrekarelik küçük bir dükkândı. 2 – 3 yıl içerisinde işlerimizi genişletip yaklaşık 180 metrekarelik bir dükkâna taşındık. Daha sonra ise işlerimiz hayli gelişti ve 3500 metrekarelik bir yere taşınma ihtiyacı hâsıl oldu. Gelişmeleri takip etmeye başladık ve bugünkü durumumuza geldik.

• Müthiş bir başarı öykünüz var. Kırşehir'in bir köyünden çıkıp otomotiv sektöründe söz sahibi oldunuz. Bu süreç nasıl gelişti?

Şu an dört tane şirketin ortağı ya da sahibi konumundayım. Oto dekorasyon, inşaat ve GSM sektörlerinde faaliyet gösteriyoruz. Kiminde yönetim kurulu üyesiyim, kiminde yönetim kurulu başkanı.

Şansımın da yaver gittiğini kabul etmeliyim. Nasıl bu seviyeye geldin dersenez; sürekli gelişmeleri takip ederek, diyebilirim. Yaptığınız iş konusunda ısrarcı olacaksınız. Bir işi gerçekten istemeniz gerek. İş için emek ve zaman harcamalısınız; ben de bunu yapıyorum. Bir işi, daha doğrusu iyi bildiğiniz bir işi, en ince noktasına kadar bilmeniz gerekiyor ve işinizde en iyi olmak zorunluluğunuz var. İyi bir fizibilite çalışması yapmak ve işin finansmanını sağlıklı bir şekilde ortaya çıkarmanız gerekiyor. Pazar araştırması da çok önemli. Eğer bir malın üretimini yapıyorsanız bunu, mutlaka bir pazar için üretiyorsunuzdur. Dolayısıyla sizinle birlikte aynı sektörde kaç firma var, onlar ne yapıyor ve siz onlardan daha iyi ne yapmalısınız, diye araştırmanız gerekiyor. Alıcınız varsa her şeyi satabilirsiniz. Yeter ki katma değeri yüksek olan ürünler üretebilsin.

• Sıradan araçları modifiye etme fikrinin Türkiye'deki mimarlarından birisiniz. Bu fikrin nasıl ortaya çıktığından bahsedebilir misiniz?

1990 yılında, sadece oto döşeme dükkânım vardı. 90'lı yılların ortalarına doğru, Türkiye'de minibüsler moda olmaya başladı. Geniş aile, “Kartal” ya da

"Toros" marka arabaları tercih ediyordu; ama minibüslerde piyasaya adım atmaya başlamıştı. Hyundai, Wolkswagen ve Mercedes firmaları, Türkiye piyasasına ürettikleri minibüsleri sundu. Bu, insanların ilgisi çekti; çünkü araçların dizel olması, daha fazla kişiyi taşıyabilme olanağı insanlara cazip geldi. O sıralarda bir Amerikan araba kataloğunda, içi yapılmış bir minibüs gördüm ve bu model, bana ilham verdi. Sırf denemek için Hyundai marka bir minibüs satın aldım. Kendime aldığım bu aracı döşedim. O zamanın şartlarıyla yaptım tabi ne yaptım. Siteler semtinden bir çek – yat satın aldım ve aracın içine yerleştirdim, küçük bir televizyon koydum, iç döşemelerini değiştirdim ve aracın tavanını ses izolasyonu malzemelerinden yaptım. Değişik bir binek otomobil oldu. Bu araçla tatile gittim. Nereye gittiysem insanlar aracımı sormaya başladı, nerede yaptırdığımı öğrenmek istedi. O zamanlar böyle şeyler yoktu ve aracım, yoğun ilgi gördü. Daha sonra araç sahipleri, araçlarını modifiye ettirmeye başladı ve böylelikle bu iş gelişerek devam etti. Herhangi bir reklam kampanyası yürütmedim, kulaktan kulağa yayılarak reklamımızı yaptık ve bir anda kendimi dizayncı olarak buldum. O dönemde araç satışı çok fazlaydı ve satış yapan firmalar da bizi müşterilerine önermeye başladı. Türkiye'nin her yerinden müşteri kitlemiz oluştu. İşe 6 – 7 kişiyle başlamıştım; ancak işler o kadar gelişti ki iki sene sonra, işçi sayımız 100 civarına çıktı ve firmamızı 3500 metrekarelik bir yere taşındık. Arkasından şu anda içinde bulunduğumuz merkezimize geçtik ve burayı, İstanbul'da açtığımız şubemiz izledi. O kadar yoğun olduk ki bir aya kadar randevu vermeye başladık. Bazı hatırlı dostlarımız araya girerek bazı araçları öne almamızı istedi, yani resmen in-

sanlar, arabalarını dizayn etmemiz için araya torpil sokmaya başladı.

O dönemde, bu işler, tabir yerindeyse moda oldu. Şu an aynı yoğunluk var mı derseniz, hayır yok; çünkü ülkemizde, yeni bir iş tutulduğu, rağbet görüldüğü zaman hemen bir kopyası açılıyor. İnternet cafe'lerin tuttuğu ve çoğaldığı gibi, bizim sektörde de bir anda bizimle rekabet içine girmek isteyen firmalar oluştu. Şu anda, yaklaşık otuz bin kişi Türkiye genelinde bu sektörün ekmeğini yiyor.

• Dünyada ilk kez bir minibüsü, limuzin formatına çevirdiniz. Bu fikir, ne şekilde ortaya çıktı ve sonrasında ne gibi tepkiler aldınız?

İşim icabı hemen hemen tüm otomobil fuarlarını geziyorum. O fuarlarda gözüm hep limuzinlere takılıyordu, bir anda aklıma minibüsü limuzine çevirebileceğim fikri geldi ve en uygun aracın Wolkswagen Transporter olduğuna karar verdim. Wolkswagen, şu ana kadar hiç limuzin üretmemişti; dolayısıyla firmaya sormak gerekliydi. Aracı aldığım firmaya aracı ortasından kesip, parça koyarak uzatacağımı ve limuzine çevireceğimi söyledim. Bana güldüler. Hayatım boyunca sıra dışı şeyleri yapmayı sevmişimdir ve bunu yapmayı kafama koymuştum. Aracı aldığım firma, buna karar veremeyeceğini söyleyerek beni İstanbul'a yönlendirdi. Onlar da bana cevap veremeyince Almanya'daki genel merkeze yönlendirdiler. Genel merkez de bunun olabileceğini, hatta çıkacak sonucu kendilerinin de çok merak ettiğini söyledi. İzni de alınca hemen çalışmaya başladım. Aracı kestim, parçaladım, değişiklikleri yaptım ve aracı yaklaşık 1,5 metre kadar uzattım. Minibüs yaklaşık dokuz metre oldu. Araç bitince Almanya'ya e-posta gönderdim. Onlar da aracı çok beğenmişler ve daha fazla resim istediklerini belirten bir cevap yolladılar.

Aracımız, Wolkswagen şirketinin Genel Müdürü'ne kadar çıkmış. Kendisi de çok merak etmiş. Tanışmak ve aracın testleri için Almanya'ya davet edildik. Tüm masraflar firmadan olmak üzere, aracı tır ile yolladık ve ben de hemen ardından Almanya'daki Wolkswagen fabrikasına gittim. Wolfsburg kentindeki AR – GE Merkezi'nde aracı teste soktular. Hatta oradaki merkeze giren ilk Türkler bizmişiz. Oraya girerken cebimizdeki tüm telefonları, kamera ve fotoğraf makinelerini bırakmak zorunda kaldım. Girdiğimizde gördük ki inanılmaz büyük bir alanda, her markadan araç sökülmüş bir bi-

çimde duruyor. Araçların parçaları büyük bir titizlikle inceleniyor, araştırılıyor. Tahminim, parçalardan, yeni üretecekleri modeller için esinleniyorlar. Oradan toplantı odasına geçtik ve şirketin CEO'su gelerek aracı neden ve nasıl bu hale getirdiğimizi sordu, anlattık. Özellikle aracın içerisine 105 ekran televizyonu nasıl koyduğumuzu, aracı on kişilik bir toplantı salonuna nasıl dönüştürdüğümüzü merak etmişler. CEO olan beyefendi, tercüman vasıtasıyla daha ne gibi hayallerim olduğunu sordu. Bundan sonraki projelerimde araçlara sauna ve jakuzi yapmayı planladığımı söylediğimde çok şaşırdılar. Hatta daha önceki araçlara akvaryum koyduğumdan bahsettim, şaşkınlıkları daha da arttı. Ardından aracı teste soktular ve başarılı sonuçlar aldılar. Şu anda, Volkswagen'in ölçülerini değiştirme yetkisi dünyada sadece bizde var.

Şu anda araçtan sadece iki adet var. Seri üretime geçmedik; çünkü izni almak oldukça zordu. Aracımızı herhangi bir fuara da götürmedik; çünkü bu tür araçları pazarlamak zor, bazı şeyler sadece imaj için yapılır. Bu aracımız da bizim imajımız. Ticari bir kaygı gütmüyoruz.

• Türkiye'nin ilk spor otomobilini yaratma fikri nasıl ortaya çıktı?

Bu, benim bir çocukluk hayalimdi. Hemen hemen her erkek çocuğunun olduğu gibi benim de bir spor otomobil hayalim vardı. Gazete ya da dergilerdeki bu tür araçların resimlerini duvarlara asardım. Yıllar geçip ticarette bir yere gelince, bu hayalimi gerçekleştirmek istedim; ama "Etox" markasının hikâyesi bu kadar basit değil. Almanya'da bir araç fuarına gittiğimde, Ferrari markasını yakından inceleme ve hakkında bilgi sahibi olma şansı yakaladım. Yaşım yaklaşık otuz beşti ve bir Ferrari satın almak istiyordum. Bir müddet sonra, o fuar İstanbul'da da tekrarlandı. Oraya gittiğimde yine Ferrari standını incelemek istedim; ancak stant yetkilisi, beni araca yaklaştırmadı. Nedenini sorduğumda, günler önceden randevu almam ve özgeçmişimi yetkililere göndermem gerektiğini; eğer bunlar kabul edilirse standı gezebileceğimi ve böyle bir randevum olmadığı için de otomobile yaklaşamayacağımı belirtti. Bu duruma çok sinirlendim. Ankara'ya döndüğümde tasarımcı olan arkadaşım Tarkan Usta'ya durumu anlattım ve bir spor araba yaratmak isteğimi söyledim. Tarkan Usta, bir makine mühendisi ve bir de uçak mühendisi arkadaşım ile birlikte

2005 yılında, Türkiye'nin ilk spor arabasını yapmak için işe başladık. Şu an, hazır olan aracımızın tüm onay belgelerini aldık ve seri üretime geçmek için çalışmalara başladık.

Bundan önce "Devrim" bu lisansı alabilmişti, sonra da biz. Dünyadaki otomobil sıralamasına bakarsanız, bizim firmamızın da ismini görürsünüz. Şu an sadece iki adet var; biri Ankara'da, bir diğeri de İstanbul'da. Satış işlemi henüz başlamadı; çünkü bir aracın 100.000 km. test edilmesi gerekir. Şu an aracımız 40.000 km civarında ve o aşamadaki testleri gerçekleştiriyor. Bunun arkasından da aracın motorunu elektrikliye çevirmeyi planlıyoruz. Bir aksilik olmazsa bir sene içerisinde seri üretime başlayabileceğimizi düşünüyorum. Aracımız için devlet desteği alıyor ve çeşitli üniversitelerle de ortak çalışıyoruz. Bu durum, elbette işimizi hızlandırıyor.

• Proje için bildiğimiz kadarıyla akademisyenlerden de faydalandınız. Tecrübe ve teorinin birlikteliği, ne gibi faydalar sağladı?

Öncelikle, birikiminiz olmalı, diye düşünüyorum. Bizde bir otomobil altyapısı mevcuttur. Otomobillerin iç dizaynını yaparken, yukarıda saydığım sebeplerden dolayı, neden dış tarafını da biz yapmayalım, diye düşündük. Bu aşamada, makine mühendisine ihtiyacınız oluyor, görüşüyorsunuz. Tasarımcıya ihtiyacınız oluyor, görüşüyorsunuz. Ülkemiz başarıya aç bir ülke. Biz böyle bir projeyle ortaya çıkınca, insanlar gerçekten çok ilgi gösterdi. Proje hayata geçerken yardım aldığımız makine mühendisi ve tasarımcı arkadaşlarımız da neredeyse üç ay boyunca evlerine uğramayıp burada yatıp kalktı. Çok zevkli, heyecan verici ve kimsenin heves etmediği bir şeydi sonuçta. Benden daha iyi ekonomik duruma sahip olan insanların bile düşünmediği bir şeyi hayata geçiriyorum ki bu, büyük bir haz. Biraz cesaretli ve yürekli olmanız gerekiyor. Bu benim bir hayalimdi ve biraz biraz gerçekleşti; ancak bu proje, burada durmamalı. Hayalimin tam olarak gerçekleşmesi, seri üretime başlamamızla olacak.

• Dünyada söz sahibi olan lüks otomobil sektörüyle "Etox" ne zaman ciddi bir rekabete girebilir?

Öncelikle biz haddimizi biliyoruz. Yarattığımız otomobil, henüz üç yaşında bir bebek; ancak karşımızdaki firmalar, yüz yıllarını doldurmuş, hatta geçmiş markalar. Biz henüz botla ilerlerken onlar transat-

lantikle yol alıyor. Dolayısıyla kendimizi tartıyoruz; ancak zaman içerisinde neden olmasın diyoruz. Baktığınızda Lamborghini'ni de özel üretimlerle işe başlamıştır. Az olmadan çok, küçük olunmadan büyük olunmuyor. Bir anekdot anlatmak isterim: 2002 yılında Almanya'daki bir fuara, yeniden döşenmiş, içinde televizyonu, buzdolabı, elektrikli koltukları olan ve koltukların kendi eksenini etrafında dönebildiği bir minibüs götürdüm. Pahalı bir fuar olduğu için, ancak 25 metre karelik bir yer tutabildik. Fuarın ilk günü yine Volkswagen firmasından bir yönetici bizi ziyarete geldi. Aracımızı inceledi ve bir müddet sonra ekibiyle geleceğini bildirerek gitti. Gerçekten de bir müddet sonra, kalabalık bir mühendis grubuyla standımıza geldiler. Mühendis grubu, aracımızda kendi alanlarıyla ilgili yerleri incelemeye başladı. İncelemeleri esnasında sürekli kendi aralarında konuşuyorlardı ve aralarındaki yönetici, biraz kızgın bir ses tonuyla mühendislerine bir şeyler söylüyordu. Bu sırada bir gazeteci sürekli fotoğraflar çekiyordu. Yönetici ve mühendisler yanımdan ayrıldıktan sonra, gazeteci yanıma gelerek kendisini tanıttı. Hürriyet gazetesinin Avrupa muhabirlerinden birisiymiş ve stantları gezerken konuşmalara şahit olmuş. Yönetici, mühendislerine amiyane tabirle fırça atarak bizim düşündüğümüz ve hayata geçirdiğimiz şeyleri neden fabrika olarak yapamadıklarını sormuş. Bu olay bana gurur verdi. Gerçekten de söz konusu aracın kendi fabrikasında üretim veya dizaynını yapan mühendislerin, düşünemediği ya da yapamadığını gerçekleştirmek beni çok mutlu etti. Ertesi gün Hürriyet gazetesinin ekonomi sayfasında boy boy benim ve aracın tam sayfa fotoğrafları yayımlandı. Haber metni, yöneticinin mühendislerle söylediği her şeye de yer veriyordu. Bu,

bizi çok motive etti. Haber çıkınca, Almanya'da yaşayan Türk vatandaşları bizi ziyarete geldi. Bu olay bizi mutlu etmekle beraber, Alman piyasasıyla fazla ilgilenemedik; ancak durum ne olursa olsun, böyle olaylarla karşılaşmak, insanı hem motive ediyor hem gurur veriyor.

Yine aynı fuarda, Ford firmasının standını gezme fırsatı buldum. Stantta Ford araçların, 1940'dan 2001'e kadarki tüm modelleri sergileniyordu. Ben de tek tek tüm modelleri inceleme şansı yakaladım. Orada kendi kendinize diyorsunuz ki "bu araçları 1940'lardan itibaren neden biz yapamamışız?" Bu bir hayıflanmaya ve aşağılık duygusuna sevk ediyor insanı. Oysaki biz, 1960'lı yıllarda "Devrim" markasını yaratıp yepyeni bir aracı sürmüştük piyasaya. Daha sonra şu ya da bu sebeple devam ettirememişiz ve treni kaçırmışız adeta. 2001 model aracı incelemeye başladığımdaysa neredeyse bir tane bile hata bulamadım. Biz Devrim'i devam ettirebilseydik belki biz de şimdi hatasız arabalar yapıyor olabilirdik. Bu kafamda şimşekler çaktırdı ve bir araç yapma fikrinin tohumlarını attı.

Etox, bu atılan tohumların, Ferrari standına alınmama birleşmesi sonucu ortaya çıkmış bir marka. Bugüne kadar yaklaşık 2 milyon dolar para harcadık. Bu, aslında AR – GE için çok yüksek bir miktar değil; ama ses getirmeye yetiyor. Bu proje bağlamında Sayın Başbakan ile birebir görüşme fırsatı buldum ve destek sözü aldım. Sayın Sanayi Bakanıyla görüşüp destek sözü aldım. Demem o ki elinizde yapılabilir bir proje varsa, Sayın Başbakan'la bile görüşme şansınız oluyor ülkemizde. Şimdi Almanya Başbakanı'na gitseniz ve böyle bir projeden bahsetseniz, size "çok güzel olmuş, elinize sağlık" der

ve ilgilenmez. Türkiye’de böyle bir projeye saygı görüyor, parmakla gösteriliyorsunuz. Bu gibi projeler daha çok olmalıdır ve daha çok olacağına inançım tam. Etox projesinin bugününe gelecek olursak Sanayi Bakanlığı’ndan bir destek alıyoruz. Müsteşar beyle sürekli görüşüyoruz. Kendileri, projemiz kaplamında ODTÜ ile işbirliği yapmamız konusunda görüş bildirdiler. Biz de projemizi ilerletmek için ODTÜ ile sürekli görüşüyoruz.

Bir şeyler yapınca herkesin ilgisini çekiyorsunuz, daha önce söylediğim gibi. Geçtiğimiz günlerde, dünyanın en önemli otomobil dergisi Auto Bild bize ulaşarak Etox’u görmek istediğini ilettiler. Dört kişilik bir ekiple bize geldiler. Aracı test ederek benim ve aracın hikâyesini dinlediler. Almanya’da her gencin bir Ferrari hayali olduğunu; ancak Ferrari’nin bana da uyguladığı politikadan dolayı, çok kan kaybettiğini ve politikasını değiştirmeye başladığını anlattılar. Segmentindeki diğer spor ve lüks otomobillerle aracımızın yarışabileceğini söyleyip gittiler. Ertesi sayılarında aracımıza üç sayfa yer ayırdılar. Bu gerçekten çok önemli bir gelişme. Auto Bild gibi Yunanistan’da yayımlanan başka bir dergi de gelip aracımızı test edip fotoğrafladı ve dergilerinde; “Türkler spor araba yapıyor; biz hâlâ yerimizde sayıyoruz” başlığıyla aracımızdan söz ettiler. Bunlar, insanın koltuklarını kabartan gelişmeler.

• Yarattığınız araca Türkçe bir isim yerine neden yabancı bir isim vermeyi seçtiniz?

Bu soruyu ilk soran siz değilsiniz, hatta Sayın Başbakan da bu soruyu yöneltti bize. Aslında Etox’un bir açılımı var. İsim bulana kadar birçok kavramı düşündük, hatta “Devrim” adını bile kendi lehimize tescilledik; ancak bu adı koymadık. Etox’un açılımı; “E” Ertext’i yani firmamızı, “T” Türkiye’yi, “O” otomobili ve “X” de bilinmezliği, sonsuzluğu simgeliyor. Bu isim, hem biraz gizemli olmasını istediğimizden hem yurt dışına açılma isteğimizden kaynaklandı. Hedefinizi büyük tutmalısınız. Taşı uzağa atarsanız elbet günün birinde oraya ulaşırsınız; ancak taşı ya-

kına atarsanız hevesiniz kırılır, idealiniz azalır.

• Girişimci bir ruhunuz var. Türkiye’de girişimcilik ne durumda ve ilerlemesi için neler yapılmalı?

Türkiye’de girişimcilik kavramı iyi durumda değil. Bu, ilelebet böyle mi gidecek, hiç sanmıyorum; çünkü biz başarıya aç bir milletiz. Geriye dönüp baktığımızda, herhangi bir icadımızın neredeyse olmadığını görüyorsunuz. Cep telefonlarının çoğu Kore, Japonya veya Finlandiya etiketli. Daha bunun gibi çok örnek var, evimizde kullandığımız aletlerin menşelerine bir bakalım. Bunda bizim de suçumuz olduğu gibi, coğrafi konumumuzun da etkisinin bulunduğu inanıyorum. Bize bir şeyler yaptırmayı dış güçler hiç istememiş. Yaklaşık bir ay önce Kore’deydim. Kore markası olan Samsung, şu anda Avrupa’nın en çok satan televizyonu. Araba sektörüne yön veren iki Kore markası var, Hyundai ve Kia. “Devrim” markasını yarattığımızda yıl 1962. Oysa bahsi geçen fabrikalar, 1970 yılında faaliyete başlamış ve ilk araçlarını, 1975 yılında piyasaya sürmüşler. Bizden çok sonra; ama bugün baktığınızda bizim hâlâ seri üretim aracımız yokken Kore, otomobil piyasasına yön veriyor. Bu, çok acı bir gerçek.

Kendi insanımız, Tofaş veya Renault markasını yerli sanıyor; ancak bu markaların ne kadarının yerli olduğu da bir tartışma konusu. Biz yapamaz mıyız, yaparız; ancak, bizim insanımızda cesaret eksikliği ve güven sorunu var. Devrim’in yolda kaldığı ve üretiminin durdurulduğu tarihlerde, bu araç için devlet bütçesinden ayrılan para yaklaşık 1,5 milyon dolarmış; ancak aynı yıl, atların bakımı için devlette ayrılan para ise yaklaşık 20 milyon dolarmış. O atların hepsi öldü gitti, hatta yavruları bile piyasada yok. Oysaki Devrim’den bir tane, müzeliğe bir eser dahi olsa, var.

Devrim yolda kaldığında, Fransız mühendis, Cemal Gürsel Paşa’ya çıkarak ülkemizin tarım ülkesi olduğunu belirtip ekip biçerek kazandığımız parayla her şeyi Avrupa’dan alabileceğimizi, üretim yapmama-

mız gerektiğini söylüyor. Bu bile durumu anlatmak için yeterli bir örnek, diye düşünüyorum. O dönemlerde aynı zamanda Türkiye'nin ilk uçağı da tasarlanmış. Evet, birkaç yıl maliyetinden az paraya bize uçak satmışlar; ancak daha sonra bu fiyatlar gideerek artarak bugünkü değerlerine ulaşmış. Demem odur ki bizim hatalarımız vardır; ancak bize üretim yaptırmak istemeyen güçler de mevcuttur. Bundan sonraki süreçte Avrupa yaşılanıyor, güçsüzleşiyor ve eksiliyor. Artık bizim teknolojimizi artırarak bu durumu kendi lehimize çevirmemiz gerekiyor, diye düşünmekteyim. Bir yerden başlamamız gerekiyor; yoksa Amerika ve Avrupa'nın bir pazarı olarak kalırız, hem de bu ülkelerin eski mallarını satıp stoklarını tüketmeye yarayan bir pazar olarak.

• Röportaj boyunca gördük ki bu kadar şey başarmanıza rağmen, mütevazılığınızı koruyorsunuz. Alçak gönüllü olmayı nasıl başarıyorsunuz?

Boş başak, dolu başak hikâyesinde olduğu gibi. Dolu başak başını eğer, boş başak ise dimdik durur. Ben hayatım boyunca hep dolu bir başak gibi durmayı kendime düstur edindim. Yaptığım her şey kendi emeğimle elde ettim, babadan kalma bir şey yok elimde. Kendi kendime var oldum ve başardım. Bu, bana bir şımarıklık getirmedi. Herkese de tavsiyem budur. Elemanlarımla aynı yemeği yerim, tulumu giyer çalışırım. Hem içimden geldiği için hem örnek olmak istediğim için bunu yapıyorum. Herkese de bunu tavsiye ediyorum. Başardığınız her şeye rağmen, alçak gönüllü olmanız gerekli, diye düşünüyorum.

• Son olarak röportajı okuyan değerli okurlarımıza neler söylemek istersiniz?

Söylemek istediğim şeyleri, bir örnekle anlatmak isterim. Zamanında Hürriyet gazetesinde okuduğum bir hikâye bu. Yaklaşık 90 yıl önce, Mersin şehrimizde yaşayan bir Hasan Amca varmış. Herkes tarlasına buğday, arpa gibi tahıllar ekerken Hasan Amca, tüm arsasına portakal ağacı dikeyor. O zamanlarda portakal denen şey, ülkeye çok uzak. Herkes Hasan Amca'yı delilikle suçluyor. 3 – 4 yıl sonra ağaçlar meyve vermeye başlıyor ve bu meyveler iyi satılıyor. Bunu gören diğerleri de Hasan Amca gibi tarlalarını narenciye ağaçlarıyla donatıyor, fideleri ithal etmek yerine kendi fidelerini yetiştiriyor. Neticede o bölge bugünkü haline geliyor. Demem o ki "ben tek kişiyim, ne yapabilirim?" diye düşünmeyin, bu örnekte olduğu gibi, tek kişi koca bir coğrafyanın kaderini değiştirebilir. Hedeflerinizi yüksek tutmalısınız, tıpkı rüzgârla yaprağın hikâyesi gibi. Rüzgâr aynı yerden estikçe bir yaprakla dost olmuş, her estiğinde sohbet ediyorlarmış. Mevsimler dönmüş, sonbahara gelmiş, yaprak iyice sararmaya ve dalından düşmeye yüz tutmaya başlamış. Rüzgâr, bir gün yaprağa "yarın çok sert eseceğim, seni de dalından koparacağım. Muhtemelen, seni nereye götürmemi istersin" diye sormuş. Bu soruya şaşırarak yaprak, daha önce bunu hiç düşünmediğini söyleyince rüzgâr kızarak "Senin dostun rüzgâr olsa ne? Fırtına olsa ne? Sen daha gideceğin yeri bilmiyorsun!" demiş. Gideceğiniz yeri, hedefinizi belirlemezseniz sallanır durursunuz. Mutlaka bir hedefiniz, idealiniz olmalı ve hedefinize ulaşmak için elinizden geleni yapmalısınız.

Röportaj: Neslihan Dağyarar, F. Besim Kavukçu

Gizem YILDIRIM
Çankaya Üniversitesi
Matematik - Bilgisayar Bölümü 2008 Mezunu

HOCALARIMIZ, BİZİ ÖĞRENCİDEN ÇOK MESLEKTAŞLARI OLARAK GÖRÜYOR

2008 yılı Matematik Bilgisayar bölümümüz mezunlarından Sayın Gizem Yıldırım ile, kendisi ve Avrupa'da eğitim üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

Sayın Yıldırım, Öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü, 2008 yılı mezunuyum. Şu anda Viyana Üniversitesi'nde ekonomi alanında yüksek lisans yapmaktayım.

Üniversite sınavı sonrasında Çankaya Üniversitesi'ni seçme sebepleriniz nelerdi? Var olan sistem nedeniyle seçimler maalesef pek de sağlıklı yapılamıyor. Ben de üniversite sınavı sonrası, her öğrenci gibi, puanıma uygun ve istediğim bir bölümü seçmeye çalıştım. Çankaya Üniversitesi'ni seçmemin öncelikli sebebi, İngilizce eğitim yapmasıydı. Bugün İngilizcenin, düşündüğümünden de önemli olduğunu görüyorum. Çankaya Üniversitesi'ni seçmemin bir başka sebebi ise birçok devlet üniversitesine kıyasla vakıf üniversitelerinin imkânlarının daha geniş olduğunu düşünmemdi.

Üniversite hayatı, beklentilerinizle örtüştü mü?

Büyük bir memnuniyetle söyleyebilirim ki beklentilerim üniversite hayatı ile örtüşmedi. Maalesef üniversiteler, iş bulma kurumu gibi görülmekte; ancak öyle olmamalı. İyi bir üniversite ve bölüm, eşittir iyi bir iş ve maaş. Ben de herkes gibi böyle beklentilerle üniversiteye başladım; ama üniversiteyi okurken ve mezun olduktan sonra anladım ki üniversitenin amacı bu değilmiş. Eğer aldığınız eğitim iyiye ve kendinizi geliştirmişseniz iyi bir iş ve maaş amaç değil; en doğal sonuçlardan.

Düşünmek, çalışmak ve üretmek, insan olmanın gerekliliği, nefes alıp vermek kadar zorunlu bir ihtiyaç. Bu görüşü kazanmakta üniversite, önemli bir faktör. Matematik-Bilgisayar Bölümü'nde ve yan dal yaptığım İktisat Bölümü'nde, çok değerli hocalardan dersler aldım. Hocalarımdan kendimi bilimsel

ve kişisel alanda geliştirmek için elimden geldiğince faydalanmaya çalıştım. Eğer bunu biraz başara-bilmişsem hocalarımın ve Üniversitenin bunda büyük etkisi vardır.

Üniversitede okurken Erasmus Programı dâhilinde Avusturya'ya gittiğinizi biliyoruz. Orada misafir öğrenci olmak nasıl bir duygu?

Avusturya, Mozart, Freud ve Hitler'in ülkesi. Orada yaşamak da bu üçlünün kombinasyonu kadar ilginç. Viyana, kültürel anlamda çok hareketli bir şehir ve orada yaşamak çok keyifli. Erasmus öğrencisi olduğum dönemde, bir çok ülkeden öğrencilerle tanışıp arkadaş oldum, farklı kültürleri tanıma imkânı buldum.

Başlangıçta epeyce zorlansam da bölümümüzün Erasmus Koordinatörü Emre Sermetli Hocam ve Uluslararası İlişkiler Ofisi, bana dersler ve diğer konularda sürekli yardımcı oldular. Ben de ilk başta bir dönem için gittiğim Erasmus Programı'nı iki döneme uzattım. Bu iki dönemlik süre içinde Viyana Teknik Üniversitesi'nde okudum. Oradaki Üniversite'deki farklı sistemi tanıma imkânı buldum. Mesela profesör, güneşli bir günde bir matematik dersini sokakta halka açık bir şekilde işleyebiliyor ve metrodan çıkan insanlar durup dersi dinleyip soru sorabiliyor. Birçok derste, ders kitaplarının dışında çok sayıda güncel makale okumak ve sunum yapmak gerekiyor; çünkü hocalarımız, bizi öğrenciden çok meslektaşları ve araştırmacı olarak görüyor. Oradaki üniversiteler, Türkiye'dekilerden daha

iyi veya daha kötü karşılaştırması yapmak, tabii ki yanlış; ama farklı oldukları kesin. Bu farklılık da benim eğitimimde ve gelişmemde çok faydalı oldu.

Şu an yine Avusturya'da Viyana Üniversitesi'nde ekonomi yüksek lisansı yapmaktasınız. Bunun size ileride ne gibi faydalar getireceğini düşünmektesiniz?

Kediyi öldüren merakmış. Benim de Viyana'ya gitmem böyle oldu bir bakıma. Eskisi kadar olmasa da genel yargı, Avrupa ve Amerika'da eğitim almanın zor olduğu yönünde. Bu, hem maddi boyutla ilgili hem de galiba biraz özgüvenle. Durup baktığımız yerden orada okumanın zor olduğunu, belki de oradaki öğrenciler kadar başarılı olmayacağımızı düşünüyoruz. Ben de bunun böyle olup olmadığını, üniversitelerdeki eğitimi ve Avrupa'yı merak ettim. Bu da birçok konuya farklı bir açıdan bakabilmemi sağladı. İkinci bir dil, OPEC, United Nations gibi birçok uluslararası kuruluşta çalışma imkânı ve akademik alanda iyi bir eğitim alabilme fırsatı yanında, belki de faydaların en önemlisi, bu kişisel anlamdaki gelişmedir.

Çankaya Üniversitesi Mezunu olmanın size kattıkları nelerdir?

Çankaya Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra bir Avrupa üniversitesinde, dünyanın çeşitli yerlerinden gelen öğrencilerle beraber zorluk çekmeden yüksek lisansımı İngilizce yapıyorum. Çankaya Üniversitesi'nin bana en büyük katkısı, "şimdilik" budur.

Ömer BERKİ, DTM İhracat Genel Müdürlüğü Daire Başkanı
Murat EVİRGİN, Orta Anadolu İhracatçılar Birliği Başkanı

Ömer BERKİ:

Uluslararası, insanın bilgisini son derece derinleştiren bir meslektir. Sadece uluslararası ticaret olarak değil; aynı zamanda kültürel ilişkiler bağlamında da bakmak gerek. Diyelim ki Suudi Arabistanlı firmayla temas halindesiniz ve Arap kültürünü öğreniyorsunuz, bir Alman firmasıyla temas halindeyseniz Alman kültürünü öğreniyorsunuz. Daha doğrusu o ülkelerle temasa geçmeden önce o kültürleri öğrenip öyle temasa geçiyorsunuz ki adamlar nezdinde bir itibarınız olsun diye. Örneğin, bir Almanla konuşurken biraz Bach'tan, biraz Beethoven'dan bilmeniz sizi o ülkede, o insanlar nezdinde itibarlı ve konuşulabilir bir insan haline getiriyor. Bu söylediklerim uluslararası ticaretle ilgili değil; ama yapacağınız temaslarda kültürel değişimde temasa geçeceğiniz ülkelerle ilgili kültürel ufkunuzu genişletip arenaya öyle çıkmanızda çok büyük fayda var. Söylemek istediğim, uluslararası ticareti seçerek son derece önemli bir seçim yapmışsınız; çünkü yükselen bir meslektir.

Gerek iş yaşamımızda gerekse iş yaşamımızdan sonraki eğitimcilik dönemimizde uygulamaya çok önem veriyoruz. Ben hukuk fakültesinde okudum. Öğrencilik yıllarımda çok değerli hocalarımız bize, "kanun nasıl yapılır"ı öğrettiler; ama uygulamanın içine girdiğimizde biz kanunların öyle yapılmadığını gördük. Teori tabii ki çok önemlidir; ancak sizi

hayata hazırlayacak olan uygulama bilgileridir. Uygulama, deneme-yanılmayla olur ya da bunu bizim gibi uygulamanın içinden gelen insanlardan da öğrenebilirsiniz. Bir de ıskalanan bir şey var: Bu mesleğin dış ticaret kültürü diye adlandırılan bir başka ayrımı. Örneğin sizler uluslararası ticaret bölümü öğrencileriniz, dış ticaret kültürü ile ilgili ben size bir soru sormak istiyorum. Dünya ticaret hacmi ne kadar? 2007 yılı rakamlarını biliyorduk, 2008 rakamları da yeni açıklandı. Dünyada ne kadar mal ticareti var? Bu, dış ticaret kültürüdür. Türkiye'nin geçen yılki ihracatı 132 milyar dolar. Türkiye'nin 132 milyar dolar olursa, Almanya'nın 1 trilyon 300 milyar dolar olur. Dünyada 2008 yılında dış ticaret ne kadar olmuş olabilir sizce? Dünya ticaret örgütü 2008 rakamlarını açıkladı 16 trilyon. Teoriyi iyi öğrenin, uygulamayı çok daha iyi öğrenin; ama bu tür dış ticaretin en basit verilerini bilmemek çok büyük eksiklik olacaktır. Üniversitelerde bu tür bilgilerin eksik olduğunu görüyorum. Ülkelerin ihracatlarının ithalatlarını karşılama oranının da dış ticaretçi ülke olarak böbürlendiklerini bilelim, bu da bir dış ticaret kültürüdür. Burada ihracatının ithalatını %250 karşılayan Rusya da vardır veya ihracatı ithalatını %50 karşılayan Amerika da vardır. Türkiye'de ithalatı karşılama oranı ise %70'ler civarındadır. Bu Türkiye için yeterli midir? 80 milyar dolarlık bir dış ticaret açığı Türkiye'nin kaldıramayacağı nitelikte bir açıktır. Türkiye'nin en

aşağı %80-85'lik bir ithalatı karşılama oranını yakalaması lazımdır.

Dış ticaret kültürü derken bavul ticaretinin Türkiye'de nasıl dejenere edildiğini tartışın, sınır ticaretinin Türkiye'de ne durumda olduğunu inceleyin ve tartışın. Türkiye'de 90'lı yıllarda son derece atipik bir şekilde bavul ticareti uygulanmıştır. Bir dönem ihracatımız 20-22 milyar dolarken 10 milyar dolarlık bavul ticareti olmuştur bu ülkede. Bunları incelemek, hem bilgilenenizi arttıracaktır, adına dış ticaret kültürü dediğimiz alanda sizi çok geniş ufuklara sahip kılacaktır hem de belki çalıştığınız veya çalışacağınız firmada çok önemli proje alt yapılarını sahip olmanızı sağlayacaktır. Onun için henüz öğrenciyken dış ticaret kültürü konusunda da kendinizi yetiştirmeye gayret edin tavsiyesinde bulunuyorum.

Yükselen meslek diye tanımladığımız dış ticareti, Türkiye açısından yeni bir meslek olarak algılamak lazım. Kesinlikle moda bir meslek değildir, altı çok sağlam bir meslektir. 1983 yılından bu yana -Özal hükümetinden bu yana- bütün hükümetlerin programlarında "Türkiye ihracata dayalı kalkınma modelini benimsemiştir" lafı vardır. Bugün gelinen noktada Türkiye maalesef ihracatı kalkınma modeli olarak artık benimseyen bir ülke değildir, ithalata dayalı bir kalkınma modeli uygulamaktadır. Türkiye '83 yılından itibaren hep ihracata dayalı kalkınma modelini benimsemişken son 3-5 yıldır ithalata dayalı bir zeminde büyümeye(!) çalışmaktadır.

Bu mesleği seçmek durumunda olanların doğru bir seçim yaptıklarını bir kere daha vurgulamak isterim. Piyasaya bilgilenip çıkmak çok önemli olacaktır. Yeni ekonomide en önemli unsur bilgilenmektir. Bilgilenmeyi tamamlamış olarak hayata atılmanızı önemle tavsiye ediyorum.

Öğretiyle ilgili olarak kültürden bahsettik. Dış ticaret öğretilerinin olmazsa olmazlarını ben dört alt başlıkta topluyorum. Bunlardan biri, mevzuattır. Mevzuattan kastımız, onu sayfa sayfa okumak değil; sizi ilgilendiren konu hakkında bütün bilgilere sahip olmak ve ona göre işinizi yapmanız gerektiğidir. İkinci önemli konu, idari yapıdır. Dış ticaretçiyim diyebilmek için Türkiye'nin idari yapısını çok iyi bilmek gerekmektedir. Gerçek hayata girdiğinizde Türkiye'nin idari yapısını bilmiyorsanız büyük bir eksikliğinizi var demektir; çünkü neyi nereden isteyeceksiniz, hangi üslupla isteyeceksiniz ve hangi dozajda isteyeceksiniz bunları bilmek önemlidir. Onun için Türkiye'nin idari yapısını, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın sistem içindeki yeri nedir, ihracatçı birliklerinin sistem içindeki yeri nedir bunların hepsini çok iyi bilmek gerek. Bunun neden önemli olduğuna dair bir örnek vereyim: Devlet yardımları vardır ihracatta fuar teşvikleri, yurt dışında ofis mağaza açma teşvikleri gibi. Bunları nerden isteyeceğinizi bilmeniz gerekir. Dış Ticaret Müsteşarlığı bunun belirleyici makamı olarak bilinir; ama hiç ilgisi yoktur, uygulayıcı makam Dış Ticaret Müsteşarlığı'dır. Fuar ve yurt dışında ofis açma teşviklerini veren makam, Devlet Planlama Teşkilatı'nın sekreteryasının yaptığı Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu'dur.

Bunları bilmek, size müthiş imkânlar sağlar. Dış ticaretin içindesiniz; ama devlet yardımlarının Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın belirlemediğini, Müsteşarlığın sadece uygulayıcı olduğunu bilmeniz gerekir. Maliye Bakanlığı'nın tüm yapı içerisinde çok önemli bir unsur olduğunu bilmek lazımdır. Dâhilde işleme mevzuatı olsun, vergi resim harç mevzuatı olsun dış ticaret müsteşarlığının düzenlemelerinden önce Maliye Bakanlığı'nın da ön düzenlemelerinin olduğunu bilmek lazımdır.

Üçüncü önemli husus, yabancı dildir. Yabancı dil deyince ben İngilizce'yi kastediyorum. Bazı arkadaşlarımız Rusça, Çince gibi dillerin de bilinmesi gerektiğini savunuyorlar. İngilizce biliyorsanız bu dilleri de öğrenmeniz de fayda var. Dolayısıyla yabancı dili kuvvetlendirmek lazım. İngilizceyi dış ticaret terminolojisiyle öğrenmek ve bunu bu şekilde kullanmak çok önemli olacaktır.

Son olarak da dış ticaretin olmazsa olmazları fuarları ihmal etmemenizi tavsiye ediyorum. Fuarlar, dış ticaretin yaşayan platformlarıdır. Dolayısıyla bu konuda idari yapıyı, mevzuata yaklaşımı ve yabancı dili geliştirme, son olarak fuarlar son derece önemlidir.

Murat EVİRGEN:

Dış ticaret, sosyal bir olay. Dünyayı geziyorsunuz, yabancı dil varsa bunu kullanma şansınız var, insan ilişkileri var ve para kazanma ya da devlet memuru olma gibi. Hangisini tercih edersiniz? Böyle bir meslekte ne yapabilirim? Bugün dünyada kriz var. Ben size dış ticaretçi olun, desem içinizden birkaç kişi bana yanlış gözlerle bakar; ama yanılırlar. Bu meslekte kriz zamanında bile para kazanılabiliyor. İnsanlar yaşadıkça bir şeyler yemesi, içmesi, giymesi lazım. Burada en önemli nokta, sizin ben hangi ürünü satabilirimin peşinde olmanız. Dolayısıyla bunu yapabilmemiz için de müthiş biçimde dış ticaret bilgisine sahip olmanız gerekmektedir. Bu işin temel kavramı, bilgidir. Türkiye'de dış ticaretin gerçekten bir üniversitesi yok, yeterli değil. Amerika'da dış ticaret uygulamasını bilmeyen adamı üniversiteye öğretim görevlisi olarak almıyorlar. Bizde çok güzel dış ticaret eğitimi var. İstanbul Dış Ticaret Üniversitesi'nde bir ders verme durumum oldu ve gördüm ki kimsenin uygulamadan haberi yok. Keyfe keder staj verilebiliyor, bu stajı başarıyla verenler başarılı oluyor, yapamayan ise maalesef olmuştur. Dolayısıyla dış ticaretin eğitimiyle uygulaması

birbirinden ayrılmaz bir bütündür. O halde siz burada çok şanslısınız, sizler için bir üniversite eğitimi var uygulama yapabilme şansı var bir de TDV gibi işe amatör ruhla profesyonelce bakan kurumlar var.

Böyle bir yapı içerisinde "Ben gelecekte ne yapacağım?" endişeniz var. "Buna nasıl bir yön çizebilirim?"i konuşalım. Bu kadar öğrenci içinde yaptığım gözlemlerde bizim kurslarımıza çok çeşitli öğrenci kitleleri katılıyor. Burada gördüğüm herkes, hemen dış ticareti öğreneyim gideyim kendi şirketimi kurayım, diyor. Yanlış! Çok net bir şey söyleyeyim, Türkiye'de vergi mükellefi olmak kadar enayice bir şey yok. Neden? Yarın hemen 3-5 bin lira harcayıp bir şirket kurun ondan kendinizi kurtarmanız için yıllar harcamanız lazım. Acele etmeyin, gidin bir şirkete girin o şirkette müthiş derecede başarılı olun, yükselin. Belki de o şirketin ortaklarından biri olacaksınız. Bunun hikâye olmadığını göstermek için Ankara'nın dev bir organize sanayisi var. Neresi burası? Ostim. Ostim'de kaç tane imalatçı kuruluş var bilen var mı? 20 bin. Peki, bu 20 bin'in içinde kaç tane dış ticaretçi var? Bunlardan 136'sı ihracat yapıyor. Dolayısıyla burada dış ticareti mükemmel bir şekilde öğrenip, bunun uygulamasını yapıp ondan sonra da gidip Ostim'de 20 ya da 30 kuruluşun ihracatçısı olma sıfatıyla iş yapabilirsiniz. Ben bunu yaptım. Adam jeneratör imal ediyor. "Senin jeneratörünü yurt dışına ben satacağım" dedim, "Senden bir şey istemiyorum" dedim. Sadece, gel bir kontrat imzalayalım, bir yıl bunu ben yaparsam yaparım; ama yapamazsam benden vazgeçebilirsin.

Önce kendinize bir sorun. "Ben imalatçı mı olmak istiyorum, pazarlamacı mı olmak istiyorum, üretici mi olmak istiyorum?" diye kendinize bir sorun. Samimiyetimle söylüyorum, ders derste öğrenilir

eğer bilgiyi derste paylaşırsanız bu paylaşım içerisinde çok daha verimli oluyor.

Ben 35 yıllık iş hayatım boyunca bir gün battım, bir gün çıktım. Burada önemli bir noktayı söyleyeyim size, bugüne kadar 28 tane hükümet gelmiş geçmiş; ama ben hâlâ ayaktaayım. Hocamın dediği gibi, Almanca, İngilizce, Rusça, Fransızca bunda yön seçmek size kalmış. Hedef pazar olarak nereyi seçebilirsiniz? Bunun kararını kimseye sormayın, kendiniz araştırıp bulun.

Türkiye vergi cenneti; ama görünmeyen masraflarımız o kadar ağır ki devlet bu konuda bize hiç destek vermiyor. Devlet gelip sizi incelediği anda mutlaka bir ceza bildiriyor. O yüzden birçok firma yurtdışıyla bağlantılı olarak çalışıyor. Dolayısıyla bugün sizin bu dış ticareti öğrenirken işin cilvelerinin de ne olduğunu anlayabilmek için mutlaka bir uygulamaya girmeniz gerek.

Benim şirketim için siz, dışarıdan giren bir virüs olarak algılanırsınız; çünkü benim şirketimde on sene-den beri çalışan arkadaşlarım var ve bu arkadaşlarımla arasına iki ay staj yapmak için birisi geliyor. Eskiden çok fazla stajyer öğrenci alınırdı, şimdi mümkün merteye azaltıldı. Sebebi o öğrencinin oraya uyum sağlayamaması. Gittiğiniz yerde staj yaparken o şirketin neler yaptığı konusunda çok fazla meraklı olmayın. Bu bir hatadır. Bu hata gözlemle-

niyor ve ben bunu gözlemledikten sonra bir daha stajyer almıyorum denilebiliyor.

Hocam dedi ki: "Dış ticarete İngilizce var mı yok mu, yabancı dil olmalı mı?" Bence olmasa da olur. Bir tane tercüman tutarsınız o size yardımcı olur. Ticaret para işidir. Uluslararası ticaret yapıyorsunuz neyle oynayacaksınız parayla, amatör bir adam parayla oynayamaz. Bunun için profesyonellik gerekli. Profesyonellik neyle olur, bilgiyle. Aynı şekilde uluslararası ticarete ikili ilişkiler çok önemli yabancı dili sizin bilmeniz çok önemli, tercüman olayları sizin anlatmak istediğiniz şekilde anlatmayabilir. Mutlaka işi yürütürsünüz, kesinlikle katılıyorum.

Yılda iki kere Çin'de fuar olur. Dünyanın her yerinden insanlar oraya gidip alışveriş yaparlar. Dış ticaret, Çin'den önce ve Çin'den sonra diye ikiye ayrılır. Ben de gittim orada büyük bir bankanın promosyon malını almak üzere standı gezerken tam o sırada bir adam geldi. Hiçbir şey konuşmadı; ama ben o adamın benim güzel yurdumun insanı olduğunu anladım. Standta dururken bizim vatandaş, görevliye: "Bak hele, kaç para?" diye sordu ve bunu Çinli anladı. Bu adam, 2 milyon 700 bin dolarlık mal aldı, ben 1 kuruşluk mal alamadım.

Burada önemli olan olay şu, bir şeyi başarabilmek için benim şuyum var, şuyum yok diye düşünmeyin. Girişimcilik temeliniz olmalı, o girişimciliği ya-

ratabilirseniz olay zaten kendiliğinden geliyor. Hocamın dediği gibi, dünya pazarını araştırın, o araştırma sonucunda nerede hedef pazar olduğunu ve en çok hangi ürünü satabileceğinizi bulduğunuz anda olay biter.

Ömer BERKİ:

Çin'den önce Çin'den sonra çok önemli; ama ben modern zamanlardaki Çin'den bahsediyorum. Çinliler 10 sene önce dünya piyasalarına girmiş bir millet değil. Çinliler 2000 yıldır dünya ticaretinde olan ve hükmedici bir şekilde kendini hissettiren bir ülke.

İpek yolu, Türkiye'yi transit kullanmış bir yoldur. Avrupalıyla, Çinlinin kısmen de Hintlilerin ticaret yolu olarak kullanılmıştır. Çinli 2000 yıldır dünya ticaretinde çok önemli bir unsurdur; ama modern ticaret döneminde de 90'ların ortalarında ortaya çıktığı için 95 yılını dünya ticaretinin miladı olarak görüyoruz. O yüzden Çin'den önce Çin'den sonra diyoruz. Yahudi veya Musevi cemaati 2000 yıldan beri dünya ticaretinin içindedir; hatta Musa'dan hemen sonra dünya ticaretine dâhil olmuşlardır. İtalyanlar, Cenovalılar'dan beri 800 senedir ticaretin içindedir. Türkiye'nin dış ticaret sahnesine girmesi ise I.Özal Hükümeti'nin açılımlarını başlattığı, 1983 yılıdır. 2000 senelik ticaret geçmişi olan ülkelerle rekabet ederek bugünlere gelmiştir ve bugün geldiği noktayı göz ardı etmemek gerekir.

Dış ticaret ana mesleğe bunun altında üç başlık var: Kamu, özel sektör ve akademik yaşam. Dış ticaret müsteşarlığına girme isteğinde olan arkadaşlarımıza bir iki şey söylemek isterim. İyi amirlerle denk gelerseniz iyi bir öğreti verir size. İyi amirler uzmanları, uzman yardımcılarını yetiştirir. Devlet son 12 yılda öyle bir okul haline gelmiştir ki iyi yetişmiş öğrenciler artık hocaları yetiştirir hale geldi. Bu durum, dış ticaret müsteşarlığında ve devletin genelinde de böyledir.

Dış ticaret müsteşarlığında çalışma süreci şu şekilde işler. Uzman olur arkadaşlarımız, uzman olduktan sonra 2000 liralık maaşları 2300'lere gelir. Ondan sonra da yurt dışında çok iyi koşullarda yüksek lisans imkânı sunar size devlet. Amerika'ya yüksek lisansa gittiğinizde yaklaşık 3000-3500 dolar maaş alırsınız, bütün okul ücretleri de devlet tarafından karşılanır. Devlettaki kariyer bu şekilde gider. Ondan sonra da hedefiniz genel müdürlük, müsteşar yardımcılığı; hatta müsteşarlık olur. Özel sektörü tercih ederseniz, yine orada da çok iyi amirlere, iyi çalışma arkadaşlarına denk gelerseniz çok iyi yetişebilirsiniz. 1000 lira ile başlarsınız; ama 10 sene sonra maaşınızın on misline çıktığını görürsünüz. Dolayısıyla devletin çok öğretici bir yönü niteliği vardır. Eğer kamuyu tercih ederseniz hiç yabana atılmayacak bir tercih yapmış olursunuz.

2 Kasım 2009

Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı
Dr. Hakan KIZILARSLAN, Ankara Cumhuriyet Savcısı
Emekli Hâkim Sadi BÜYÜKEREN
Avukat Melik YİĞİT

Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU: Bugünkü toplantının amacı, lisans öğreniminden sonra yüksek lisansa devam edebilmek için neler yapmak gerektiği. Hâkimliği seçen arkadaşlarımızın nelerle karşılaşacağı, savcılığı seçen arkadaşlarımızın nelerle karşılaşacağı, avukatlığı seçen arkadaşlarımızın nelerle karşılaşacağı konusunda sizleri bilgilendirmek.

Sadi BÜYÜKEREN: Sözlük karşılığı olarak haklar, hakikatler, kanunların verdiği haklar, hâkim ve avukat yetiştiren mektep manalarında kullanılan hukuk sözcüğü, konunun özü itibarıyla toplumun bütün bireylerine saygı gösterme, herkese haklarını ver-

me faziletidir. Fazilet, iyilik etmeye, fenalıktan çekinmeye olan devamlı, değişmez meyil ve kabiliyet, güzel vasıf, insanın yaradılışındaki iyi huy ve erdemlerin tümüne denilmektedir. Hukukun içeriğine girilmeden kavramsal karşılığının gözetilmesinde dahi herkesin ulu orta değerlendirme yapmasına izin vermeyecek meziyeti tartışma götürmez ulvi bir kavramdır hukuk. Hukuk fazıldır. Fazıl ise üstün erdemlerle donatılmış olan demektir. Her alanda barışı, eşitliği, güveni, özgürlüğü sağlayan hukuk, bu fonksiyonlarıyla toplumun her ferdi ve her korunmaya değer kıymetini içine almaktadır. Henüz ana rahmine düşmüş olan ceninin atmosfer ile ilişkisi başlamadan önce hem de ölümüyle ilişkisi sona ermiş olan bireyin atmosfer ile ilişkisi tamamlandıktan sonra hukuk daima bunları ilgilenendirir olmuştur. Tüzel kişiler de doğrudan atmosfere ihtiyaç duymadıkları halde hukukun içinde doğup, hukukun içinde varlıklarını sürdürmektedirler. İnsan ve insanlık atmosferin içinde yaşasa da ilk çağlardan itibaren daima hukukun içinde bulunmuşlardır. Kişi kavramı ister gerçek ister tüzel kişiyi kapsatsin, tabii bir kavram değildir. Kişi, hukuki bir kavramdır. Hakların elde edilmesinde ve borçların yük-

lenilmesinde tüm fonksiyonlarıyla hukuk, gerçek ya da tüzel kişi için daima yaşamın en küçük lahzasında yer almaktadır. Bu haliyle bu kapsamı itibarıyla kişileri katmanlarıyla tüm toplumu, kişinin değer verdiği her şeyi, zamana bağlı olmaksızın ve her zaman kapsamaktadır.

Peki hukuk nedir? Toplumsal yaşamın her zerresiyle meşgul olduğundan hukuku tanımlama çabaları sorun haline gelmektedir. Kunt, hukukçular kendi hukuk kavramlarına hala bir tanım bulamamıştır, demektedir. Hukukun tüm unsur ve özelliklerini yapılacak tanımın içerisine dahil etme titizliği tanımlama işini iyice zorlaştırmaktadır. Hukuk, önceleri adalete yönelmiş toplumsal yaşama düzeni olarak tanımlansa da günümüzde toplumun genel menfaatini veya bireylerin ve toplumun ortak iyiliğini sağlamak amacıyla konulan ve kamu gücünde desteklenen kaide, hak ve kanunların bütünüdür şeklinde tanımlanmaktadır. Tarih boyunca adalet anlayışımız, eşitlikçi adalet, denkleştirici adalet, dağıtıcı adalet modellerinden geçerek hakkaniyet, hak ve adalete uygunluk, hakka riayet etmek, doğruluk kavramlarına ulaşmıştır. Kişinin maddi yaşamıyla ilgili olması ve içinde barındırdığı yaptırım unsurunu da devlet zoruyla gerçekleştiriliyor bulunması, hukuku diğer toplumsal kural ve kurumlardan, disiplinlerden ayırt etmektedir. Hukuki yaptırımlar, ahlak kurallarının benimsediği ayıplama ve din kurallarının içerdiği uhrevi müeyyidelerden farklı olarak ceza hukukunda hapis ve para cezaları ile güvenlik tedbirleri, anayasa hukukunda siyasetten men, parti kapatma, vergi hukukunda vergi ve kaçakçılık cezaları olarak örneklendirilebilir.

Bilinebilen hukuki yaptırımların tümü, hukuk düzeninin öngördüğü biçim ve şekillerde yerine getirilme zorunluluğu da yine hukukun sağladığı sonuçlardandır. Hukuk, toplumların genel olarak ilerlemesinden ya da yozlaşmasından olumlu ya da olumsuz etkilenen, hukuk bilginlerinin yarattığı doktrinlerden beslenerek yasama organının çıkardığı yazılı hukuk kuralları, yargı organlarının verdikleri kararlar ve devletin idaresi dışında oluşan, devletin iradesi dışında oluşan genel hukuk ilkeleri ile örf ve adetleri kuralları sayesin-

de meydana gelmektedir. Özet olarak hukukun tek merci tarafından meydana getirildiğini söyleyemeyiz.

Yasama organı, anayasa ve kanun yapmak suretiyle, yürütme organı tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge çıkartarak, yargı organları da gerekçeli kararlar kurmak ve içtihatlar oluşturmak suretiyle hukuk normlarını ve hukuk uygulamalarını meydana getirmektedirler. Soyut hukuk ilkeleri uygulayıcının elinde somut olaya uygulanıp yaşayan hukuka dönüştürülürken de bir kez daha uluslararası hukuk ilkelerinin ışığında ve yasa koyucunun amacına uygun olarak tekrar hukuk yaratılmaktadır.

M.Ö 452 yılında, yazılı olmayan hukuku yazılı şekle sokmak için yapılan çalışmalardan sonra hukukun ulaşabildiği tüm alanlara ait maddelerin yazılmasıyla başlayan ve bunların halk meclisleri tarafından kabul edilerek kanunlaştırılmasıyla tarih sürecinde '12 Levha Kanunu' adı ile anılan yazılı hukuk sürecindeki ilk kıvılcımı takiben, sonraki hukuk sistemlerine mihenk taşı olan ve M.S. 6. yüzyılda, Batı Roma İmparatorluğu'nda kanunlaştırma hareketi olarak başlayan faaliyetlerle "Corpus Juris Civilis" oluşumuyla bu gelişme tamamlanmaya başlamıştır.

1215 yılında İngiltere Kralı'nın kabul ettiği "Magna Carta" bildirgesiyle İngiliz halkı için insan haklarına değer veren normların adı geçen ülkenin iç hukuk kurallarına dahil edilmesini takiben Locke ve Montesquieu gibi doğal hukuk ekolünün temsilcilerinin ortaya attığı kuvvetler ayrılığı ilkesi ile yoğrulan düşünce akımı sonrasında 1787'de ABD Anayasası'nda ifadesinde olan şekliyle "doğal haklar kuramı" ve "insan hakları anlayışına" ve "hukuk devleti düşüncesi"ne yeni anlamlar yüklenmeye başlanmıştır.

10 Aralık 1948 tarihinde, BM Genel Kurulu'nun kabul ettiği İnsan Hakları Bildirgesi ile bir kısım devletlerin bireylere tanınan hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması iradesinde birleşmesini temin etmiştir. Bilinebilen ve alınan yazılı hukuk abidelerinin içerdiği hükümlerden ve özellikle otuz maddeden oluşan İnsan Hakları Bildirgesi'nin hükümler-

den söz etmekten ziyade, hukuk metnlerinin gelişim sürecini ana unsurlarıyla bu şekilde ortaya koymakla yetiniyorum.

Hukuk devletinin oluşması bakımından ilk ve en küçük hukuk kuralının günümüze kadar aktarılmasında bu kuralların gelişim aşamasında sağladığı katkılar nedeniyle bilimesinde ve anılmasında yarar bulunduğuna için buraya kadar bu hususlara değindim.

İlk kez hukuk devleti, bugün herkesin yetkili olan yetkili olmayan tüm vatandaşların anayasa hukuku bilen bilmeyen sosyal ilimlerle uğraşan, teknik ilimlerle uğraşan herkesin ağzına sakız ettiği hukuk devleti nitelemesini nedir, bu ne için bu hale getirilmiştir, neden böyle bir tanımlamaya ihtiyaç duyulmuştur biraz da buna değineceğim.

Hukuk devletinin tanımı aşağıda belirtilen unsurları içerir şekilde ilk defa yapılmaya başlanmıştır. Hukuk devletindeki ölçütü ve sınırı kişilerin devletin etkinliklerini yerine getirirken kişilerin özgürlüğüne bağlanıp dayandırılması hukuk devleti olabilmenin birinci kriteridir. Yasaların genelliği ilkesi hukuk devletiyle temin edilmeye başlanmıştır. Bunu benimseyen ve buna gerektiği gibi uyan devletler, hukuk devleti tanımının içine sokulabilir. Diğer yandan kişilerin ve kişinin devlet gücü karşısında korunması ve bunun için yargı organlarının kurulması da hukuk devletinin temini içindir. Devletin diğer bir unsuru da adalet üzerine davranması ve adalet üzerine davranmayı emreden kurallar içinde bulundurup bunların haya-

ta geçirmesiyle hukuk devleti unsurlarını tamamlamaktadır.

Hukuk devleti terimini, Ordinaryus Profesör Doktor Sıddık Sami Onar ülkemizde akademik literatürde ilk defa kullanan hocadır. 1938 yılında yazdığı İdare Hukuku isimli kitabında, "hukuk devleti" sözcüğünü ülkemizde doktrine sokan kişidir.

21 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunumuzda; yani 1921 Anayasamızda ikinci maddede icra kudreti ve teşri salahiyyeti, kanun koyma salahiyyeti, milletin yegane ve hâkimi mümessili olan Büyük Millet Meclisi'nde tecelli ve temerküz eder deniliyor. 24 Anayasası olarak bildiğimiz 20 Nisan 1924 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun ikinci maddesinde de T.C milliyetçi, cumhuriyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır, resmi dili Türkçedir, başkenti Ankara şehridir denilmektedir.

Bilim adamları tarafından 1938 yılında dile getirilmeye başlayan hukuk devleti kavramı, öncelikle Anayasamızda yer almaktaydı; ancak 9 Temmuz 1961 tarihinde halk oylaması ile ilk defa kabul edilen T.C. Anayasası; yani 1961 Anayasası'nın ikinci maddesi ile ülkemizin hukuk kaynakları arasına anayasal bir kavram olarak hukuk devleti ilkesi ilk defa girmiştir. 1961 Anayasası'nı Cumhuriyet'in nitelikleri başlığını taşıyan ikinci maddesinde, "T.C insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir" denilmektedir.

7 Kasım 1982 tarihli T.C Anayasası'nda da hukuk devleti ilkesi kabul edilmiştir; ancak önceki 1961 Anayasası'na göre, temel hak ve özgürlükler alanında hukuk devleti olabilmenin özellikleri içinde ve yukarıda dile getirilen devletin etkinliklerdeki ölçütü ve sınırı kişilerin özgürlüğüne bağlayıp dayandırma kriterine daha cimri davranan 1982 Anayasası, özgürlükleri daha fazla sınırlayıcı kurallar içererek yürürlüğe koymuştur.

Hâkimlik mesleği, ilk defa M.Ö 367 ulaşılabilen kaynaklarda bu yıla kadar yargılama yetkisi devletin en yüksek makamı olan konsüllerin elinde bulunmaktaydı. Bu tarihten itibaren şehir dahilindeki vatandaşların davalarını çözmek üzere pretorluk ihtas edilmiştir. Pretorler bir nevi hâkimlik görevini yerine getirmişler. İlk olarak egemen gücün elinde tuttuğu yargılama ve hüküm verme yetkisini kullanmak üzere oluşturulan ilk kurum ve yargılama yetkisine sahip kişiler, bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bunlar yargılama ve hüküm verme işinin meslek olarak oluşmasının çekirdeğini teşkil etmektedirler. Ulusal hukuk tarihimizde yer alan Cumhuriyet dönemine kadar geçen döneme ait bilgi edinmek için Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki heyet tarafından hazırlanan 16 kitaptan ve toplam 1851 maddeden oluşan günümüzün "Borçlar Kanunu ve Sulh Hukuk Mahkemeleleri Kanunu" ile düzenlenen müesseseleri ve usul hükümlerini içeren ilk kitabı 20 Nisan 1869 tarihinde kanunlaşarak yürürlüğe giren ve "Medeni Kanun ile Borçlar Kanunu"nın yürürlüğe girmesiyle 864 sayılı "Tatbikat Kanunu"nın 43. maddesiyle 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlükten kaldırılan Mecelle-i Ahkam-ı Adliyye'nin bir kısım hâkimlikle ilgili hükümlerini doğrudan okumak istiyorum: "Yargılama, hüküm ve hâkimlik anlamına gelir. Hâkim, yurttaşlar arasında meydana gelen dava ve husümeti hukuka uygun olarak çözümlemesi için sultan tarafından atanmış kişidir. Hâkim, bilge, anlayışlı, doğru ve güvenilir, saygın ve metin olmalıdır. Hâkim, hukuk kuralları ve yargılama usulü konularında bilgili olmalı, bilgisini dava konusunu olaylara uygulayabilmeli, bir çözüme varabilmelidir. Hâkimin ayırt etme gücünün tam olması gerekir. Bu sebeple küçük ve bunak ve tarafların yüksek sesli konuşmalarını duyamayacak kadar sağır

olan kimselerin yargılamaları geçerli olmaz. Hâkim, duruşma sırasında alışveriş ve şakalaşma gibi duruşmanın saygınlığını etkileyecek fiil ve hareketlerden kaçınmalıdır. Hâkim, iki taraftan hiçbirisinin hediyesini kabul edemez. Hâkim, taraflardan hiçbirisinin ziyafetine gidemez. Hâkim, dava görülürken evinde yalnız taraflardan birisini kabul etmek, karar sırasında birisiyle yalnız kalmak veya ikisinden birine el, göz veya baş ile işaret etmek ve taraflardan birine gizlice yahut diğerinin bilmediği dil ile söz söylemek ve kötü anlaşılmalara ve suçlamalara sebep olabilecek tutum ve davranışlarda bulunmamalıdır. Her iki tarafa adil davranmak, hâkimin görevidir. Bu nedenle taraflardan biri eşraftan diğeri de halktan birisi olsa dahi, duruşma sırasında tarafları oturtması ve duruşma gereği bakışlarını ve sözlerini taraflara yöneltme gibi zorunlu durumlarda tam bir şekilde adil ve eşit davranması gerekir". Tekrar üzerine vurarak söylüyorum hâkim, sultan tarafından davalıyı görmeye ve hüküm vermeye yetkili kılınmıştır. Bir başka madde de yargılama, yer ve zaman veya istisna olarak bazı görevler ile sınırlanır, özellik gösterir. Padişah tarafından kamu yararı düşüncesiyle filan konuya ait davaya bakılmaması emredilirse hâkim o davayı görüp karar veremez. Bir mahkeme, hâkime bazı belirli özel konularda yetkili olup da diğer konularda olmazsa ancak yetkili olduğu konulardaki davaları görüp karar verebilir ve bunun dışındaki davaları görüp karar veremez. Keza bir hukukçunun; yani içtihat oluşturmuş müçteyitin bir konudaki düşüncesinin halka daha yumuşak, daha uygun gelmesi ve asrın dirlik ve düzenine uygun bulunması nedeniyle padişah tarafından onun düşüncesiyle işlem yapılması emredilirse, hâkim o hukukçunun düşüncesine aykırı bir başka hukukçunun düşüncesiyle işlem yapamaz, yaparsa hükmü geçerli olmaz. Bir davayı birlikte görmek ve hüküm vermek üzere tayin olunan iki hâkimden yalnız birisi o davayı görüp hüküm veremez. Hüküm verirse bu hüküm geçersiz olur.

1869 yılından itibaren ülkemizde uygulanan ve Türk Medeni Kanunu'nun önceki Türk Medeni Kanunu'nun Cumhuriyet'ten itibaren yürürlüğe girmesiyle kaldırılan bu hükümler, ülkemizdeki hâkimlik mesleğinin şekillenmesi ve akabinde de

“Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunu”muzda Anayasamızdan itibaren tüm kanunlarımızda hâkimin yetkilerinin belirlenmesinde ışık tutmuştur; ama gelişen hukuk sistemi içerisinde de üzerine basarak vurguladığım hususlardan mümkün olduğu kadar hâkimi bağımsız kılacak hükümler de getirilmiştir.

Hukuk kurallarının insan davranışlarını düzenleyen ve uygulandığı toplumun değer yargılarını taşıyan niteliği itibarıyla” tanrısal irade kuramı” olarak adlandırılan hukuk anlayışından vazgeçilerek, günümüzdeki hukuk, doğal iradeye ve modern anlayışa dayandırıldığından toplumların ve devletlerin hukuk kurallarının oluşturabilecekleri, kendilerinin oluşturabilecekleri tarihsel süreçte zor elde edilmiş bir noktadır.

Mecelle’nin 1792. maddesinde ifade edilen meziyetleri tekrar vurgulamak istiyorum: “Hâkim bilge olmalı, anlayışlı olmalı, doğru olmalı, güvenilir olmalı, saygın olmalı ve metin olmalıdır”.

Ülkemizde Anayasamızın 140. maddesinde yargı, adli yargıdan ve idari yargıdan müteşekkildir, diye bir ayırım vardır. Bu anayasamızda bu şekilde belirlenmiş olmakla birlikte Yüksek Mahkeme başkan ve üyeleri olarak adlandırılan sıfatların ardında da hâkimlik mesleği icra edildiğinden ve anayasamızın diğer maddeleri de birlikte nazara alındığından Türkiye’de adli yargı, askeri yargı, idari yargı ve anayasa yargısı hâkimleri bulunmaktadır.

“Mahkemeler mi bağımsızdır, hâkimler mi bağımsızdır?”ın üzerinde durmak istiyorum. 1982 Anayasası’nda hem yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır denilmekte hem de hâkimler görevlerinde bağımsızdır ibaresi kullanılmaktadır; ancak tüm kişilere ve topluma hukukun nihai olarak uygulanması aşamasında etkin olan mahkemelerin oluşmasında ve bu mahkemelerde görev yapacak hâkimlerin belirlenmesinde, eğitilmesinde görev verilip yetkilendirilmelerinde doğal hukukun ve modern anlayışın gerektirdiği ilkelerin; yani mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı gibi ulaşılmış hukuki umdelerin içi boşaltılmak istenilmekte, modern çağdaş hukuk anlayışının çok gerisinde kalan içi boşaltılmış değerlendirmelerle ele alınmak istenilmekte, yargı bu şekilde ayakta tutulmaya çalışılmaktadır. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin içinde zikredilen yasa organı meşruluğunu adil ve gizli oyla yapmış seçimlerden alır. Aksi taktirde meşru bir yasa organından söz edemeyiz. Yürütme organlarında görev alanların meşruluğu ise kurallara uygun olarak atanmalarından ve görevlendirilmelerinden geçmektedir. Yargının meşruluğu seçimden ve atamadan geçmez. Seçim, seçilenlere hesap vermeyi, atama da atayanın emri altında bulunmayı emir ve talimat almayı doğal olarak içinde barındırdığından gerek seçimle gelenlerin ve gerekse atanmaların yerel ve yüksek mahkemelerle ilgili herhangi bir hususta ehliyet ve yetkilerinin bulunması; hat-

ta cüzi bile olsa insiyatiflerinin söz konusu olması, yargının meşruluğunu zedeler ve yargının bağımsız olduğunu söyleyen, bağımsız olması gereken mahkemelere bağımlı kılar. Böylesi bir durum hâkimleri hâkimlik teminatından uzaklaştırarak yargı mensubu olmaktan çıkarır ve tipik devlet memuru yapar. Hâkimler, gerektiğinde maaşlarını aldıkları ve vatandaşlık bağıyla bağlı oldukları devletlerinin kurum ve kuruluşlarını bireylerin ve sair kurumların haklarını çiğnemesi halinde devletin kurum ve kuruluşları aleyhine karar verebilen, davalara bakarak bunları mahkum edebilen yetkilerle donatılmış kişilerdir. Devletin kurum ve kuruluşları aleyhine karar verebilme yetkisiyle donatılmış hâkimler, tipik devlet memuru değildir. Meşru yargıdan söz edebilmek için yargı erkinin görev alanı olan mahkemelerin bağımsız olması ve bu mahkemelerde görev yapan hâkimlerin hâkimlik teminatıyla donatılmış olmaları zorunludur. Yargı erki bakımından kuvvetler ayrılığı ilkesi, bu ilkenin lafsına ve amacına uygun olarak hayata geçirilip uygulanmalıdır. Hem bu ilkedan söz edilmesi hem de yasama yürütme erkini elinde bulunduranların mahkemelerin bağımsızlığını hiçe sayan ve hâkimlik teminatını ortadan kaldıran tasarruflarda bulunabilme yetkilerinin ve icraatlarının olması kabul edilebilir değildir. Kuvvetler ayrılığı ilkesi yargı üzerindeki yetkilerini dile getiren, elinde tutan, otoriter devlet anlayışıyla yan yana bulunamaz, birlikte de uygulanamaz.

Mahkemelerin vazgeçilmez unsuru olan hâkimler, anayasal olarak ifade edilen bağımsızlık, hâkimin her türlü yabancı etkiden arındırılarak adil karar verilmesini sağlayacak en önemli araç olarak nitelendirilmektedir. Mahkemelerin ve karar verme mesleğinin özü olan hâkimlere sağlanacak kişisel bağımsızlık ve göreve ilişkin bağımsızlık, mesleğin olmazsa olmaz güvencesidir.

Yasama organının çıkardığı kanunu, bakmakta olduğu davada uygulaması söz konusu olduğunda uygulayacağı kanunun anayasaya aykırı olduğunu, uygulayacağı kanunun anayasaya aykırı olduğunu gerekçelendirerek ileri sürebilen ve böylelikle kanunla bağımlı olup olmadığını tartışma yetkisiyle donatılmış hâkimlere yargı yetkisinin kullanılması

sırasında, hiçbir organ, makam, merci ve kişi talimat emir veremez, genelge gönderemez. Aynı şekilde yargılamanın yürütüldüğü mahkemelere de talimat verilmez, genelge gönderilemez. Burada ifade edilen organdan maksat, sadece ulusal makam, merci ve organlar değildir. Uluslararası makamlar, organlar ve merciler de talimat veremez. Ulusal hukuka müdahalede bulunamaz. Hâkim, gerektiğinde devletin faaliyetleri hakkında, gerektiğinde toplumsal yaşamın her aşmasında karar vererek son sözü söyleme yetkisiyle donatılmış olduğundan oldukça ağır bir görev yüklenmiştir. Bu görevin yürütülmesi sırasında sadece hukukun kaynaklarının iyi bilinmesi, hâkim için yeterli değildir. Hâkim, kişisel hâkimlik teminatlarını şahsında biriktirmiş olmalı, kurumsal hâkimlik teminatlarını da kendisine sağlanmış olmasını aramalıdır. Kişisel hâkimlik teminatlarını biraz önce Mecelle'nin 1792. maddesinde belirttiğim hususlar yürürlükten kaldırılmış olsa bile hâkimliğin meziyetleri arasında yer almaktadır, halen geçerlidir. Bunun yanında, hâkimin iyi ahlak ile yetiştirilmiş, vicdan sahibi ve yüksek karakterli olması gerekmektedir. Kurumsal hâkimlik teminatlarına gelince, burada kısaca anayasanın 139. maddesinde belirtilen hâkimler ve savcılar azlolunamazlar, kendileri istemedikçe anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamazlar ve bir mahkemenin veya bir kadronun kaldırılması sebebiyle de aylık ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun bırakılmazlar, düzenlemesine yer verilmiştir.

Dr. Hakan KIZILARSLAN: Devlet, Jean Jacques Rousseau'nun dediği gibi, sosyal sözleşme bünyesi içerisinde tarafların toplumdaki bütün kesimlerin biraraya gelerek oluşturdukları bir kurum ve bu kurumda diyorlar ki sen bizim adımıza işlerimizi hallet.

Sen bizi yönet, sen bizimle ilgili savunma ihtiyaçlarımızı, çeşitli üretim tüketim ihtiyaçlarımızı hallet; ama aramızdaki hukuki meselelere de çözüm bul diyorlar ve kendileri bireysel yetki alanlarından doğan yetkilerini devlete devrediyorlar; ama birtakım sınırlar sonrasındaki haklarını. Devlete bu yetki verilirken aynı zamanda devlete bizim adımıza ceza da ver diyorlar, nasıl tapu veriyorsan, nasıl nüfus cüzdanı veriyorsan, nasıl para basıyorsan eğer bizden birisi suç işlediye sen o suç işleyeni de cezalandır diyor. Bu anlamda devlet bir yargı teşekkülü oluşturuyor. Bu yargı teşekkülünde mutlaka bir esas yargılama makamı oluyor. Bir savunma organizasyonu oluşturuluyor. Bu biraz daha bireysel bir çaba şeklinde görünüyor; ama devlet, aynı zamanda kişilerin savunma haklarının tesisi için de birtakım hükümler koyuyor; ama tabii devletin aleyhine ya da kişilerin birbirleri aleyhine işlemiş oldukları suçları cezalandırmak için de bir kuruluşa ihtiyaç var. Bunun da adı "Savcılık Teşkilatı". Devlet adına birtakım soruşturmaları yapacak, ceza muhakemesi alanındaki birtakım soruşturmaları yapacak ve burada gereken yetkileri kullanarak kişileri yargı önüne çıkmasını sağlayacak teşkilatın adı Savcılık Teşkilatı. Bu, bir iddia sistemini geçerli hale getiriyor; yani kişi iddia edecek. Diyecek ki yargı makamı, "Ben devlet adına soruşturma yaptım aldığım yetkiyle, a kişisi b kişisine karşı adiyen darp fiilini işledi. Bu kişi adiyen darp fiilinden dolayı senin şu yasana göre cezalandırılması gerekiyor. Onun için sen bunu yargıla ve buna bu ceza-yı ver", savcılığın ana işlevi. Tabii tarihsel süreç de bu kadar hızlı gelişmiyor. Üç aşamadan geçiyor yargı sistemleri. Birisi itham sistemi; yani bir kişi diyor ki arkadaş bu bana şunu yaptı, diyor. Bu bir itham sistemi. İkincisi tahkik sistemi. Üçüncüsü ise modern iş birliği; yani üç tarafın da iddia, savunma ve yargının da birlikte bir yargılama faaliyeti icra etmeleri gereken sistem iş birliği sistemi. Tabii itham ve tahkik sisteminde savcılık teşkilatı özellikle Orta Çağın sonlarına doğru çok fazla ön planda yok. Son zamanlarda prensler veya egemen gücü kim temsil ediyorsa kendileri, kendi alanlarında, kendi devletlerinde oluşan suçları takip etmesi için özellikle aristokrat kesimden bazı kişileri görevlendiriyorlar. Başlangıçta böyle olur. Özellikle Fransız İhtilali'nden sonra bu, kurumsal hale gelmeye başlıyor ve ilk savcı-

lık teşkilatları özellikle ilk Fransız Ceza Muhakemesi Yasası ki bu hemen hemen şu anki günümüzün ceza muhakemeleri yasalarını 1789 zannediyorum ve ondan sonra "Alman Ceza Muhakemesi Yasası", onun bir benzeridir. Ondan sonra savcılık teşkilatları fiilen kurulmuş oluyor. Ülkemizde ise 18. yüzyıla kadar çok katı bir şeriat hukuku sistemi var. Daha önceki İslamiyet'in kabulünden önceki ataerki sistemi dayalı olarak; yani tek şefin verdiği hükümle yapılan bütün işlemlere ait bir sistemdi zaten savcılık teşkilatı, yok. Şeriat hukukunda ise, İslam hukukunda ise zaten hâkim; yani kadı, bütün bu üç işlevi de birden yerine getiren bir kişi; ama ilk bizde kurulan mahkeme, "Nizamiye Mahkemeleri". Nizamiye mahkemelerinde de tam bir savcılık teşkilatından bahsedemiyoruz; ama biz orada ilk kez bir hâkimin o nizamiye mahkemesi üyelerinden bir tanesinin konuyu tahkik etmesi için savcılık görevinin verildiğini görüyoruz; ancak ilk kez 1924 tarihinde açık adı ile "Mahkeme-i Şer'iyye"nin iddiasına ve hâkimin teşkilatına dair 469 sayılı bir kanun var. Bu, ilk kez Türkiye'de savcılık teşkilatını kuran yasa. Tabii ondan sonra bizim biliyorsunuz ceza muhakemesi kanununda 1411-1412'de ve daha sonra şu anki 5275 sayılı "Ceza Muhakemesi Kanunu", savcılık teşkilatı bir bütün halinde örgütlendirilmiş. Savcılıkla ilgili sadece Ceza Muhakemesi Kanunu da değil; aynı zamanda anayasada aynı zamanda çeşitli diğer yasalarda da pekçok hükümler var.

Savcılığın bir iddia makamı olduğunu bilmek, savcılığın yaptığı işi tam olarak anlatacak bir konudur. Tabii, burada iddia makamı olurken az önce bahsettiğim gibi, devlet kendi adına bir yetki veriyor. Diyor ki: Sen benim adıma bunu takip et. Daha önce kralın prenslerine, kendi adamlarına tayin etmiş olduğu, kişilere verdiği yetki, kendi adına soruşturma yapma yetkisini şu an günümüzde savcılar kullanıyorlar ve bu nedenle de aslında savcı görevini icra ederken aynı zamanda devlet egemenliğinin tezahürünü de dışa yansımaları da temsil ediyor. Savcı, o sırada yargılamada devlettir, devleti temsil eder. Hâkim devlet midir; değildir. Neden? Hâkim devlet olursa kişinin yargı masumiyeti kalmaz. Hâkim sadece vicdanını ve görevini temsil etmelidir. Bu anlamda hâkim, ben devlet hâkimiyim dediği anda vatandaşa karşı zalim bir hâkimlik teşkilatı olur. Bu

anlamda hâkimlik ve savcılık ayrılıyor. Tabii, savcı bu anlamda taraf mı yoksa değil mi; çünkü devleti temsil ediyor, savcı aynı zamanda devlet egemenliğini kullanıyor. Bu anlamda savcılık teşkilatı taraf mıdır? Savcılık teşkilatı taraftır; yani bu çok tartışmalı. Bu şekilde bir savcılık teşkilatı kişi hak ve hürriyetlerini engel midir değil midir? Bu tartışma devam edecek; ancak savcılık şu an taraftır. Kimin tarafındadır? Kanunun tarafındadır, devlet nizamının tarafındadır. Bu anlamda birtakım sistemler var. Kara Avrupa Sistemi, ayrıdır, Anglo Saxon, Ada Hukuku Sistemi ayrıdır. Bazı yerlerde devlet, birtakım unsurlarıyla savcılık görevini daha yoğun savcılık işlevi sağlar, bazı yerlerde savcı bir hâkim kadar hukuku tarafsız uygulamak durumundadır. Bizde de bu anlamda diğer Kara Avrupa Sistemlerinde olduğu gibi, savcı taraftır, devlet tarafındadır; ancak savcı görevini yaparken hukuk karşısında herkese tarafsız hareket etmek zorundadır. Hâkimin yargılama sırasında yapması gereken hukuki tahlilleri, savcının soruşturmaları sırasında yapması ve kişinin hem lehine hem de aleyhine delilleri toplaması gerekir. Savcıyla ilgili hükümler, bizim hukukumuzda hâkimle ilgili hükümlerle tamamen aynı. 2802 sayılı “Hâkimler ve Savcılarla İlgili Kanun”umuz var ve bu kanunumuzda, hâkim savcı ayrımı yok arkadaşlar. Savcılık açısından güvence konusunda da hâkim ve savcı arasında yargı güvencesi açısından da herhangi bir fark yok. Görevini yaptığı süre içerisinde bir hâkimin ne kadar dokunulmazlığı varsa, savcı da o dokunulmazlığa sahip.

Ülkemizde savcılık teşkilatları, 2802 sayılı yasaya göre örgütlendirilmiş ve mahkemeler yanında savcılıklar olarak örgütlendirilmiş durumda. Bizim sistemimizde bir Erzurum Savcısı yoktur. Bizim sistemimizde İğdır Savcısı yoktur. Bizim mahkememizde İğdır Mahkemesi, Komisyonu, İğdır Ağır Ceza Mahkemesi yanında Savcılık Teşkilatı vardır. Bir savcı, İğdır Mahkemesi’nin yanındaki savcılık durumundadır. İğdır’da ağır ceza olduğu için İğdır örneğini veriyorum. İğdır Ağır Ceza Mahkemesi yanındaki bir savcılık teşkilatı durumundadır. Burada da başsavcı eğer gerekiyorsa başsavcı vekilleri ve savcılar olarak kendi iç görev bölümü vardır. İğdır, bir ağır ceza merkezidir. İğdır’ın yanında da ona bağlı olan “Mülhakat Mahkemeleri” vardır. Asliye Ceza Mahkemeleri, As-

liye Mahkemeleri. O durumda İğdır’ın bir ilçesindeki savcı, o ilçedeki mahkemenin yanındaki savcılıktır; ama aynı zamanda İğdır Ağır Ceza Mahkemesi’nin yanında sayılan savcılık durumundadır. Yetki ve görev olarak bizde savcılık teşkilatı bu şekilde belirlenir. Bizde birebir Türkiye’deki idari yapılanmayla ilgili mülki yapılanmayla birebir örtüşen bir savcılık teşkilatımız yok. Bir ilin içerisinde birkaç ağır ceza merkezi olabilir.

Yargının içerisindeki devletin yapması gereken bazı idari görevleri de savcılık teşkilatı yapar. Adliyelerin kömüründen, kapısının kilidinden tutun da cezaevlerindeki mahkumun yiyeceği yemeğe kadar savcının düşünmesi lazım. Bu konuları hâkimle bağlantılayıp hâkimi hem taraf durumuna getiremezsiniz hem de iş yükünü arttıramazsınız. Bu savcılık teşkilatına verilmiş bir görevdir. Bazı protokol görevleri vardır. Bazı hukuk davalarında da savcı taraftır. Kişilerin şahsi hallerine ilişkin isim tashihi gibi, bunlar da savcı devlet adına davaya katılır ve bu davalarda devleti temsil eder, taraf olarak yer alır.

Görev itibarıyla yetkiyi belirleyen, bizim 5235 sayılı yasamız var, bu yasa mahkemelerin nerede görevli olduklarını düzenleyen 8 ve 13. maddesi arasında bir görev tanımlaması var. Savcılar da aynı şeye tabilerdir. Mahkemelerin yanında oldukları için, mahkemelere göre yetkileri belirlendiği için mahkemeler için geçerli olan yetki ve görev kavramları, aynı zamanda savcılar için de geçerlidir; ancak burada bazı istisnalar var. Bazı bölgelerde 250. maddelerde olduğu gibi, birtakım yetkiler verilebilir. Bazı savcılıklar bir soruşturmayı, belli bir yerde kendi aralarında bitirebilmek için belli bir soruşturmanın gereklerine göre.

Adalet Bakanlığı’nın, savcılarını denetim yetkisi yoktur; ancak gözetim yetkisi vardır. Adalet Bakan’ının takipsizlik kararı ver, demeye yetkisi yoktur; ancak bazı suçlarda veya bazı takipsizlik kararlarında ele aldırma gibi bir yetkisi vardır. Savcılar, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu’na direkt olarak, hukuki açıdan bağlıdır. Savcı, aynı zamanda muhakemeye de katılır. Şu anda biliyorsunuz ikiye ayrıldı, soruşturma ve yargılama olarak. Aynı zamanda yargılamaya da katılır ve kendi açmış olduğu davalarda ve diğer görülen davalarda aynı zamanda katılarak yer alır.

Bizde savcılar nasıl seçilir? Öncelikle okulu bitireceksiniz. Bakanlık'ın açmış olduğu Hâkimlik ve Savcılık Sınavı'na gireceksiniz. Bu sınav, gittikçe daha da zorlaşmıştır. Bu sınavı kazanmak zorundasınız. Sonra Bakanlık'ın çizmiş olduğu bir staj süreci vardır, esaslarını belirlediği. O stajı yapmak durumundasınız, mahkemeler yanında, savcılık yanında, Yargıtay'da, akademi gibi birtakım süreçleri tamamladıktan sonra takriben iki sene sonra kura çekmeye hak kazanacaksınız. Ondan sonra bir bölge sistemimiz var. Şu an beş bölgeden oluşan bir bölge sistemimiz var. Bu bölge sistemi ni tamamlayacaksınız. Ne zaman ki birinci dereceye gelirsiniz, o zaman birinci bölgeye tayin olma hakkını elde edeceksiniz. Tabii burada meslek içerisinde sizin ikili şekilde terfi süreciniz olacak. Birincisi; işlerinizle ilgili yapılan rutin denetimler olacak. Bu denetimler, Adalet müfettişlerinin denetimleridir. Yaptığınız iş sayısına bakılır, mesleğe yeterli olup olmadığınıza bakılır ve hal kağıtları düzenlenir. Onun dışında sizin Yargıtay'dan geçen dosyalarınıza ve Yargıtay'ın size vermiş olduğu o dosyalarda yer alan notlara bakılır. Siz aldığınız notlara göre belli bir oranı tutturursanız terfi edebileceksiniz. Bunlara karar verme yetkisi tamamen Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'na aittir, Bakanlar Kurulu'na değil. Her iki senede bir terfi edeceksiniz eğer savcı olursanız. Birinci sınıfa ayrıldıktan sonra artık Yargıtay üyeliğine seçilme hakkını elde edeceksiniz. Onun da belli bir süreci var.

Eğer savcı olacaksanız, eğer hâkim olacaksanız ve eğer avukat olacaksanız, eğer bir bilim adamı olacaksanız insan olmadan bunların hiçbirini güzel yapamayacaksınız. Mutlaka hûmanist olmanız, insanı sevmeniz lazım. Bizim mesleğimizin temel kuralı budur: İnsanı sevmek. Bir kere bilgili olmalısınız, insana iyi hizmet için mutlaka bilginizi tamamlamalısınız. Vicdan sahibi olmak zorundasınız, iyi ahlaklı olmak zorundasınız ve birtakım hisler, sizi sürekli rahatsız etmeli. Eğer rahatsızlık olmuyorsa hiç bu mesleğe başlamayacaksınız. Dört mesleğe de başlayamayacaksınız. Bunun ana kuralı bu. Vatan sevgisi olacak. Bunlarla beraber dediğim süreçlerden geçtikten sonra ben biliyorum ki bu millet çok güzel yerlere gelecek.

Melik Yiğit: Bizim sistemimiz televizyonda, Amerikan filmlerinde izlediğiniz sistemler gibi olmadığı için avukatın ortaya çıkıp da kendini sergilemesi bütün meziyetlerini ortaya koyup jüriyi etkilemesi gibi bu tarz şeyler bizde olmadığı için yazılı yargılama usulü esastır. Söyleyeceklerimizi, meramlarımızı yazdığımız dilekçelerle ifade etmeye çalışırız. Genelde Hukuk Mahkemeleri'nde görülen davalarda üç aşağı beş yukarı böyledir; ama Ceza Mahkemeleri'ndeki yargılamada da çok farklı olduğunu düşünmüyorum. Çok istisnai durumlarda o da mahkemenin hâkimine bağlıdır, göstereceği toleransa bağlıdır ya, böyle medyaya çok yansımış özel davalar olur, onları medya izler vs. oralarda evet rahatsızsınız, kendinizi avukat gibi hissedersiniz, konuşursunuz.

Avukat nedir? Eğer ki bu mesleği seçecekseniz okul bittikten sonra, Eski Roma'dan geliyor aducatus diyorlar; yani ayrıcalıklı, güzel konuşan insana avukat demişler. Avrupa'nın pek çok ülkesinde de bu kelime konuşuluyor. Avukat nasıl olunur? Okul bitiyor, diplomanızı alıyorsunuz hangi baro çavresinde staj yapmak istiyorsanız dolayısıyla mutlaka bir staj süreniz olacak. Bu ne kadar? Bir yıl. Keşke iki yıl olsaydı. Avrupa'nın pek çok ülkesinde bu staj süresi uzun ve daha verimli geçiriliyor. Bu bir yıllık sürecin başlangıcı, diplomanızı alıp burada kalacaksanız Ankara Barosu'na geliyorsunuz, Staj Eğitim Merkezimiz var, oraya başvurunuzu yapıyorsunuz ve bir yıllık stajınız başlıyor. Bu bir yıllık staj, hem bizim eğitim merkezimizde hem altı ay Adalet Komisyonu'nun gözetiminde mahkemelerde, savcılıklarda, Cumhuriyet Savcılığı, Asliye Ceza, Ağır Ceza, Sulh Ceza, Aile Mahkemesi, İdari Mahkemesi'nde altı aylık belli dönemlerle bölünmüş durumda. Bu sırada altı ayı

tamamlandıktan sonra ikinci altı ay avukat yanında yapacağınız stajınız başlayacak. Beşinci ayınızda yanında staj yapacağınız avukatı baroya bildiriyorsunuz. Onun yanında ve onun gözetiminde avukat yan stajınızı yürütüyorsunuz. İkinci altı ayda eğer ki avukatınız olur verir ise İcra Mahkemeleri ve Sulh Mahkemeleri'nde duruşmalara girebiliyorsunuz. Bir yıl boyunca biz eğitim merkezinde avukatlık hukuku; yani bir avukatın mesleğini yaparken uyması gereken kurallar nelerdir, meslek kuralları; çünkü meslek kuralları bizim için yasada zorunlu uyulması gereken kurallardır. Yekta Bey, Eski Baro Başkanlarımızdan Anayasa Mahkemesi Eski Başkanı, "Meslek kurallarına uymadan yapılan bir avukatlık, kesinlikle avukatlık olmaz" diyor ve çok doğru söylüyor. Elli tane kuralımız var, bunların hepsi avukatlığın gerçekten adaletin gerçekleşmesinde hizmet etmesini sağlamaya yönelik kurallar, artı yasamız.

Türkiye'de zannetmiyorum ki Ankara Barosu kadar stajyer eğitimine önem veren ve katkı sağlayan başka bir baro yok. Şu anda 1400'ü bulduk stajyer sayısında. Bu pek çok şehrin baro üyesi sayısından daha fazla. 23-24 tane grubumuz var. Her grup, yaklaşık 40'ar kişi. Ben yaklaşık beş yıldır stajyer avukatlara danışmanlık yapıyorum. Avukatlık mesleğine hazırlamaya çalışıyoruz. Bunun yanı sıra danışman avukat; yani avukatlık hukuku anlatan ya da vermeye çalışan bizlerin dışında yine gönüllü meslektaşlarımız var. Bunlar da pek çok konuda icra, usul, ceza, aile, iş, tüketici hakları gibi konularda pratiğe yönelik olarak bir icra takibi nasıl doldurulur, bir dava dilekçesi nasıl yazılır, dikkat edilecek hususlar nelerdir, hacizde ne yapmanız lazım vs. konularında sizleri bilgilendirmeye çalışacağız, eğer bizi tercih edip Ankara Barosu'na gelerseniz. Bir yıllık süreç sonunda danışman avukatın verdiği rapor doğrultusunda bir mülakata gireceksiniz. Orada "bireysel çalışma" dediğimiz, bir yıl içerisinde sizden hazırlamanızı istediğimiz bir çalışma var. Bu bir dava dosyası. Bunun eleştirisini yapacaksınız, hâkim doğru karar vermiş mi, ceza dosyasıyla savcının iddianamesi yerinde mi, avukat acaba gerektiği şekilde görevini yerine getirmiş mi; yani bir dava dosyasının hazırlanmasını o şekilde öğretmeye gayret ediyoruz. Mülakatta size sorulan sorula-

ra meslek kuralları, avukatlık hukuku ve bireysel çalışma bunlara vereceğiniz cevaplar doğrultusunda kurul sizin stajınızın kalkıp kalkmamasını yönetim kuruluna tavsiye ediyor. Eğer olumlu ise yönetim kurulu toplantısında sizin stajyerliğinizin kaldırılıp staj bitim belgesi verilmesine karar veriyor. Bu belgeyi aldıktan sonra ruhsat başvurusu yapacaksınız. Ruhsat başvurusu süresi, yaklaşık 40-45 gün içinde Barolar Birliği ve Adalet Bakanlığı'nın onayından sonra size ruhsat verilecek; yani baro üyesi olacaksınız, baro levhasına yazılıp avukatlığın hak ve yetkilerini, bunun yanı sıra sorumluluklarına da muhatap olacaksınız.

Avukatlık nasıl bir meslek? Avukatlık çok zor bir meslek. Avukatlık bir kamu hizmetidir, yasamızın birinci maddesinde bu yazar. Serbest bir meslektir, tekel hakkına sahiptir, avukat ne yapar? Adaletin gerçekleşmesi için veya şahısların hukuki sorunlarının çözülmesi için hukuki bilgisi, görgüsü çerçevesinde onlara yardım eder. Şöyle bir zihniyet var, vatandaş size vekalet ücretini verdiği zaman artık onun sorunlarını siz tümüyle satın alıyorsunuz. O saatten sonra artık gece, gündüz saati hiç önemli değil. Gerçekten zor bir meslek. Bunun pek çok sıkıntısı var, müvekkillerle ilişkiler, meslektaşlarla ilişkiler, mahkemelerle ilişkiler bizi en çok zorlayan zaten onlardır.

Avukat, bağımsız savunmayı temsil eder. Acaba bağımsız savunmayı temsil ederken bağımsız olabiliyor mu ya da yargı bağımsızlığı gerçekten var da avukat onun içinde de bağımsızlığını koruyabiliyor mu? Türkiye'de ne yargı bağımsızdır ne avukat bağımsızdır ne hâkim ne savcı güvencesi gerçek manada işlerlik kazanmıştır. Bu hiçbir zaman olmamıştır.

Böyle bir ülkede, hukuk olmayan bir ülkede, hukukçu olmak gerçekten çok zor bir şey. Hukukun şahıslara, kişilere göre uygulandığı bir ülkede, avukat olmak da hukukçu olmak da çok zor, hâkim, savcı olmak da çok zor. Biz hukuk istiyoruz, biz adalet istiyoruz. Hepimiz istiyoruz bunu. Öyle durumlar geliyor ki hâkim ve savcılarının da haklarını avukatlar aramak zorunda kalıyor. Yargı bağımsızlığı için avukatlar yürüyor. Yargı bağımsızlığı olmadan, avukatın bağımsız olması zaten mümkün değil. Avukatın

bağımsızlığı veya avukatın mesleğini icra ederken karşılaştığı zorluklar çok fazla. Bugün, Türkiye’de toplam açılacak olanlarla 55 tane hukuk fakültesi var. Elimize gelen öğrenciler çok zayıf. Hukuk eğitimi bu kadar üniversiteye acaba yeterli sayıda, yeterli derecede öğretim görevlisi tahsis edebilmiş mi! Acaba bazı dersler okutmanlarla yapılıyor mu? Yardımcı doçentler acaba üç beş tane mi? Asistanlar bir yıl dersleri götürüyor mu? Acaba bütün bir yıl hiç profesör yüzü görmeyen üniversiteler var mı? Hukuk eğitimi gibi bir mevzuda bu kadar la-kayıt öğretim neticede mesleğin kalitesini düşürecektir. Hem avukatlığın, hem hâkimliğin, hem savcılığın. Bazı stajyerlerimiz hukuki tabirleri bile bilmiyorlar. Siz okulda başlayacaksınız kendinizi yetiştirmeye. Kendinizi yetiştirseniz, mesleğinize yönelik ileride bir şeyleri öğrenmeye şimdi başlarsanız, işte o zaman başarılı olabilirsiniz. Sistem sizi yerin dibine itmeden siz kendi gayret ve çabalarınızla bir yerlere gelebilirsiniz.

Avukat, güzel konuşmak zorunda, avukat, anlaşılır olmak zorunda. Avukat, dil bilgisini bilmek zorunda, avukat, iyi bir hatip olmak zorunda. Hâkimin, savcının böyle bir zorunluluğu yoktur. Bizim muhatabımız onlar. Biz kendimizi onlara anlatacağız. Müvekkilimizin meramını aracılık ederek götürdüğümüz insanlar mahkemeler. Biz o işi beceremezsek ne kadar haklı olursak olalım zaten başta kaybederiz. Dolayısıyla, varsa böyle bir imkan mutlaka diksiyon kursuna gidin, kendinizi en azından o bakımdan geliştirin hukuk bilgisinin yanında. Kişisel gelişiminizi mutlaka tamamlayın, sosyal ilişkilerinizi çok güçlü tutun. İçine kapanık insanlar avukatlık yapamaz; dışa dönük olmak zorundasınız, konuşmayı bileceksiniz, paylaşımcı olmak zorundasınız, kendinizi ifadede zorluk çekmeyeceksiniz. İn-

sanı seveceksiniz, değer vereceksiniz, zaman ayıracaksınız; çünkü bu sizin işiniz ve profesyonelsiniz. Siz, yargının kurucu unsurusunuz, pek çoğu kabul etmese de. İddia, savunma ve yargılama makamı değil midir? Bir kamu hizmetidir. Dolayısıyla, yargının ayrılmaz bir parçasıdır savunma.

Hangi mesleği seçerseniz seçin; ama kendinizi her yönden donanımlı hale getirin. Ezberlemek için okumayın, hukukçu olmak ve hukuk mantığını kapmak için bir şeyler öğrenmeye gayret edin. Hangi mesleği yaparsanız yapın, eğer kendinizi yetiştiremezseniz bunun hem mesleğe hem size zararı büyük olur.

Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU: Bir hâkim, bir savcı, bir avukat konuştu. Gelecekte ne kadar zorluklar sizi bekliyor, duydunuz. Ne kadar zor bir mesleğin içine gireceksiniz. Bu zorlukları yenmenin bir tek koşulu var; donanımlı olmak, bilgili olmak. Bilgi çağında yaşıyorsunuz, bilgili olmadığınız zaman hiçbir şey olmuyor. Her şeyden önce hümanist bir insan olacaksınız. İyi insan olmak da çok zor bir iştir. Tolstoy’un bir sözü var diyor ki: “Hayatım boyunca iyi bir insan olmaya uğraştım, hâlâ da uğraşıyorum”. Bu sözü söylediği zaman 80’li yaşlarındaydı; yani iyi olmak için uğraşmanın sonu yoktur. Tabii donanımlı olmanın yolu, eğitimden geçiyor. Eğitimin kalitesiz olduğu konusunda neredey-

se Türkiye’de herkes hemfikir gibi. Bizde çok kötü bir eğitim var da başka yerlerdeki eğitimler çok mu iyi, böyle de kendi kendimize bir soru soralım. Türk toplumunda eğitim konusu yıllardır tartışılıyor. Biz, teokratik bir devletken de bunu tartışıyoruz, Cumhuriyet’ken de bunu tartışıyoruz. Eğitim, tartışma konusu olmaktan çıkmıyor. Hukuk eğitimi, son 10-15 yıldan beri çok tartışılır oldu. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü kavramları ortaya çıktıktan sonra gerçekten bir hukuk devleti mücadelesi başladığından itibaren hukuk eğitimi de daha çok tartışılır bir hal aldı; çünkü bir toplumun düzeyinin ne olduğuna bakmak istiyorsanız, onu anlamak istiyorsanız oradaki hukuk düzenine bakacaksınız. Oradaki hukuk düzeni, toplumun içinde bulunduğu durumla paraleldir ya da özdeştir. Eğer hukuk düzeniniz yoksa adil olmayan bir devletin yaşama şansı yoktur zaten. Hukuka dayanmayan devletlerin uzun ömürlü olması söz konusu olamaz. Biz onun için bir hukuk mücadelesi veriyoruz. Siz, Türkiye’nin ayrıcalıklı gençlerisiniz; çünkü hukuk tahsili yapma şansını elde etmişsiniz. Büyük Atatürk hiçbir bölümü açarken hukuku açarken dile getirdiği deyimini kullanmamıştır. 5 Kasım 1925’de Ankara Hukuk Mektebi’ni açarken ne diyor: “Bu müessesenin açılışında duyduğum saadeti hiçbir şeyde duymadım.” Bu, hukuka ne kadar önem verdiğinin bir göstergesi. Yine Büyük Atatürk, Nisan 1929’da Hukuk Fakültesi ilk mezunlarını kutlamak için gönderdiği telgrafta da diyor ki: “Hukukçu olmak bir mazhariyettir, bir mesuliyettir, bir şereftir.” Mazhariyetle mesuliyet; yani sorumluluk duygusu. Sorumluluk duygusu olmayan insanların iyi insan olma şansları da yoktur. Bilgi ile donanım şansları da yoktur. Ben, artık geldiğimiz çağda durumun ne kadar ciddi olduğunu, bilginin ne kadar önemi olduğunu göstermek adına size AB yüksek eğitim öğretim konusyla ilgili olarak hazırlanan bir rapordaki tespiti aktarmak istiyorum. Avrupa Yükseköğretim Alanı’nın temel amacı, şöyle tanımlanıyor: Avrupa’yı dünyanın en rekabetçi, bilgiye dayalı ekonomik gücü haline getirmek. Bu noktadan hareket ettiğimizde bizim ne olmamız lazım? Bilgiyle donatılmış olmamız lazım. Bilgiyle donatılmamış hiçbir toplum ya da kimse artık bu dünyada seviyeli ve huzurlu bir yaşam şansına sahip olamaz. Fakirliğin sebebi,

yine fakirliğin kendisidir. Çalışmıyorsanız, sorumluluk duygusu taşıyorsanız zaten fakir olacaksınız. Siz birey olarak fakir olunca devlet de zaten ister istemez fakir olmaya devam edecek, çünkü kimden vergi alacak.

Bir eğitimin kaliteli olabilmesi için üç tane unsurun olması lazım. Bunlardan birincisi, çağdaş, teknolojik imkanlarla donatılmış fiziki alan. İkincisi; bilimsel düşünme yetisine sahip objektif olmayı başara-bilen öğretim üyeleriniz olacak. Eğer bir öğretim üyesi, objektif olamıyorsa bir hâkimin, bir savcının, bir avukatın verdiği kararın doğruluğu ya da yapılan işin doğruluğu tartışmalıdır. Subjektif kanatlarınızla, subjektif değerlerinizle hareket ederek bir şeyi tartışırsanız, tartışacağınız şey büyük ölçüde yanlıştır. Üçüncü unsur, sorumluluk duygusu olan ve öğrenmeye istekli öğrencinin olmasıdır. Ben, hâkim, savcı, avukat ilişkisini de böyle görüyorum. Avukat iyiye, hâkim iyi olmak zorunda kalır, hâkim iyiye avukat iyi olmak zorunda kalır. Biz savunma olarak yargının ağız ve diliyiz.

Yargıtay’ın bir hâkimin verdiği karara not verip vermemesi doğru bir şey mi? Çok derin düşünürseniz doğru bir şey değil; ama hâkimi biraz daha çalışmaya yöneltmek, biraz daha dikkatli olmaya yöneltmek gibi düşüncelerden hareket ettiğinizde makul sayılabilir diye düşünebilirsiniz.

İçinde bulunduğumuz durumu beğenmiyoruz; ama biz nereden gelmişiz. Cumhuriyet’ten önce savcılık mı vardı? Kadı, hem savcı hem hâkim. O zaman kimi kime şikayet edeceksin? Savcı da hâkim de aynı adamsa şikayetin bir anlamı yok. Biz, oradan buraya geliyoruz. Biz Mecelle’den Medeni Kanun’a geldik. O günün çok ünlü hukukçularından ve Cumhuriyet döneminin de ilk Yargıtay başkanı olan Himmet Berki’nin şöyle bir tespiti var: “Mecelle, iyi bir çalışmanın ürünüdür; ancak Mecelle, sadece bir meshebi dikkate alarak hazırlandığı için başarısız olmuştur” der. Hâkimin tarafsızlığı gibi kavramlardan olaya baktığınız zaman, bir yasa eğer bir kişi için çıkıyorsa, sadece bir meshebin problemlerini dikkate alarak hazırlanıyorsa, onun genel ve soyut her şeye uygulanabilir olma şansı ortadan kalmış olur. Böyle olunca olmaz. Bizim nereden nereye geldiğimizi de iyi bilmemiz lazım.

Bahar BALLI
Çankaya Üniversitesi
İşletme Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

TELAFİ EDİLEBİLENLER

Bilir her insan yitirmeyi, kaybetmeyi. Farklı kimseler olsalar da anlar aslında hep si birbirinin acısını. Ölümdür en acısı, artık geriye dönelebilecek tek bir anın bile olmadığını, ne çok şeyinin yarım kaldığını vurur yüzüne. Sadece ölüm müdür kaybettiğine ikna eden? Hiç mi kabullenmedik yenilgiyi sorgusuz sualsiz? Gidilebilecek tüm yolları kendi elimizle kapamadık mı çoğu zaman? Belki yorgunluktan, belki de yeterince cesur olamayışımızdan...

Her ne kadar kendimize itiraz etmemiz zor da olsa er-

teledik aslında. Daha doğru deyişle ertelendik kendi kendimize. Sonunu göremediğimiz ne çok filmimiz oldu aslında hayatta, ayrıntılarında takılı kaldığımız için ilerisinden vazgeçtiğimiz. Kolaya kaçmaktı belki bizimkisi ne yazık ki ileride zorlanacağımızı göremeden. "Keşke"lerimiz oldu her atamadığımız adımın ardından çıka gelen. Yiğilip birikti birer birer. Dert oldu, en kötüsü de umutsuzluk oldu ömrümüzün geri kalanında. Yaptıklarımızdan çok yapamadıklarımıza üzüldük hepimiz aslında.

Yapılanlar telafi edilirdi bir şekilde, doğru yol bulup kapanırdı tüm yanlışlar. İyi yanı, öğrendik hepsinin ardından ateşin yakıcı, suyun serinletici etkisini; oysa kazandığımız zaferler de vardı hepsinin yanında, bizi daha da ateşleyen. Tüm yollar bizim içindi, denemeye değerdi ve biz oldukça anlamlıydı hepsi. Hayata bir takım izler bırakılmalıydı ve bu neden, biz olmayacaktık ki? Sadece doğru işler değil demek istediğim; bir takım yaşanmışlıklar kalmalıydı bizden geriye, iyisiyle kötüsüyle...

Düşünüyorum da kaçımız sonuna kadar gidebildik arzuladığımız şeylerin? Bahaneler uydurmadan,

düşse kalka ya da güle güle. Neden bu kadar az? Önümüze konulan engeller mi tek sıkıntı, tamahkâr oluşumuz mu yoksa? Hâlbuki bir şeylere ulaşma arzusu ne hızlı kaplar beynimizi, bir an önce olmasını isteriz. Sabırsızlanırsız bekledikçe ve bekledikçe geçer içimizdeki hırslımız. "Bu da bir hevesmiş!" der, kendimizi kandırırız. Önümüzde bütün ipuçlarıyla sunulmuş, kestirme yollarımız olsun isteriz, bir an önce yücelebilmek için kendi gözümüzde. Vazgeçeriz bazen en inandığımız şeylerden bile. İstemeye istemeye de olsa çıkar gideriz ardımıza bakmadan.

Ne kötüdür yarım bırakmak, içinde yarım şeyler kalmasına neden olmak, geçmişe baktıkça "keşke"lerle örülü bir hayat bulmak. Gördüğümüz yıkık dökük sahneler, daha da güç kılar yeni adımlar atmamızı, kaldığımız yerden toparlanıp ayağa kalkmayı.

Denenebilecek o kadar çok yol varken pes etmek, haksızlık olur ne zaman biteceğini bile bilemediğimiz ömrümüze. Bu yüzden vazgeçmemeli inandıklarımızdan, ukde gibi kalıp canımızı yakmasın diye. Attığımız her adımın ilerisini göstermese de hayat bize, korkularımıza kapılıp en başından pes ettiğimiz her an, bizi daha da geriye sürükler, geçen zamana inat.

Kalıp halinde değildir yaşamak; göz ucuyla da olsa dokunmaktır bir yerlere... Silinmesi zor hatıralarla yaşamasını öğrenip gem vurmaktır içimizdeki tüm gerici seslere. Bunun için tahammül kalmamalıdır hayatımızdaki hiçbir "keşke"ye...

ÇANKAYA, İLK “MÜTERCİM-TERCÜMANLARI”NI VERİYOR

2006 yılında kurulan Bölümümüz, nihayet ilk mezunlarını veriyor; daha doğrusu, “kültür elçilerini” veriyor dersek, daha doğru olur. Öncelikle bölümümüzden ve bölümümüzün mezun adayları arkadaşlarımdan bahsetmek istiyorum. Bölümümüzde beşi tam zamanlı ve üçü yarı zamanlı (part-time) öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve uzmanlar görev yapmaktadır. Mütercim Tercümanlık Bölümü, önemli bir misyona sahiptir. Unutmamalıyız ki bizler; yani Mütercim-Tercümanlık öğrencileri, mezun olduğumuzda birer kültür elçisi olacağız. Başka kültür dillerini, kendi kültürümüze uyarlayacağız. Bizleri, çok büyük görevler ve sözlerle anlatılamayacak; sadece yaşanıp görülmesi gereken sonsuz bir çeviri serüveni beklemekte. İzin verirseniz, dördüncü yılımızdan bahsetmek istiyorum. 2006 yılından 2010 yılına kadar, birçok eğitim aşamasından geçtik. İlk geldiğimizde çevirinin anlamını; hatta bölümümüzün adı olan Mütercim-Tercümanlık adının ne olduğunu, tam olarak bilmiyorduk. Her dönem, yeni bilgiler öğrenip “Mütercim-Tercüman” olma yolunda ilerlediğimizi, büyük bir heyecanla hissediyorduk. Ben ve bazı arkadaşlarım, üniversitemizin bize sağlamış olduğu eğitim imkânlarını kullanarak “İngilizce Öğretmenliği Formasyon Programı”na, çeşitli bölümlerde “Yan dal Programları”na, biri ben olmak üzere iki arkadaş, üniversitemizde “Yüksek Lisans Programları”na özel öğrenci olarak kabul edildik. İkinci ve üçüncü sınıfın yaz aylarında, ilk defa mütercim-tercümanlığın ne kadar önemli olduğunu anladık. Bizlere çok eğlenceli olabileceği kadar çok da ağır olan bir misyonun sahibi olabileceğimizi de gördük. Sınıfımızdaki bütün arkadaşlarımla beraber, Türkiye’nin sayılmış ve saygı gören birçok kurum ve kuruluşlarında staj yaptık. Bir bakıma yarı Mütercim-Tercüman olduğumuzu anladığımızda sanki bir ilkokul öğrencisi gibi, içimizde büyük, tatlı bir korku vardı. Çeşitli çeviri terminolojisi alanlarında eşi benzeri bulunmayan

saygı değer hocalarımız sayesinde kendimizi geliştirdik. Dört yıl boyunca Mütercim-Tercüman olarak yetişmemizde büyük payları olan öğretim üyelerinin isimlerini burada yer vermek bizim için bir gururdur; Başta, Eski Fakülte Dekanımız Sayın Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI, Bölüm Başkanımız Sayın Prof. Dr. Gürkan DOĞAN, Sayın Doç. Dr. Aymil DOĞAN, Sayın Doç. Dr. Firdevs Karahan, Sayın Yrd. Doç. Dr. Nüzhet AKIN, Sayın Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul KOÇ, Dr. Tevfik EKİZ, Dr. Mine ÇANKAYA, Uz. Baybars ÖNCÜ, Dr. GÜLŞEN ÇULHAOĞLU ve son olarak Uz. Okan ARSLAN’dır. Dört sene nasıl geçti anlamadık; ama şunu belirtmek isterim ki imkânımız olsa bir dört sene daha okumak isteriz. Bölümümüzde Almancayı ikinci yabancı dil olarak başlangıç düzeyinde öğrendik ve bazı arkadaşlarımız, İspanyolca, Rusça, Japonca gibi üçüncü yabancı dil öğrenerek kendilerini geliştirdi. Dört sevgili arkadaşımız da İspanya’nın Valencia Üniversitesi’ne Erasmus Değişim Programı ile gitti, döndüklerinde engin tecrübelerini bizimle paylaştı. Şunu da unutmamak gerekir ki 2006 yılında Çankaya Çeviri Çevresi Toluluğu’nun temelini attık. Bu topluluk, birçok etkinliğe, başarıya imza attı ve bundan sonra da atacağına tüm kalbimizle inanıyoruz. Müsaadenizle, yerimize gelecek meslektaşlarımıza bazı önemli tavsiyelerimiz olacak. Üniversitemize ilk geldiğinizde, sakın; ama sakın ümitsizliğe kapılmayın. Her şey, sizin elinizde. Üniversitemiz bizlere, sözlerle anlatılamayacak imkânlar sunmaktadır. Üniversitemiz, hiçbir bölü-

Doğukan ŞAHİN
Çankaya Üniversitesi
Mütercim Tercümanlık Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

müne bizim bölüm kadar eğitim imkânı sağladığını inanın göreceksiniz. Kendinizi çeşitli alanlarda geliştirmek için “Yan dal veya Çift Ana dal Programları”na başvurun. Değişik kültürler görmek için “Erasmus Programı”na katılmaya çalışın. Son sınıfta kendinizi geliştirmek istiyorsanız veya

ileride akademik bir kariyer düşünüyorsanız, “Yüksek Lisans Programı”na başvurun. Mesleğimizde çok önemli olan üçüncü yabancı dil seçmeli derslerini seçin. Üniversitemizin öğrenci topluluklarına aktif olarak katılın. Meslek hayatına atılmadan önceki son safha olan üniversite eğitimi esnasında iyi arkadaşlık kurarak zamanınızı iyi değerlendirin. Yazımın sonuna gelirken, dördüncü sınıfta olan bizler, bilindiği gibi, ilk mezunlar olacağız. “İlkler Unutulmazmış” vecizesine tüm kalbimizle inanıyoruz. Temeli biz attık, bizden sonra gelenlerin de binayı yukarıya doğru inşa edeceğine inanıyoruz. Üniversitedeki son günlerimiz yaklaşırken gerçek hayata atılmanın heyecanını şimdiden hissetmeye başladık ve bu sıcak ortamdaki ayrılmanın hüznünü de içimizde hissediyoruz. Hepinize sevgi, saygı ve başarılar diliyoruz.

Melis TUNA
Çankaya Üniversitesi
Liderlik ve Kariyer Topluluğu Başkanı

USTALARDAN GELECEĞİN USTALARINA YOL ARKADAŞLIĞI LİVKA (Liderlik ve Kariyer Topluluğu)

Dünya ekonomisinin son yıllarda yaşamış olduğu sıkıntılar, bir zincirin halkası gibi ucuca eklenerek bütün ülkelerin gelişimini her alanda etkilemektedir. Bu zincir, öyle ki küçük yatırımcıdan büyüğe doğru bazen doğru orantılı bazen ise ters etkilerle sektörleri de etkilemektedir. Ülkemiz gibi genç nüfusa sahip ülkelerdeki gençlerin hayallerine bile etki eden bir zincirdir.

Gelişen dünyayı takip etmek, sektörlerin kendi içlerindeki problemleri doğru analiz edebilmek ve doğru iş alanı, projelerde yer alabilmek adına Çankaya Üniversitesi Liderlik ve Kariyer Topluluğu olarak 10-11 Mart tarihlerinde “Sektör ve İş Alanları Tanıtım Günleri”ni gerçekleştirdik. Organizasyonumuzun amacı, gelece-

ğin profesyonelleri olacak bizlere çalışma hayatından önce doğru sektör ve iş alanını seçebilmek, gelecekte ise nasıl firmalarda hangi alanlarda çalışabileceğimiz ve bu firmalara nasıl ulaşabileceğimiz gibi sorulara yanıt bulabileceğimiz, iki günlük bilgilendirme ve eğitim paylaşım günleri düzenlemektir. Kariyer planlamamızda kritik süreç olan mezuniyet sonrası dönemde, herhangi bir kararsızlık ve hedefsizlik yaşamamak adına “Sektör ve İş Alanları Tanıtım Günleri”, bizlere yol gösterici bir rol oynamıştır. Organizasyonumuzda, kamu sektöründen, Hazine Müsteşarlığı Daire Başkan Yardımcısı Sayın Mustafa Bitiren ve Maliye Bakanlığı Müşaviri Sayın Durmuş Öztekin; otomotiv sektöründe Koluman Holding Genel Müdürü Sayın Tayfun Kazazoğlu; üretim yönetim ve stratejik planlama ve insan kaynakları alanında, MAN Türkiye A.Ş. İnsan Kaynakları Müdürü Sayın Senem Erdem Ablaş; bankacılık ve finansal işlemler ve faktoring hizmetlerinde, Halkbank eski Genel Müdür Yardımcısı (kredilerden sorumlu) Sayın Vefa Erarslan; pazarlama ve markalaşma üzerine, Lisma Holding Kurumsal İlişkiler ve Marka Danışma-

nı Sayın Necdet Kara; bilgi, teknoloji alanında, Kaspersky Türkiye Lab. Müdürü Sayın Murat Göçe ve eğitim ve danışmanlık alanında ise Asemble Danışmanlık Genel Müdürü Sayın Sinan Ergin, bizlerle birlikte olarak görüşlerini ilettiler.

Oturların sonunda, öğrenci arkadaşlarımızla iş alanlarından bu değerli isimlerin tecrübelerinin aktarımları, heyecanla devam etmiş ve gelecek için taktiklerin alındığı samimi bir alan oluşturulmuştur. Burada yapmayı hedeflediğimiz, sadece eğitim değildi; aynı zamanda, biz gençlerin mezuniyet sonrası kaygılarının da dile getirildiği ve gelecek planlamaları hakkında uzman görüşlerin alındığı enteraktif bir paylaşım ortamıydı.

LİVKA ekibi olarak uzun ve hızlı çalışmalarımızla bu etkinliğimizi gerçekleştirdik. Bizlerin, derslerimi-

zin yanında organizasyon becerilerimizi geliştirebildiğimiz, bir topluluk içinde ve dışında nasıl iletişim yolu tercih etmemiz gerektiğini gösteren ya da çıkabilecek beklenmedik durumlara karşı nasıl bir strateji oluşturmamız gerektiğini canlı örneklerle yaşadığımız bu güzel organizasyonumuzda, teoride gördüğümüz dersleri uygulamada da başarılı sonuçlar elde etmiş olmak, bizlerin kendine olan güvenini arttırdı.

Liderlik ve Kariyer Topluluğu olarak farklı projelerde etkinliklerimiz devam edecektir. Okul başarısının yanında sosyalliğin ve organizasyon deneyimlerinin gerçekleştiği pozitif enerjisiyle LİVKA Topluluğu'nun bundan sonraki etkinliklerinde görüşmek dileğiyle.

SUSKUN SOKAK

Mesken edindim suskun sokakları kendime
Ufkumdaki güneş olunca, değer katılıyor sevgime
Seni görmediğim gün, mızrak saplanıyor kalbime
Tarifi olmayan bir aşk yerleşti benliğime

Alacakaranlıkta bir hayal düştü gözlerime
Farkında olmadan tutundu birdenbire ellerime
Aman Allah'ım! Nedir bu görünen gözlerime
Nasıl olur da girmez, bu güzellik düşlerime

Anlık bir gülümseyişin ilaç gibi geliyor
Resmine bakmak yorgunluğumu yere seriyor
Masum bir yalan söylemen, seni ele veriyor
Artık seni görmeyen beden, günden güne eriyor

Narmanlı yeter artık, dedi içini döktü
Laleler dayanamadı boynunu büktü
İstirap dolu hayatı defterden söktü

2009 - Çankaya - Ankara

Mustafa NARMANLI
Çankaya Üniversitesi
Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

A.T.A.K. (ATATÜRK İLKELERİ, TARİH, ARAŞTIRMA VE KÜLTÜR TOPLULUĞU)

Durduğu yerde tarih; baktığı yerde bizler varız! Gelmiş geçmiş tüm Türk tarihini koruyan, varlığını korumak için kendi varlığından vazgeçen bir milletle beraber yeniden tarih yazan, tarihimize tarih katan Atamız, duruşuyla tarihimiz; bakışıyla geleceğimiz olmuştur.

Türk tarihi adına her yıl Üniversitemiz öğrencilerine bu coşku ve bilinci yaşatacak etkinlikler gerçekleştiren, Atatürk ilkeleri izinde tarihini her an anımsayıp yaşatmayı ilke edinmiş, aktif, bilimin ışığında yürüyen ve "Bu Tarih Hepimizin" diyen tüm arkadaşlar 2002 yılından beri A.T.A.K. çatısı altında buluşuyoruz.

A.T.A.K.; ders dışında kalan zamanlarda başta üyeleri ve elbette Üniversitemizin tüm öğrencileriyle birlikte etkinlikler yoluyla herkesin Türk tarihi ile ilgili konularda bilinçlenmesini sağlamak, çeşitli disiplinlerde kazanılmış olan bilgi ve becerilerin Türk tarihinin canlılığını korumak amacıyla takım ruhu ve işbirliği ile projelere dönüştürülerek etkin olarak ya-

şama geçirilmesi için çalışıyor. Tarihsel süreçler içinde Türk ulusunun ne büyük fedakârlıklar yaptığını, yurdumuzun bugünlere ulaşmak için geçirmiş olduğu zor günleri ve ülkemizin kuruluşundaki eşsiz cesaret, istek ve onurun bilincinde olan bizler, Topluluğumuzun çatısı altında söz konusu edinemleri yeni kuşaklara anlatmak için aktif bir biçimde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İnanıyoruz ki söz konusu hedefleri özümseyen Üniversitemiz öğrencileri, ileriki yaşamlarında geçmişin deneyimlerinden hareketle daha doğru kararlar alacaktır.

Gerek Üniversitemizde gerek içinde yaşadığımız toplumda Türk tarih ve kültürü üzerine yüksek bir bilinç oluşturmayı amaçlayan Topluluğumuz, bu amacına ulaşmak için ülkemizde ve dünyada ortaya çıkan Türk Tarihi ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedir. Aynı zamanda Topluluğumuz, söz konusu alanlarda düzenlediği panel, seminer ve konferanslar aracılığıyla tarih ve kültür bilincini geniş kitlelere yaymayı amaçlamaktadır.

A.T.A.K. olarak en önemli amacımız, yıpranmakta olan Türk tarihine sahip çıkmaktır. Geçmişten geleceğe uzanan tarih çizgisinde kimi dönemlerde çeşitli nedenlerden dolayı kültürümüz üzerinde oynanan oyunlar, duraksamalar ve bunların sonucu olan yozlaşma bizi çok derinden etkilemektedir. Orta Asya'dan çıkan Türkler dünyanın dört bir yanına dağılmış ve her gittikleri yerde kendi kültürünü korumayı başaramamıştır. İşte bu noktada bizlerin esas amacı, muhteşem tarihimizi anlama ve anlatmaktır.

"Bu tarih hepimizin" sloganıyla yola çıktık; o yüzden, kendimizi sınırlamamalıyız. Oluşumu ve hâkimiyeti binlerce yılla ölçülebilecek kültürümüz, bugünün küreselleşen dünyasında artık evrensel bir boyut kazanmıştır. Sadece Orta Asya'ya sınırlı kalmayan Türk kültürü, tüm yerküreyi saran bir anlayışla dünya üzerinde haklı bir konuma sahiptir. Bugün dünyanın neresine gidilirse gidilsin Türk sanatının, kahramanlığının ve belki de tüm bunların en büyük yaratıcısı olan Türk dilinin izine rastlamak mümkündür. Dünya tarihinde böylesine derin izler bırakan ve bırakmaya devam eden kültürümüzü tanıtırken ve sahiplenirken Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği çalışmalar bizler için yüksek bir model oluyor. Atamız, kültürümüz üzerine çok köklü çalışmalar yaptı. Gerek Türk Tarih Kurumu'nu gerek Türk Dil Kurumu'nu kurmasıyla unutulmuş Türk tarihini yeniden dünya sahnesindeki layık olduğu yere yükseltmeyi hedefleyen Atamızın açtığı bu yolda en önemli birikimlerimizin yaratıcısı olan Türkçemizin yaşatılması ve geliştirilmesi için de topluluk olarak önemli etkinlikler gerçekleştirmek için birçok proje hazırlığına başlamış bulunmaktayız. Mademki "Atamızın İzindeyiz" diyoruz; o halde bu sözümüz lafta kalmamalı ve onun önderliğinde ayağa kalan bu ulusun tüm temel taşlarına sahip çıkmalıyız.

İşte bunun için birçok faaliyette bulunmaya çalıştık. KKTC'nin ilk cumhurbaşkanı ve büyük mücahit Rauf Denktaş'ı okulumuzda konuk ettik. 20.04.2006'da "KKTC. Dünü, Bugünü, Yarını" adlı etkinliğimiz kapsamında konuşmacı olarak Üniversitemize gelen Rauf Denktaş, Kıbrıs sorununun dününü ve bugünü anlatırken önemli tespitlerde bulunarak var olan problemlerin çözümüne dair düşüncelerini dinleyenlerle paylaştı. Yoğun katılımın gözlemlendiği etkinlik, çeşitli basın yayın kuruluşları tarafından tüm yurda duyuruldu.

İstiklal Marşı, ülkemizin bağımsızlığının sembolü ve birlik-beraberliğimizin parolasıdır. Bu nedenledir ki her bir kıtasının iyice anlaşılması, Vatan Şairi Mehmet Akif Ersoy'un şiirini kaleme alırken sahip olduğu ruh halinin ve duygularının tam anlamıyla kavranması gerekmektedir. İstiklal Marşımızın kabullenülün 89. yıldönümü ve Mehmet Akif Ersoy'u anmak amacıyla 25 Aralık 2009'da Ankara Hacettepe Üniversitesi Kampusu içinde bulunan Taceddin Dergâhı'na bir gezi düzenledik. Mehmet Akif Ersoy'un Dergâhta bulunan evindeki atmosfer, İstiklal Marşımızın yazım aşamalarını tekrar benliklerimizde canlandırmamızı sağladı.

6. Geleneksel Çanakkale Gezisi bu etkinliklerimizden biri. Türk tarihinin yakın zamanlı en büyük dönüm noktalarından biri olan Çanakkale Savaşları'na günümüzde yeterince önem verilmemektedir. Bu düşünceden hareketle Üniversitemizin de büyük katkılarıyla 6 yıldan bu yana Çanakkale Savaşları'nı tanıtmayı amaçlayan gezilerimizin sonuncusunu 12-14 Mart 2010 tarihleri arasında düzenledik. Gezimiz esnasında gerek Üniversitemizden gerekse Hazırlık Okulumuzdan hatırı sayılır öğrenci ve veli bize eşlik etti. Çanakkale Savaşları'nın gerçekleştiği kara ve deniz sahasının uzman rehberler tarafından gezdirildiği etkinliğimizde dünya tarihini değiştiren söz konusu muharebelerin önemi ve Çanakkale Komutanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün büyüklüğü bir kez daha hafızalarımıza kazındı. Düzenlediğimiz bu gezinin ardından aynı konuda okulumuzda da bir anma toplantısı tertip ettik.

Nevruz Bayramı, Türklerin İslam öncesi dönemlerden beri kutlaya geldiği en önemli Bayramlardan biridir. Baharın gelişini ve doğanın uyanmasını sembolize eden Nevruz (Yeni Gün) bugün dünya üzerindeki tüm Türk ulusları ve toplulukları tarafından coşku içinde kutlanmaktadır. Üniversitemi-

zin düzenlediği Nevruz etkinliklerinde de A.T.A.K. olarak elimizden geldiğince katılımın sağlanmasına ve etkinliklerde rol almaya çalışmaktayız.

Sadece kendi faaliyetleriyle ilgilenmeyip Üniversitemizin diğer öğrenci topluluklarının düzenlediği etkinlikleri de takip eden A.T.A.K., bu organizasyonlara olanakları dahilinde katkı sağlamaya çalışmaktadır. Türk Tarih Platformu Öğrenci Topluluğu tarafından düzenlenen 120 adlı film gösteriminin organizasyonunda yer aldık. 18.03.2010'da Türk Müziği Topluluğu, Tiyatro Topluluğu ve Türk Tarih Platformu Topluluğu'nun katılımıyla 18 Mart Çanakkale Savaşları üzerine düzenlenen "Bu Tarih Hepimizin" konulu etkinlikte de aktif olarak yer aldık. Söz konusu etkinlikten hemen önce Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürü Sayın Melis Fırat ile birlikte Bilkent'te bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri Rehabilitasyon Merkezi'ne bir ziyarette bulunduk. Ziyaretimizin amacı, bize bugünlerimizi kazandıran ve yurdumuzun bölünmez bütünlüğünü her fırsatta tüm dünyaya ilan eden kahraman Mehmetçik'i unutmadığımızı göstermekti. Duygu yüklü anların yaşandığı ziyaretimiz esnasında, TSK'nın kahraman askerlerimiz için oluşturduğu modern tesis karşısında hayranlığımızı gizleyemedik. Aynı zamanda ziyaretimizde bizleri kırmayarak Üniversitemizde düzenlediğimiz "Bu Tarih Hepimizin" konulu etkinliğimize katılan bazı gazilerimize de şükran borçluyuz.

A.T.A.K., gerçekleştirdiği her faaliyette öncelikle toplum yararını düşünmektedir; çünkü tarih ve kültür dediğimiz olgular tüm ulusun malıdır. Bilimin aydınlatıcı ışığından ayrılmamaya çalışan Toplulu-

ğumuz, bilim dışı çağrışım ya da uygulamaların tarih içinde yol açtığı onarılmaz yaraların nelere neden olduğunun bilinciyle çalışmalarını sürdürmektedir. Geçmişte ortaya konan birçok önyargının günümüz bilimi yardımıyla yıkıldığı ve dogmatik düşüncelerin tek tek varlığını yitirdiği günümüz dünyasında Türk kültür ve tarihinin haklı yerini alacağına inancımız sonsuzdur. A.T.A.K. olarak üzerimizdeki yükün ağırlığının ve sorumluluğunun bilindeyiz. Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün, bu ülkeyi kurarken o kadar acil işin içinde birinciliği ve ön sırayı neden kültür, tarih ve dil çalışmalarına verdiğinin farkındayız. Atamızın bize bıraktığı mirası zenginleştirerek ileriki kuşaklara iletmenin haklı gururunu yaşamak için tüm arkadaşlarımızı A.T.A.K. çatısı altında buluşmaya davet ediyoruz!

Topluluk Künyesi

A.T.A.K. (Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Topluluğu)

Akademik Danışman: Kerem Gün

Başkan: Yavuz Yılmaz

Başkan Yardımcısı: Mehmet Yaşar Koçak

Asil üyeler: Yavuz Yılmaz, Mehmet Yaşar Koçak, Battal Acar, Emre Şentürk

Yedek Üyeler: Salih Sak, Barış Atlı

Denetim Kurulu: Mehmet Göktepeli, Mahmut Yarım, Harun Kemal

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ TÜRK MÜZİĞİ TOPLULUĞU Türk Sanat Müziği Korosu- Türk Halk Müziği Korosu

Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Topluluğu, ilk olarak Türk Sanat Müziği Korosu adı altında, geleneksel müziğimizin geçmişten geleceğe taşınması ve kendi kültürümüzün aslına bağlı kalınarak sergilenmesi amacıyla 1 Mart 2001'de TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı Şef Mehmet Özkaya tarafından kurulmuş ve ilk konserini 31 Mayıs 2001'de vermiştir. Kuruluşundan bu yana her yıl düzenli olarak konserler veren koromuz, 2002-2003 Akademik Yılı'nda Şef Emine Gürsel tarafından çalıştırılmış; 2003-2004 Akademik Yılı başından 2008-2009 Akademik Yılı Güz Dönemi'ne kadar da Bestekâr ve Ses Sanatçısı Şef Kadri Şarman yönetiminde çalışmalarını sürdürmüştür. 2008-2009 Akademik Yılı Bahar Dönemi'nden bu yana Şef Haldun Kamran Ayıkgezmez tarafından çalıştırılan Türk Sanat Müziği koromuz, bu yıl bir ilki gerçekleştirerek adını, hem Türk Sanat Müziği hem Türk Halk Müziği alanında faaliyet göstermek üzere, Türk Müziği Topluluğu (TSM Korosu-THM Korosu) olarak değiştirmiştir. Böylelikle koromuz her iki müzik türüne de ev sahipliği yapar bir konuma gelmiştir. 2010 Yılı Bahar Dönemi'nde, Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kültür Hizmetleri Müdürümüz Sayın Melis Fırat ve Akademik Danışmanımız Sayın Yrd. Doç Dr. Seçil Gergün'ün destekleriyle açılan Türk Halk Müziği Koromuz, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler 4. Sınıf öğrencimiz ve Koro Başkanı Gamze Kahya-

oğlu ile bağlama eğitimcimiz Şafak Ercan Doğan tarafından yönetilmektedir. İlk konserini bu dönem verecek olan Türk Halk Müziği Korosu, arkadaşlarımızın özverili çalışmaları sonucu faaliyetlerine başarılı bir şekilde devam etmekte ve müzikle uğraşan herkesi Çankaya Üniversitesi çatısı altında toplamayı hedeflemektedir.

Topluluğumuz, kurulduğu günden bu yana, Türk müziğini ve değerini korumaya yönelik çalışmalar yaparak öz kültürümüze hizmet etmeye çalışmıştır. İşleyiş bakımından gönüllülük esasına dayanan koromuz, bu özelliğiyle de topluma örnek olmaya çalışmış ve bu anlamda faaliyetlerini sürdürmüştür.

Topluluğumuzun amacı, ülkemiz kültürünü ve değerlerini yaşatmak ve bu kültürü genç kuşaklar vasıtasıyla daha ileri götürmektir. Topluluğumuz, yalnızca şarkı ve türkü söylemek üzerine değil; şarkı ve türkülerini söylerken görsel açıdan da kültürümüzden örnekler sunmak için kurulmuştur. Aynı zamanda Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Topluluğu olarak hedefimiz, hem okulumuzun hem müziğimizin adını Topluluğumuz vasıtasıyla duyurarak kültürel ve toplumsal değerlerimizi en ileri noktaya taşımaktır. Topluluğumuz kültürel değerlerin dışında arkadaşlık, dostluk ve kardeşlik gibi değerlerin de bilincinde olup arkadaş, dost ve kardeş olmak isteyen herkesi bünyesinde barındırmak istemektedir. Bu anlamda, "Nerede bir şarkı-türkü duysan

otur; çünkü kötü insanların şarkıları-türküleri yoktur..." felsefesiyle hareket eden koromuz, müziksel ve insani faaliyetleri bir arada yaşatmayı hedeflemiştir. Hiyerarşik bir düzene yer vermeyen koromuzun en belirgin özelliği, büyük, küçük veya rütbe farkı gözetmeksizin topluluktaki herkesin her işi yapmasıdır. Akademik danışmanımız, başkanımız, yardımcımız ve asil üyelerimiz, hiç yüksünmeden saatlerce kurduğumuz stantlarda beklemekte ve konser zamanlarında sabahlara kadar bilgisayar başında emek harcayarak halkımızın müziği için hizmet etmektedir.

Koromuz, tüm bu amaçları gerçekleştirmek adına, geçen yıl içerisinde sosyal sorumluluk projelerine yönelmiş ve LÖSEV yararına vermiş olduğu konserle tüm dikkatleri üzerine çekmiştir. Başta da belirttiğimiz üzere, topluluğumuz sadece müzik yapmaktaki; aynı zamanda sorumluluk bilincinin geliştirilmesinde de etkin rol oynamaktadır. Bu anlamda, arkadaşlarımızın her biri, değerli vakitlerini koro çalışmalarımız için ayırmakta ve Üniversitemize yakışan tavırlarını alçakgönüllülikle yoğunmaktadır.

Topluluğumuz bu yıl da birbirinden değerli işlere imzasını atmış ve ilk olarak bir Cumhuriyet Konseri ile sezonunu açmıştır. Kültür Hizmetleri Müdürlüğü öncülüğünde düzenlenen, Koro Başkanı ve Siyaset Bilimi-Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencimiz Gamze Kahyaoğlu'nun Cumhuriyetimizin 86. Yılı anısına verdiği konserde, koromuz Ata'sına verdiği değeri bir kez daha kanıtlamıştır. Topluluğumuz aynı zamanda, 10 Kasım 2009'da verdiği oratoryo tadındaki konseriyle de büyük beğeni toplamış ve izleyicileri tiyatral açıdan doyurmayı da başarmıştır. Yoğun beğeni ile karşılanan konserimiz, genel istek üzerine 24 Kasım 2009'da tekrar sahnelenmiştir.

İçinde birbirinden güzel değeri ve arkadaşı barındıran koromuz, bahar konserleri vermek için kolları sıvamıştır. Açtığı stantlarda büyük ilgi gören koromuz, arkadaşlarımızdan aldığı güçle, daha bü-

yük başarılarla imza atacağının sinyallerini şimdiden vermektedir. Çankaya Üniversitesi kimliğini gururla taşıyan Topluluğumuz, bir sonraki çalışmasının bir öncekinden daha ileri seviyede olması için büyük çaba göstermektedir. Okul dışında da adını duyurmaya ve daha fazla kesime hitap etmeye çalışan koromuz, bu yıl Konya Selçuk Üniversitesi'nden program teklifi almıştır. Koromuz, Üniversitemize gelecek yine arkadaşlarımızın çabalarıyla önümüzdeki dönemlerde de Okulumuzu en iyi şekilde temsil edecektir.

Topluluğumuz, bilim anlamında kendini kanıtlamış olan ve başarı sıralamasında üst sıralarda yer alan Çankaya Üniversitesi'nin başarılarına yeni başarılar eklemeyi hedeflemekte ve öğrencilerimizi, bilimsel alanların yanında sosyal ve kültürel sahalarda da donatmak için var olmuştur. Çalışmalarımıza bakıldığında kolay gibi görünen amacımız, aslında hiç kolay olmamakla birlikte, derin bir felsefeye dayanmaktadır ki bu felsefe, kişinin kendini ve kültürünü tanımasından başlamaktadır. Bu misyon ve vizyonla Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Topluluğu (Türk Sanat Müziği Korusu- Türk Halk Müziği Korusu) geleceğe güvenle bakan bireylerden oluşmaktadır.

Desteklerinden dolayı Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kültür Hizmetleri Müdürümüz Sayın Melis Fırat ve Akademik Danışmanımız Sayın Yrd. Doç Dr. Seçil Gergün'e teşekkürü bir borç bilen Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Topluluğu (Türk Sanat Müziği Korusu- Türk Halk Müziği Korusu)'nun yönetim kadrosu, aşağıda belirtilen kişilerden oluşmaktadır:

Başkan: Gamze Kahyaoğlu

Başkan Yardımcısı: Berfu Özdemir

Akademik Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seçil Gergün

KANAMALARDA İLK YARDIM

Kanama:

Damarda dolaşan kanın herhangi bir nedenle damardan dışarı çıkmasıdır.

KANAMANIN SINIFLANDIRILMASI

1. Dış Kanama:

a.Arter Kanaması:

Kanama fışkırır tarzda ve bol olur, kanın rengi parlak kırmızıdır. Pıhtılaşma zordur

b.Ven Kanaması:

Kanama bol ve sürekli. Kanın rengi koyudur. Yüzeydeki ven kanamaları kolay durdurulur.

c.Kapiller Kanama:

Kanın akımı yavaş ve sızıntı şeklindedir. 6-8 dk içinde pıhtılaşır.

DIŞ KANAMAYI DURDURMAK:

Kanayan yeri bulmak ve kanamayı durdurmak, ilk iş. Dış kanamayı durdurmak için bazı yollar vardır:

- Direkt basınç uygulamak,
- Kanayan organı yüksekte tutmak,
- Basınç noktalarına basınç uygulamak,
- Hafif Kanamalarda Uygulanacak Yöntemler:
- Kanayan yere steril gaz beziyle; yoksa temiz bir mendille, bu da yoksa çıplak elle basınç yapılır.
- Genellikle 10-20 dk. basınç uygulaması kanamayı durdurur.

-Kanamalı yerde, yabancı cisim veya kırık kemik uçları varsa, yaranın üzerine doğrudan basınç yapılır.

KANAMA BOL İSE YAPILACAK ŞEYLER:

- Gaz bezi veya temiz mendil bulmak için zaman harcamayınız.
- El direkt olarak kanayan yere yerleştirip sıkı basınç yapılır ve bu uygulama kanama kontrol altına alınana kadar devam eder.
- Kanayan durdurulduktan sonra, elde olan temiz malzelerle basınçlı pansuman yapılır.

BURUN KANAMASI:

Burna gelen travmalar, burun mukozasının iritasyonu, üst solunum yolu enfeksiyonları, hipertansiyon gibi sebeplerle burun kanaması meydana gelebilir.

BURUN KANAMASINI DURDURMAK İÇİN YAPILACAK UYGULAMALAR:

- Kişi oturtulur ve başı öne eğilir.
- Kişiye, kanayan burun deliğini burnun üst kısmından sıkıştırması söylenir.
- Ağızdan nefes alması ve sümürmemesi hatırlatılır.
- Baş, ense ve ağzın üst kısımlarına buz tatbik edilebilir.

Hikmet COŞKUN
Çankaya Üniversitesi
Sağlık Merkezi Hemşiresi

AVUÇ İÇİ KANAMASININ DURDURULMASI:

Böyle bir kanamada sert bir cisim sargı ile kaplandıktan sonra avuç içine yerleştirilir ve sıkıştırılır. Kazazedenin yorulmaması için el sarılır, sargının düğümü el üzerinden bağlanır.

Kulak Kanaması:

Dış kulak yolunun iritasyonu, travmalar, kulak zarının yırtılması, kafa travması veya beyin kanamasının bir sonucu olarak gelişebilir.

Kan gelen kulağa temiz bir ped konur ve kan gelen kulak altta kalacak şekilde tutulup en yakın bir sağlık kuruluşuna başvurulur.

İç Kanama:

İç organlardaki dokuları besleyen kan damarlarının yırtılması veya zedelenmesi sonucu, kanın vücut boşluklarına akmasıdır.

İç Kanamanın Belirtileri:

- Huzursuzluk,
- Titreme,
- Yüzeysel ve hızlı solunum,
- Hızlı ve zayıf nabız,
- Kan basıncındaki düşme (Tansiyonun 90/60 mm Hg daha düşük olması),
- Nemli soluk ve soğuk cilt,
- Gözbebeklerinde daralma ya da genişleme,
- Susuzluk hissi,
- Hava açlığı

İç Kanamalarda İlk Yardım:

- Açık hava yolu sağlanır,
- Hasta sırt üstü yatırılır ve başı yan çevrilir,
- Kırıkların uygun şekilde tespiti, aradaki kanamayı da önleyebilir,
- Boyun ve beli sıkı giysiler gevşetilir,
- Her 5 dakikada bir hayati belirtiler alınır (ateş,nabız,tansiyon)
- Mümkün olan en kısa zamanda bir sağlık kuruluşuna götürülür.

Gülşen Çulhaoğlu'nun Objektifinden

Dr. Gülşen Çulhaoğlu'nun ülkemizin hemen her yerinde çektiği fotoğraflardan bazılarını bu sayımızda sizlerle paylaştık.

Dr. Gülşen ÇULHAOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü
Türkçe Birim Sorumlusu

Ayvalık

Ayvalık

Cunda

Cunda

Cunda

Cunda

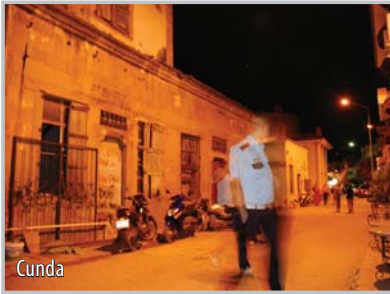
Cunda

Cunda

Cunda

Cunda

Cunda

Cunda

TÜRKİYE ÜNİVERSİTELER ARASI BİLARDO ŞAMPİYONASINDA BÜYÜK BAŞARI

Üniversite Bayan Bilardo Takımımız, 11 - 13 Mart 2010 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi'nde yapılan Üniversiteler Bilardo Şampiyonası'nda Türkiye üçüncüsü olarak kupa ve madalya kazandı. Erkeklerde genel olarak 53, bayanlarda 22 sporcunun katıldığı şampiyonada bayanlarda, Fulya Olcay Akdemir 6., Aslıhan Asan 8., Tuğba Demir 14. ve Irmak Özdemir 16. oldu. Genel puanlamada hesaplanan

verilere göre Üniversitemiz, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ardından Türkiye üçüncüsü oldu. Kupa ve madalyalarını büyük bir gururla Mütevelli Heyetimizin Değerli Başkanı Sıtkı Alp'e getiren şampiyon kızlarımız, bundan sonraki turnuvalarda Türkiye birincisi olmayı amaçladıklarını söyledi.

TÜRKİYE KADIN HAREKETİ TARİHİ VE KADINLARLA İLGİLİ TÜRKÜLER VE ŞARKILAR

Üniversite Bayan Bilardo Takımımız, 11 - 13 Mart 2010 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi'nde ya-

pılan Üniversiteler Bilardo Şampiyonası'nda Türkiye üçüncüsü olarak kupa ve madalya kazandı. Erkeklerde genel olarak 53, bayanlarda 22 sporcunun katıldığı şampiyonada bayanlarda, Fulya Olcay Akdemir 6., Aslıhan Asan 8., Tuğba Demir 14. ve Irmak Özdemir 16. oldu. Genel puanlamada hesaplanan verilere göre Üniversitemiz, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ardından Türkiye üçüncüsü oldu. Kupa ve madalyalarını büyük bir gururla Mütevelli Heyetimizin Değerli Başkanı Sıtkı Alp'e getiren şampiyon kızlarımız, bundan sonraki turnuvalarda Türkiye birincisi olmayı amaçladıklarını söyledi.

HUKUK FAKÜLTESİNDE DEVİR TESLİM

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi dekanlığına vekalet eden Prof. Dr. Sayın Fırat Öztan görevi Prof. Dr. Sayın Hamdi Mollamahmutoğlu devralmıştır. Sayın Mollamahmutoğlu Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesinin yeni dekanı olmuştur.

AVRUPA'DA OKULLARDA KÜLTÜR VE SANAT EĞİTİMİ

Çankaya Üniversitesi İngilizce Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü'nce 17 Şubat 2010'da düzenlenen seminerde, Okutman Çağrı Erişen konuyla ilgili bilgiler vererek Avrupa'daki okullarda kültür ve sanat eğitiminin nasıl yapıldığına dair örneklerle açıklamalar yaptı.

KOSGEB GENÇ GİRİŞİMCİ GELİŞTİRME PROGRAMI MOTİVASYON TOPLANTISI

18 Şubat 2010'da Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü tarafından gerçekleştirilen toplantıda, öğrencilerimizin, bu programa dâhil olmasının kendilerine getireceği faydalar anlatılarak söz konusu programa ilgisi artırıldı.

YENİ KAMPUS İNŞAATI FOTOĞRAF SERGİSİ

Kültür Hizmetleri Müdürlüğümüz tarafından düzenlenen ve 22 Şubat-5 Mart 2010 tarihleri arasında Öğrenci İşleri Müdürlüğümüzün önündeki fuaye alanında açık kalan sergide, kampus inşaatımızın başladığı andan itibaren yapım aşamaları fotoğraf-

larla sergilendi. Serginin açılışını yapan Rektörümüz Prof. Dr. Ziya B. Güvenç ve değerli öğretim üyeleri-miz, sergiyi gezerek yeni kampusumuzun gelişim aşamalarını inceledi.

TEACHER'S ROLE IN EFFECTIVE LEARNING & MEETING THE CHALLENGE OF TIME

Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü tarafından organize edilen ve yine Hazırlık Sınıfı Okutmanlarımızdan Arzu Eryılmaz tarafından 24 Şubat 2010'da verilen seminer, son derece faydalı ve yoğun katılımı geçti.

MATEMATİK-BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ MEZUNLAR BULUŞMASI

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü mezunları, 26 Şubat 2010'da Mavi Salon'da buluştu. Mezun öğrencileri, öğretim görevlisi ve mevcut öğrencilerle buluşturan etkinlikte Bologna Süreci başta olmak üzere değişik konular tartışıldı. Mezunlarımız, almış oldukları eğitimin iş yaşamındaki gereksinimlere ne ölçüde katkı sağladığını, eksik buldukları noktaları, işe giriş sürecinde yaşananları ve çalışma hayatının okul yaşamından farklı ve benzer yönlerini mevcut öğrencilerimize anlattı. Herkes açısından verimli geçen etkinlik, aynı zamanda 2002-2010 yılları arasında mezun olup birbirini tanımayan, birbirinden habersiz birçok mezunu da bir

araya getirdi. Mezun arkadaşlarımızı burada tekrar görmek, birikim ve tecrübelerin paylaşılması bizi çok mutlu etti. Yeni bir mezunlar buluşmasında görüşmek dileğiyle...

HAZIRLIK SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİ VE KONUyla İLGİLİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hazırlık Sınıfı Müdürlüğümüzce 3 Mart 2010'da düzenlenen ve büyük ilgi gören seminerde, Hazırlık Sınıfı Okutmanlarımızdan Sayın Murat Çoban, konuyla ilgili yaptığı çalışmaları ve tecrübelerini katılımcılarla paylaştı.

PROF. DR. FIRAT ÖZTAN'A ARMAĞAN TAKVİMİ VE SEMPOZYUM; ARABULUCULUK VE UZLAŞTIRMA KURUMLARI UYGULANMA BİÇİMLERİ

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından düzenlenen ve 5 Mart 2010 tarihinde gerçekleşen sempozyumun oturum başkanlığını Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Prof. Dr. Sayın Erzan

Erzurumluoğlu yapmıştır, sempozyuma konuşmacı olarak ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin değerli öğretim üyeleri Prof. Dr. Süha Tanrıver, Prof. Dr. Erkan Küçükgüngör, Doç. Dr. Muharrem Özen, Doç. Dr. Kemal Şenocak katılmıştır. Sempozyumda ayrıca, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekan Vekilliği görevini bitiren Prof. Dr. Sayın Fırat Öztan'a Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp ve rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç tarafından hizmetlerinden dolayı teşekkür edilerek hediye ve plaket verilmiştir.

GENÇ GİRİŞİMCİ GELİŞTİRME PROGRAMI TANITIM TOPLANTISI

Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi tarafından 5 Mart 2010'da gerçekleştirilen toplantıda, söz konusu programın tanıtımı ve özellikle son sınıf öğrencilerinin bu programla elde edebileceği avantajlar anlatılarak programın işleyeceğine dair bilgiler verildi.

SORUNSUZ İLETİŞİM VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMLERİ

Çankaya Üniversitesi Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Birimi tarafından düzenlenen organizasyon 9 Mart 2010 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Organizasyonun ilk oturumunda, 13.30 – 14.30 saatleri arasında, Çankaya Üniversitesi Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Sayın Cem Karadeli Sorunsuz iletişim ve Çatışma Çözümü konusunda bir seminer vermiştir, Karadeli'nin sunumunun ardında verilen Çay – Kahve arasından sonra, Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Görevlisi Öğretim Görevlisi Dr. Sayın Nilay Aluftekin tara-

findan Etkili İletişim ve Çatışma Çözümü konulu konferans vermiştir. Örnek ve görsellerle güçlendirilen her iki sunum katılımcılara hem eğlenceli vakit geçirtmiş hem de gündelik hayatta karşılarına çıkan iletişim sıkıntılarına dair ipuçları vermiştir. Konuşmacılara organizasyon sonunda teşekkür çiçekleri Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü, Bölüm Başkanı Prof. Dr. Sayın Hasan Işın Dener tarafından takdim edilmiştir.

SESİ ETKİN KULLANMAYA YÖNELİK DİYAFRAM GELİŞTİRME VE DOĞRU NEFES ALMA TEKNİKLERİ

Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü tarafından 10 Mart 2010'da düzenlenen seminerde, Hazırlık Sınıfı Okutmanlarımızdan Sayın Sibel Taş, konu hakkındaki bilgi ve araştırmalarını paylaştı.

KADIN HAREKETİ TARİHİ KONULU FİLM GÖSTERİMİ VE FİLM ÜZERİNDE TARTIŞMA

Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Uygulama Merkezi (KADUM) tarafından Dünya Kadınlar Günü Etkinlikleri çerçevesinde, 15 Mart 2010'da, 2004 yapımı "Demir Çeneli Melekler /Iron Jawed Angels" adlı bir film Mavi Salon'da gösterildi. ABD'deki kadınların 20. yüzyılın başında verdiği oy hakkı mücadelesini konu edinen filmin ardından, yapıt üzerine bir de tartışma gerçekleştirildi.

İSTİKLAL MARŞININ KABULÜNÜN YIL DÖNÜMÜ

Dr. Cem Karadeli yaptı. İstiklal Marşı'nın kabulü hakkında genel bilgiler veren Karadeli, daha sonra sözü Nurullah Çetin'e bıraktı. Çetin ise, İstiklal Marşımızın yazılış ve kabul ediliş aşamalarını detaylı olarak anlattı. Organizasyonun bitiminde sunulan çay-kahve ikramı sırasında, Prof. Dr. Nurullah Çetin kitaplarını imzaladı.

Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM) tarafından organize edilen ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden Sayın Prof. Dr. Nurullah Çetin'in konuk olduğu etkinlik, 19 Mart 2010'da gerçekleştirildi. Etkinliğin açılış konuşmasını AAUM Merkezi Müdürü Yrd. Doç.

NEVRUZ KUTLAMALARI

Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü tarafından 22 Mart 2010'da Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen organizasyona Türksoy Gösteri Grupları katıldı. Türksoy bünyesinde faaliyet gösteren dans grupları, Türk coğrafyasındaki ülkelerin yerel danslarından ve halk müziklerinden örnekler

sundu. Üniversitemiz yönetimi ve idari personeli tarafından yoğun ilgiyle izlenen gösteriler, Çankaya Üniversitesi'nin Nevruz'u kutlama geleneğini sürdürdü.

MATEMATİK BİLGİSAYAR BÖLÜMÜMÜZDEN ULUSAL SEMİNERLER

Üniversitemiz Fen Edebiyat Fakültesi, Matematik - Bilgisayar Bölümü Ocak, Şubat ve Mart aylarının çeşitli günlerinde uluslararası konferanslar düzenlemiştir.

Model Theory and Linear Algebra

Prof. Dr. David Pierce, Matematik Bölümü-ODTÜ

Tarih: 26 Mart 2010, Cuma

Saat: 13.40

Yer: Kütüphane Salonu

Fundamentals of Malliavin Calculus

Yeliz YOLCU OKUR, Çankaya Üniversitesi Matematik Bölümü

Tarih: 18 ŞUBAT 2010, Perşembe

Saat: 13.30

Yer: Kütüphane Salonu

Medical Image Segmentation Using Fluid Dynamics

Fatih NAR-ODTÜ

Tarih: 03 ŞUBAT 2010, Çarşamba

Saat: 10.30

Yer: Kütüphane Salonu

On Classification of Orlicz-Power Series Spaces

Erdal Karapınar-Atılım Üniversitesi Matematik Bölümü

Tarih: 15 Ocak 2010

Saat: 13.40

Yer: Kütüphane Salonu

TÜRK - KAPON KÜLTÜR GÜNÜ

Çankaya Üniversitesi ve Türk – Japon Vakfı tarafından organize edilen, Japonya'nın Türkiye Büyükelçiliğinde büyük destekleriyle ve Üniversitemiz Kültür Hizmetleri Müdürlüğüyle Türk – Japon Topluluğu tarafından gerçekleştirilen etkinlik 6 Nisan 2010 tarihinde Üniversitemiz Konferans salonunda yapılmıştır. Tüm güne yayılan etkinlik saat 10.30'da Ankara Üniversitesinden Doç. Dr. Ayşegül Tekmen tarafından "KENDO Nedir" isimli konuşmayla başlayıp, "KENDO" gösterisiyle sona ermiştir. Gösteriyi takiben, saat 12.30 – 13.30 saatleri arasında Türk – Japon topluluğu tarafından müzik dinletisi gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin resmi açılışı ise saat 14.00'de Çankaya Üniversitesi Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr.

Cem Karadeli tarafından yapılmıştır. Karadeli'nin konuşmasının ardından Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç ve Japonyanın Ankara Büyükelçisi Nobuaki Tanaka da birer konuşma yapmışlardır. Konuşmaların ardından, saat 15.30'da ki "Türkiye – Japonya İlişkilerinin Dünü, Bugünü, Yarını" adlı panele geçilmiştir.

Panelin yöneticiliğini Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Nahit Töre yapmıştır. Panele; Prof. Dr. Pulat Oktan, Elçi Murat Yavuz Ateş, Doç. Dr. Ali Merthan Dünder, Dr. Bahadır Pehlivan Türk, Fukuoka Akifumi, Ko Obata, Dr. Tsuyoshi, Sugiyama katılmış ve konu hakkında derinlemesine bilgiler vermiştir.

Melis FIRAT
Çankaya Üniversitesi
Kültür Hizmetleri Müdürü

TOPLULUK HABERLERİ

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü olarak 2009-2010 Akademik Yılı itibariyle her ay öğrenci topluluklarımızla düzenli olarak toplantılar gerçekleştirmeye başladık.

5 Ocak 2010 ve 4 Mart 2010 tarihlerinde, topluluk başkanları ile birlikte yapacağımız etkinlikler üzerine toplandık.

22 Şubat – 17 Mart 2010 tarihleri arasında Üniversitemizin yeni kampusunun fotoğraflarından oluşan bir sergi düzenledik. Sergimizin açılışını Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp ve Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç yaptı. Sergide yeni kampusumuzun temel atma töreninden bugüne değin çekilmiş fotoğraflar sergilendi.

Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi TÜRKSOY Genel Müdürlüğü'nün işbirliği ile "Yeni Gün" anlamına gelen ve 21 Mart tarihiyle baharın başlangıcı olarak kabul edilen Nevruz'u, "Nevruz 2010 Kutlamaları" adlı bir etkinlikte 22 Mart 2010 Pazartesi günü Konferans Salonu'nda kutladık. Üniversitemiz Öğrenci Konseyi Başkanı Ersin Başyıldız'ın açılış konuşmasıyla başlayan kutlamalar; Gagavuz Yeri "Düz-Ava" Müzik ve Halk Dansları Topluluğu, Bulgaristan "Probuda" Halk Dansları Topluluğu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Halk Dansları Topluluğu, Kazakistan "Jorga" Dans Topluluğu, Başkurdistan "Yeşlek" Dans Topluluğu ve Kırım Tatarları "Kaytarma" Müzik ve Dans Topluluğu Gösteri Grubu'nun performansı ile son buldu.

AMATÖR FİLM VE FOTOĞRAFÇILIK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Amatör Film ve Fotoğrafçılık Topluluğu, 4-8 Ocak 2010 tarihleri arasında "Ankara-Ulus" konulu bir fotoğraf sergisi düzenledi. Sergi açılışını Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç gerçekleştirdi. Sergide seçmeli ders olarak fotoğrafçılığı alan öğrencilerimizin yapıtları sergilendi.

4 Mart 2010'da yönetmenliğini Tony Tykwer'ın 2006'da gerçekleştirdiği Almanya/Fransa/İspanya ortak yapımı "Perfume" adlı film gösterime sunuldu.

Topluluk ayrıca 25 Mart 2010'da, yönetmenliğini Quentin Tarantino'nun 1992'de gerçekleştirdiği "Reservoir Dogs" adlı macera ve aksiyon yüklü ABD filmini gösterime sundu.

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Topluluğu, 8 Mart 2010'da "Sabiha Gökçen" adlı belgeseli Mavi Salon'da gösterime sundu.

Topluluk, 31 Mart 2010'da yönetmenliğini Tunç Başaran'ın yaptığı dram türündeki "Uçurtmayı Vurmasınlar" adlı filmin gösterimini gerçekleştirdi.

ATATÜRK İLKELERİ, TARİH, ARAŞTIRMA VE KÜLTÜR TOPLULUĞU (ATAK)

Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Topluluğu (ATAK), 12-14 Mart 2010 tarihleri arasında Çanakkale Şehitlerini anmak üzere Çanakkale Şehitlikleri'ne bir gezi düzenledi.

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu, 4 Ocak 2010'da "Tekniksen Geleceksin" konulu bir konferans düzenledi. Konferansa konuşmacı olarak Microsoft SQL Server Silverlight Workshop'dan Daron Yöndem katıldı.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

le Endüstri Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin mesleğe bakış açılarına geniş boyut kazandırmayı, mesleki ve akademik alanlarda Türkiye ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olmasını, iş hayatı ile ilgili pratik bilgi edinmesini, üniversite ve sanayi işbirliğini, sosyal, kültürel ve sanatsal aktivitelerle de aralarında fikir alışverişi yapmalarını sağlamayı amaç edinmiş bir öğrenci organizasyonudur.

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu, 13-14 Mart 2010 tarihlerinde 10. Ankara Endüstri Mühendisliği Platformu'nu düzenledi. Hollanda'da faaliyet gösteren dünya çelik devi Arcelor Mittal firmasında çalışan ve aynı zamanda Çankaya Üniversitesi mezunu olan Onur Yiğiter'in konuşması, etkinliğe katılan öğrencileri oldukça etkiledi. Marka yönetimi konusunun işlendiği etkinliğe Organize Sanayi Bölgesi Başkanı Orhan Aydın, Moda Kreatörü Barbaros Şansal ve Türkiye Basketbol Milli Takım Menajeri Harun Erdenay gibi kendi alanlarında önemli birçok isim katıldı.

Endüstri Mühendisliği Öğrenci Platformu; paneler, proje yarışmaları, vaka analizi çalışmaları, sempozyumlar, eğitim seminerleri ve teknik geziler-

13 MART 2010 CUMARTESİ

09.00 - 09.45 **Kayıtlar**

- 10.00 - 10.05 Öner ÖZTÜRKÖĞLU
Çankaya Üniversitesi Endüstri
Mühendisliği Topluluğu Başkanı
- 10.05 - 10.20 Prof. Dr. Fetih YILDIRIM
Çankaya Üniversitesi Endüstri
Mühendisliği Bölümü Öğretim
Üyesi- Endüstri Mühendisliği
Topluluğu Akademik Danışmanı
- 10.20 - 10.35 Orhan AYDIN - OSTİM OSB Başkanı
- 10.35 - 10.55 Ali BOĞA - Sanayi ve Ticaret
Bakanlığı Müsteşarı
- 10.55 - 11.15 Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü
- 11.15 - 11.35 **Çay-Kahve İkramı**
- 11.35 - 12.35 Güven BORÇA - Marka Danışmanı -
Markam A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı
- 12.35 - 13.35 **Öğle Yemeği Arası**
- 13.35 - 14.35 Barbaros ŞANSAL-Moda Kreatörü
- 14.35 - 15.55 Onur YİĞİTER - Arcelor Mittal İş Geliştirme
- 15.55 - 16.15 **Çay-Kahve İkramı**
- 16.15 - 17.15 Necdet KARA - Argos Reklam
Marka İletişim Danışmanı-Ankara
Reklamcılar Derneği Başkanı

14 MART 2010 PAZAR

- 10.00 - 10.50 Ziya ALTUNYALDIZ - TURQUALITY®
Çalışma Gurubu Başkanı - Dış
Ticaret Müsteşar Yardımcısı
- 10.50 - 11.00 **Ara**
- 11.00 - 12.30 "UEFA 2016 Avrupa Futbol
Şampiyonası Adayı Türkiye "
Orhan GORBON - Türkiye Futbol
Federasyonu Genel Sekreter Vekili -
UEFA EURO 2016 Proje Direktörü
- 12.30 - 13.30 **Öğle Yemeği Arası**
- 13.30 - 15.00 "2010 Dünya Basketbol
Şampiyonası Ev Sahibi Türkiye"
Harun ERDENAY - Türkiye
Basketbol Milli Takım Menajeri
Barbaros AKKAŞ - Türkiye Basketbol
Milli Takım İdari Menajeri
Ziya PALA - FIBA 2010 Dünya
Basketbol Şampiyonası Ankara
Koordinatörü
- 15.00 - 15.15 **Çay-Kahve İkramı**
- 15.15 - 16.05 Uğur YALÇINER - Türk Patent
Enstitüsü Kurucu Başkanı - Yalçiner
Danışmanlık Yönetim Kurulu Başkanı
- 16.05 - 17.15 Ahmet ELER - T-Box Pazarlama Müdürü
- 17.15 - 17.30 Çay-Kahve İkramı
- 17.30 - 18.15 Öğrenci Sunumları
- Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Toplu-
luğu, 13 Mart 2010'da, her yıl olduğu gibi bu yıl da
EM Gecesi'ni düzenleyerek yoğun geçen bir yılın
yorgunluğunu attı.

ENGELSİZ YARINLAR TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Engelsiz Yarınlar Topluluğu, Anadolu Tüm Engelliler Kültür ve Dayanışma Derneği (ATEK. DER.) ile birlikte bir stant açarak "Yaşam Sevinci" adlı bir gazeteyi dernek yararına satışa sundu.

Topluluk, 6 Ocak 2010'da yönetmenliğini 2001'de Jessie Nelson'ın yaptığı "I am Sam" adlı dram-komedi türündeki ABD filmini Mavi Salon'da gösterime sundu.

HUKUK VE İLETİŞİM TOPLULUĞU & BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Hukuk ve İletişim Topluluğu ve Bilişim Teknolojileri Topluluğu işbirliği ile 9 Mart 2010'da "Bilişim Suçları" konulu bir panel düzenlendi. Panele konuşmacı olarak Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Öğretim Üyesi Prof. Dr. Doğan Soylaslan, Bilgisayar Mühendisi Çağlar Ülküderner, Avukat Özgür Eralp, Marro WS Kurucusu Aykut Karaalioğlu ve Marro WS Kurucusu Ali Rıza Babaoğlu katıldı.

LİDERLİK VE KARIYER TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Liderlik ve Kariyer Topluluğu, "Bioenerjetik Arındırma Uygulaması" konulu bir seminer düzenledi. Seminere konuşmacı olarak Bioenerjist ve Hayat Danışmanı Murat Soyer katıldı. Seminer sonunda Bioenerji Grup Seansı gerçekleştirildi.

Ayrıca topluluğumuz, 10-11 Mart 2010 tarihlerinde "Sektör ve İş Alanlarının Tanıtım Günleri" adlı bir seminer daha düzenledi. Etkinlikte; öğrencilerin çalışma hayatına atılmadan önce sektör ve iş alanını seçebilme yeterliliği, gelecekte hangi firmalarda çalışabileceği, firmalara nasıl ulaşabileceği ve kariyer hedefleri konularına değinildi. Seminere konuşmacı

olarak Kaspersky Lab. Türkiye Direktörü Murat Göçe, Man Türkiye A.Ş. İnsan Kaynakları Direktörü Senem Erdem, Maliye Bakanlığı Müşaviri Durmuş Öztekin, Halkbank Eski Genel Müd. Yrd. - Eski Fiskobirlik Gen. Müd. ve Eski Hedef Faktoring Gen. Müd. Vefa Erarslan, Ankara Reklamcılar Derneği Başkanı ve Marka İletişim Danışmanı Necdet Kara, Koluman Holding Genel Müd. Tayfun Kozozoğlu, Ford İnsan Kaynakları Uzmanı Emel Akdemir, Koç Holding Stratejik Daire Başkanı Tamer Haşımoğlu ve Asemble Eğitim ve Danışmanlık Firması'ndan Sinan Ergin katıldı.

MOTORSPORLARI TOPLULUĞU (MOST)

Çankaya Üniversitesi Motorsporları (MOST) Topluluğu, 13 Mart 2010'da Hipodrom Aries Arena Pisti'nde bir karting yarışması düzenledi.

MÜNAZARA TOPLULUĞU

21-22 Kasım 2009 tarihlerinde TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi tarafından düzenlenen "Türkiye Üniversitelerarası Münazara Konseyi"ne Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu Başkan Yardımcısı Eda Ayşegül Akyol katıldı.

Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu, 6-7-8 Mart 2010 tarihlerinde Süleyman Demirel Üniversitesi'nde yapılan münazara turnuvasına 2 takım ve 2 jüri üyesiyle katıldı. Jürilerin de yarıştığı turnuvada Topluluk Başkan Zeynep Cengiz ve Başkan Yardımcısı Eda Ayşegül Akyol kariyerlerinde yükselme göstererek chair (A sınıfı jüri) olarak çey-

rek final maçında jürilik yapmaya hak kazandı.

Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu Başkan Yardımcısı Eda Ayşegül Akyol 13-14 Mart 2010 tarihlerinde Selçuk Üniversitesi tarafından düzenlenen "Türkiye Üniversitelerarası Ulusal Münazara Konseyi"ne katıldı.

Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu Başkanı Zeynep Cengiz ve Başkan Yardımcısı Eda Ayşegül Akyol, 27-28-29 Mart 2010 tarihlerinde Bilkent Üniversitesi'nde gerçekleşen "Bilkent Münazara Turnuvası"na da katıldı.

MÜZİK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Müzik Topluluğu, 30 Aralık 2009'da "Sweeney Todd" adlı müzikali Mavi Salon'da gösterime sundu.

SUALTI TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Sualtı Topluluğu, 4 Mart 2010'da "Neden Dalıyorum" konulu bir seminer düzenledi. Seminere konuşmacı olarak Seaborne Doğa Sporları ve Dalış Okulu eğitmenlerinden Hale Yılmaz, Şebnem Yılmaz, ve Uğur Gürbüz, Sualtı Kamerası İsmail Çöllüer ve Asistan Oğuzhan Tiryaki katıldı. Seminerde Sualtı fotoğrafçılığı ve video çekimleri hakkında teorik bilgiler verilerek video gösterimi gerçekleştirildi. Katılımcılara düzenlenen anketle birlikte öğrencilere katılım belgesi verildi.

18 Mart 2010'da 1 Yıldız Dalış Kursu düzenlenerek yeni üyelere eğitim verildi.

TOPLUMSAL DAYANIŞMA TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Toplumsal Dayanışma Topluluğu'ndan Onur Alan, Burcu Tekin ve Kamil Yücel, 18-21 Şubat 2010 tarihleri arasında Sakarya Üniversitesi Toplum Gönüllüleri Topluluğu'nca düzenlenen "15. Gençlik Konseyi"ne katıldı.

TÜRK MÜZİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Türk Müziği Korosu olarak kurulan Topluluğumuz, 1 Mart 2001 tarihinde TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı Şef Mehmet Özkaya tarafından kuruldu ve ilk konserini 31 Mayıs 2001'de verdi. Kuruluşundan itibaren düzenli olarak konserler veren koromuzu, 2002-2003 Akademik Yılı'nda Şef Emine Gürsel, 2003-2004 Akademik Yılı'ndan 2008-2009 Akademik Yılı Güz Dönemi'ne kadar Bestekâr ve Ses Sanatçısı Şef Kadri Şarman çalıştırdı. Koromuz, 2008-2009 Akademik Yılı Bahar Dönemi başından bu yana Şef Haldun Karman Ayıkgezmez tarafından çalıştırılıyor.

Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu, 2009-2010 Akademik Yılı Bahar Dönemi'nde adını ve tüzüğünü Türk Müziği Topluluğu olarak değiştirdi. Bünyesinde Türk Sanat Müziği Korosu ve Türk Halk Müziği Korosu'nu barındıran Topluluk, bahar konserlerine hazırlanmaktadır.

Türk Müziği Topluluğumuzun Başkanı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler 4. Sınıf Öğrencisi Gamze Kahyaoğlu ve Piyano Eğitmeni Fatih Doğan, 12 Mart 2010'da "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" anısına mini bir konser vererek Çankaya Üniversitesi'nin hanımefendilerinden büyük beğeni topladı.

TÜRK TARİH PLATFORMU TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Türk Tarih Platformu Topluluğu, I. Dünya Savaşı sırasında yaşanan gerçek kahramanlık hikâyelerini konu alan "120" adlı filmi, Mavi Salon'da gösterime sundu.

Çankaya Üniversitesi Türk Tarih Platformu Topluluğu'nun önderliğinde, Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Topluluğu (ATAK), Türk Müziği Topluluğu, Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu ve Tiyatro Topluluğu'nun işbirliği ile "Bu Tarih Hepimizin" adlı "18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Günü" etkinliği düzenlendi. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlayan program, Türk Tarih Platformu Topluluğu Başkanı Gökhan Karaduman'ın açılış konuşması ve Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Öğretim Görevlisi Dr. Tüzel Atıcın'ın "95. Yılında Çanakkale Savaşları" konulu sunumuyla devam etti. Çanakkale'yi anlatan şiirler ve şehit mektuplarının okunduğu etkinlik, Çanakkale konulu bir belgeselin gösterimiyle devam etti. Türk

Müziği Topluluğu Başkanı Gamze Kahyaoğlu'nun yorumu ile Çanakkale türkülerine yer verilen programın sonunda Konferans Salonu Fuaye Alanı'nda Atatürk'ün fotoğraflarının yer aldığı bir de sergi düzenlendi.

ULUSLARARASI TİCARET TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Topluluğu, 5 Ocak 2010'da Ankara Tır Gümrük Müdürlüğü'ne bir eğitim gezisi düzenledi.

3-4-5 Şubat 2010 tarihlerinde ODTÜ Makine ve İnovasyon Topluluğu tarafından ODTÜ Kültür ve Kong-

re Merkezi'nde düzenlenen "Üniversite Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi 2010" adlı etkinliğine, Üniversitemizin Uluslararası Ticaret Topluluğu Başkanı Fatih Sabah'ın yanı sıra İşletme Bölümümüzden Uğuray Doruer "Kümelenme" konulu sunumuyla katıldı.

UYGULAMALI MATEMATİK VE BİLGİSAYAR BİLİMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu 13 Şubat 2010'da TRT Ankara Radyosu'nda Ceren Genç'er'in sunduğu "Doğru Seçim Mutlu Hayat" adlı programa katıldı. Programda Topluluğun etkinliklerinden, hedeflerinden ve Matematik ve Bilgisayar Bölümü'nün öğrencilere sunduğu iş olanaklarından söz edildi. Topluluk aynı zamanda, 18 Şubat 2010'da TRT'nin ulusal radyo kanalında yayınlanan "+13" adlı programa da konuk olarak davet edildi. Bu programda üniversite sonrasında mezunların beklentileri ve iş olanaklarına değinildi.

Çankaya Üniversitesi Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu, 19 Şubat 2010'da "Java ve

Kariyer Günü" adlı bir seminer düzenledi. Semine-re konuşmacı olarak CETURK'ten Kadir Teke- Mehmet Gursul, İş Alanlarında Java; Mert Çalışkan, Kodum Açık Fikrim Açık; Kenan Sevindik, Java İş ve Kariyer ve Ümit Vardar da Java FX konulu sunumlarıyla katıldı.

Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu ve IEEE Topluluğu'nun işbirliği ile 22 Şubat 2010'da sektör temsilcileri ile öğrencileri buluşturan "Nasıl Bir Gelecek Beni Bekliyor?" konulu bir konferans düzenlendi. Konferansın amacı; Üniversitemiz Matematik - Bilgisayar ve Elektronik - Haberleşme Mühendisliği Bölümlerimizin öğrencileri başta olmak üzere, tüm öğrencilerimizin mezuniyet sonrası olası çalışma alanlarını, sektörlerindeki ilgili şirket profillerini, bu kurumların günümüz ekonomisindeki yerlerini, yoğunlaştıkları teknoloji konularını, insan kaynakları ihtiyaçlarını, kuruluş amaçlarını, büyüme stratejilerini öğrenebilmesine ve böylece atılacakları sektörler hakkında, gerekli bilgilere birinci ağızdan en doğru şekilde kavuşabilmelerine yardımcı olmaktır.

Nasrullah Gazetesi-07.04.2010

Rektör Güvenç bugün şehrimizde

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Çankaya Üniversitesi olarak katılmak üzere bugün Kastamonu'ya geliyor. Üniversite 3 Mart Konferans Salonu'nda düzenlenecek 'Bölgesel Kalkınmada

Üniversitenin Rolü' başlıklı konferansa konuşmacı olarak katılması beklenen Rektör Güvenç, akşam saatlerinde Kastamonu'dan ayrılacak. Konferans saat 10.00'da başlayacak...

Sözcü Kastamonu-08.04.2010

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç; "Bütün eksikliklerin vebali üniversitelerin omzunda"

1. SAYFADAN DEVAM
Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, bu inancına çalışmaları sürdürdüğünü ifade etti.

Rektör Güvenç; "Üniversiter büyük bir vebalin altında, 21'inci yüzyılda aktif, tutkulu bilgiye sahip olmalı, bilgiye sahip olmaları arzusuna katkı, Yeni üniversiteler bilgi üretir, araştırma yapması gerekir, bilginin üretir, dünyayı takip eden insanların bulunduğu ve yetiştirdiği yerdir. Diğer taraftan KOBİ'leri bu bakımdan bunlara son derece zayıf olduklarını

tefki etti. Yeni bilgi anlamında, araştırma politeme anlamında üniversitelerin kamu tek, KOBİ'lerin kamu ağı" dedi. Bu dengeliğin giderilmesi için çalışmalar yoğun bir şekilde üniversitelerimizden alınıyor. Çankaya Üniversitesi, "Üniversiteler açısından söyleyince; bu vebalin altında kurtulmanın tek yolu kimeleler bölgesel kalkınmayı gerçekleştiriyor" diye konuştu. **OSB'LER YIĞINDAN İBARET!** Türkiye'deki çarpık Organize Sanayi Bölgeleri yapışmışlar da devletin Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç,

"Adında organize var ama bunlara gelince; zaman sağ tarafında plastik, solunda makineci, biraz ileri de hırdavatçı, tamirci gibi planlar programlamış, zaman içerisinde organizeyi yitirmiş, onun vebali dünya ile rekabet etme gibi planları olmayan işletmeler yığılma dönemi" dedi. Kastamonu'da yapılan gerekçelere de değinen Rektör, "Bunun güçlü sektörleri nedir? Burada yapılacak ilk konu rekabet edilebilir sektörlerin belirlenmesidir. İkinci adım ise bu sektörün pilot sektör seçilerek kümelenme modelinin bu sektöre uygulanmasıdır" dedi.

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen "Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü" konulu konferansa katılmak üzere bugün Kastamonu'ya geldi.

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen "Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü" konulu konferansa katılmak üzere bugün Kastamonu'ya geldi.

Kastamonu Üniversitesi 3 Mart Konferans Salonu'nda sunum esliğinde açılmalarda bulunan Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin

tin Güvenç, Üniversitelerin bölgesindeki, ülkedeki bütün eksikliklerden sorumlu olduğuna inandıklarını söyledi. **6'DA**

Başkent 08.04.10

'Türkiye ve Japonya işbirliği gelişmeli'

Japonya'nın Ankara Büyükelçisi Nobuaki Tanaka, Türkiye ve Japonya arasındaki işbirliğinin daha da gelişmesinin dünyaya önemli katkılar sağlayacağını belirtti.

Çankaya Üniversitesi Türk-Japon Topluluğu tarafından "2010 Türkiye'de Japon Yılı" dolayısıyla "Türk-Japon Kültür Günü" düzenlendi. Etkinliğin açılışında konuşan Tanaka, İngilizce yaptığı konuşmasında düzenlenen etkinliğin kendisini çok mutlu ettiğini bildirdi.

Japonya denildiğinde insanların aklına önemli markaların ve teknolojinin geldiğini dile getiren Tanaka, Japonya'nın önemli bir tarih ve kültüre de sahip olduğunu anlattı.

İki ülke halkının birbirlerine karşı sevgi duyduklarını ifade eden Tanaka, Türkiye ve Japonya arasında önemli benzerliklerin olduğunu belirtti. Türk ve Japon bayraklarının komutan ve beyaz renklerden oluştuğunu belirtti. Tanaka, Japon bayrağında güneşin, Türk bayrağında ise ay ve yıldızın temsil edildiğini söyledi. İki ülkenin birbirini tanıyanayla ilişkilerinin güçlü olduğunu vurgulayan Tanaka, Türkiye ve Japonya arasındaki işbirliğinin daha

da gelişmesinin dünyaya önemli katkılar sağlayacağını kaydetti. Türk Japon Vakfı Başkanı Prof. Dr. Cahit Tayyar Sakkal ise Japonların çok disiplinli ve çalışkan bir topluluğu olduğunu belirtti.

Japonya'yı seven bir kişi, arkadaş ile Türk Japon Vakfını kurduklarını anlatan Sakkal, Türkiye ve Japonya arasında kültürel ve ekonomik işbirliğini geliştirme amaçladıklarını kaydetti.

İki ülke halkının tam olarak tanımalarına rağmen birbirlerine sempati duyduklarını ifade eden Sakkal, Türkiye ve Japonya arasındaki ilişkilerin daha da gelişmesini temenni etti.

Çankaya Üniversitesi Rektörü Ziya Burhanettin Güvenç, de Türkiye ve Japonya arasında önemli ve tarihi bir dostluğun bulunduğu belirtti. "Japonya Türkiye'ye çok uzak ama zamanda da çok yakın" diyen Rektör Güvenç, iki ülke arasında ortak yönlerin olduğunu da kaydetti. Türk halkı arasında ve Japon halkı arasında bazı örneklerin de sahnediği etkinliktir. Tanaka ve Sakkal'a plaket verildi.

Akşide gösterilerinin de yapıldığı etkinlik, "Türkiye-Japonya ilişkilerinin dönüşümü, bugünü, yarını" başlıklı panelin ardından sona erdi.

Sözcü Kastamonu-02.04.2010

Çankaya Üniversitesi Rektörü Kastamonu'ya geliyor

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kastamonu'ya geliyor. Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü'nün organize ettiği ve 3 Mart Konferans Salonu'nda gerçekleştirilecek olan "Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü" konulu konferansa Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, konuşmacı olarak katılacak. Konferans 7 Nisan Çarşamba günü saat 14.00'da başlayacak. Rektör Prof. Dr. Güvenç, ayrıca Kastamonu

Üniversitesi yerleşkinde incelemeler yapacak. **ÖSTİMDE "İŞİM PROJESİNİ" HAYATA GEÇİRİYOR** Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Can Doğan Vurda'nın nanoteknoloji alanında doktora tez danışmanlığını yapan Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin, bölgesel kalkınma modeli olan İş ve İnşaat Makineleri Kümesi (İŞİM) isimli projenin buaklılığını yapıyor. **Yasir KURU**

Nasrullah Gazetesi-08.04.2010

OSB'ler yığından ibaret!

Çankaya Üniversitesi Rektörü, 'Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü' konulu konferansa konuştu.

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen "Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü" konulu konferansa katılmak üzere bugün Kastamonu'ya geldi.

Kastamonu Üniversitesi 3 Mart Konferans Salonu'nda sunum esliğinde açılmalarda bulunan Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Üniversitelerin bölgesindeki, ülkedeki bütün eksikliklerden sorumlu olduklarını söyledi.

"Bütün eksikliklerin vebali üniversitelerin omzunda olduğuna inanıyorum" diyen Rektör Güvenç, bu inancına çalışmaları sürdürdüğünü ifade etti.

ÜNİVERSİTELERİN KAMU TEK KURULUŞU Rektör "Üniversiteler büyük bir vebalin altında, 21'inci yüzyılda aktif, tutkulu bilgiye sahip olmalı, bilgiye sahip olmaları arzusuna katkı, Yeni üniversiteler bilgi üretir, araştırma yapması gerekir, bilginin üretir, dünyayı takip eden insanların bulunduğu ve yetiştirdiği yerdir. Diğer taraftan KOBİ'leri bu bakımdan bunlara son derece zayıf olduklarını

tefki etti. Yeni üniversiteler bilgi üretir, araştırma yapması gerekir, bilginin üretir, dünyayı takip eden insanların bulunduğu ve yetiştirdiği yerdir. Diğer taraftan KOBİ'leri bu bakımdan bunlara son derece zayıf olduklarını tefki etti. Yeni bilgi anlamında, araştırma politeme anlamında üniversitelerin kamu tek, KOBİ'lerin kamu ağı" dedi.

Bu dengeliğin giderilmesi için çalışmalar yoğun bir şekilde üniversitelerimizden alınıyor. Çankaya Üniversitesi, "Üniversiteler açısından söyleyince; bu vebalin altında kurtulmanın tek yolu kimeleler bölgesel kalkınmayı gerçekleştiriyor" diye konuştu.

OSB'LER YIĞINDAN İBARET! Türkiye'deki çarpık Organize Sanayi Bölgeleri yapışmışlar da devletin Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin, bölgesel kalkınma modeli olan İş ve İnşaat Makineleri Kümesi (İŞİM) isimli projenin buaklılığını yapıyor. **Yasir KURU**

Kastamonu'da yapılan gerekçelere de değinen Rektör, "Bunun güçlü sektörleri nedir? Burada yapılacak ilk konu rekabet edilebilir sektörlerin belirlenmesidir. İkinci adım ise bu sektörün pilot sektör seçilerek kümelenme modelinin bu sektöre uygulanmasıdır" dedi.

Sözcü Kastamonu-07.04.2010

Çankaya Üniversitesi Rektörü bugün Kastamonu'da

1. SAYFADAN DEVAM
Güvenç, bölgesel kalkınma modeli olan "İş ve İnşaat Makineleri Kümesi (İŞİM)" isimli projesi ve "bölge kalkınmasında üniversitelerin rolü" hakkında bilgi

verecek. Kastamonu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bahri Gökçebay, "Bölgesel Kalkınmada Üniversitenin Rolü" konulu konferansa halkımızı ve işadamlarıyla tüm ilgilileri davet etti.

Fotoğraflarla Yeni Kampus

Ağaç Dikim Alanı

Fakülteler Bölgesi

Fakülteler Bölgesi

Fakülteler Bölgesi

Genel Bakış

Hazırlık Binası İç Alan

Hazırlık Binası

Hazırlık Sınıfları

Kütüphane

Ortak Kullanım Alanı İç Cephe

Rektörlük ve Öğrenci İşleri

Rektörlük

ÇANKAYA GÜNDEM DERGİSİNE GÖNDERİLECEK YAZILARDA UYULMASI GEREKEN KURALLAR

Bilgisayarla metin yazımında kullanılacak standartlar aşağıdaki gibidir:

Karakter: Open Office veya Microsoft Office WORD programında, Times New Roman ya da Arial gibi standart karakterler kullanılmalıdır. El yazısı ve benzeri süslü yazı karakterlerinden kaçınılmalıdır.

Karakter Büyüklüğü: Dipnotlar 10 punto, dipnot dışında kalan tüm yazılar 12 punto büyüklüğünde olmalıdır.

Karakter Stili: Bölüm ve alt başlıklar koyu (bold) yazılabilir. Bunun dışında yazı metninde koyu (bold) karakter kullanımından kaçınılmalıdır.

Ekran / Kâğıt Kenar Boşlukları: Standart Word program ayarları kullanılmalıdır.

Sayfa Oturumu: Yazı, sayfanın soluna yaslı bir biçimde (left corner fonksiyonu) yazılmalıdır. Bundan dolayı Open Office veya Microsoft Office WORD programının varsayılan ayarlarıyla oynamamanız önerilir. Birçok yazıda görülen ortalama alışkanlığı, yazıyı ilk zamanlar güzel göstermekten öte Türkçe

kurallarına tam uymadığı için, sözcükler arasındaki tek vuruşluk boşluğu kimi yerlerde birkaç vuruş çıkararak açmaktadır. Bundan dolayı, yazılanların sayfada ortalanması dizgi ve matbaa görevlilerince gerçekleştirilir.

Satır Aralıkları: Asıl metin 1,5 veya 2 satır aralığıyla yazılır. Paragraflar ve alt bölüm başlığı ile metin arasında boşluk bırakılmaz. Dipnotlar tek aralıkla yazılır. Paragraflar sol kenardan 1 tab vuruşu içerden başlar. Blok alıntılar ise, 2 tab vuruş içerden başlar.

Sayfa Numaralandırma: Tüm sayfa numaraları sayfanın altına ortalanmış olarak yazılır.

Yazım ve Noktalama: Sözcüklerin yazılışında ve noktalama işaretlerinin kullanımı konusunda öncelikle, Türk Dil Kurumu'nun Yazım Kılavuzu'nun son baskısına başvurulmalıdır. Alıntılarda, metnin orijinal hali korunmalıdır.

TDK Yazım Kılavuzu'nun İnternet sürümüne www.tdk.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

ÇANKAYA UNIVERSITY PREPARATORY SCHOOL

2nd Foreign Language Teaching Symposium: A PROACTIVE LOOK AT ENGLISH LANGUAGE TEACHING PROGRAMS IN THE PREPARATORY SCHOOLS OF UNIVERSITIES

MAY 28. 2010

The symposium aims to bring ELT professionals together to exchange experiences, reflections and implementations, to evaluate foreign language programs, and to discuss solutions to existing and emerging language teaching problems.

Symposium Topics

- English Preparatory School Language Programs
- Departmental English Language Programs (EAP / ESP)
 - Curriculum Development
 - Assessment and Evaluation
- Technology-Integrated Language Teaching
- Teacher Development and Training Programs (Pre-service / In-service)
 - Instructor Recruitment and Appraisal
 - Guidance and Counseling Services
- European Community Language Projects
- New Rules and Regulations on Foreign Language Teaching

cups10@cankaya.edu.tr

<http://cups10.cankaya.edu.tr>

Çankaya Üniversitesi
Günderim